

„БУКОВИНА“

виходить поки що кожної суботи.

Редакція і Адміністрація:
IX. Währingerstr. 20
(в подвір'ю, на ліво).Поодинокі числа по 10 сот.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“

Organ des Verbandes der ukrainischen Reichsrats- und Landtagsabgeordneten der Bukowina.

Redaktion u. Administration:
IX. Währingerstr. 20
:: (Im Hofe links) ::
versendet an Militär-Spitäler
und -Lager unentgeltlich.Einzelnummer 10 h.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.Привіт
Загальної Української Ради
Українським Січовим Стрільцям.

Українські Січові Стрільці!

Загальна Українська Рада як репрезентація цілого українського народу — без огляду на партійні ріжниці, на межі краю і на кордони держав — уважає своїм обов'язком промовити від українського народу до Вас, найкрасших его синів, справдливих борців за його долю і волю.

Від самого початку війни глядить наша суспільність на Українське Січове Стрілецьтво з найбільшим подивом, щирою вдячністю, з правдивою гордістю.

Ви молоді високоїдеїні Сини наші і Братя, що з вибухом війни стали на перший поклик в рядах Українських Січових Стрільців, що від самого початку перенесли стільки трудів і тяжких хвиль та пережили стільки прикрих нестач і розпучливих розчарувань, а проте все не впали на душі, не стратили запалу до святої справи і не знизили прапору — Ви заслужили собі на правдивий подив і щирю вдячність сучасних і грядучих поколінь!

Незломними і непохитними рядами Ви йшли туди, куди кликав Вас голос глибоко відчутого і добре зрозумілого обов'язку супроти України!

В обороні прадіної землі, прав і вольностей, осячених кров'ю і смертю народніх мучеників та зрошених потом народніх робітників — Ваші Товариші віддали своє життя, Ви проливаєте свою кров!...

Се доказ, як цінити вміє український нарід добро свободи і культури — придбання довголітньої праці! В обороні тих високих суспільних діб уміють Українці жертвувати своє найвище індивідуальне добро!

Отсе неоцінена вкладка в нашу власну душевну скарбонку і цілюще джерело, що обновляє нарід, родить в нім довіру до себе, будить самопошану та підносить на ті високости, звідки ясно бачить ся цілі і до цілі прямує ся твердо простими шляхами!...

З запалом і саможертвою Ви пішли проти ворога, що неволить мільйони українського народу, що хоче сей нарід стерти з лиця землі. Ви пішли, щоб у кривавій боротьбі добути волю мільйонам, щоби з поля жаги смерті принести Україні волю!

У час віджили давно минулі дні слави українського народу, через Вас повернули часи визвольних воєн України, у Вас воскрес дух Хмельницьких, Мазепів!

На сторожі долі українського народу Шевченко поставив огненне, пророче слово — з Шевченкового слова вирости Ви, борці за долю і волю України, і на сторожі поставили своє тверде залізне діло! З того діла, з крові і кости Українського Січового Стрілецтва виростає нова Україна!

Стрілецька стежа в лісі.

Україну свободолюбну, що змагає до ідеалів демократії, правди і справедливості, Ви вивели на світову арену, поставили перед ареопаг народів культурного світа — як молоду відроджену, кріпку силу, що заставляє ворогів до розрахунку, жадає навад загарбаного і грабовачого та хоче жити новим, вільним, широким життям!...

Ви дали доказ, що український нарід не зріє ся своїх прав до самостійного життя та має волю і силу виробити собі ті права кров'ю і залізом!

Ви доказали, що століття триваюча неволя не знизилася українського народу до ряду повірних рабів, бо український нарід видав з себе Вас, борців за волю. Ви доказали, що Українці не хочуть і ніколи не можуть бути союзниками темряви, реакції і деспотизму, що до останньої краплі крові будуть боронити дорожочіних скарбів вселюдського поступу, свободи і рівноправності народів перед загарбуючою рукою російського царату!

Своїми кривавими слідами Ви визначили шлях в будучину українському народові, шлях до волі і незалежності. Ваша завзята героїська боротьба на полях огня і смерті вінчає Вас лаврами воєнної слави, а українському народові добуває місце між народами Європи. Через се душа українського народу з Вами, через се Ви найближні і найдорожчі його серцю. Кожде Ваше діло входить в історію України, бо Ви зрозуміли велику одвічальність за се, чого підняли ся, і доказали, що до сих високих завдань досішли.

Ваші останні бої, світлі побіди сяють для живих блиском невмиручої слави, а тим, що полягли, придбали святу вічну пам'ять од рода в рід; український народ сповняють гордістю і родять в його душі нові ясні надії!...

Тому Загальна Українська Рада дякуючи Вам, дорогі Браття, за Ваш привіт, щиро поздоровляє Вас з Вашими блискучими успіхами, шле Вам сердечний вислів признання і дяки та з над синього Дунаю в наші рідні Карпати кличе за Вами вслід: Ще не вмерла Україна!

Відень, 12. мая 1915. р.

Воєнний перегляд.

(Від 23. до 30. червня 1915).

В Галичині

Пішли наші славні союзні війська і сего тижня жваво й нестримно вперед, визволяючи все більш і більш української землі з під ярма непрошеного освободителя-ката. Одна армія пішла зі Львова на північ і добила ся аж поза границю, занявши російське місто Томашів.

Задля того втікають Москалі і в Польщі по через ріку Вислу на схід в глибину Росії. І є радія, що сими днями наші війська дійдуть до Івангороду і Красника, де з початком війни були з тою ріжницею, що ворог тепер не той вже, що був тогди...

На північний схід від Львова дійшла друга армія до ріки Буга, де коло Камінки Струмилової саме точить ся успішна для нас борба.

Над Дністром завоювали наші і німецькі війська сего тижня міста Миколаїв, Жидачів, Ходорів, Галич і Бурштин, отже переправили ся на лівий беріг Дністра, відки відсувають Москалів все далі на схід. Тільки ще лиш від Галича до Заліщик стоять Москалі на правім березі Дністра.

Так отже ще лише одна осьмилина Галичини в руках Москалів, яка, коли піде так далі, за вісім днів може бути також вільна від ворога, що крім останнього опору о ріки Буг і Дністер не має де оперти ся нашим побідним арміям, відколи упала найважніша над Дністром заграда в Галичи, яку взято по тяжкій боротьбі.

В галицьких битвах полонено за сих кілька днів зо сто офіцерів і яких трицять тисяч воєнків московських. Московські відділи, що манили німецьких воєнків білими хустками до себе а відтак на них стріляли, знищено що до нині.

На Буковині

Пішла майже весь тиждень завзята борба межі Дністром і Прутом, де Москалі в сторону Брідка, Топорівців, Раранча і Боян на всякий спосіб і за

цїву тисячів московських трупів намагали ся зі всеї сили вдерти ся назад до нашого краю. Але геройський мур славного нашого війська спер усюди ворожу повіль. Раз тільки удало ся було Москалям штучкою прорвати ся через сей мур а то тим підступом, що перший їх ряд зблизив ся до нашого з піднесеними в гору руками на знак, що віби то піддає ся. А коли наші припустили Москалів до себе, тоді вони стали кидати в наших ручних грана-тами а другі московські ряди забігли вже зі зброєю в наші окопи. Але надбігли другі наші й виперли ворогів з окопів, забравши надто багато в неволю. По таких кривавих невдачах устали під конець тижня ворожі напади. Тільки один московський літак надлетів був аж під Чернівці, кидаючи бомби на міст і дворець в Жучці, не зробивши однак ніякої шкоди. Колиж наш літак став его переслідувати, утік назад до Росії.

Італія

вистріляла за сей тиждень тисячі гарматних набоїв без усякого успіху на границях Каринтії, Тиролю і Побережя, а всі люті напади коло Гориції, щоби перейти через ріку Ізонцо, скінчили ся тільки страшними стратами Італійців.

У Франції

вороги весь тиждень пробували на різних місцях цілого довгого фронту, де би можна пробити твердий мур німецький, порозбивавши собі всюди надармо тисячі голов.

Коло Дарданелів

згнули теж тисячі Французів і Англіїців не зблизивши ся ні на крок до ними так бажаної цілі.

* * *

Так ото минув уже другий місяць від памятного дня 2. мая с. р., коли то почав ся побідний похід наших геройських союзних військ в Галичині таї іде нестримно все далі, добившись на півночі аж до краю самого ворога а й на схід вже недалеко его кордону, наколи рівночасно у Франції Німеччина держить цілу свою военну добич залізною рукою супроти розпучливих визвольних змагань Французів і Англіїців. Та не доста того, бо від Дарданелів вони і нині так далеко як два місяці тому. Ба й нова велика надія ворогів на поміч Італії остала по п'ятидільних єї зрадянських заходах проти колишнього чесного австрійського союзника пустою мрією. А тимчасом зайшла вже суперечка між самими грабіжниками задля того, що в Альбанії Сербія заняла столицю Дураццо, а Чорногора місто Скутар помимо спротиву Італії.

Але найцікавішою появою для нас, то події в Росії, що вказують на острах царя і царських душегубів перед страшним судом народу, який задля розбишацких своїх намірів повели на заріз. Уступлене міністра внутрішніх справ і міністра війни, на яких місце іменовано інших, що нібито хотять тепер вже радити ся з послами, що їм робити, вказує, що на катах Росії тріщить шкіра. Найясніше видно се по тім, що цар видав відозву до народу о поміч в сій скрутній хвилі. Що далі буде в Росії, побачимо мабуть небагом, коли все російське військо, що ще є, уступаючи перед нашими, поверне до краю, й нарід побачить сам тільки його було а кілька вернуло і що такими страшними жертвами здо-було...

Визволенє Львова.

Подяка Цісаря.

Цісар видав до команданта побідної другої армії, генерала кавалерії Едварда Бема-Ермолія таку незвичайно ласкаву телеграму:

„Гордою радостію наповняє Мене Ваш звіт про занятє Львова, що остане Вашою і Вашої хороброї другої армії блискучою заслугою. Дякую з цілого серця Моїм геройським військам і наділяю Вас, Мій любий генерале кавалерії Бем-Ермолі військовим хрестом заслуги першої класи з воєнною оздобою. Мої сердечні поздоровлення і бажання перекажую Вам і Моїй другій армії.

„Франц Йосиф.“

*

Подяка Українців.

Посли д-р Кость Левицький і Николай Василько новитали в імя українського парламентарного заступництва Галичини і Буковини команданта армії, яка здобула Львів, генерала кавалерії Бема-Ермолія такою телеграмою:

„Парламентарні заступники українського народу в Австрії, що то їх непохитна віра в провід, боеву вправність і неустрашиму войовничу охоту нашого хороброго війська скріпила ся вже занятєм нашого старинного Перемішля до незрушимої надії, що тепер наступить безсумнівно остаточне визволенє нашої історичної батьківщини від зненавидженого московського панованя, стоять від занятя Львова, того міста, якого літопись від дня його заснованя так тісно звязана з історією нашої нації, перед найшасливішим зворотом війни. Вашій Ексцеленції, геройському вождю нашого славного австрійського війська, якому завдячуємо безпосередно сей зворот, дозволяємо собі переказати найглибшу подяку і найсердечніші бажання щастя.“

На се наспіла від генерала така телеграфічна відповідь:

„Висказую парламентарним заступникам українського народу в Австрії за переказані мені сердечні бажання найщирішу подяку. Я шасливий, що підчиненій мені випробованій в бою армії вдало ся визволити з історією української нації так тісно звязану столицю тяжко навіщеного краю Галичини з рук ворога; нехай містови, краєви і українській нації із сеї історичної події далекосяглого ваги зацвита щастє і добро; нехай особливо українська нація черпає нової сили до глибокої патріотичної діяльності в рамках цілости!

Сего бажає як найщиріше

Бем-Ермолі, Г. К.

*

Страшні два дні у Львові.

В неділю і понеділок (20. і 21. червня), в послідні два дні свого побуту у Львові, лютували Москалі страшно. Серед білого дня зрабували 37 склепів золотників і безліч інших. Але найстрашніше були пожежі, які Москалі справили. Львівський дворець, що коштував 16 мільонів корон, залізничні маґазини, ваґони, машини, робітні, все спалили до тла, так само касарню при улиці Яблоновського, великий будинок поштовий і и., а зволоч міска і російська крала, як круки.

Втікаючи з міста, забрали Москалі чимало визначних Львовян, між ними з Українців: адвоката д-ра Федака, інспектора шкіл д-ра Коцюбу, кустоса нац. музею д-ра Іларія Свініцького, інженера кр. виділу Бачинського і письменника д-ра Богдана Барвінського. Чи се вже всі, годі ще знати, бо

вже передом писали газети, що Москалі приарештували з Українців ректора духовної семінарії д-ра Боцяна, катедральних проповідників д-ра Горникевича і д-ра Соболя, архієп. капеляна Демчука, радника суду Шеховича, директорів Костя Паньківського, д-ра В. Охримовича і М. Заячківського, М. Кузеля, І. Балицького, редакторів укр. газет і багато членів укр. товариств таї студентів. В арешті катовано їх по московски; студент Партиба помер а один Українець збожеволів в наслідок катовань.

Львів.

„Neue Freie Presse“ з дня 25. червня 1915 помістила про Львів таку статтю посла д-ра Костя Левицького.

„Чим був Львів перед роком? Був він виправді столицею найбільшої австрійської провінції, але не був світовим містом.

Тепер настала світова війна; сей великий учитель поставив Львів точно по місяці на перше місце заінтересованя цілого світа. Львів став справою серця для кожного Австрійця і Німця. Мільони з утіхою і гордостію вимовляють се імя, бо по десяти місяцях московського панованя - самоволі є він знов наш.

Львів заснував український князь Галича Данило, який володів країни від Карпат аж до Припеті і від Сяну аж по Дніпро, в році 1264. Він був призначений на столицю для его сина Льва, звідси й назва Львів, то значить город Льва. Німецькі купці і ремісники осідали тут побіч грецьких, вірменських і жидівських купців серед терпимого українського населеня. По вимертю княжої династії з Галича 1340. р., коли Галичину забрав король Казимир як мниму спадщину, був Львів мимо своєї молодості завдяки догідному положеню сильно зростаючим містом торговельним на перехрестю торговельних шляхів, котрі вели з Німеччини і Польщі до чорного моря. Через новий наплив німецьких горожан процвітали ще через два століття у Львові промисл і торговля. Однак Польща навіть в часі найбільшого свого розвитку була за слаба, щоби захистити свої українські землі перед вічними нападами Татар і Турків. Тому усадовили ся дикі орди на північній побережжю Чорного Моря і через се упадають при кінці 15. віку найважливіші галузі львівської торгівлі. В слід за тим досягали пляново ведені напади орд і нагінка за невільникми й до найблизших околиць Львова. Як осередок борб, які ведено в тих просторах, мусів Львів перебути облоги і грабежі до р. 1769. В році 1498. і 1672, облягали Львів Турки, р. 1657. і 1695. побито під его мурами Турків і Татар. В роках 1648. і 1655. облягав его український гетьман Богдан Хмельницький, але міста не нищив, щоби не дати его на поталу своїм розбишацким союзникам, перший раз Татарам а по раз другий Москалям. В році 1704 здобули Львів Шведи. В кінці дістав ся безприютний Львів р. 1772. під панованє Австрії. Від сеї хвилі зачинає ся новий зріст міста. Піднесений до гідности столиці найбільшого коронного краю Австро-Угорщини, став він в коротці одним з найважливіших узлів залізниць і зріс до 200 тисячного населеня, а торговля і промисл саме зачали добре розвивати ся.

Для нас Українців має Львів безсумнівно о много більше значінє чим для якої небудь иньшої народности Австро-Угорщини. Се наше старинне знай трагічної історії. В 16. віку ковано у Львові нашу духову зброю — школи, друкарні, просвітні товариства; — тут засновано під австрійським правлінням, коли наш нарід дістав по 500 літах свої права, — наші політичні, економічні і просвітні товариства і інститути. Тут найшла приют ціла українська наука і література по безпримірно варварським указі царським з 1876. р., який заборонив на цілу Росію українське друковане слово. Тут мала повстати твердиня нашої нації, найпевніше заборозило нашого культурного руху — український університет, котрого завязком-кадрою мало бути десять українських катедр львівського університету ім. Франца і наукове товариство ім. Шевченка“.

Укр. Стрільці на чатах в Карпатах.

Укр. Стрільці в Карпатах.

Московська господарка на Буковині.

„Народний Голос“ пише:

„І все приходиться нам записувати нові факти про російську варварську і ганебну господарку на Буковині. Серце крає ся, коли дивити ся на ті нещасні жертви московського насильства. Мужики з сльозами в очах оповідають про Москалів; жінки і діти й тепер ще плачуть, коли хто їм згадає про тих „освободителів“ білого царя. Сей російський похід на наші землі буде записаний кривавими рядами в історії нашого народу, тай в народі буде вічно жити переказ про вбивства, насильства, рабунки і злодійства московських салдатів. Страшні були походи татарські, але се діялось давно, як ще народи були півдикі, як на світі не було розвиненої просвіти і культури, як різанину і рабунки уважало ся за героїські подвиги. А тепер, в часі великого поступу, людської культури, в часі так званого двадцятого віку, Москалі господарюють по наших селах далеко гірше, як колись дикі Татари. І яка темна, дика і непросвічена виглядає у сей час Росія, коли має таких жорстоких і озвірих салдатів?“

І батько синюви, та внукам буде розповідати про „освободителів“ Москалів і піде в народ дума-пісня про московські звірства і весь наш народ буде відхрещувати ся і відпекувати ся від „московською раю“ і від славянського брата Москаля.

Про всі звірства ми не в силі писати, бо треба би багато списати книжок, аби хоч почасти подати то, що Москалі накоїли. Тай у короткім часі годі нам було зібрати весь матеріял, але всетаки подаємо де кілька фактів до відома читачам.

Москалі найбільше шукали тепер за свідомими Українцями і їх всіх переслідували і брали до Росії. Вони заняли цілком твердо, що Буковина се маєвинська земля і всіх Маєвинців, себто Українців, треба знати. Нищили всі наші товариства, читальні, каси, Оіце, Народні Доми, а навіть приватні доми поодиноких людей. Забирали і нищили образи Шевченка, бібліотеки, півтали за часописами і відозвами, а в кого найшли що небудь українського, так тому була нещасна година. Сі всі рабунки і насильства чинили пани Москалі. Українці салдати заховували ся по людські, говорили з людьми про українські справи і не раз ставали мужикам у пригороді, коли Москалі починали рабувати. Та багато Українці салдати помагати не могли, бо за ними слідили Москалі і не раз робили у них ревізю, чи не мають вони яких „маєвинських“ газет, відозв і т. п. Коли хто з відважніших селян ставив який небудь опір Москалям, то били Москалі його, а навіть стріляли, або на смерть кодили... У Івана Бучинського з Веречанки забрали Москалі 520 корон, а коли він починав просити, аби не брали, то почали його бити, а в кінці прокололи його батігетом у плечі. Жону Васкана, начальника з Веречанки, також били і з страху вмерло двоє дітей. У о. Кейана в Ногорівці зрабували Москалі помешкане до тла. Остали голі стіни. Забрали корови, худобу, свині і дріб. Дім його знищили. Таке саме в училища Буйницького. Одній жінці у Заставні зрабували Москалі голівки 3200 корон. В начальника Геліча з Топорівців узяли поверх 50 корців абижа, забрали сіно і солому, а крім того забрали з хати всі коверці, подушки і т. п. У господаря Василичука з Топорівців хотіли запалити хагу, млин і будинки, або ждали 250 корон відкупного. Василичук не мав лише 40 корон, дав сю суму Москалям і вони хати не палили, але млин зрабували. — В Чорнавіці зрабували Москалі цілковито народну школу і лишили лише голісінькі стіни. Зрабували також і помешкання надучителя. Господаря Василя Родича з Раранча три рази замикали і немилосердно били, бо мовляв се український агітатор і австрійський шпін. Через московські звірства — Родич лежить хорий. В Раранчу заасентерували поверх 100 людей і забрали з собою до Росії. Хто не хотів йти з ними до Росії і втік, того стріляли. — Коло Раранча на полі найшли мужики багато мужицьких трунів. В Слободії-Раранчу хотіли брати з собою мужиків, та мужики завили: Вийте нас, різте, або паліть хаги, ми рідної землі не покинемо і до Росії не підемо.

Хочемо всі випрати під нашим австрійським цісарем! — Москалі два рази підпалювали село, а хто йшов ратувати хати, того стріляли.

Хто-ж підбавлював мужиків? Наша національна свідомість! Від хати до хати, від села до села ходили погайки свідомі одиниці і підбавлювали себе взаємно, переносили відомості про наші побіди, про наш народний клич самостійности, а також збирали відомості про рух і положення російського війська і переносили вісти там, де було треба. Один господар В. Р. роздав всю сільську бібліотеку між рос. салдатів, а вовив ті книжки навіть у глибину Росії і роздавав їх російським мужикам. Навіть між салдатами, та офіцерами провадила ся агітація за Австрією, та українством.

Одним словом: Москалі нищили нас дуже, морально і матеріально, але ми остали ся вірними нашій народній справі і австрійській державі.

* * *

Наші посли у Відні дістали про московську господарку на Буковині письма, з яких виїмаємо ось що:

„Москалі у північній Буковині обходили ся дуже погано з нашими людьми. Скопили жита і годували коні, забрали весь запас живности і переслідували мужиків за українство. Все питали людей, чи вони Українці, а як що підозрілого найшли, то людей били, рабували і забирали до Росії. А наші мужики протю тримали ся просто знаменито! Але поза Прутом треба буде багато помочи для людей. Над Дністром, крім живности, нема й дров, і релігійний фонд повинен прийти людям у поміч і дати людям дров на паливо.“

А в п'ятому листі сказано:

„Вчера (17. червня с. р.) їхали ми возом з Черновець до Заліщик. По дорозі бачили ми в Заставні спалені фільварки і хату та безліч окопів і спільних могил, докола них здичіли голодні собаки а над ними кружать круки і ворона. Вітер заносить смородом аж до нас. — В Звизначу також тільки згарища і ніякої иншої душі крім вояків, що радо помогли нам перевезти ся на дарабі почерез Дністер до Заліщик. Тут поробили канони ще більше шкоди, але вже з конечности воєнної, а не з московської лютої. І тут о пів десятої години з полудня не видно майже нікого крім війська. По обох боках головного шляху руїни, розбиті доми, позривані дахи і т. п. Поздовж цісарської дороги на право й на ліво розбиті хати, поломані двері і вікна, якіми гримав вітер. По дорозі лежать поломані хатні прибори й походжають сумні, бездомні люди із запаланими лицами як свідки московського розбищництва.“

Побачивши все те, згадали ми про наші Чернівці, де воріг не мав часу і змоги наробити такої шкоди.

Вертаючи через Кіцмань, бачили ми тут менше шкоди, дворець спалений і кілька домів сплюндрованих. В Мамаївцях також не согірше; та се тільки зверху, бо як господарили Москалі по хатах, се годі бачити з надвору.“

(Тому то й просимо усіх письменних людей із кожного села, щоб хоч на карточці написали нам, що в них діяло ся, аби дати знати світові про великі кривди, страти і шкоди, які заподіяли нашому народові московські дикунки, і що то неправда, що вони нас шанували, — як то говорять наші домашні вороги. — Редакція.)

Німець про Українців.

Славний німецький писатель д-р Людвиг Гангофер пише в однім із своїх сталих воєнних справоздань в „Neue Freie Presse“ з дня 24. червня 1915. під написом „Ausflug in die Bukowina“ про наш нарід ось що:

По незабутніх хвилях, які довело ся мені пережити в стрілецьких ровах Старийців, поїхав я на боевий фронт до Буковини. На тлі величавого краєвиду бачив я народ, який припав мені до вподоби. Ні, се слово каже за мало. З години на го-

дину зростав у мені подив для чудово гарної породи українського племені, для шляхотних рухів тих муштин в їхніх білих сорочках, для жінок і дівчат в їх пестрій поші й з босими ногами, що ступають так пружисто, неначе би мали сталеві жили.

Се — люди, котрих сила і молодість зберігає ся до шістьдесяти і сімдесяти літ. Сто разів лучало ся мені на дорозі і по селах, що я жіночу постать задля її стрункої, гарної будови і гнучкого ходу мав за вісімнадцять- або двадцятьлітню дівчину, доки не побачив поморщеного лица бабусі.

Коли працюють на полі, то виходить образ немов намальований великим мистцем, що годен добачити й представити людей в їх найкращій правдивій подобі і в найприродніших рухах. А поза сею живописною людию дремає завсідги величина, гордовита і чудова природа з солов'ївним тьохканем місячних ночей. Чоловіка різьбить і почва, що то він в ній має свій корінь. В одиницях може природа помиляти ся, але ніколи в цілих племенах. Колиж яка людська порода визначає ся тілесною красою і шляхотністю рухів, то в ній і відповідні внутрішні прикмети, які можна розбудити і добути на світ. А кілько доброї, здорової і надійної вдачі криє ся в яким племені, пізнати найбільш наглядно по его дітях. Рідко доводило ся мені на однім клантику землі бачити тільки гарних і принагідних ніжностію дітей з приязними, веселими очима, як тут на межах держави, в Галичині і Буковині.

Із маленьких хаток і загород шепоче якась значуча мова. Кожда домівка, яка вона й не бідна, наскрізь чистенька. Чисті загороди обведені високими плотами; не раз п'ять або шість хатин, що то їх мешканці з собою споріднені, стоять разом, гуторять собі серед плетеної огорожі, високої і сильнішої, чим плоти поодиноких домів.

Пригадують ся середовічні родинні загороди з їх сильними вовчими плотами. Поза такими плотами жило колись багато людського добра і віри: Чи й же й тут?“

НОВИНКИ.

Календарик від 4/7 до 10/7 1915.

Дні	Стиль		С в я т а	
	н.	ст.	православні	римо-католицькі
Н.	4	21	Евзебія	Фл'явіна
П.	5	22	Методія еп.	Кар. і Метод
В.	6	23	Агріппини ж.	Ісаї прор.
С.	7	24	Р. св. І. Кр.	Анат. Йоан.
Ч.	8	25	Февронії	Єлисавети
П.	9	26	Давида пр.	Лукії
С.	10	27	Самсона	Амелії

Просимо всіх на Буковині, кому послаємо нашу газету, щоби її давали з рук до рук а із сусідних сіл, куди вона ще не доходить, щоби подали нам адреси, кому би газету висилати.

Емануїл Семана, ц. к. секретар скарбу в Чернівцях, поляг на полю слави 30. червня с. р. в Галичині як резервовий надпоручник на 44. році життя. Є се вже друга жертва війни в родині Семанів, які товаришать щире співчуття буковинських Українців. В. с. п.!

„БУКОВИНА“

виходить поки що кожної суботи.

Редакція і Адміністрація:

IX. Währingerstr. 20
(в подвір'ю, на ліво).

Поодинокі числа по 10 сот.

VIII. Langeasse 19.

IX. Währingerstrasse 16.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“

Organ des Verbandes der ukrainischen Reichsrats- und Landtagsabgeordneten der Bukowina.

Redaktion u. Administration:

IX. Währingerstr. 20

; (Im Hofe links) ;
versendet an Militär-Spítaler
und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.

VIII. Langeasse 19.

IX. Währingerstrasse 16.

ВІДОЗВА ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ГАЛИЧИНИ Й БУКОВИНИ.

Прийшла нова пожадана хвилина. Переживаємо нову, розрадну добу. Грізна ворожа навала, що кровю, згарищами і руїнами значила свої сліди в нашій країні — повинь царського варварства вертаєть ся з нашої рідної країни назад в своє каламутне русло.

Наш рідний край стає вільний!

Тяжке лихоліте, якого не бачило наше покоління, якого давно вже не бачив наш нарід, перейшло через наш край, нашу австрійську Україну, через Галичину й Буковину. Перейшло мов буря, що повеню і градом нівечить та толочить поля і ниви — перейшло і вертає назад в безвісті. І чей вже не верне ніколи!...

Тяжке лихоліте навістило наш нарід. Цвіт народу, молодіж, найкрасні сили народу — все те забрала війна. Скошує цвіт народу на побоевищах немовима смерть. За волю рідного краю падуть і ті, що в австрійській армії сповняють вірно свій горожанський обов'язок, і ті „сизі орли“, славні сини нашої України, що добровільно взяли кріс на плечі і пішли проти відвічного ворога України, проти московського царя. В наших рідних горах Карпатах кривавими геройськими подвигами вони доказали, що розуміють, яка се важна історична хвиля для нашого народу, для нашої України. Сеж вони самі, наші славні Січові Стрільці немов заговорили словами поета-віщуна:

„Бо пора се великая есть —
У завзятий, важкий боротьбі
Ми поляжем, щоб волю і щастє і честь,
Рідний краю, здобути Тобі!“

Тяжке лихоліте навістило наш край. Знівечені, поорані, пориті поля і ниви. Счезли сади й огороди. Зникли загороди. Перетереблені ліси. Знівечені і спалені цілі оселі — попалені місточка і села — з деяких і сліду не остало ся.

Знущали ся над нашими людьми царські полчища — не пошанували ні старих людей, ні дітей, ні жінок. Аджеж там, в царській імперії, се річ звичайна — знущатися по звірськи над всіми, що бажають волі, що бажають людського життя, що не хотять царського кнута!

І найбільше над нами, над нашим українським народом збиткували ся і знущали ся армії царя.

Сеж на австрійську Україну, на останній дрібний останок вільної української землі, на останнє забороло волі українського народу пішов воєнним походом царат.

Явно і отверто, на весь світ заявив він, що хоче здавити український нарід. Явно і отверто заявили його речники, запродавці і посіпаки царського уряду, що хотять знищити, викоринити Україну.

І справді! Мову нашу прогнано скрізь, зі всіх усюдів, де тільки стала стопа царських опричників. Нівечено всі культурні, економічні і політичні здобутки нашої довголітньої праці. Кнутом і рублями стали ширити чужу московську мову і культуру. Ціла хмара грабіжників і охоранників злинула на наш край разом з московською навалою.

Та мало того було наїзникам царату. Вони хотіли затруїти, знищити нашу душу. Вони хотіли не тільки рідну мову нам відібрати, не тільки нам свій московський язик накинати. Вони хотіли нашому народови накинати свою царславну віру. Наслали цілу саранчу попів, що мали нарід наш повернути на свою віру, щоби він вирік ся своєї України, щоби він вирік ся рідної мови, щоби він свою душу запродав московському цареві.

Знав наш відвічний ворог, що на нашій австрійській Україні, де вільно дунає наше слово — що тут горить негасимий огонь вольної думки про вольну Україну, що звідси проміне вольної української думки переходить через кордон, що прийде день, коли воно іскрою впаде на російську Україну, на „нашу не свою землю“, й вибухне там пожаром, що прийде день, коли на руїнах царської імперії зійде сонце вольної України. Здавити, знищити хотіли царські наїзники наш український нарід.

Не здригнули ся перед нічим. Митрополита галицької України, графа Андрія Шептицького, вивезли гень далеко в глибоку, далеку Росію. Вивезли так, як вивозили давно колись українських гетьманів, українських діячів, що не хотіли вирікати ся України, що не хотіли поклонити ся московському цареві. Московські саллати кольбами били Перемиського єпископа Чеховича, коли він царславних опричників не хотів до церкви випустити.

Повивозили всіх наших українських діячів. Всі вони впади жертвою московських наїзників. Всі пішли в тюрму. Повезли їх в далекі російські губернії, повезли їх на Сибір. Так було скрізь на нашій австрійській Україні. Так було й у Львові.

Коли австрійські війська увійшли в город Львів, витали їх радісно всі. Не могли їх повитати тільки українські діячі-патріоти львівські — бо заздалегідь їх вже вивезли царські посіпаки з рідного краю, зі Львова.

З жалем і тривогою, та рівночасно з гордістю і признанем згадуємо тих наших земляків, тих наших діячів, що достойно перебули довгомісячне панованє наших ворогів.

Та не тільки визначніших діячів досягла месть наших ворогів. Всіх свідомих українських людей так з інтелігенції як і з-поміж селян — навіть таких, що не брали діяльної участі в політичній житю, повивозили гень далеко в Росію, на Сибір, на заточене.

Перед ворожою навалою, перед царськими посіпаками, що нікого не вшанували і не вшанують, забрали ся сотки й тисячі наших людей з Галичини і Буковини — сотки й тисячі пішли на чужину.

Щоби хоронити будучність українського народу перед грізною навалою, щоби українську справу заступати перед державою і перед цілим світом — парламентарна репрезентация українського народу, українські організації і Головна Українська Рада, політична репрезентация галицької України, перейшли на чужину, до столиці держави, до Відня, де мають єдину спримогу подбати про будучність, про жите, про волю України.

Всі українські партії галицької України з хвилею вибуху війни з'єдинили ся в однім, одностайнім, однодушнім змаганю — спасти рідний край перед відвічним ворогом України. Дня 1. серпня 1914. р. повстала у Львові Головна Українська Рада. Велика провідна ідея збереження австрійської України перед царським ярмом та визволення російської, поневоленої царатом України з'єднала нас в один табір.

Ся ідея присвічувала нам в цілій нашій діяльності для красної будучности українського народу. Про всі життєві, пекучі, болючі справи українського народу думала Головна Українська Рада, займали ся ними галицькі українські послі і ті з-поміж діячів і членів Головної Української Ради, що опинили ся в столиці австрійської держави, в Відні. Займали ся ними разом з послами, представниками українського народу на Буковині.

Займала ся Головна Українська Рада політичною справою українського народу, перед яким в теперішню історичну хвилю стало питання — бути або не бути.

Українською справою зацікавили ся широко в цілїм цивілізованім світі. Наша справа стала на дневнім порядку всесвітньої політики. Інтересують ся нею не тільки учені, але й державні мужі — не тільки в Австрії й Німеччині, але далеко поза їх межами. Про українську справу думають і пишуть, її поважно розважають не тільки в Австрії, Німеччині і Туреччині, не тільки в неутраляних краях, але і в ворожих державах українське питанє стоїть на порядку дня. Український нарід домагаєть ся для себе рівного права в сімї народів цивілізованого світа.

Видають ся не тільки українські часописи; для інформації про нашу українську справу виходять постійно періодичні видавництва в німецькій мові. Видають їх не тільки галицькі і буковинські Українці; видають також наші закордонні земляки, з'єдинені в організації „Союза Визволення України“, що разом з австрійськими Українцями підніє клич з'єдинення всіх українських сил проти відвічного ворога України, проти царату.

В ім'я сеї політичної спільної праці для визволення України зєдналися ще кріпше і міцнійше всі українські дітячі, представники всіх українських партій, всіх українських земель, так Галичини й Буковини як і російської України, в одну загально-національну, загально-українську організацію.

Так повстала 5. мая с. р. у Відні Загальна Українська Рада.

Згідно і одностайно ведеться політичну справу українського народу під прапором Вольної України.

Суцільно і постійно інформується опінію цілого цивілізованого світа: інформується вся всевітня преса про українську справу; видано цілий ряд брошур і книжок про українську справу в різних мовах: не тільки в німецькій, але й англійській, французькій, італійській, мадарській, болгарській, турецькій, шведській і румунській.

Тяжке лихоліте навістило наш край, наш нарід. Сотки наших людей покинули наш край, пішли на поневірку на чужину. Сотки наших людей арештовано, — не сотки, а тисячі і тисячі!... Сотки і тисячі пішли о поневірку, приневолені воєнним лихолітем; сотки і тисячі зовсім невинно!...

Сими жертвами війни, невинними жертвами страшного воєнного лихоліта, займалися українські посли й українські організації, займалася Головна Українська Рада, займається тепер Загальна Українська Рада. Долею невинних інтернованих і арештованих займалися вони; їх заходам повелося увільнити цілу безліч невинних наших людей.

Воєнне лихоліте спричинило величезні шкоди нашому краю. Похід воєнний, який розпочав царат, щоб знищити нарід, приніс страшні нещастя; господарська руїна прийшла на наш край слідом за війною. Ми старалися всіма силами направити те, що заподіяла війна. Завдяки нашим заходам видано 12. падолиста 1914 р. розпорядок Міністерства внутрішніх справ що до забезпечення повороту наших людей до краю. На наші представлення видала Найвища Команда Армії приказ з 13. січня с. р., щоб війська людяно поводилися з населенням нашого краю, щоб не було невинних жертв.

Справа найбільш пекуча — жите й існування тих наших людей, що стали жертвою війни, була справою, якою ми найважнійше занималися. Займається справою наших людей наша господарська організація „Сільський Господар“. Займався і займається доси долею наших збігців, котрих війна кинула на чужину, наш окремий, нашими заходами створений „Український Запомоговий Комітет“. Наші українські організації займаються так само долею тих, що поміщені в таборах збігців в різних краях держави. Загальна Українська Рада, звертаючи ся в усіх тих справах до австрійського правительства, звернула ся і в останніх часах, тепер, коли відвічний ворог втікає з нашого краю, з представленнями про те, що є конечно, щоб наше населення мало живності подостатком, щоб наш нарід не гинув з голоду, щоб було зерна досить на засіви, щоб людям паші і худобі не забирали для війська, щоб людям платили за те, що вони дадуть або зроблять для війська.

Ми ні на хвилю не забували про культурні потреби нашого народу. Нашими заходами повстали українські школи тут на чужині, щоб молоде наше

українське покоління не оставало без науки, без освіти в часах сеї довготриваючої війни. Істнує окрема Українська Культурна Рада, що займається як справою українських народних шкіл, так і шкіл середніх, а також справою вищої університетської освіти.

Займала ся і займається береженням прав українського Січового Стрілецтва, доповненням його рядів і організованим нових стрілецьких відділів, разом з Загальною Українською Радою Українська Боева Управа.

Не відтягнуло ся від нашої громадянської праці й наше жіноцтво. „Жіночий Комітет ратунковий для ранених“ займається горячо нашими раненими жовнірами, нашими раненими Січовими Стрільцями.

Ціла та діяльність політична, економічна і культурна, конечно для красної будучности українського народу, ведеться згідно, постійно і суцільно діями всіх українських земель, що з'єдинені тепер в Загальній Українській Раді.

З'єдинені одною думкою визволення рідного краю підемо далі вперед з вірою і певністю, що по наших боцях буде перемога.

Вперед ідуть австрійські війська, — вперед німецькі війська, — разом з ними наші Січові Стрільці, — побідно йдуть вперед!

Витайте їх, витайте наших братів широко і радісно! Стійте завзято і непохитно, так як доси завзято і непохитно стояли! Сеж вони йдуть проти відвічного ворога України!

Дбайте про те, щоб там, де щез вже наш ворог, наново повставали наші давні українські організації політичні, економічні і культурні.

Велика туча перейшла через наш край. Та як по весняній бурі приходить ясне сонце і погідний блакит, — так чейже відродиться наша рідна країна!

Щежити мусять всі кривди і неправди, які перед війною і в часі війни спадали на наш нарід. До тих, що рішають про долю нашого народу, до військових і цивільних властей, ми звертали ся і звертаємо ся тепер з горячим закликом:

Український нарід поніс великі жертви; великі жертви понесли в тій війні широкі народні маси. Український нарід стояв непохитно проти ворога. Свини народу вірно сповняли свій обов'язок в армії, — добровільно пішли тисячі наших Січових Стрільців у кривавий бій.

Не сміють повторювати ся давні кривди і неправди. Для українського народу, для мільйонів робочого люду мусить бути правда і справедливість!

Віriamo в се, що так буде, що настане правда і справедливість, — так само, як віriamo в перемогу армії, що тепер проганяє нашого відвічного ворога з нашого рідного краю.

Богато ми всі перебули і пережили, багато перетерпіли. Та тепер воєнне щасте перехилиється на наш бік, побідні війська увільняють наш край.

Маємо надію, що побідно підуть далі, що перейдуть кордон, що донесуть волю і на нашу закордонну російську Україну.

Відень, 24. червня 1915.

Загальна Українська Рада:

Заступники:

Микола Василько

Д-р Лев Бачинський

Микола Ганкевич

Д-р Степан Баран

Д-р Володимир Бачинський

Юліян Бачинський

Іван Боберський

Ярослав Весоловський

о. Тит Войнаровський

Д-р Сидір Голубович

о. Теофіл Драчинський

Іван Кивелюк

Д-р Олександр Колесса

Д-р Микола Лагодінський

Президент:

Д-р Кость Левицький

Члени:

Лев Левицький

Антін Лук-Лукашевич

Теофіл Мелень

Д-р Осип Назарук

Д-р Євген Олесницький

о. Стефан Онишкевич

Секретарі:

Володимир Темницький

Д-р Льонґин Цегельський

Василь Панейко

Омельян Попович

Д-р Володимир Старосольський

Д-р Кирило Трильовський

Володимир Корнич Ясеницький

Воєнний перегляд.

(Від 1. до 8. липня 1915).

В Галичині

прогнали наші війська, переступивши коло Галича Дністер, Москалів через Гнилу Липу аж до Золотої Липи, і забрали тут до 12.000 салдатів у полон. На північ від Львова межі ріками Вислою а Бугом пішли наші війська скорим походом до Росії і розбили московську армію на далекому просторі від Красника коло Висли аж до Крилова на Бугом на дві половини відірвані від себе. В цих боях полонено до 50 офіцерів, 17.000 жовнірів і багато воєн-

ного матеріялу. І останній крайок Галичини буде на бавом вільний від ворога.

На Буковину

старалися Москалі і з початком сего тижня пробити ся з Бессарабії, та надармо.

В Польщі

побили Німці Москалів коло Завіхосту, Кальварії і Білого Потока, полонивши 7 офіцерів і 800 салдатів.

На полудні

змагалися напади Італійців з дня на день все більше і більше, аж дійшло сего вівторка до великої битви на просторі від Гориці аж до моря, яка скінчилась цілковитим погромом Італійців, що потерпіли тут величезні втрати, не зиславши нічого.

Серби і Чорногорці

також пробували щастя надармо. Наші набили Чорногорців коло Трібіні, а Білгород обкидали бомбами.

У Франції

намагалися вороги і сего тижня пробити німецький мур, та вийшло таке, що Німці посунули ся на кількох широких місцях спорий кавалок уперед і полонили 28 офіцерів, 2859 жовнірів з чималим числом зброї, що на сім поли битви значить дуже багато.

Коло Дарданелів

згинули тисячі ворогів, не поступивши вперед.

Ось так то і сего тижня наші були усюди горою, що пригнобило дуже наших ворогів і поза їхніми фронтами.

Д-р Кость Левицький
президент „Загальної Української Ради“.

Вражіння з Чернівців.

(Від нашого дописувача.)

Відколи Москалі вступилися з під Чернівців, то й наше життя прибрало цілком инший вид. Люди ходять спокійні і від часу до часу заворушують ся, як іде військовий транспорт, або трен, муніципальні вози, або ранені. Отак збіжуться до купи, подивляться, тай знову до свого діла. Часом непокоїть населення рос. літак, але також не дуже. Тепер що дня літають і наші літаки і так воно не робить ніякого вражіння. Взагалі війна якось віродила людей. То, що було колись майже страшне, дивне і чуже, тепер стає звичайне, майже від давня вже всім знайоме. От боялись люди гармат, а тепер навіть жалують, що гармати в місті не стріляють; боялись ся куль, а тепер спокійно про них говорять, мужики навіть роблять на поли під самими окопами; інтересувалися літаками, різними автами, а тепер майже не дивляться у той бік; дехто не міг дивитися на людську кров, тепер і смерті в очі рівнодушно дивиться.

Війна і доброго та корисного дечого принесла з собою. Гадаєте, се дивно? Ні! От для мужика було вічною загадкою, як то люди можуть літати у воздуху, а тепер він вже зрозумів сю загадку. Люди не знали про ніякі винаходи, а тепер вже і самі думають над ними. Багато мужиків, от десь там з Бурдів, чи якого иншого закутка і не знали, що на світі є якісь міста, та живуть які инші люди, крім кума Василя, та сусіда Данила. А тепер мужик, навіть і дитина, вже знає, що є на світі Німці, Французи, Англійці, Турки, Італійці, він добре знає, де є Львів, Перемишль, або ріка Сян і т. д. Він знає вже, де Дарланель, де Курляндия, де арґонські ліси, де Венеція, він знає про воєнні кораблі, про міноносці, підводні судна, знає полеві канони різного калібру, про моздіри, одним словом виднокруг знання дуже, а дуже поширився.

Мужик навчився тепер ще більше. От давнійше ніяк не хотів розуміти мужик, що сила в організації, та в єдності. А тепер він то дуже добре знає. Він знає, що самий нічого не вдіє і лучить ся радо в гурт. А в гурті виробляє ся і любов до діла і любов до рідної землі, до краю, держави. Приміром в деяких селах ідуть жінки та діти, часами і сотками до копання окопів і не жадають навіть заплати. Чому? Бо зрозуміли, що гуртом скорше доконають діла і причинять ся до скорого звільнення рідного краю. Мужик вже не питає і не надумує ся, чи прим. Москаль виден що, чи ні. Він бачить гурт, іде народ проти Москаля і він також іде. Бачить себе вже членом народу.

Загальна Українська Рада.

А національна свідомість як поширилася! І десять літ муравлинної праці не доконалиби сего діла!

Але де я зайшов? Почав на черновецьких вражіннях, а заліз у село. Може се тому, що тепер село стало ідеальніше, як всі міста до купи.

От і Чернівці? Що тут доброго тепер? Куди поглянь, всюди криві душі! Тут ціла зграя різних лихварів, пявок, шпикюлянтів, багато різних „гурапатріотів“, сотки зіпсованого жіноцтва, багато сензационників і маса розполітикованої шумовини. Чесних і здоровомислячих мало тут. Чернівці і так сям-послідним не дуже славили ся, а тепер ще гірше стало. Може по війні настане отверезіння і люди пізнають корінь лиха і всунуть його!

В місті багато наших мужиків. З Топорівців, Раранча і з других сіл. Забрали з собою жінки, діти, худобу, збіжжя і втікли до міста. Чому? Перед добром та перед добрим приятелем ніхто не втікає. Москалі стріляють у село гарматами, та крісами, б'ють людей, палять хати і мужики повтікали. В „Народнім Домі“ їх квартира і магазин. Діти в городі бавлять ся, а старі читають газети, провадять розмови і гонять Москалів з рідного краю аж поза Київ...

Десь колись, як тихо в повітря, чути десь далеко грохот наших гармат. За кожним таким громом молять ся наші люди і просять Бога, щоб ті громи побили та погромили Москалів до останнього...

Чернівці, 26/VI. 1915.

Г. Г — дий.

У львівській в'язниці.

В час московського наїзду.

Львів, 25. червня.

Віденська „Arbeiterzeitung“ з дня 2. VII. с. р. пише:

„Угорський звідомець товариш Франц Гендер, котрий тепер перебуває у Львові, мав нараду з польським такж у Відні знайомим товаришем д-ром Коркесом, котрий міг йому розповісти багато цікаве.“

„Видите“, так оповідав польський товариш, „я завдаю це, що можу забавляти ся з Вами, особливого щастя, а може й „воєнний штучці“, яку то я ввій на своє щастя. Лиш так воно могло стати ся, що я спас ся від царських пасіваків і замість у зимній Сибірі я тепер в дорозі до — теплої Італії.“

„Я чув, що Ви доста мали нагоди ознайомити ся з російською тюремною справою. Як же-ж річ має ся з тим?“

„Но, но“, відповів Коркес всміхаючися. „Не робіть лишень з мене мученика, бо побут в російській тюрмі — це ще найприємніше. Російська „свобода“ далеко гіршіша. А як би не було небезпеки, що запроторять на Сибір, то я волів би був лишити ся в тюрмі.“

„Але-ж що говорите, це Ви пересолваете?“

„Зовсім ні“, відказав д-р Коркес. „Я ще раз виразно кажу: то були найприємливіші хвили, які я переживав в час наїзду. Правда, вигідно не було воно нам. Неоднораз треба було перетерпіти. Так була мені добре явана в'язниця львівського суду краюного на вулиці Баторого цілком заражена. Всякі можливі хвороби, особливо тиф, віспа, часом і азіатська холера, день-у-день забирали жертви споміж в'язнів. Не дивота! Келії колишнього монастиря Кармелітів були прямо злочинно переповнені. Тюрма, що звичайними часами призначена була для 300 в'язнів, зберігала в преславній добі царського правління часом 1100 душ. Огке можете собі уявити, які там були санітарні спосувки! Ні ганчана, ні сінника. На підлозі в бруді і сироді спали разом сімдесятлітні старики і шістьнадцятилітні українські

Николай Василько
віцепрезидент „Загальної Української Ради“.

гімназисти. Звичайні розбійники з політичними в'язнями в суміш. Українські вельми заслужені учительки разом з простими вулицьницями. От цвітка царської культури в повнім розцвіті... День-у-день трапляли ся в кожній келії випадки слабости. Запобігаючих средств гді було дістати. Ні карболі, навіть вапна не було... Не дивота, що пошести лютували так страшно, що навіть орґан російської жандармерії, львівське „Слово Польське“ жадало помочи. Випадки смерті бували і між надзорцями. Жертвою впав навіть тюремний лікар д-р Хомин.

І представте собі, що дня приходили безнастанно все свіжі транспорти! Чим скрутішше йшло Москалям на поля бою, тим гірше лютували царські гайдуки, тим більше арештовували у всіх повітах нещасної Галичини. Українців і Жидів, розуміється, переважно. Ми, політичні, могли день-у-день приглядати ся ізза решоток тим нещасним. Пригадую собі, як якась молода Жидівка породила в келії дитину, і гді собі щось страшнішого уявити як плач немовляти і бряккіт кайдан в суміш, сю чудову музику царського правління.

Коби хоч таке творила тільки проста московська чернь в своїй крайній темноті! Але таке звірство походило рівно-ж і від високих достойників царя святої Росії, від генералів і вождів і „великий“ генерал Іванов, головний командант полуднево західної армії, ден-у-день записав було в своїх розпорядках і указах такої, що булоб здивувало і славного знавця душі злочинця Ломброзового.

Не менше витерпіла українська інтелігенція, що осіла ся була у Львові. Я діляв тюремне горе з бувшим послом до ради державної д-ром Охримовичем, з адвокатом Шухевичем, з многими достойниками греко-католицької львівської мітрополічної капітули. Всіх майже з нах заслано на Сибір.

Тепер говорім про світлі сторони російської тюрми. Там мали ми — Ви може й не повірите — досить багато волі. Передусім можна було спокійно спати. Чоловік був арештований, добре збережений і міг собі сказати: „Сюди не прийде жаден жандар! Не потрібуюм бояти ся ні пагайок, ні трусу в хаті“. Можна було спокійно і без перешкоди читати газети, російські і польські, про їх звіст голосно і живо розмовляти, без підслухів, не страхаючи ся нечаяного приходу жандармерії.

На спільній проході, що на жаль тривало денно тільки тричверти години, діляли ми ся набутими духовними скарбами. Тут живо йшли суперечки, розмови, спів. Першого мая ми навіть відважали ся і заспівали громадою робітничу пісню і слали її могутні звуки почерез мурі тюремні неначе поцілуй волі-свободи до замученого народу. Ви не забувайте, що традиційний рубель міг творити і на освяченім полі царської тюрми справжній чудеса. Так то ми в прикрій годині меланхолії дуже часто сходили ся з ріжних келій і грали в карти, і то так завзято, що могли не одній львівській каварни робити конкуренцію. Я забув Вам розповісти, що ми уряджували і ріжні забави на вулиці Баторого. Ми відвідували себе взаємно, частували одні одних чаєм, горілкою, „канашками“ (закускою). Як дико весело нераз там бувало! Все це стоїть мені перед очима патріархальна стаття одного Поляка з західної Галичини, котрий завісїди нам молодим вірно товаришав і при всяких збіжках. Річ ясна, що такі незвичайні забави були трохи коштовні, але ми ніколи не скупували ся рублем, щоби тільки уряджувати такі вечірні пирі. Аж тепер ми добре зрозуміли благодать рубля, він є так сказатиб поправкою російського правління.

От нарешті позбули ми ся раз на завжди тих опришків. Воздух очищений від чуми. Вонь святого російського синоду розійшла ся. Добре організовану ватагу убійників, рабівників, шахраїв, що наше публичне життя безчестили, наше родинне життя згаслювали, постигла така катастрофа, якої годі дошукати ся на сторінках свесвітної історії.

Вчора ще раби-невольники, сьогодні ми горожани, що слідять з напруженням віддихом і неспокойним серцем за розгромленням царату.

Як важкий сон лежить за нами страшний час десяти довгих і прикрих місяців плюгавого рабства. Тому наше щастє і радість не має границь і як тиха молитва вносьть ся в серцець тисячів оклик: Смерть і погибіль народовійчому царатові! Най жне демократія!

Так д-р Коркес, котрий прот, що сидів довго в тюрмі, доброї волі. Він відступив мені свої обешні записки, правдиве жерело для пізнання російських характерів, російського правління і російської політики.

НОВИНКИ.

Календарик від 11/7 до 17/7 1915.

Дні	Стиль		С в я т а	
	н.	ст.	православні	римокатолицькі
Н.	11	28	Кара	Пія І. пап.
П.	12	29	Петра і Павла	Епіфанія
В.	13	30	Соб. 12 ап.	Маргарети
С.	14	1	Косми і Даміана	Бонавентури
Ч.	15	2	Івана Суч.	Генрика
П.	16	3	Якима муч.	Алексія
С.	17	4	Андрея Кр.	П. Д. М. Шк.

Просимо всіх на Буковині, кому посилаємо нашу газету, щоби їй давали з рук до рук а із сусідних сіл, куди вона ще не доходить, щоби подали нам адреси, кому би газету висилати.

Відзначені офіцери-Українці. Цісар приказав висказати похвальне признає (signum laudis) реж. надпоручникови Денисови Брагові, (учителеви в Каменці) за хороше поведєне перед ворогом і надпоручникови кр. оборони, др. Теодотови Галіпови (послови і адвокотови в Чернівцях) за визначну службу перед ворогом

Іспити зрілости при прив. учительській семінарії з правом публичности тов. „Українська Школа“ ім. Шевченка в Чернівцях. Отсим повідомляю, що ц. к. Міністерство просвіти й віроісповіданя візволіло розпорядком з дня 14. червня 1915 § 14749, щоби в літнім речинці с. р. відбув ся іспит зрілости в приватній учительській семінарії з правом публичности тов. „Українська Школа“ в Чернівцях з ученицями, що в шкільнім році 1913/14 скінчили III. класу наваної школи з добрим успіхом. Дирекція наваної школи установила речинець на писемний іспит 16. і 17. липня с. р., а устний на 19. того самого місяця і ев. дальші дні. Хто з агаданих учениць III. класи, як також і тих, що мали право адавати сей іспит ще в вересні 1914 р. з усіх, або лиш з одного предмету, хоче піддати ся іспитови зрілости в наведєнім речинці, має внести неостемпльовану просьбу до підписаної Дирекції на руки директора Гр. Никоровича, найдальше до 10. липня с. р. До просьби треба залучити: 1. послідєє шкільне свідоцтво, 2. метрику, 3. свідоцтво моральности, 4. таку 15 корон. Учениці, яких подана не будуть заосмотрєні назованими прилогами, як також і ті, що не агадуть поправки найдальше до 16. липня с. р., не будуть до іспиту допущєні. Залєгности за шкільну виплату з попередних років, мусять бути залагоджєні 10. липня с. р. Від Дирекції прив. учительської семінарії з правом публичности тов. „Українська Школа“ ім. Шевченка в Чернівцях дня 27. червня 1915 р. Никорович, директор.

Надзвичайне засіданє Загальної Української Ради відбуло ся дня 1. липня з огляду на наглі справи, які мусіли бути безприволочно залагоджєні. До Головної Ради Сільського Господаря звернув ся галицький Виділ Краєвий з запрошенєм, щоби через двоє своїх делегатів Сільський Господар ввєв участь в працях Краєвої Комісії для справ рільничих, а крім того, щоби від Комітету для відбудови сіл і міст, існуючого при Сільському Господарі, визначив він троє делегатів до краєвої Комісії для відбудови сіл і міст, що має бути утворєна при Краєвім Виділі. Головна Рада Сільського Господаря уважала за вказанє зажадати від Загальної Української Ради її думки, чи Сільський Господар має скористати з запросини Виділу Краєвого, так як ся справа має політичне значєнє. По переведєнню основної дискусії, в котрій забирали голос Ви. д-р Олєсницький, Лагодинський, Голубович, Кость Левицький, Макух, Баран, узвєлено на внесок Голубовича, щоби Сільський Господар не користав ні з одного ні другого запрошенєня, в нарадах Краєвих Комісій участі не брав, та щоби на запросини відповів писемно з поданєм річевих причин. Дальше обговорєно справу відшкодованя за знищенєя спричинєні війною. Порішєно робити заходи, щоби для справ всього відшкодованя утворєні були окремі комісії з відповідним уаглядєнєм українського населєня, щоби для оцінки шкід покликуюно в кождім випадку місцевих сільських оцінників, щоби оцінєнє перевєсти в найкоротшій часі, бо слідї затаряють ся. Упрошєно Головну Раду Сільського Господаря, щоби заняла ся пе-

реведєнєм сеї справи. В справі Боевої Управи ухвалєно внесок президії Загальної Української Ради, щоби для залагоджєня крїви в Боевій Управі вибрати окрему комісію з рамени Загальної Української Ради та поручити їй, аби в найкоротшій часі прийшла на Загальну Українську Раду з внесками дотично реорганізації та уконституованя У. Б. У. До Комісії вибрано Ом. Поповича, Юл. Бачинського, Сид. Голубовича, Яр. Весоловського, Вол. Дорошенка. В справі домагань на поли шкільництва предлєжив д-р Колєсса начєрк меморіалу випрацьованого культурною Радою. Рішєно для остаточного усталєня домагань на сім поли відступити начєрк реферату правно-політичній Комісії для конєчного аредатованя меморіалу. — В дискусії над сею справою забрали голос д-р Баран, Ом. Попович, Вол. Бачинський, Ол. Колєсса, М. Гавкевич. На дотичні засіданя правно-політичної секції рішєно запросити президента культурної Ради П. Юліяна Романчука і д-ра Колєссу та Барана. В запиті до Президії підніє д-р Володимир Бачинський інтерв'єу Донцова з корєспондєнтами шведських і швайцарських газет питаючи, чи правда є, що Донцов має легітимізацію до виступу від імені Загальної Української Ради. На сей запит відповів віцепрезидент Василько, що п. Донцов такої легітимізації немає, але перед провірєнєм, чи справді пан Донцов так висловлюєв ся, як принєсли газети, не може Рада займати децидуючого становища. Пан Донцов сими днями приїде до Відня, президія Ради постарєє ся справу виєяснити і на слідуючє засіданє приїде з відповідю. — Реф. Весоловський звернув ся з вєськом до президії, щоби поробила політичні кроки в угорського правительства в справі українського населєня північної Угорщини. На внесок профєсора Бобєрського рішєно віднести ся до всіх наших газет, товариств, шкіл і т. п. інституцій, щоби правильно уживали терміну український, а не руський і не рутєнський. На внесок д-ра Бачинського рішєно візвати правно політичну секцію, щоби в тій справі випрацьовала окремі меморіал до правительствєнних властей. На сім засіданє закінчєно.

За секретаріат: В Козловський.

Москалі в Садагурі. З воєнної прєсової кватирі доносьєть: Про російську навалу в Садагурі оповідає нам один муж довіря ось що: Москалі на приказ з гори не підпалили Садагуру, але зовєсім єї знищили. По всіх домах рабовано. Офіцери вєсьму придивляєли ся. А як їх хтось просив о поміч, адвигали безрадно плєчима, бо сеж діяло ся на висшій приказ. Також на приказ забрали багато жидів, сєлян, робітників і одну паню, жінку ц. к. надпоручника, до Росії, а перед тим ще били людей кольбами, копали і поличкували; межі ними були 15-літній хлопці і старці, що мали 80 років. Я був очевидцем сєх подіїв. При всіх рабунках казали московські салдати, що нібито шукають за телефонами, шпіонами, а особливо за жандармами. В дворі рабїна найшли три неабрані, але розуміє ся вжє негдєтні телефони. Арештували жидів в Новосєлиці і Хотині, які ніби були з Чернівцями телефонічно получєні, але вони могли себе за гроші викупити. Зрабовані річи продавали по часті, а почасти возили сюди-туди на трєках і санітєтских возах. Мєшканєя в яких сиділи офіцери, зрабовано, а всі меблі вислєно до Росії. Що не хотіли або не могли зі собою узяти, знищили, із божниці викинули на дорогу „дєсятє заповідей“ і знищили. При перешукуюню домів були жовїри і російські шпіони. І православних свєщенників не шауєвали, як о. Івановича з Жучки і панотця з Топорівців, котрого навів били.

Лист до реданції. Високоповажані Панови! Принагідно дїстаєм Вашу „Буковину“, котрою дужеж утішив ся, і почав читати. То смієв-єм ся, що аж заплакав, з Москалів та їх ворожки! Але й гірко заплакав-єм, як подумав про наших братів Українців, котрі живуть у темноті московського звірюки-дика Москаля, котрий задумав і наших австрійських Українців загартати під свою владу. Він вжє, агаєть ся, не хотів-би нічого, ні Галичини ні Буковини, лиш аби йому дати спокій. Ні! Ми спокійної доси були, а тепєр будєм воювати, коли-ж ачав. Не жалєм свої груди наставляти, а покажєм, що Україна — не вмерла і не вмерє! До бою охота є в нас, не жалєм і агинути. Будє красаа доля по нас, лиш ми собі руки подаймо і вперед постунаймо. Україна не вмерла, разом її здобуваймо! Гаразд! Порфір Гаврилаш, кошовий тов. „Січ“ в Тростинци, повіт Снятин.

Отсею дорогою складають Українці-воєнки ц. к. полку краєв. об. ч. 22 шкуру подяку за доставлєнє їм часописи „Буковини“ і кількох калєндарів — даром. Слава і чєсть послови п. Николаєви Василькови, що зумів доказати в сім часі перед цілим світом, що український дух ієстєує і будє ієстєувати сильно, хоч „батьошка“ Микола старєєв ся всіма своїми силами агадати зовєсім наше ріднє слово і нас Українців із лиця землі.

Василь Угринчук.

Полонєні українські жовїри пишуть в Росії до своїх крєвних на Буковині і в Галичині, як ми се мали нагоду читати, такі патріотичні письма і карти, що аж серце радує ся, що навів російська неволя не скривила душі сих наших героїв згід мужицкої стріхи. Слава і чєсть їм за те!

Львівську громадську раду розв'язано а на єї мїєдє настановлєно правительствєнним комісарєм старєсту Грабовського, якому додано 18 дорадників і 6 заступників, між ними 3 Українців, а ієменно їм. директора Грошницкого і нєтара Олєшкєвича а заступником дир. Нагірного. В раді, як знаємо, не було ні одного Українця.

Львівські газети, найбільш розповсюдєні і впливові ще за часів мира „Słowo Polskie“ і „Gazeta Narodowa“, виходили і підчас московського панованя і грали в московську дуду, перєстали з утєчєю Москалів виходити а їхї редактори забрали ся до Росії. Туди їм і дорога! — З українських газет, з яких не сміла ні одна виходити за московського панованя, появило ся доси у визволєнім Львові знов „Нове Слово“.

„Гєшєфт“. У визволєнім Львові, як пише „N. Fr. Presse“, по трафіках був наш тютюн, але й повно російських цагар і наперосів а по склєнах видно у вікнах наші мундури, чакє, ордєри, але в саміх склєні є повно й російських. Звієсно, гєшєфт з кождочасним паном.

До рідного краю.

Буковино, рідний краю,
Мамо моя рідна!
Ах, чому ти, Буковино,
Тепєр така бідна?
Буковино, рідний краю,
Мамо возлюблєнна,
Ах, чому ти, Буковино,
Така засмучєна?
Таж ти була, Буковино,
Зелєна, красєнька,
А тепєр ти засмучєна
Як нещасна нєнька.
Ой що було не чувати,
То тепєр видати,
Мусьєть діти від рідної
Мами в світ тікати.
Мусьєть бідні утїкати
Від рідної мами,
Своє житє боронити
Перед ворогами.
Хоть ти тепєр, Буковино,
Сталась спротою,
То однакє я горджу ся,
Тїшу ся тобою.
Хоть від тебе, Буковино,
Діти повтікали,
Повернуть ся вни до тебе
Як до рідної мами.
Хоть тя воріг так понижив
І збиткував діти,
То на весні ти знов будєш
Красно зелєніти.
Тепєр, братя буковинські,
Прошу вас сердєчно,
Боронім ми нашу маму
Вірно і конєчно.
Не даймо ся ми ворогам,
Щоб нас збиткували,
Щоб вони то на нас бідних
Кайдани ковали.
Хоть бим житєм наложили,
То покажім силу,
І покажім, що ми любим
Нашу Буковину.

Оттакий вірш вичитав я в однім листі між пїсьмими пїсьмими, що оспівують сьогочасну вєєвітєну війну. Вірш сей посилає з шпиталю жовїр-сєляннин, родом з Черєшєнки коло Вижиці. Окремо дописує він, що всі ті „співанки“, які він посилає домів, (разом 5) писав Василь Кушнір з Вагни коло Вижиці.

Пієня ся уложєна ще в осєні 1914 р., бо тоді „мусіли діти втікати в світ від рідної мами перед ворогами.“ Але автор не траїть надії. Він вірять, що ті діти, що втікали, повернуть навад і що рідний край зазелєніє красно на весні, хоч ворог понижив його. Дуже гарний є кінцєвий заєвє до буковинських братів, щоби не допустили до того, щоби „воріг збиткував ся над нами і кував на нас кайдани, хотьби прийшло ся житєм наложити.“

Немає в сім віршу ніяких штучних поєтичних прикрас, але за те бачимо, як дуже любить автор-сєляннин а за ним увєсь український нарід свою рідну Буковину. Так прєсто, а так гарно висказана ся любов!

С. Л.

Оповістки.

Нашу газету і молитвєнники висилаємо воєнкам і збігцям з Буковини даром і ніхто не сміє за них жадати грошій.

Нашу газету можна купити в Чернівцях в друкарні „Рускої Ради“, в Серєті у Германа Гравєра.

З друкарні І. Н. Верная, Відєнь, IX. Canisiusgasse 8.

За редакцію відповідає: Володимир Федорович.

„БУКОВИНА“

виходить поки що кожної суботи.

Редакція і Адміністрація:
IX. Währingerstr. 20
(в подвір'ю, на ліво).Поодинокі числа по 10 сот.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“

Organ des Verbandes der
ukrainischen Reichsrats- und
Landtagsabgeordneten der
Bukowina.Redaktion u. Administration:
IX. Währingerstr. 20
:: (Im Hofe links) ::
versendet an Militär-Spitäler
und -Lager unentgeltlich.Einzelnnummer 10 h.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

Воєнний перегляд.

(Від 9. до 15. липня 1915).

В Польщі

були з початком сего тижня бої над Вислою, на лівім березі заняли наші кілька московських позицій а на правім взято назад частину нашого війська, що посунула ся була з боевої лінії занадто вперед. Тут намагали ся Москалі ще три дні пробити ся через наші ряди до Красника, але надармо, відтак осіли ся.

В Галичині

пробували Москалі над Золотою Липою одної днини відсунути наших, а коли се не вдало ся, то сиділи цілий тиждень спокійно.

На Буковині

перли Москалі великою силою на наших, та не зискавши помімо величезних страт нічого особливого, притихли.

Про воєнні події на Буковині пише „Народний Голос“ з дня 10. с. м. ось що:

У посліднім часі не змінили ся наші позиції на Буковині. Наші війська укріпили ся сильно на самій границі і стоять там сильно як мур. В деяких місцях, особливо на східній боевій лінії, вимагало воєнне діло, щоб посунути наші укріплення на наш бік і тому щось три села знаходять ся ще в московських руках. Але є надія, що Москалі вкортці і відси вступлять ся і наші підуть на російський бік.

Москалі стягнули на буковинський фронт величезні сили війська. Від Новоселиці аж до Дністра мають мати Москалі кілька соток тисяч салдатів, між тим дуже багато козаків. Ціль сеї величезної сили Москалів ясна: Загрозити праве крило нашої боевої лінії і ратувати своє поразення у Галичині. Але ся штука Москалям не вдасть ся. Вони не що не можуть посунути свою боеву лінію на буковинську землю, але не можуть навіть приблизити ся до наших перешкод, та до наших окопів. Велика їх сила нічого їм не помагає. Наші гармати так сильно поставили ся проти Москалів, наші війська так хоробро і відважно стоять на своїх місцях, що й думки нема, аби Москалі посунули ся вперед.

Москалі бють ся розпучливо. Просто не хоче ся вірити, кілька то їх майже що дня нищать ся без перестанку, кілька ранених і вбитих. І то на цілій лінії. Вони ідуть густими рядами на наші окопи і густими рядами вкривають відтак трупами поле битви. І так день і ніч. Найбільше нападають Москалі на наші позиції коло Самушина, Чорного Потока, Добринівців і Топорівців та Боян. Коло Добринівців мають Москалі вигідні позиції, бо стоять на горбах у лісі, але се їм мало що помагає. День у день роблять вони тут напади на наші окопи і все задурно. Поле битви вкрите просто трупами. Трупів така велика сила, що вони не в силі навіть ховати, або забрати їх, прото, що наші дозволяють їм

на ту роботу від часу до часу по кілька годин. По тих трупах ідуть свіжі жертви і Москаль тратить тисячі задурно і безкарно.

Цивільне населення терпить тепер дуже багато від нахабности Москалів. Нема в пограничних селах і одної хати, щоби не була, як сито прошита московськими кулями. Багато хат цілком розбито, багато селян убито, або ранено. В Чорнім Потоді взагалі нема й одного мешканця, в Добринівцях лишили ся лишень такі, що не в силі втікаги, ні ходити і всі сидять у пивницях, або ямах. В Топорівцях таке саме. В всіх тих селах нема наших воєнних укріплень і Москаль навмисно нищить села і населення. Жінки та діти проклинають тепер Москалів на чім світ стоїть.

Щоб мати хоч маленький образ з сих буковинських битв, та хоч почасти поняття, кілька страт поносять тут Москалі, наведемо кілька правдивих чисел.

В Самушині в часі від 17. до 30. червня Москалі розпучливо нападали на наші окопи і хотіли пробити ся через нашу лінію. Москалів було чотири полки звичайної піхоти і чотири дружини, себто разом яких 30 сотень. Коли числять, що кожда сотня має по 250 мужа, то вийде, що Москалів було найменше 20 тисяч. Крім сего була ще й кіннота. З сего числа Москалів лишило ся за тих 12 днів борби ледво по 50 людей пересічно в сотні, решта впадо. Крім впадених мали Москалі пересічно найменше по 300 денно ранених. Розуміє ся, що страти доповнювали ся свіжим військом. Коли почислити отже всі страти до купи, то вийде, що Москалі мали коло Самушина в протягу 12 днів близько 20.000 страти. Ціле поле битви було вкрите трупами. Наша команда дозволила Москалям спрятати трупи і Москалі ховали їх на 23., 26. і 27. червня цілими годинами. Поле вкрите тепер могилами. Москалі так ховають трупи, що в деяких місцях видно навіть чоботи, а часом навіть голови, та руки. Москалі звичайно надуживають нашої доброті і замість ховати трупи, підходять навмисно до наших окопів. Се роблять навіть і батюшки.

На 26. червня арештовано таким чином двох рос. батюшків. Се все вірно, бо походить від нашого довірчого чоловіка.

Се все діяло ся лиш в Самушині. А кілька впало Москалів на інших місцях? Можемо отже собі представити, які великі страти мають тепер Москалі на Буковині.

На полудни

Італійці намагали ся що дня то тут то там ба меншими ба більшими силами раз канонами а раз піхотою здобути хоть що то на показ, та всі заходи скінчили ся нічим, бо наші жваві оборонці рідної країни стоять усюди на Побережжю, в Тиролі і в Каринтії, де стояли сїм неділь тому. За те наше підводне судно затопило великий італійський панцирник „Амальфі“ на дно моря, чим завдано ворогови велику страту і стиду.

Чорногорці

й собі заходили ся кілька разів надармо здобути щонебудь; наша славна сторожа наганяла і сих напасників все з розбитими головами домів.

В північній Росії

межи Німеном а Вислою пробували Москалі відобрати Німцям хоч дещо назад, але skutok був противний, бо Німці поступили ще далше наперед.

У Франції

борикали ся Німці з Французами і Англійцями весь тиждень без перестанку то тут то там на цілм довгім фронті за поодинокі окопи, які займали й утрачували то одні то другі. Але за сей тиждень здобули таки Німці на чотирох фронтах по 350 і 600 метрів, відтак ще один і знов трикілометри фронту ворожого, полонили 76 офіцерів до п'яти тисяч вояків і здобули 7 канон, 23 машинні карабіни і чимало інших воєнних приборів. Се великий успіх на сїм закам'янілм полі битви.

Коло Дарданелів

стоїть все, як стояло помімо щоденних заходів і великих страт Англійців і Французів.

Ось і всі воєнні події минулого тижня, замітні умученем Москалів, задля чого на сїм фронті панував під кінець сего тижня спокій, який придав ся і нашим хоробрим військам до відпочинку по півтретмісячнім побіднім походах.

Українське жите
в освободженім Львові.

Зі Львова одержала віденська „Свобода“ подобиці про теперішнє українське жите в освободженім Львові, з яких подаємо ось що:

„Коли в памятнім дні 22. червня с. р. наші війська заняли Львів, зібрали ся сейчас на нараду в комнатах „Сільського Господаря“ українські Львівські інтелігенти, на якій рішено покликати до жита „Комітет Українців міста Львова“ з 10 осіб, якому поручено вести українські народні справи аж до часу повороту до Львова наших начальних політичних організацій.

Першим ділом „Комітету Українців міста Львова“ було видане відозви з приводу освободження давньої столиці українського князя Льва з московського ярма і повороту австрійських властей та з зазивом до української суспільности, щоби безпроволочно підняла роботу в українських інституціях, яку насильно перервав московський наїзд. Сю відозву сейчас видано друком.

Другим ділом було святочне привитане австрійських військових властей іменем львівських Українців. З огляду на се, що командант австрійської армії, яка заняла Львів, генерал Бем-Ермолі, нев-

довзі по своїм приїзді виїхав зі Львова і не було вже спроби його привитати, рішено святочно виставити начального вождя цілої нашої збройної сили — архикнязя Фридриха від „Комітету Українців міста Львова“.

Вже о год. 10 рано вирушила з дому „Прогресу“ українська депутація з прапорами на чолі. Депутація репрезентувала Українців Львова, українські товариства, а із усіх українських церков почали напливати численні процесії з священниками.

Раптом о год. 12 в полудне рознісся голосний оклик „Hoch, hoch“, публіка засуїтилася. Знято шапки, почато вимахувати платками до надзвичайних.

В третім автомобілі, що заїхав перед соймову площу, був Архикнязь, що сейчас висів і відбувши перегляд війська, зближився до групи депутатів.

Архикнязя привітав г-р Л. Пінінський, зносячи при кінці своєї промови оклик в честь Царя — відтак представилося йому духовенство. В імені укр. кат. духовенства привітав Гостя о. митрат А. Білецький, з котрим довгий час ласкаво розмовляв Архикнязь, а в імені Українців промовляв до Архикнязя адв. д-р А. Чайковський (по німецьки) в ті слова:

Ваша Царсько-Королівська Високосте! Велика честь припала мені сердечно повитати Вашу Високість як Головного вождя наших армій в імені львівських Українців як довго вижданого і довго бажаного Освободителя, а відтак висловити перед Вашою Царсько-Королівською Високістю наші вірно австрійсько-патриотичні почування. Від коли ми живемо під скинтром славної Габсбурзької Династії — а особливо підчас теперішньої світової війни — старалися ми доказати, що добра і культурного розвитку української нації слідує нам надіятися лише через Австрію і при Австрії, — навпаки від Росії можемо побоюватися лише цілковитого знищення української народності. Тому то є нашим горячим бажанням, щоб війна скінчилася повною перемогою збратаних союзних Армій, бо тоді наша близька вітчизна, Україна воскресне і освободиться з під російської кормиги. Най живіше наш улюблений Цар, най живіше! Най живіше Його Царсько-королівська Високість Головно-командуючий нашою Армією! Най живіше наші славні союзники Володарі! Най живіше збратана армія! Благослови, Боже, наші зброї і освободи Україну з під російського ярма! Гурра!

Оклик сей повторив грімко нарід — а Архикнязь видко дуже зворушений стиснув сильно руку бесідникові і сказав по німецьки: „Сердечно, сердечно дякую“. Відтак закріпивши військовий медаль у бесідника, сказав: „О, Ви також військовий“. Бесідник пояснив, що се Боснія і що він був резервним офіцером 77 полку (українського). Ви там мужньо боролися — а Ваші Брати добре списалися тепер в Перемишлі“. На те відповів бесідник, що він з початку війни взяв за організацію українських стрільців і сам хотів з своїми синами вступити до них — та події війни перешкодили тому. „А як Ви тут взялися“, спитав Архикнязь. Бесідник пояснив, що був також арештований Москалями враз з іншими Українцями — але йому удалось освободитися.

На се ще раз стиснув Архикнязь руку бесідникові попрацювавши, вислухав дуже уважно незвичайно гарної промови п. Нат. Пулюївної, що при кінці вручила Архикнязеві чудну китицю квітів з синьо-жовтими лентами. Архикнязь подякував сердечно за привіт, а китицю віддав сейчас своєму адютантові, що прикрасив нею автомобіль на самому фронті.

Вислухавши привітів інших депутатів, Архикнязь враз з своєю дружиною всім до автомобілів і серед невмовкаючих окликів відїхав до міста.

Про настрої, який запанував серед української громади Львова в хвилину прибуття там наших військ, свідчить гарна вступна стаття в 1. ч. „Нового Слова“ з 23. червня с. р., друкована по українськи і по німецьки.

Комітет Українців міста Львова рішив сейчас приступити до видавання українського журналу у Львові. З огляду на те, що „Діло“ виходить у Відні, а до часу московського приходу до Львова виходив популярний журнал „Новое Слово“, якого концесія очевидно і тепер є важна, рішено видавати „Новое Слово“, яке вийшло в середу 23. червня с. р.

Президія Комітету була дня 23. червня у команданта Львова генерал-майора Рімля, передаючи до його рук телеграму до царя від львівської української громади з подякою і висказами радості з того, що наш край так блискавично освободжується від московської повені. При тій нагоді прошено команданта о охорону львівських Українців перед напастями львівських хуліганів, які супроти Українців придержуються того самого способу, якого держалися до війни і підчас московського панування. На се сказав генерал, що не допустить до жадних надужиттів, а се, що доси сталося, просить вибачити, бо австрійські влади не мали ще часу розпочати правильне урядування.

Українське жіноцтво у Львові покликала на ново до життя „Українську самаританську поміч“ з ціллю нести поміч нашим раненим жовнерам.

Кацапи в божевільнім страху втікали перед нашим військом. З усіх усюдів, а особливо з темної Лемківщини сотки і сотки людей втікало до Львова. Та видко кара Бога не минула народних зрадників. Недовго перед приходом наших військ стояв на станції Підзамче у Львові предвезений потяг наладований москвофілами, головні Лемками і мав вже відїжджати в напрямі Бродів, коли на него наїхало два поїзди, один санітарний, а другий наладований військом. Підчас зударення згинув або тяжко окалічилось кілька сот москвофілів. Вид був страшний, сотки людських трунів, всюди повно крові і порозбиваних людських мозків. Не лише повелося і тим кацапам, які заїхали до Кієва. Замість похвал за свою народну зраду, діждалися там галицькі кацапи загальної погорди, на них плюють на улиці і прозивають зрадниками, які конституцію проміняли за московську нагайку. Москвофіли аж в самій Росії, за якою так тужили, дістали добру науку!

Разом з москвофілами сотками втікали до Росії талицькі вшехполяки.

Австрійська піхота переходить єзуїтський город у Львові в пам'ятний день 22. червня 1915 р.

Воріг в Сереті.

Віденська газета „Reichspost“ з дня 13. с. м. помістила таку допис із Серету.

Дописувач був наочним свідком московського пановання на Буковині і хоче описати події правдиво, без пересад. Серет і його повіт діждав ся двох наїздів московських. Вже 31. серпня 1914 поприходили пов рх 400 фірами перші черновецькі збігці до нашого міста, божевільно втікаючи перед ворогом і заосмотрені тільки найпотрібнішими речами. Оба черновецькі мости на Прутї висадили наше військо у воздух і нечуваний гук нагнав на мирних горожан перші страхиття воєнні. Погано воно було. Підчас утечі губили ся в загальній метушні діти, а одно опісля найшли неживе, переїхане фірою.

Вже у вересні могли мешканці Серету бачити з своїх горбів поза містом московські пожежі, в околицях горіли ясеним полум'ям поодинокі дідичівські двори і жилівські пропінанії. Кілька днів опісля відбували ся недалеко битви, російське військо зближало ся і розтаборило ся в поблизьких селах, де їх українське населення зовсім не приймало радісно, бо воно в національній огляді досить вже освідомлене і також московським обіцянкам, що вони нібито хочуть іти проти жидів як проти головних визискувачів народу, не давало віри. Треба тут також піднести, що й акція, проваджена одним членом охрани, що ніби то дідичівські добра роздавати муть між мужиків, також зовсім не вдала ся, бо мужики не згодили ся на то, аби посилати до графа Бобринського депутацію в цій справі.

16. вересня м. р. появилася в Сереті на ринку перша козацька патруля: бліді, неспокійні, з крісами в дрожащих руках на поготівлю шукали вони за нашими жовнірами. За ними слідком йшла й решта кінної сторожі і 70 мужа піхоти, котрі устали ся на ринку і спокійно розмовляли з цікавими. Їх надпоручник вступив до громадського уряду і завізав радних, щоб зараз вийшла депутація до російського полковника, котрий її очікує по тім боці ріки. Севкортці стало ся. Сідоголовий полковник прийняв надходящих. Бурмістер Серету, І. Бєрал, запитав по німецьки полковника, що він жадає від міста і просив помилування для мирного населення.

Його слова переповів по російськи тремтячим голосом „товмач почувань міста“, університетський професор Мілк, на що відповів офіцер: „Нам міста Серету не треба. Ми лишень прийшли, щоб подивити ся, чи в середині нема австрійського війська і чи не непокоять мирне населення небезпечні опришки. Як би щось подібного стало ся, то прошу мене лишень повідомити, а я пішлю вам моїх людей до помочи.“ Депутація, котрої товмачем був український професор серетської німецької ц. к. державної гімназії С. Яричевський, подякувала за то, кажучи, що вони мають свою власну сторожу, просили лишень свободної дороги до Мігален (в Румунії), де бідніше населення закуповує таної муки. Потім вернула ся депутація назад до міста, кохаючи в серці надію, що Москалі не загостять більше до міста. Кишені поодиноких горожан стали лекші о певну суму гроша і о кілька дорогих годинників, що приязні Черкеси взяли з собою як милу пам'ятку на любий Серет. Відвідали вони також кілька склепів.

19. вересня була битва під Тарашанами і наше місто дістало перший транспорт ранених: чотири Москалі, п'ять австрійських ополченців і троє хорих. Ціле місто збігло ся до лазарету (в українській бурсі); тутешній „Червоний Хрест“ з д-ром Бенкендорфом на чолі мав досить роботи і сповняв без утоми свою службу. Аж до кінця місяця приходили наші мароди, котрих опісля відвезли до Радівців, Камполунгу і Гурагомори. Нарешті відтягнули ся наші ополченці цілком а 8. жовтня м. р. прийшли, сильним снігом завіяні, 270 Москалів до Серету і кляли, що вони не можуть знайти наших жовнів. По штирох днях зажадали вони видачі зброї і грозили горожанам ріжними карами. Деякі заключили з поодинокими синами Ізраїля приязнь і ці їх частували горівкою і пивом. День-у-день приходили вони до міста і ждали живностей, соли і нафти — даром. Тимчасом повтікали мешканці з страху перед московською нахабністю в полудневі сторони Буковини, з ними бурмістер (жид) і заступник бурмістра, так що мусіло

Головний дворець залізничний у Львові, знищений Москалями.

ся вибрати тимчасового бурмістра. Російські жовніри приходили що дня і жадали данини.

17. жовтня м. р. прийшов більший відділ піхоти 150 мужа і 50 козаків під проводом одного підфіцара. Провідник пішов до міської канцелярії і лишив письмо такого змісту:

„До бурмістра міста Серету!

1. Я приказую Вам сповістити Вашим горожанам, що, як при приході російського війська лишень один одвіський вистріл упаде на нього, місто Серет безпощадно збомбардуєть ся.

2. Як появить ся австрійське військо, скажіть його провідникови, щоб не провадив його до міста, аби не виставляти мирне населення на неповинне острілюване.

3. Нам відомо, що багато горожан слідить за рухами російського війська; це шпіони, котрих я безпощадно карати му. Подесоміл Попов.“

Одночасно наказував містови оден російський підфіцар, що з домів мають повівати білі хоругви — і то на знак, що в середині нема австрійських жовнів.

В неділю, 18. жовтня м. р. — тоді ще далі повівали білі хоругви в місті — прийшли раненько наші ополченці і почали о 8. годині острілювати Москалів. Битва скінчила ся відступом Москалів. Два дні пізніше відбито Москалів також і коло Чернівців, але гарне місто острілювали все наново, а збігців приходило кожного дня у великій числі.

Цей стан прикрої непевності тривав аж до 29. грудня м. р., котрого то дня около 6000 Москалів увійшло до міста. В кождім домі питали вони за схованими жовнірами, оповідали про „великі“ побіди білого царя, пљондрували приватні домів і гостиниці, пили про заборону військової команди горівки без пам'яті. Також і публичні будинки, як гімназію, почту, народну школу, повітовий суд як і безамешкані помешкання збігців спљондрувані. Але бували і жовніри, котрі нічого лихого не робили населенню. В одній каварни хотів російський жовнір проколоти багнетом образ цїсаря, тоді приступив другий жовнір і сказав: „Лиши образ цїсаря в супокою. Цей імператор такий добрий для свого народу!“ Він засалював перед образом, а другий зробив те за ним і оба вийшли з льокалю. Були се — можна було то зміркувати по їх вимові — російські Українці. Російські жовніри української народности обходили ся дивно ліпше і ласкавіше з населенням. Вони просили о твори Шевченка, декламували з великим чутем його пісні і говорили рідною українською мовою, не дивлячи ся на поодиноких московських підслухувачів. Загально можна було запримітити у російських Українців величезне зацікавлення для наших національних стосунків. Небавом опісля відійшли ріжні відділи військові в гори Карпати, а в Сереті остала ся залога з одних 100, пізніше 50 мужа, кількадесят донських козаків на сторожі і командант міста Володимир Андреевич

Клименко. З його приходом запанували порядок і супокій в місті. Варта ходила містом день і ніч, скріплена міською горожанською сторожею. Жовніри, молоденькі або також і майже сиві люди, переважно Українці з харківської губернії, обходилися з населенням по їхньому широкму звичаю. Командант був чоловіком великодушним і услужливим. В місті було все в порядку і тано. Так, навіть дуже дешево можна було дістати муки, цукру і п.

Так було воно до 7. лютого 1915, коли то Москалі з Карпат утікали і відкликали міського команданта. Від того часу почали козаки лютувати в місті. Нарешті привитали ми наших жовнів, котрі місто і повіт спасли від тяжкої неволі.

Як відносилося населення до ворога? Повіт Серет уважали передше кацапським. Але основна просвіта змінила то ще перед війною. З наїздом ворога не було тут жадних зрадників. Про всякі обіцянки Москалів остався наш український мужик непохитно вірним цесареві і державі. Тепер вже знову все в порядку: всі уряди отворені, обі народні школи також, лишень гімназія замкнена.

P. I.

НОВИНИ.

Календарик від 18/7 до 24/7 1915.

Дні	Стиль		С в я т а	
	н.	ст.	православні	римо-католицькі
Н.	18	5	Атаназія	Сімеона Фр.
П.	19	6	Сізон. Ін.	Вінкел. з П.
В.	20	7	Томи Ак. Кір.	Ілії
С.	21	8	Проконія	Пракседа
Ч.	22	9	Панкратія	Марії Магд
П.	23	10	42 муч. вик.	Аполінарія
С.	24	11	Ольги Евфр.	Христини

Просимо всіх на Буковині, кому посилаємо нашу газету, щоби її давали з рук до рук а із сусідних сіл, куди вона ще не доходить, щоби подали нам адреси, кому би газету висилати.

Архикнязь Фридрих в Чернівцях. Начальний вожд нашого війська, Архикнязь Фридрих, приїхав 8. с. м. з Галичини на Буковину, щоби оглянути наш буковинський фронт. При тій нагоді загостив Архикнязь і до Черновців, де его привитали президент краю граф Мерап, командант корпусу Корда і полковник Фішер серед сердешних радісних окликів народу. Високий гість приймав відпоручників духовенства і всіх націй. В розмові з ними виявив Архикнязь повне зрозуміння для великих мук і страд народів від ворожого наїзду і висказав надію на кращу будучність. Підчас побуту Архикнязя кружили над містом наші літаки, щоби відбити можливі напади ворожі. З літаків кидали катиці цвітів.

Відзначена. З гордостю запам'ятуємо, що наш земляк о. Петро Дарійчук, гр. пр. священник в Чорткові на Буковині, удостоївся найвищою відзначення. Цісар наділив його найвищим рішенням з 14. мая с. р. духовним хрестом заслуги на біло-червоній стязці в признанню визначного і пожертвованя повного сповнення служби перед неприятелем. На самім початку розгору світової війни наркував о. Дарійчук як один однісський священник-Українець з Буковини і словом і ділом доказував і доказав, що греко-православне українське духовенство вірно служить нашому дорогому Монарху, нашім вітчизні і рідному народові. Цісар наділив срібним хрестом заслуги на ленті хоробрості вахмайстрів жандармерії на Буковині Юрія Кочалу і Евгена Смерчинського. Фельдфебель Дмитро Кантемір із Кіцмави одержав малий і великий срібний медаль хоробрості, лежить тепер ранений у віденській шпиталі при Neubaugasse.

Ванне для всіх українських збігців. Щоби списати всіх українських збігців, які мусіли добровільно або примусово опустити на час війни рідний край, відтак — щоби зібрати матеріяли до історії нашого терпіння і матеріяли що до воєнних шкід — повстала з рахуни українського Запозомогого Комітету „Статистична Комісія“, яка поклала собі за ціль довершити повноту задачу. Згадана Комісія виготовила відповідні друки і розіслала їх по бараках і по оселях Австро-Угорщини, де лише знало ся, що там живуть наші люди, з просьбою, чим скорше докладно виконати ці друки та відслати їх до Статистичної Комісії. В наслідок сего Статистична Комі-

сія має вже зібраний обильний матеріял. Однак до цілковитої повноти матеріялу не достає ще багато; бо або не всі місцевості, в яких проживають наші люди, були і є знані Комісії, або лучало ся, що не доручено друків на поодинокі адреси, або в міжчасі з деяких осель переведено наших людей в інші місця, або декого вибрав ся на роботу, або деякі таки злегковажили справу і не виконили друків, або вкінці вже вернули до краю і не мали спроможности познати ся з так важною справою. Тому Комісія звертає ся до всіх українських збігців з Галичини і Буковини без огляду на се, чи перебувають ще поза границями свого краю, чи вже повернули домі, щоби — як ще не виконили переписної карти — негайно зажадали від Комісії потрібних друків на адресу: Statistische Sektion des ukrainischen Hilfskomitees, Wien, VII., Langegasse 5, T. 6. А якби кому було вигідніше владити собі самому переписну карту, то ми подаємо формуляр, як така карта має виглядати. Ось вона:

Треба відповісти на такі питання: 1) мешкане збігця в 1914 р. перед війною (край, повіт, громада); 2) місце побуту збігця в дні 1 мая 1915; 3) імя і назвисько збігця (згідно і родини або челяди, коли разом опустити край); 4) зване згідно становисько збігця в краю; 5) віроповідане збігця; 6) стан (вільний, жонатий, вдовець); 7) причина, задля якої опустив край (обага перед ворогом, евакуація, арештоване, надія на загомогу, платню, вислане з форшпанами); 8) в случаях арештованя: де та коли арештовано, хто арештував, на чий правдоподібно донос, де інтерновано, коли випущено на волю, чи з засудом, чи без засуду?; 9) чи збігленець зміняв вже на еміграції місце побуту, яке та чому?; 10) чи побирає і яку загомогу та від коли, чи з фондів публичних, чи від укр. зап. комітету, чи з інших комітетів, згідно чи є приміщений в бараках і від коли?; 11) чи не помер хто з родини та знайомих збігця вже на воєнній еміграції та на яку слабість?; 12) чи уживано збігця до публичних робіт, хто, де, як довго, чи за заплавою, та чи корпсав збігленець з зарібків і де?

Після сего взору кожний зможе легко на піваркуши паперу владити переписну карту, її докладно виконати і виконану зараз переслати до Комітету на повноту адресу. При тій просимо Ви інтелігенцію, організаторів, начальників громад і всіх свідомих і письменних людей, щоби були помічниками менше свідомим і неписьменним та заняли ся владженням переписних карт. Не занедбуймо сеї переважної справи! — Ю. Романчук, Іля Семяка, Вол. Сінгалевич.

Із Серету пишуть нам, що неправдива вістка газети „Ukrainisches Korrespondenzblatt“, яку ми повторили за нею в 17. числі, немов би убито громадського начальника в Черепківцях, Стефана Колотила і господаря у Вовчинцях, Семена Копачука. Жаль, що такі невірні вістки пускають люди у світ, але й не менший жаль до інтелігентів, що в краю дармують від року й не обзивають ся ніраа. Сумний се обав байдужности нашої інтелігенції у сю велику пору!

Полянам і Жидам обіцяють Москалі знов золоті гори, про що пише „N. Fr. Presse“ з дня 12. с. м. після російських газет „Новое Время“ і „Реч“. Міністер Горемікін скликав російсько-польську комісію, що має розвирати польські бажання. А міністер Щербатов приїхав з жидівську депутацию й обіцяв розглянути їхні просьби. Тільки Українцям Москалі нічого не обіцяють, бо знають, що Україні неприятелі вороги Москалів, хоч ті, що в Росії з Москалями торгують ся, ба й братають ся, нас тут обчорнюють...

У Львові перестали виходити кацапські газети „Прикарпатская Русь“ і „Голос Народу“ а так само й москвофільські польські газети, яких було крім згаданих уже газет („Słowo Polskie“ і „Gazeta Narodowa“) ще й „Dziennik Polski“, „Wiek Nowy“ і „Gazeta Codzienna“.

Утекли зі Львова з Москалями не тільки кацапи Дудикевич і тов., але й польські посли д-р Станіслав Грабські і д-р Райські таї інші менші риби.

Москалі гнівають ся на Галичан, що не хотіли їх приймати як освободителів а противно пінали в них гнобителів і після того й поводили ся проти них ворожо. На се нарікає дуже російська газета „Русское Слово“, про що доносить „N. Fr. Presse“.

Про російське хабарництво оповідає д-р Махер зі Львова в „N. Fr. Presse“ з дня 9. с. м., що Москалі замикали Жидів тільки на те, аби видусити з них гроші і пускали відтак кожного на волю. Він наводить кілька цікавих прикладів, яка то у Москалів справедливість — за гроші.

Американського дуку-мільонера Морґана постріли двічі якийсь американський Німець Гольт за те, що піддержував Англіїців і Французів великими позичками і доставками амуніції. Морґан тяжко ранений, але живе, а Гольт відобрав собі жите у вазинці.

Воєнний суд в Софії засудив на днях кількох убійників на смерть, згідно на довшу чи коротшу кару вазинчу за те, що кинули в касній бомби, від яких агинули 4 особи а окалічили багато більше людей. Підчас процесу вийшло, що винуватки задумували вбити болгарського короля, аби Росія могла взяти Болгарію в свої руки. До сего російського замаху мав бути вмішаний і колишній міністер Генадієв, якого тепер ув'язнили. Оттакто царські поїзники всюди наймають убійців!

Рубель стратив на вартости майже 40 процент, що свідчить найкраще, бо найпевніше про те, що в Росії лихо.

Переписка „Редакції“.

Н. Н. у Відні. Що п. посол Сінгалевич не присвоїв собі у Відні культурніших форм поведення — сумне, але для загалу не цікаве.

Оповістки.

Нашу газету і молитвенники висилаємо воякам і збігцям з Буковини даром і ніхто не сміє за них жадати грошей.

Нашу газету можна купити в Чернівцях в друкарні „Рускої Ради“, в Сереті у Германа Гравера.

„Буковину“ висилаємо до кожного буковинського села по кілька примірників на одну адресу в надії, що вона йде із рук до рук. Де би сего не було, відти просимо подати нам иншу адресу, на яку будемо посилати нашу газету, аби її подавали людям до читаня.

Молитвенників тепер не висилаємо, бо наклад вичерпав ся.

Військовий листок Штрифлера „Пільна Часопись“. Редаґує сей орґан капітан Гуго Наґеле; накладом Л. В. Зайдла і Сина у Відні. Звісно видавництво військово-урядове Штрифлера „Militärblatt“ долучає також додаток під назвою „Полева газета“. До лютого появляв ся сей тижневий додаток лиш в мімецькій мові, від 20 лютого почав виходити також в українській мові. Додаток сей появляє ся під назвою „Пільна Часопись“ і появилсь його дотепер 16 чисел. Часопись ся містить всі урядові оповіщення з воєнного терену заступника австр. ген. штабу Геффера та німецької „Найвищої військової Управи“ вібрані очевидно з цілого біжучого тижня. Крім того у вступних статях поміщуєть на основі описів і звітів кореспондентів австрійської, німецької і турецької головної пресової кватири, докладні описи воєнних операцій на всіх боєвих фронтах. Дуже інтересні також стало ведені рубрики: „Хроніка світових подій“ та „Вісти з краю“. З признанем треба піднести, що мова сей часописи старання не офіційальна а з'українізована. Редактори укр. „Пільної Часописи“ постановили розширити змістом свою часопись і завели рубрику для файлетів. Тому запрошують наших письменників і публіцистів, щоби прийшли в тім напрямі з поміччю. Головно наші інтелігенти, що служать при поодиноких українських полках, повинні поспішити з великим матеріалом геройських діл українських вояків, щоби а великої хвилі сї діла хоробрих батьків не запропастились для потомства. Часопись сю розсилає ся нашим жовнірам в полю даром. Для прочих чвертьрічна передплата вносить: 3.50 К для військових, 4.50 К для інших. Тому, що наша суспільність не має дивників, які би точно подавали воєнні події — часопись ся виповняє дуже добре брак в тім згляді, і можемо її припоручити. В справах надсилання матеріялів як також пренумерати треба звертати ся впрот до редакції: „Streffleurs Militärblatt“ — Ukrainische Ausgabe — Wien, I., Georg Coch-Platz Nr. 3. Г. М.

„Народний Голос“

виходить раз на тиждень в Чернівцях, ул. Петровича 4.

Буковинський православний Календар на рік 1915

не висилаємо на Буковину з Відня, бо можна его дістати в друкарні (ул. Петровича 4) в Чернівцях.

З друкарні І. Н. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8.

„БУКОВИНА“

виходить поки що кожної суботи.

Редакція і Адміністрація:
IX. Währingerstr. 20
(в подвір'ю, на ліво).Поодинокі числа по 10 сот.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“

Organ des Verbandes der
ukrainischen Reichsrats- und
Landtagsabgeordneten der
Bukowina.Redaktion u. Administration:
IX. Währingerstr. 20
:: (Im Hofe links) ::
versendet an Militär-Spitäler
und -Lager unentgeltlich.Einzelnummer 10 h.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

Хто накликав на нас Москалів.

Ненаїстна Росія поглищувала здавна край за краєм від своїх сусідів. І хоч загарбала то кривавими війнами то хитро-мудро невеликим коштом, бо підступом, простори, яких разом, у куші не має ніяка інша держава, то все ще й сего всего пажерливому царотви не доста. Не доста ему поверх 22 міліони квадратних кілометрів землі, замало поверх 135 міліонів душ.

І хоч Росія має в самій Європі більш як половину усеї землі, отже більше як усі інші європейські держави разом, то все того ненаситному царотви за мало, він забав був десять років тому розширити свої землі в Азії, а коли се не вдало ся, бо Японія побил рабівників, тоді царські опришки кинули ся минулого літа на Австрію, бажаючи забрати від неї хоч Галичину і Буковину таї частину Угорщини, себто ті землі, де живемо ми — Українці. Отсі краї від давна кололи Росію в очі, тому що тут живе український нарід, про який Москалі говорять від давна, що він, себто наш український нарід а московський то „адін народ“, таї що наша українська а московська мова то „адін язик“, хоч кождий з нас, хто підчас теперішньої війни мав нагоду розмовити ся з гіршішими Москалями-салдатами, змркував сам, що московська а наша мова не однакова і що наш чоловік так само а може ще ліпше розуміє Поляка, Словака, Чеха чи іншого Славянина, а проте ніхто не каже, що мова наша а польська, словацка, чеська чи яка інша славянська одна і та сама. Але Росія від 260 років заходить ся коло того, аби поневолити наш нарід, від коли український гетьман Богдан Хмельницький зробив із московским царем нещасну угоду, після якої Україна пристала до Росії під тим варунком, що Україна буде вибирати й далі своїх гетьманів, які будуть нею рядити самостійно. Оттака була угода з Росією, але вона єї не додержала, але крок за кроком, рік за роком вкорочувала все більше права і вольности України, аж доки по сто роках не зробила з українських земель російські губернії, в яких запанували Москалі у всім і всюди над поневоденим українським народом, якого й до нині держать у крайній темноті а тим то й у нужді-біді...

Але саме тогді було сто років, як на Україні народив ся апостол правди і науки, Тарас Шевченко, якого огненне слово розпалало завмерле національне жите Українців наново, і хоч як тяжко, жорстоко і люто утискав его царський ряд в Росії, то таки не годен був його і доси вбити, бо оживляла його цілюща і живуца водиця, якою скроплювали його Українці в Галичині і Буковині, що сміли тут жити своїм житом, плекати свою мову, науку і штуку та все своє, питоме, рідне.

І побачили царські посіпаки, що не вбють український нарід і його мову в Росії, доки не поневолять і Українців в Австро-Угорщині, себто в Галичині, на Буковині і на Угорщині. І тому постановили здавна вже загарбати єї землі до мо-

сковської тюрми, в якій живе понад сто різних народів, що говорять більш як сорокома різними мовами, а просто задля московської неволі „на всіх языках все мовчить“. Щоби промостити собі дорогу до Австрії а особливо щоби дібрати ся до душі нашого народу і найти в ній поміч, коли московські рабівники-кати нападуть на нашу батьківщину, повинаходили і понаймали царські посіпаки поміж нашими таки людьми наймитів, які мали наш нарід приєднувати для Москалів. Сі наймити за Юдин гріш працювали більш як півстоліття в Галичині, на Буковині й на Угорщині для московського царя тим, що троюдили наш нарід, що йому тут так тяжко, так гірко живе ся, та що прийде для него добро-рай аж із приходом московського царя. Найшло ся й чимало чужих, що втискали наш нарід і допікали йому у всім і всюди, шпирли і збільшували таким чином невдоволене, що було водою на млин московским наймитами. І так зростало у нас число кацапів з кожною нашою кривдою.

Аж від коли наш нарід в Галичині і на Буковині повибирав своїми послами-заступниками своїх щирих і розумних приятелів, від тогди ставало нашому народови лекше, більшали його права, росли його добутки на поли науки, прибували з його рядів свої люди в церкві, школі й усіх урядах, що дбають все і всюди про ліпшу долю свого рідного народу, щоби він не був, як колись у нас, а ще й тепер є в Росії, чорним рабом, що має працювати лиш в поті чола на всіх і вся, а щоби він став паном на своїй землі, робив лиш за себе і на себе, і не слухав все лиш чужих панів та годував чужих легкодухів, пиявок і неробів.

Отсей поступ нашого народу в Австрії затривожив дуже російських катів, що побоюють ся о своє пановане над нашим народом в Росії, який відаючи помимо кордону, як живють його рідні брати в Австрії, скорше чи пізніше зажадає а й виборе і собі таку саму долю.

І ото московський цар і його ряд уважав, що наспів вже слушний час, коли вдасть ся їм довершити давно задумане діло: забрати й останній клаптик землі — Галичину і Буковину, — де наш нарід живе своїм житом. І наступила та хвиля, що російський цар виповів нашому Цареві рік тому отсю війну. І розлила ся таї затопила страшна московська повіль наші мирні поля і ниви, доли і гори, ціле Поділе ба й Карпати! А чи годні слова описати все те страшне лихо, яке нанесла отся найстрашніша в світі війна саме на наш нарід в Галичині і Буковині? Ба чи треба вам аж описувати те незмірне нещасте, яке спало на всіх і кождого з нас із сею війною? Чи є хоч одна одніська людина між нами, що не відчула би на собі й своїх теперішнє тяжке, претяжке лихоліте? Нема, не має нікого а нікого між нами, хто би не оплакував смерть убитого Москалями воєва, чи спаленої ними хатини, чи зрабованого ними добра-дорібки, чи знасилуваної ними жінчини, чи побитого або вивезеного ними свояка, приятеля або доброго знакомого,

словом нікогоїського, хто би не дізнав ніяковської страти чи кривди з боку напасників-Москалів.

А хтож накликав на нас Москалів? Хто звабив до нас сих кривавих ворогів?

Ніхто инший як кацапи, ті московські наймити, які більш півстоліття років робили погану москвофільську роботу між нашим народом, ладили дорогу ворогам у наш край, у нашу хату і в нашу душу. Як би не вони, то московський цар, що й так довго надумував ся, не був би посмів запускати ся у сю війну, до якої Росія і так, як показало ся, не доросла. Але московські наймити-кацапи запевнювали своїх рубледавців, що сповнили своє діло, що все готове, що всі славянські народи, а найпаче „руський“, себто наш український нарід прийме батюшку-царя як освободителя з радної душі, що Австрія під першим напором Москалів розлетить ся, військо піддасть ся, що цар побідить і розділить Австрію, забере у свою неволю-тюрму і послідний остаток вольної ще від московського кнута української землі й українського народу, запанує над усіма Славянами від Дунаю до Дону...

А на доказ, що воно так, що наймити-кацапи брали рублі не пусто-дурно, вказували зрадники нашої нації і вітчизни своїм московским хлібодавцям на тих кількох кацапських послів таї на ті голоси, які падали при різних виборах на кацапських кандидатів; показували на кацапські „общества“, бурси, каси, читальні і інші товариства, в яких збирали ся свідомі і несвідомі бо темні перевертні, які називали себе „Русскими“; числили тисячі кацапських газет, які розбирали наші нерозважні люди тому, що не треба було за них платити; возили до Почаєва, до могили „мученика“-кацапа Наумовича і по інших місцях Росії обдурених наших селян на доказ своєї успішної москвофільської роботи; вказували на Залуче і н. села, що переступили на царєславну віру й спровадили собі московських батюшків-попів; доказували письмами застрашених „унією“ православних мужиків-горлачів, що вони не Українці а Руські, що хотять назад московської „ефтимології“ а не фонетики і т. д. і т. д.

Отсеми добутками вихвалювали ся московські наймити а процесі проти кацапів у Сиготі на Угорщині, у Львові проти Бендасюка та його товаришів і в Чернівцях проти Геровських і їх спільників а надто увільнене Бендасюка а втеча Геровських, отсе все додало Москалям духа, охоти і відваги до сеї війни, бо повірили у все те, що їм набрехали їхні наймити-кацапи, немов то справді все готове привитати царя-освободителя. Бо з сеї кацапської роботи-кирпін і колиб рубледавці не були повірили в добутки кацапської агітації, Росія не була би запустила ся у сю війну, яку мимо всего того програє.

Із сего ясно, що московські наймити-кацапи накликали на нас Москалів і що до того причинили ся більше чи менше, значить свідомо чи не свідомо всі ті, що слухали і підписували якнебудь московських наймитів. За сей великий гріх проти свого рідного народу, проти своєї рідної

Бібліотека кіцманської гімназії знищена Москалями.

Прибори наукові кіцманської гімназії знищені Москалями.

мови, проти свої батьківщини-держави і свого Батька-Цісаря покутують тепер тяжко винні але і невинні. Однак нема нічого злого, що би на добре вийти не могло. Так то й ся страшна війна зробить раз на все кінець всякій кацапській кирині московських наймитів серед нашого народу, бо навчила вона розуму і всіх, що не вірили нашим щирим послам-приятелям, які безперестанно остерігали нарід, край і цілу державу перед кацапською кириною московських наймитів і заповідали все і всюди, що із тої кацапської роботи московських наймитів вийде страшне лихо, що й наступило, бо сі кацапи-наймити накликали на нас Москалів.

Воєнний перегляд.

(Від 15. до 21. липня 1915).

Минулого тижня на місце попереднього спокою і застою воєнних подій наступили чим раз то більші бої, які з кожним дальшим днем приносили нашим союзним військам все красніші перемоги над Москалями, які попри своє завзяте опору мусіли уступати все далі в Польщі і в Курляндії.

В Галичині

переступили наші Дністер і понизше Нижнева (на сході від Станиславова) і полонили 11 офіцерів таї 550 жовнів. Москалі заходили ся зі всієї сили, аби перекинути наших назад на правий беріг Дністра, але надармо. За те попало їх 12 офіцерів і 1300 жовнів у наші руки.

І понизше Заліщик намагали ся Москалі уперто дістати ся знов по через Дністер на Буковину. Вони йшли кількома рядами проти наших і знов пробували дурити тим, що перший їх ряд ішов без зброї, піднісши руки в гору, на знак, що ніби піддають ся. Але наші не дали ся піддурити, а вистріляли їх майже всіх.

Крім того були в Галичині ще бої коло міста Сокаля, до якого наші підійшли, полонивши тут понад 3000 Москалів.

На Буковині

непокоїли Москалі наших безнастанно з боку бессарабської границі, але без ніякого майже успіху, хоч нагромадили на нашій границі велику силу війська. Сего вівторка напали наші й розбили цілу бригаду російських пластунов.

Наші пограничні села цілком понищені, люди повтікали до Черновець, забираючи з собою, що ще мають. На жаль нема надії, щоби на нашій

границі настав так скоро спокій, бо ворог видно рад би хоч тут щось досягнути, але наше жваве військо відбиває кожний ворожий напад.

Отсе були воєнні події минулого тижня в Галичині і на Буковині.

В Польщі

за те пішли наші і німецькі війська минулого тижня з подудня себто межі Вислою і Бугом, відтак із заходу і з півночі поздовж цілого каблука межі Прусами і Галичиною нестримним походом на Москалів і стоять тепер близько твердинь Ломжи, Ново-Георгієвську, Варшави, Івангороду й залізничного шляху, що йде відси до Холму. Помимо завязаного й кривавого опору уступали Москалі на сім цілм фронті нестримно все далі і далі назад. Поверх сто офіцерів і поверх сорок тисяч жовнів, 3 канони і 40 машинових крісів остало в наших руках. Вже саме число полонених свідчить про величезні страти Москалів за сих кілька днів та про знеохочене російського війська до війни, до якої его сплюють нагайками і кулями.

Окружені з трох боків мусять Москалі уступити зі всіх названих твердинь, инакше попадуть в руки наших героїських військ, що дай Боже!

В Курляндії,

себто російській губернії на півночі Польщі, генерал Гінденбург пігнав також Москалів широкою лавою назад аж по переважне місто Рігу над морем, полонив 13 офіцерів і 6500 жовнів та забрав 9 канон і 8 машинових крісів.

Італіянці

робили і сего тижня розпучливі заходи, щоби хоч що то добути. Вистрілявши безліч набоїв гарматних кидала ся їх інфантерія неначе встекла, а раз таки справді п'яна, на наших, і доходило не раз до страшної боротьби багнетами і кольбами вже в наших окопах, але остаточно перемога була все по стороні наших незрівнянних героїв. Так то і сей тиждень закінчив ся для Італіянців тільки тисячами вбитих і ранених і тим, що наше підводне судно затопило в Адріатичім Морю великий воєнний корабель італійський „Гарібальді“. Надто мають Італіянці ще клопіт у Африці, де уступають із недавно завойованих країв перед повстанцями.

У Франції

намагали ся Французи дуже, а Англійці потрохи, щоби виперти Німців донебудь відти, де стоять муром; розуміє ся, що се не вдало ся. За те мали

Німці давно небувалий успіх, а то полонили 128 офіцерів і 7804 жовнів.

Коло Дарданелів

гинуть вороги на дармо як мухи. До тепер начислено яких 50 тисяч убитих. Оттак держать ся тут Турки, так само нужно, як наші на полудни проти Італіянців.

Такто і сей тиждень проминув для нас щасливо. За тиждень буде рік, від коли триває ся страшна війна; ми еї не бажали, але видержали; дай Боже так далі!

Третій наїзд Москалів на Кіцмань.

Сей наїзд найзавзятіших наших ворогів лишать ся на все в пам'яті тих, котрі його пережили. Прийшов він зовсім несподівано. Ніхто з нас і не думав про те, що по 19. марті, коли то наші війська станули на російській границі — ми ще раз будемо „гостити“ в себе Москалів. Правда, що дня було чути гук армат, як зі сторони границі, так і Дністра, де головню ходило о здобуте Крещатика, сеї природної кріпости, ключа до Заліщик — але про те, що наші будуть мусіти завернути ся, нікому і не снило ся. Прийшли перші дні май, а з ними вісти про нашу величезну перемогу над Дунайцями. Тішили ся ми всі, читаючи ті вісти в телеграмах; а вже незвичайно врадували ся, як в неділю 9. мая прочитали урядове допесенне про здобуте Крещатика. О сю позицію на Дністрі, що отворяла дорогу до Галичини, били ся наші від 19. марта безперестанно і не один з наших хоробрих полонив свою голову на берегах Дністра. І хоч таки зараз другого дня хтось привів відомість, що Москалі перебили ся коло Городенки, то ніхто не хотів в се вірити. Аж прийшла середа 12. мая, в нас торговий день. Люди з сіл поприходили як звичайно на торг і хоч вже на лицах декотрих можна було бачити занепокоєне, то більшість таки ще нічого не знала про відворот. Аж перед полуднем почали приїжджати перші вози трену і перші відділи піхоти. Тепер вже дінали ся всі про відворот. І треба було бачити, який страх огорнув людей, як з плачем почали вертати домі.

Вертали наші воляки, але й потішали „Не плачте, за тиждень вернем ся назад і знов нас побачите.“ — В несповна 24 години по тім, як наші зачали відворот, появили ся перші Москалі. Хоч се був святочний день (Вознесене) коли в нас правлять поминки на гробах за померлих, нікого не можна було побачити на дорогах. Все десь зникло, поховало ся. І так тривало точно чотири тижні. В четвер 13. мая прийшли Москалі, а в четвер 10. червня прийшли наші.

А тепер як нам жило ся підчас наїзду? — Як все і всюди, так і тепер в нас почала ся господарка Москалів від вищень і рабованія, а тою різницею, що сям разом ще більше рабували і нищили як в змї. Де в хаті нікого не застали, там брали і нищили все. Але нищили не лиш самі жиївські доми, як се деякі говорять, але й християнські. Так само було й першого разу. Тут подам лише кілька імен наших людей, в котрих Москалі в загалі брали, бо про всіх, які мали більшу шкоду тяжко на разі довідати ся. І так забрали річи, білину постіль, меблі в професорів Галензовського. Войновича, Мигалюка, Цієнка, Рудницького, судії Яроманського.

Прибори наукові кімманської гімназії знищені Москалями.

Зрабували чисто дім і склеп Ф. Іванця, який через те має шкоди на кільканадцять тисяч. В. Др. Воевідки забрали худобу і повіз, в посла Павлюка всю пашу і абіже молочене і немолочене. Се саме в М. Павлюка, М. Литвиюка, А. Лоюка. В „Рільничій Школі“ забрали також всю худобу, пашу, абіже, дріб. Словом брали майже в кожного, де лиш було що брати. Навіть від ремісників начине забирали. — В Кіцмані не спалили нічого. Але за то спалили двір у Вителівці і Загорбах, зрабували зовсім в Ошихлібах. Властивелі сих дворів християни.

Дальше почали брати Жидів. Брали, кого де найшли. Але все таки дуже багато переходило ся у наших селян, які їх поперебирали. І тут справді не знати, чого властиво хотять ті, які говорять, що їх брали на донос селян. Чи не знають, як Москалі відносять ся до них в себе в Росії? А коли се знають, то чого кадають каменем на тих самих селян, які в нараженем власного життя і утрати майна переходували Жидів. Бо Москалі казали, що хто буде переходувати Жидів, то і його заберуть і хату спалить. А що не кождий міг згодити ся на переходок у себе, се повинно бути зрозуміле. Та-ж кождому миліше власне жити, як жите другого. Впротім всі Жиди, яких забрали в Кіцмані, вернули і — як відтак оповідали — були навіть вдоволені, що Москалі зробили з ними те, що казали: відвели до Прута і казали йти до нашого війська. А там вже наше військо дбало на них. Отже лише день, два були они у великій страху, а не так як ми, що полишали ся через цілий час в безнастаннім страху і треволі.

Всіх Москалів в однім лише Кіцмані було до 10.000, в тім двох генералів: змосковщений Німець граф Келер і Марков. Піхоти не було, лише сама кіннота. Коні тримали по городах і садах і через се все там дуже знищене. Навіть дерева пообгрізали коні. Від селян, де стояли на кватирах по 10—40, забирали що могли, а хто хотів унімути ся за своє, того били і від хати відганяли. Кількох побили до крові. Мало хто з жінок і дівчат почував в себе в хаті. На ліж йшли від хати і ховали ся, де лише могли. Дуже багато пересяджувало цілі ночі на деревах.

За то московське військо і офіцери жили весело, як не мож ліпше. Мали дві оркестри, які вигравали цілими днями, а ся музика ще більший навівала сум і дражнила нас. Кілька разів робили „параду“, а се в нагоди іменин царя, уродин царя і на літнього Николая. Того дня відправили богослуження на толоці перед гімназією, відтак цілий день забавляли ся в гімнастичній салі, звідки поносили всі прилади, які ще тепер лежать по городах. Треба агадати, що до своїх богослужень — мали двох батюшків — хотіли втягнути і місцевих священників, які однак мимо погрози і нараження себе на все можливе відмовили. — Так Москалі парадували, а ми мучили ся сидячи цілими днями в хаті і очікуючи визволення. А тут май своєю природою аж мавив вийти і розкошувати весняним воздухом. Одногою втіхою для нас в сих днях смутку і туги було се, коли прилігав наш літак. Як тоді кождий тішив ся, як линув думкою до наших дорогих за Прутом, як представляв собі кождий, що се наші його вислали, аби розглянув ся, як нам тут живе і в як великій числі воріг. І літак нас неначе потішав: „Терпіть ще трошка, ми не далеко від вас, не дамо вам загинути, я верну, розкажу все і ви назад побачите ся між своїми дорогими.“ Та не довго тривала наша втіха. Бо як лиш літак з'явив ся, зараз зі всіх сторін починали його острілювати з гармат, які поукладали на багатьох місцях. І знов, як ми бояли ся, як просили Бога, щоб охоронив його від нещастя! І він все лігав гордо понад ворожими кулями, які не могли йому нічого зробити.

Так упиливали дні за днями, не приносячи нічого замітного. Про поступи нашої армії в Галичині, ми мало що знали, бо навіть російської часописи тяжко було дістати, не так як в анмі коли їх привозили купці, що йшли за війском. Тепер деякі з них самі признали ся, що не привозять, бо начальство заборонило. А ті жоввіри й офі-

цери, які їх мали, дуже не радо давали бо самі не вірили про свої успіхи на „стрийском і мезиборчском (!) направлении.“ (Таке писали їх газети в кінці мая). Але за то деякі жоввіри не скривали ся зовсім з сими, що їх Германці бють, що вже відобрали Перемишль і вже навіть під Львовом. „Урядове“ потвердження про здобуте Перемишля попало ся нам в руки аж 7. червня, і то в такий спосіб: хтось найшов лист, який писав один офіцер з позиції до другого і в тім листі запитував, чи вже справу поладжено в генеральнім штабі. Ся справа, се брак „овса“ в третій батерії, по нашому ся батерія від кількох днів не мала амуніції. При кінці того письма пише, що як буде він йти на позицію, найпогляне на Чернівці а побачить „флаги“ з нагоди здобуття Перемишля Германцями. Тепер ми вже мали „чорне на білім“ що Перемишль наш. — Але почало ставати Москалям горячо і в нас. Послідного тижня чим раз більше везли ранених, вже й офіцирів зачали ховати на кладовищу і то високих (оберста, капітана) а в понеділок 7. червня зачали нищити залізничні мости. Спалили також всі будинки на залізничці, на багатьох місцях ушкодили і шлях залізничний. (І наробили „такої“ шкоди, що по трох днях вже їхали залізниця). Се нищене було найліпшим знаком, що їх дні вже почислені. Того самого дня і слідуючого вислали все військо на позицію, бо звичайно половина відпочивала, а в середу рано почали відтягати піхоту, яка була прийшла через Валяву і Вителівку і приходу якої ми не бачили. Цілий день провадила ся завзята боротьба, а особливо над вечір, коли наші зближили ся під сам Кіцмань. Москалі десятками тягнули своїх ранених з поля битви, а вбитих офіцирів, яких вдало ся захопити, несли в розложених плащах. На жаль мало хто мав то вдоволене бачити, як непобідний до тепер генерал Келер — так казали Москалі — який все гордо що дня їхав дивити ся на позиції, і про якого були переконані, що лише він потрафить дати Австріякам, тепер через ліс „вертав“ з позиції, похилюючи голову в долину. Другий генерал Марков завчасу „спрятав ся“ із своєю приятельською, якоюсь Софією Фіодоровною, яка як офіцер що дня їхала з ним також на позицію. Зараз по півночі прийшли наші. Їх Шкабори і в Загорбів Москалі острілювали ще наших, але не зробили майже жадної шкоди. Коли відізнавали ся наші армати, они забрали ся з відтам. Того самого дня наші вже були на границі і ми спокійно могли оглядати побоевище.

Згадати треба ще, що забираючи ся від нас, Москалі на щасте нікого не взяли з собою, але лише тому, що не було часу. А мали дуже охоту взяти когось. Казали що в місті мусить бути в когось підземний телефон і навіть були зробили ревізію в „Рільничій Школі“. — Обступили цілий будинок і шукали телефону, де лише могли. Втішили ся дуже, як на дасі побачили громовід. „Вот і Марконі!“ — сказав офіцер (!) — і не помогло пояснене, що се громовід. Мусів салдат драпати ся на сам вершок „Марконя“, помацати, і так перекопати офіцера що се ніякий бездротний телефон. Але що не випадало вертати з порожніми руками, то забрали в дур. Жуковського вно і павинці, начеє столове, розбили касу райфайзенську і забрали книжки, білізну ба навіть всю постіль з тих домів де були заквартировані. Гарний примір московської висшої культури!

Чому они так нищили приватні і публичні будинки і брали від людей що могли, на се відповів один з полонених, яких припровадили таки того самого дня, як наші прийшли: „Бо так нам офіцери наказали“. І дійсно самі офіцери давали жоввірам примір до крадіжки, бо багатьох з них позабирали книжки, білізну ба навіть всю постіль з тих домів де були заквартировані. Гарний примір московської висшої культури!

На кінці агадаю про один епізод. Дуже се офіцирів дивувало, що на місті нікого не бачили з населення. І в однім домі питає один офіцер: „Що се таке, що люди нікуди не виходять? Чого они властиво нас так боять ся? Чи ми такі страшні? Чи може роги маємо на

Пам'ятник Шевченка в кіцманській гімназії розбитий Москалями.

голови? На се відзиває ся пані дому: „Ваше благородіє! Ми знаємо що ви безроги“. Офіцер не зрозумів сего і після московського звичаю притакнув ще: „Да, да!“

В червні 1915.

М. Г.

Новий намістник Галичини.

Цісар увільнив письмом з дня 19. с. м. намістника Галичини, д-ра Коритовського, із становиска начальника краю та іменував на його місце намістником генерала піхоти, Германа Кольярда.

Новий намістник родив ся 1857 р. в Станіславові, ходив до гімназії у Львові, відтак до військової колегії в St. Polten і до академії у Wiener Neustadt, служив офіциром в Галичині і інших краях а на кінець був президентом найвисшого військового суду у Відні. Новий намістник-генерал входить й українською мовою.

Мусіла бути переважні причини, які спонукали Монарха поставити в Галичині намістником генерала. Велика й тяжка робота, бо відбудова спустошеного Москаляки краю, жде його, а надто галицькі Українці надіють ся від нового цісарського намістника й нового ладу на підставі повної рівноправності всіх, сеї єдиної заповіді добра краю і тісно получених з тим інтересів держави, яким єдино повинен служити австрійський ц. к. намістник, що то ему Монарх повіряє долю народів.

НОВИНКИ.

Календарик від 25/7 до 31/7 1915.

Дні	Стиль		С в я т а	
	п.	ст.	православні	римокатолицькі
Н.	25	12	Прокла	Якова ап.
П.	26	13	† Соб. Гав.	Ани
В.	27	14	Акіл	Наталії
С.	28	15	† Волод. князя	Іоцеєнта
Ч.	29	16	Атинеї-на	Марії
П.	30	17	Марія	Богуміли
С.	31	18	Еміліяна ж.	Ігнат. Леоп.

**Просимо всіх на Буковині, кому поси-
лаємо нашу газету, щоби її давали з рук
до рук а із сусідних сіл, куди вона ще не
доходить, щоби подали нам адреси, кому би
газету висилати.**

Архикнягиня Марія, вдова по бл. п. Архикнязеві Райверові, який помер 1913 р., упокоїла ся 17. с. м. в Бадені коло Відня на 90. році життя. Похорон відбув ся сеї середі у Відні. Покійна Архикнягиня відзначила ся великими добродійствами особливо для мешканців віденської ділянки „Wieden“ і купелового містечка Ба-ден, де проживала.

Образки поміщені в сім числі „Буковини“ показують дикі спустошення, які зробили Москалі в кімчанській гімназії. На трох фотографіях бачимо порозбивані шафи з пониженнями книжками і приборами науковими. На четвертій образку бачимо сходинку, коло яких уставлено тогдішній Шевченка, який московські розбійники розбили. Ось так то лютували темні слуги темного царства в нашій святині науки, без ніякої причини і не знати нащо, хіба на те, щоби показати всему світові, які вони люті вороги освіти нашого народу, з якого кімчанська гімназія випроводила вже доси не одного мужицького сина в люди. Переховайтеж сеї образки на вічну пам'ять дітям і внукам, аби не забували ніколи, як дикі слуги російського царя показали ділом, що Москалі не хотять нашої освіти-доли а темноти-неволі. Сеї образки повинні висіти по наших хатах із роду в від. А таких образків подамо Вам ще більше з інших наших шкіл на Буковині, де темні московські салдати так само лютували. Чи ж диво, що московська дич розбила і пам'ятник Тараса і нищила его образ, де тільки понав в їх печисті руки, таж він накликав: Учте ся, брати мої, думайте, читайте!

Господарка Москалів в Кімчани. (З листу до о. К. Ясеницького у Відні.) Дуже натерпіли ся всі — особливо Українці — від Москалів. Українську гімназію в Кімчани Москалі цілковито знищили, статую Шевченка, яка була в гімназії, розбили на кусні, українські книжки порозкидали по дорогах та все грозили, що будуть орати і їздити Українцями. Лиш один командант був людський. Був се Українець з полтавської губернії, але його за три тижні забрали в Кімчани і післали в Карпати, а на його місце дали якогось настоящего Москаля, який всім дав ся добре в знаку. Та Богу дякувати, що те все належить до минушости. Як би так московське пановане тривало довше, то ми були би абожеводили. Були такі часи, що ніхто в селі не клав ся спати, лиш сторожили своїх хат перед підпадом або рабунком, бо Москалі все нам тиж грозили. З приходом наших військ ми лекше відотхнули.

11. 6. 1915. Н. Л.

Відзначення. Кадета Івана Шпанюка, студента черновецького університету, відзначено за хоробре поведене перед ворогом срібним медалем хоробрости І. класи. Наш земляк, підполковник рахунковий при штабі 22. полку краєвої оборони Атанасій Флора одержав срібний хрест заслуги як призначене вірцевого сповнення обов'язку.

Десяте з ряду звичайних засідань 3. У. Р. відбуло ся дня 7. липня. На порядку нарад стояли справи: 1. Звіт президії з конференції з міністром внутрішніх справ бар. Гайнгольдом; 2. Справа шкільні; 3. Справа кризи Укр. Боевої Управи. Ад 1. Звіт з конференції у мін. Гайнгольда адав віцепрез. Микола Ганкевич, подаючи, що Гайнгольд відніс ся до домагань Українців прихильно і обіцяв, що правительство буде справу совісно розважати, але вказав на великі труднощі, які стоять на перепоні українським домаганням. В зв'язку з тим звігом відніс д-р Олесьницький справу повороту наших збігців проживаючих в бараках, до краю. В дискусії забирали голос: д-р Колеса, д-р Кость Левницький, Сежака і д-р Трильовський. Рішено упростити президію, щоби ще більшшого дня поробила енергичні кроки у всіх компетентних властей і конечно виділа дозвіл на безпробовочний виїзд наших збігців до повітів увільнених від московського наїзду в Галичині і на Буковині. На вносек Ганкевича рішено справу виготовлення матеріалу з домаганнями на поли шкільництва передати назад правнополітичний секції 3. У. Р. уповажняючи рівночасно секцію, щоби у власнім крузі діляння уложила меморіал в порозумінню з президією Укр. Культурної Ради без піддавання під апробату нової 3. У. Р. На сім замкнено засідане задала браку комитету. Слідуюче засідане взначить президія писемно. За секретаріат Іля Сежака.

Привернене руху залізничного між Львовом і Чернівцями. (Телеграма „N. Fr. Pr.“) Чернівці, 21. липня. Від сьогодні знов привернено пряме сполучення між Чернівцями і Львовом. Перший потяг відійшов сьогодні до Львова, а один потяг прийшов відти сюди. Дирекція почти і дирекція управи руху залізничного вертають автра назад.

Сталу комісією до відбудови Галичини і Буковини утворено у Відні під проводом президента міністрів. До сеї комісії належать догичні міністри таї іменовані інші референти і члени. Комісія має заряджувати все, що треба до направи величезної шкоди спричиненої обох країн сею війною. Вона має зносити ся з краєвими організаціями в Галичині і на Буковині в поєдинчий і скорий

спосіб. На першій засіданні комісії, яке відбуло ся 19. с. м., уложено програму і винятні лінії праць комісії.

Збігців із західної Галичини заважає міністерство, щоби до 3 неділів вернули до краю, на що дістануть безплатну їду й допомоги ще на 4 неділі. Хто до того речення не верне до дому, тожу не будуть даліше давати підмог. Про поворот до прочих вільних повітів Галичини і Буковини виїждять розпорядки пізніше в віру їх забезпечення від ворога.

„Австрійсько-угорська червона книга“. Так називає ся книжка, яка містить в собі переписку нашого і італійського міністерства заграничних справ про пересправи, які закінчили ся нашою війною з Італією. Із сеї переписки видно всі крутарства сего підступного союзника, який 33 роки кривив душею, скриваючи в ній єдину, думку, щоби за нашою допомогою зрости в силу, аби відтак тим успішніше напасти на свого сусіда-союзника. Сили прибуло в него, але за мало, щоби, як то заповідав італійський генерал Кадорна, „перейти ся“ з Венеції аж до Відня, бо й ми пізнали ще загоді фальшивість сего приятеля-сусіда й загородили ся проти него так, що він надаро вже сім неділів старає ся продертись через наш літ. — „Червона книжка“ виїшла заходом наших послів і в українським перекладі. Хто би хотів єї мати, най пришле одну корону (й почт. марками) а ми вишлемо єї зараз.

Нові книжки. Українське народне учительство вида-ло у Відні „Воєнні Читанки“. Ч. 1. „За Україну, пам'ятка українській дітворі від народнього учительства“ то збірка повісток і поезій в гарних образах. — Ч. 2. „Червона калина“ присвята українським січовим стрільцям, зложив Богдан Лепкий, ілюструвала Олена Кульчицька, містить нарис і поезії тай пісні з нотами. Ціна кожної книжочки 30 сотків, а набути можна в Учительській комітеті у Відні, VIII, Langegasse 20.

Багато жидів вихрестило ся у Варшаві, щоби тим способом придобити собі московський рід, який своєю лють задля воєнних невдач впливає на жидів, що нібито вони тому винні.

Великдень.*)

1915.

(Святочні вражіння.)

Тому рік, як святкував великдень так, як святкував його сотки ліг наш нарід. Побожно, урочисто. До таємничости свята, приходила краса природи. І чув душею, серцем, що се був дійсно великий день, воскресний день.

А сьогодні пірвались нитки пам'яті. Ніби чути десь, але далеко, далеко, якийсь голос дзвона, чути якісь стріли, чути якісь пісні, видно святочно прибрані постати, видно паски, писанки, видно зелень, квіти. Що се таке? Господи, поможи вібрати до купи думки, поможи пригадати, як люди Великдень святкували! — Поможи, хоч думкою, мрією, втішити ся, бо сьогодні, крім великого смутку й плачу, нічого не видно, нічого не чути.

Ворухи ся гадка, одна, друга. Оживає пам'ять... Якій гарний, який чудовий був день Воскресення. Хатки білі, чисті, гарненькі. Село щастем оповите. Радість витає у селі, витає у бідного й багатого. Співають весело жайворонки, щебече соловій, куд зазуля. Пахнуть квіти, красують ся зелень. І гарно, гарно світить сонечко. Скрізь любо, гарно, весело. Давнонь дзвони в церкві, голосні звуки, як кристали і чути виразно: Христос воскрес! Ідуть святочно повбрани люди, здоровляють себе, тішуть ся. Бігає молодь коло церкви, бавить ся, пісні співає. І так легко, так гарно на душі. Забули ся злі дні, забули ся всі життєві непорозуміння, Великдень радістю і щастем оповив людей і природу. І кожний ледів у грудях надію на краще, на ліпше. Воскресало життя.

То було ще таьтого року, то було давно. А тепер? Замовкли давони і мов тіни стоять понурі будинки церков. Багато з тих будинків розбито, лише сліди, де колись красувалась християнська церква. І людей нема! Є людські тіли і вони снують ся і мовчать. Нема села, нема садків, нема квіту, нема співу пташок, нема зазулі. Скрізь мертва тиша й скрізь сум, сум, сум...

— Христос воскрес! — заговорив тихо священник. А йому у відповідь озвав ся тихий плач і ледво, ледво хтось промовив: — Во истину воскрес! — Ось стоїть і ледво на ногах держать ся стара бабуся. Її син і чоловік при війську. Пішли вже давно, а вісти від них нема. От там стоїть молода жінка. Її брат і її чоловік також при війську. Вчора дістала два листи вона: Брат лежить ранений у шпиталі, а чоловік ваятий у полон і десь тепер далеко, далеко в Сибіру. Ось двоє діточок: Батько вмер на війні, матір замучили козаки. Вони спроти. І діти і бідна молодя-сестра і нещасна бабуся і всі тут у Божім домі стоять прибиті горем і нещастем, всім їм красть ся серце і всі вони плачуть гіркими

*) Подаємо отсей гарний нарис, хоч як пізно дістав ся у наші руки. — Ред.

сльозами. І не чують вони тихої молитви старенького священника і не бачать перед собою чорної паски. Їм гірко! Так гірко, як гірко було Христові, як катували Його вороги! Так гірко нам всім, так гірко цілій Україні!

Ненаситний воріг знищив рідчу оселю, сплюндрував всю Україну й прибив нас на хрест... на хрест муки й терпіння! Так робили з Христом...

— Христос воскрес! — голосніше говорять уста священника. І щось ворухиє ся у душі людській. Так! Воскрес Христос і розваляв тяжкий камінь і встав перед народом у повній Своїй славі! — Встав Христос, вставемо й ми. Воскресне Україна і стане перед світом славно і вільно! Опадуть окопи і загомонить побідна пісня! Зацвітуть садки, забілють ся хатки, заспівають соловії, запахнуть квіти! І жінка, сестра і мати і діти подадуть своїм славним героям руки і всі будуть здоровити себе: Ми вільні! — Се буде! Се прийде до нас! Мусить бути і прийти, бо за нами свята правда! Нас мучили, але не замучать! Ми складаємо окопи з себе і встаємо до нового життя! — Христос воскрес! — голосить священник. — Во истину воскрес! — вже голосно промовляють народні уста.

4. IV. 1915.

Г. Г — дий.

Письмо з Буковини.

Москалі цілковито знищили Буковину. Найбільше нищили наших людей і то сарізь отверго завняли, що се тому, бо на Буковині всі Мазепиці, а всіх Мазепицих треба нищити. В Галичині, казали, є красні люди, а на Буковині і одного ми не зайшли такого, як Моанчоловський, Бендаско, Дудикевич і багато інших. Скрізь шукали за Шевченковими творами, за українськими книжками і газетами. Найгірше били за відозви, „Народний Голос“ і „Буковину“. З кожного села брали людей до Росії. В Давидівцях повісили трох мужиків, а Раранча взяли до Росії поперх сто, а Топорівців поперх 70 і т. д. Із Слободії-Раранча мужики не хотіли йти і Москалі два рази палили село, а люди казали: Бийте нас, стріляйте, паліть, а ми таки хочемо виїхати на своїй землі і хочемо бути під нашим цісарем! Таких випадків багато.

Салдати-Українці обходили ся добре з нашими. В однім селі був офіцер-Українець і сказав до одного із наших свідомих селян: „Земляче, як би так встав Шевченко, то знов умер би із жалю, що тепер Москалі виробляє з Українцями! Ми всі не будемо вже даліше бити ся, а скорше приготуємо ся до революції.“ Нераз плакав як дитина і рсбав господаря уважним, що за дин слідять. Офіцер брав від селянина українські відозви до російського війська. Дружина офіцера вся піддала ся нашим. Той самий наш селянин рокинув 4000 книжочок наших між російських мужиків. Книжки взяв із шкільної і читальняної бібліотеки. Оттак гарно тривали ся наші і закордонні Українці!

*

На північній боці Прута переходили то Москалі, то наші війська, раз займали деякі села наші, другий раз Москалі і нарід страшно натерпів ся; однак загальний настрій, треба сказати, добрий. Багато мужиків є тепер в Чернівцях, найбільше з Топорівців, та з Раранча; примістили їх у „Народнім Домі“. Там сидять жінки і діти, та позносили і збіже до кіннати. Нема що робити з ними, бо Москалі стріляють, розбивають їх хати й вони мусять втікати. Деякі наші мужики то просто золоті! Можна одно сміло сказати: „Буковина“, „Народний Голос“, відозви до людей, поїзди по селах, та устна пропаганда між населенням помогла дуже, а дуже багато і військовій і нашої загальній справі!

Наша інтелігенція на жаль не хоче нічого робити і нічим інтересувати ся. От хочби списувала московські нахабства, але ніхто і пера в руки не возьме, ніхто й новинки не напише.

Хто мігби подати якусь вістку про Семена Костинюна (8. полк уланів, 2. шкадрова) — зволить то зробити на адресу: Николай Костинюна (к. п. к. Inf. Reg. Nr. 41, Stabsabteilung, Feldpost 26).

Оповідки.

**Нашу газету і молитвенники висилаємо
воякам і збігцям з Буковини даром і ніхто
не сміє за них жадати грошей.**

Нашу газету можна купити в Чернівцях в друкарні „Рускої Рада“, в Сереті у Германа Гравера.

„Буковину“ висилаємо до кожного буковинського села по кількка примірників на одну адресу в надії, що вона йде із рук до рук. Де би сего не було, відти просимо подати нам иншу адресу, на яку будемо посилати нашу газету, аби єї подавали людям до читання.

Народна Канцелярія в Чернівцях

(улиця Петровича ч. 2), заложена коштом „Союзу українських послів на Буковині“, подає нашим людям пораду і поміч у всяких справах безплатно.

Тому вдавайте ся туди всі!

3 друкарні І. Н. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8.

За редакцію відповідає: Володимир Федорович.

„БУКОВИНА“

виходить поки що кожної суботи.

Редакція і Адміністрація:
III. Rennweg 94 III/14.Поодинокі числа по 10 сот.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“

Organ des Verbandes der
ukrainischen Reichsrats- und
Landtagsabgeordneten der
Bukowina.

Redaktion u. Administration:

III. Rennweg 94 III/14.

versendet an Militär-Spitäler
und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.

VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

Адреса до нашої редакції від тепер така:

Redaktion „Bukowena“ in Wien,
III., Rennweg 94. — Tür 14.

По першій році війни.

Рік тому назад, бо з кінцем липня р. 1914, склали ся ті події, з яких виросла світова війна. Насильна смерть австрійського престолонаслідника приневольила габсбурзьку державу виступити в обороні своєї честі і спокою проти Сербії, що в своїй зайлості відмовила сатисфакції за сей злочин. Виповіджене війни сему розбишацькому сусідови стало товчком до воєнного конфлікту між кільканацятьма державами європейськими, до якого вмішалась навіть азійська Японія. Кровава драма, богата в величезні битви і грізні несподіванки для підступних ворогів союзних держав, триває ще й досі і провадить ся з таким обопільним напруженням всіх сил, що можна сміло сказати: рішає ся доля всіх європейських народів. Мусимо з великим вдоволенням піднести, що дотеперішні воєнні досвіди — замість причинити ся до упадку духа в союзних державах, — як сего сподівали ся вороги — піднесли нашу самосвідомість і підбадьорили значно союзні народи. Передовсім Австрія пописала ся в такій мірі, що Англічани, Французи і непримісні держави не виходять з дива, особливо з огляду на російську офензиву, на яку покладав колишній тридержавний союз найбільші надії — неначе ті пани, що ставлять великі суми на коня, який має для них виграти перегови.

Вже в першій місяці війни були ми свідками московського наїзду, який відіграв ся в величезнім обемі і з небувалою швидкістю. Дикі орди з царського приказу залили Галичину й Буковину такими масами, що дійсно треба було надзвичайної умілості вождів австрійської і німецької армії, щоби спинити велику перевагу чисельну. Кілько то різних і цікавих фаз, але й грізно-критичних хвиль пережили ми саме на східній терені війни: кілька то разів зрікали ся офензиви, щоби угрупувати на ново наші сили і опісля виступити з побільшеною енергією в дану хвилю і шануючи власні сили, завдати ворогові належний удар. Цілий ряд величезних битв, найбільших в світовій історії, знаменувє хід подій на східній фронті. Без пересадки можна назвати перебіг дотеперішньої колотнечі австро-німецької а російської гігантським. По великій битві коло Львова — облога Перемішля і погром Москалів під сею кріпостию — битва над Мазурськими озерами — страшенна різня коло Ліманової — а вершок всего того: довгомісячна боротьба в Карпатах, яка відбула ся під найтяжшими умовами в зимі і під час весняних повеней. В Карпатах вдало ся незрівняній витревалості наших військ зломити на слало російську офензиву, а від тих славних днів маєвих починає ся побідний похід союзних армій на той сам Перемішль, на той-же княжий Львів.

По майже цілковитім поневоленню Галичини і Буковини московською ордою наступає визвольне діло в користь сих обох коронних країв і в слід

за тим перенесене офензиви на терен російський. По раз другий ідуть битви коло Красіка і околичних місцевостей, де рік тому назад ми стрічали Москаля, — але сим разом під зміненіми в нашу користь умовами. Австрійсько-німецька офензива між Вислою а Бугом не тільки що стала знову фактом-дійсностию, але загрожує надто російські кріпости Івангород ба й Варшаву. А ще більша несподіванка постигла Москалів у виді пролому Німців в Курляндії, від чого пішов пострах на царську столицю, на сам Петроград. Дивні твої діла, о Господи! — приходить ся нам кликнути на вид таких основних змін! Покорив Ти лютого ворога, який завзяв ся загарбати австрійську Україну і мостити собі шлях до самого серця нашої держави, до самого Відня. Даремно чванила ся ще з початком першого року війни російська преса, що побідоносний похід їх „блестячих“ полків скоро закінчить ся приневолєнням Германії до мирних переговорів і поділом Австрії, по якій мало зістати ся тільки німецьке князівство під покровом цесаря Вільгельма! Як далеко Ви, лукаві а жорстокі „освободителі“ славянських народів, тепер від таких гордих цілей!

Даремно попила кров тисячів а тисячів російських жовнів, даремно сипала Франція мілтонами, щоби узброїти дикі орди царських наїздників, даремно трюндив тридержавний союз балканські держави, щоби пішли за приміром Сербії. Вдало ся їм, що правда, пірвати безхарактерних Італіянців проти Австрії, але й сей найпідліший зі всіх вчинків всесвітньої історії не приніс бажаних овочів. Австрія взяла на себе й сей новий тягар воєнний і доказала, що доросла навіть до рівночасної борби на 3 фронтах. Не дописала і англійська спекуляція на блокаду німецького побережя, навпаки, замість неї склала ся дійсна блокада англійських вод около острова британського, яка збаламутила бутний народ купецкий і викликала серед англійської суспільности і страх і немірне огірчене. Та ще більшим успіхом як посунене нашого фронту і німецького далеко поза межі ворожих держав сусідних — впадесть ся нам побіда економічної організації в нашій і братній державі над варварськими заходами, заморити нас голодом, знищенням всякого довозу з других країв. Успіх міліардових воєнних позичок в Австрії і Німеччині а невдача подібних старань в Росії і Італії свідчать не тільки про силу матеріальної відпорности, але дають нам запоруку, що жертволюбивість і запал до святої справи чесної самооборони в наших таборі не охолонуть.

І в сїм відряднім об'яві — не тільки в щасливих операціях воєнних — слідно палець Божий, знак ласкавої Їго любви до синів правди. Держави, які з нахабности і лукавим підступом, без внутрішньої конечности і проти власної волі своїх таки народів змінили Пантеон європейської культурної праці в арену варварської різні і братовбивчої колотнечі, не можуть на довго користувати ся довірем народних мас, не можуть черпати свіжих і цілющих сил з жерела народного одушевлення. Гниль моралі була і буде завжди перепоною до досягнення високих цілей. Народи без чистого сумління не сміють

числити на побіду! Чого досі не доконали славні наші війська і чудова організація союзних народів, аби добити ся до остаточної мети наших кровавих і мозольних змагань, до того нам допоможуть напевно зневіра і розчароване ошуканих, одурених народів, передовсім російського і французького!

Вже на передодню першої річниці всесвітньої війни, бо вже від кількох місяців являє ся на далеких овіді, на сході і заході, червоний блеск, яким займе ся згодом цілий небозвід, се перші ознаки, що прокине ся Вона, страшна посестра війни — революція. Для нас нема такої обави. Нам вільно спокійним оком і з певною вірою в побіду нашої чистої справи глядіти в будучність. З кінцем першого року війни можемо ще сміліше вижидати щасливого кінця сеї і для нас Українців переважної війни, яка має рішати і про нашу долю.

Воєнний перегляд.

(Від 22. до 28. липня 1915).

І за минулий тиждень, послідний тиждень першого року всесвітньої війни, поступили союзні, німецькі і наші війська проти свого головного ворога, себто Москалів, на цілім фронті від Рігайського залу на півночі аж до Буга коло Сокаля в Галичині спорий крок вперед, а поздовж Золотої Липи, Дністра і бесарабської границі стоять сильним муром супроти всіх завзятих нападів ворога. Так само і сего тижня не могли Італіянці пробити нашої скали поздовж ріки Ізонца, ані Французи і Англіїці німецького муру у Франції та ні турецької твердої стіни коло Дарданелів. Австро-Угорщина і Німеччина поступає нестримним походом все даліше і даліше в Росії, наколи всі прочі вороги гинуть надармо тисячами перед крицевими валами нашими і наших обох товаришів, Німців і Турків. До стотисяць Москалів попало ся в другій половині с. м. в полон, стотисяць Італіянців вбитих, ранених і полонених начислено за 10 останніх днів другої битви коло Гориці а неменьше число Французів і Англіїців зїли турецькі Дарданелі. Поверх півтора міліона Москалів полонено в першій році війни, що найменше стілько буде ранених і вбитих; чверть міліона стратили Італіянці за два місяці, а Французи і Англіїці поверх півміліона душ. Правда і союзні держави понесли страти, але далеко менші. За те наші і німецькі жертви не даремні; бо ми відобрали від Москалів Буковину і тричверти галицької землі назад а надто забрали їм більше як пів Польщі і Курляндії, а Німці заняли цілу Бельгію і значну часть Франції. В руках ворожих досі ще лиш частинка Галичини і клаптичок Альзациї. Надто ми гонимо Москаля все далі до Росії і держимо всіх прочих ворогів сильною рукою; ми черпаємо з нових добуток нової сили, надії і віри, а се найкрасша запорука остаточної побіди.

На поодиноких полях війни склали ся за минулий тиждень такі події.

В Курляндії

посуває славний генерал Гінденбург свої війська поздовж цілого фронту далі на схід і загрожує вже

преважно російське місто Рігу над залпвом тогож імени.

В Польщі

переступили німецькі війська ріки Німен і Нарев, а що найважливіше зблизили ся до Варшави так, що сими днями піchnуть бомбардувати сю найважливішу російську твердиню, яка також не устоїть ся нашим славним моздірам. Надто наші і німецькі війська оточили другу твердиню Івангород і підійшли ще ближше до залізничі, яка провадить із Холма через Люблин до Івангороду і Варшави.

В Галичині

були важливіші бої тільки коло Сокаля над Бугом, де наші здобули нові важні місця. Уперті напади Москалів тут і над Дністром не вдали ся.

На Буковині

нападали Москалі поздовж бесарабської границі та з кута бояйнецького неустанно на наших; гори московських трупів лежать перед нашими дротяними загородами. Полонені салдати вповідають, що мають приказ за всяку ціну пробити наші ради на буковинській границі, инакше їх вистріляють, тому й ідуть на неминучу смерть, але ще радше в полон. Над Чернівцями появляе ся російський літак, який 28. с. м. скинув бомби над містом, що причинили незначну шкоду на домі при ул. Вагівій (Waag-gasse).

На полудни

лютувала повних десять днів пекольна битва з Італійцями, що намагали ся з усеї сили пробити ся через наші ради, які стоять на скалистій верховині поздовж ріки Ізонцо від міста Гориції на полудне аж до адриатичного моря. День у день засипували Італійці градом гарматних набоїв наші укріплення а відтак кидала ся їхня піхота люто на наших героїських сторожів рідної країни, що вистрілювали ворогів як воробців, а надто смілих, що підбігали за близько настромлювали на багнети або вбивали кольбами. Кілька разів вдало ся було Італійцям зайняти поодинокі наші окопи, але ранним ранком викидали їх наші на пречуд жваві герої знов стрімголов з красових голіх скал. Десять днів тревала отся друга страшна битва над Ізонцом і скінчила ся як і перша побідою наших героїських оборонців вітчизни, яких нечувані й невидані досі діла зможе оцінити аж історія. Стотисяч вбитих, ранених і полонених Італійців заплатило за сей зрадницький другий напад на свого колишнього щирого союзника-приятеля. — В Каринтії і в Тиролю не було важнішої події; тут уже височезні Альпи унеможливають італійським рабівникам всяке більше підприємство.

На морю

завдали наші военні кораблі і морські літаки чимало шкоди залізничі, яка веде поздовж італійського побережа, острілюючи і обкидаючи бомбами залізничні двірці, машини і вагони, далі склад нафти, касарні і т. Італійські кораблі не показували ся навіть.

У Франції

борикали ся Німці і сего тижня головнo з Французами за поодинокі окопи без значніших змін зайнятих місць. Цікаве хіба те, що Німці знищили 6 ворожих літаків.

Ноло Дарданелів

продовжали ся безуспішні ворожі заходи з новими великими стратами.

В окопах Гуцулів.

(З „Pester Lloyd“ за М. Розенбергом.)

Лісистий горбок десь там на буковинськiм фронті. Чудовий вид. Легенький скіп, а на другім боці знову горбок. І там дерева то вкупі то поодинокі. Де малі корчі зарисовують край ліса, там десь лежить скритий в землі воріг. Всюди зелено. Ця частина буковинського фронту цілком инакша як прочі простори, де буковинські воїни очікують неприятеля. Тут неначе в пралісі, де ще не ступила людська нога, куди ще людська культура не найшла собі дороги. Це крайній північний схід Буковини, а чоловік гадав би, що то далеко на полудневім заході, там, де лиш маленькі стежки творять сполуку між людськими оселями, де нарід цілком инакший як прочі мешканці Буковини і де панують инакші звичаї та обичаї. Це кусник землі, в собі замкнений, нетиканий, цікавий. Непорочна, дика природа. Це боеве поле Гуцулів.

В зимі, коли то сніг лежав на горах, коли то московські орди зайшли були глибоко в полудень Буковини, як вони думали, що вже цілком мають в своїх руках цей край, тоді прийшли вони також на полудневий захід, в рідимий край Гуцулів. Тоді заподівали їм ці вольні верховинці неодну шкоду. Вони сперли Москалів в дальшій марші. Цих гуцульських стрільців в червоних штанах, з кожущом обшитими кучмами, цих вольних мешканців гір, котрі нападали на своїх напасників то в долах то в го-

Д-р Стефан барон Василько, сотник „Гуцульських Стрільців“.

рах і котрі всюди там з'являлись, де їх Москалі несподівали ся, їх боялись як козаки як чортів в пеклі. А як знов прогнали Москалів з полудня Буковини, як вони мусіли відступати далі на північ, а нарешті опустити цілу Буковину, то всюди за ними слідком ішли Гуцули. Передіше доскулювали гуцульські стрільці ворогові дрібними боями, тепер творять вони правельне військо і воюють як жоввіри. Як на границі Буковини зачали закопувати ся, де оба противники лишень на мале віддалене добре скриті в окопах, де неможливо запускати ся в малі окремі бої, то і Гуцули зажили в окопах. А тому, що вони привикли до лісів і гір, що їх вітчизною є дика природа, дістали вони в саме такий околиці свої окопи.

Я був цікавий, як горді Гуцули пристосували ся до нового життя і відвідав їх на їх боевiм полі. Не легко туди дістати ся. Неприступними стежками, котрі ще до того сильно відвогли були від дощу, так що нога не мала о що оперти ся, мокрим, зеленими толоками, де нераз треба було перелізати через плоті, приходжу я нарешті на місце.

На зеленім, лісистім горбі тягне ся глибокий окіп. Де гора трохи спадає, там сильні дротяні перегороди, а зараз за ними окіп Гуцулів. Я вже відвідав досить багато стрілецьких окопів. З вигляду і обстанови окопів можно здогадувати ся, якої народности мешканці окопів. Окіп Гуцулів зробив на мене дивне вражінє. Це поединчий, довгий окіп, такий вузький, що ледви одна особа має там місце, а другий не легко перейти окіп поздовж. Маленькими щілинами можна дивити ся на противлящу лісисту гору, де має десь бути неприятель. В щілинах лежать кріси на поготовлю а при них купи патронів. Про якусь вигоду, що можна найти в инь-

них окопах, тут і сліду нема. Гуцул на життєві роскоші не звик. Він спить в своїх горах і на твердiм камені, він сидє де небудь, він кладе ся до супочинку, де місця є для одної особи. Такий невблагливий він також у своїм стрілецькiм окупі. Ні солімки, щоби собі там сісти вигідно. Він не хоронить ся і від вогкості, того Гуцул не ботє сл. Він держить свій кріс на поготовлю і має гарний вигляд через щілину. Це йому доста. Більше не потрібує він як воїн. Правда, не кожного дня вовєть ся. Не завжди ворущить ся неприятель. Гуцул має багато вільного часу. Тоді він віддаєть ся своємулюбому занятю. Він витісєє собі щось з дерева, як звикле дома, або слухає, як пташки співають, або сидить з другими Гуцулами і тоді оповідає оден одному загадочні казки своїх рідних гір.

В невеличкій ямі близько окопа сидить гурток Гуцулів. Своєю гарну, пестру одіж скинули вони. Тепер мають вони на собі сиваві мундури. Їх народний стрій небезпечний був для них при воєнській роботі, бо Москалі не уважали би їх, хоч мали чорно-жовті стяжки, воєнками і обходили би ся з ними як з добровольцями — немилосердно.

Я приступаю до них. На мій привіт відповідають мені зараз всі приязно і запрошують мене до свого гурту. Оден бере свою манту і стелить для мене на землі, а всі прочі сидять на голій траві. Вже ця дрібниця вказує на гостинність Гуцулів, котрі про свого гостя лише дбають як про себе самих. Коли-ж я собі сів коло них, дає мені оден Гуцул цигаретку. Як я дякуючи відмовив, подає мені другий люльку, аби я собі хоч з люльки закурих, як цигарет не курю. А як я і люльки не приймив, покивали Гуцули здивовано головою. Вони не можуть зрозуміти, що є такі міщани, котрі не курять. Розмова іде жвавіше і я питаю їх, що вони послідними часами пережили.

„Вчора вдарив там на горі, там, де стоїть великий бук, з краю, де мох розритий, ворожий шрапнель. Лишень Василь з Селетина і Николай з Шипоту тяжко ранені.“

„Більше нема справді нічого нового“, заговорив оден Гуцул, котрий був найстарший віком між ними. „Ті дураки, Москалі“, продовжує він, „боять ся самі прийти та посилають лишень свої шрапнелі воздухом. Най вони лиш самі прийдуть, тоді побачать, що Гуцул годен.“

Я питаю їх, як вони себе почувають в стрілецьких окопах. „Гаразд“, відповідає мені знов другий, „лиш одно нам трохи прикро. Ми мусимо все лиш сидіти та сидіти. Не пускають нас, аби ми дали трохи Москалям „вогню“. От як би то файно було, як би ми перейшли на другий горб і там трохи Москалів поскоботали. Але годі. Розказ то розказ. Тепер мусимо ми тут сидіти і чекати. І то відай добре. Часом полізе кількох з нас вечером до Москалів. Ми тоді „патруля“; тоді зближаємо ся аж до дротяних перегород ворога. Але ми не сміємо стріляти. Але щоби Москалі знали, що ми там були, лишаємо завжди щось там. Раз лишили ми там здохлого когута. Иншим разом кітку. Але це нічо. Злі часи. Нема Москалів, на котрих мож би стріляти. Як так далі буде, забудемо нарешті стріляти. Відай має воно так бути. Наші офіцери прецінь знають, що роблять.“ Цим закінчив Гуцул свою бесіду.

Якже-ж я забавляю ся з моїми людьми, вирінає зненападу з заду в гушавині велетенська стаття. Він розмовляє приязно з деякими гуцульськими воїнами і приближаєть ся до нашого гуртка. Всі Гуцули скачуть на рівні ноги і з великою шапою поздоровляють його, бо цей офіцер, котрий іде попри них і перевищає всіх своїх жовніврів о більш як дві голови, ватажок Гуцулів. Це барон Василько, котрий родив ся на Буковині в гуцульськiм краю, а в час миру засідає у Відні в міністерстві. Як прогнали Москалів з Буковини, посіпняв він до рідного краю, щоби воювати разом з своїми Гуцулами. Дякуючи щиро за привіт, переходить він попри наш гурт.

„Скажи мені“, питає оден, „ти приходиш з Відня?“

Я притакнув.

„А як маєть ся наш старенький цсар? Здоров він? Чи дуже зажурений, що так багато воєн мусить провадити? А тішать ся, що його жовніри так хоробро бють ся?“ це питаня, якими обсиано мене

Софія Галечко, старша десятниця У. С. С., відзначена медалею хоробрости.

зненападу з всіх боків. Я не встиг відповісти на всі ці питання, а тут все наново питають мене про цісаря. Як я їм на все відповів як слід, тоді зачинають цікавити ся іншими справами.

„А як там з Сербією?“ питає мене знов другий. Цікаво, що за висока політична інтелігенція в питаючого. Я не свідомий того, щоб Гуцули часто бачили газет. А все-ж таки вони добре обзнайомлені з світовими справами і мають досить вірний перегляд про всесвітнє положення. Відки вони можуть черпати такі відомості? Це питане я не міг розв'язати. (З українських газет. — Ред.) Добре, що ці верховинці, котрі звикли жити на далеких від світа горах в товаристві своїх черед, котрі густими лісами відокромлені від культурного світа, тепер обзнайомлюють ся з світовими справами. Війна дуже поширила їх політичний світогляд.

Полудень. Гуцул-кухар приносить у великій китлі обід. Гуцули ідуть по свої шальки і наповняють їх. Один хоче поділити ся зі мною своїм обідом. Я дякую. Тим часом відвідую знову стрілецький окоп. Бистро визирають Гуцули при своїх крісах. Їх очі нерухомо звернені на протилежний горб. Там бачать вони, що щось ворухнеть ся і чим раз ближше приходить. То російська шапка салдатська. Гуцули в окопі уважно слідять за нею. Судорожно обхоплює рука карабін. Один хотів би так радо стріляти, але віддалене за велике, щоб могла туди дійти куля. Вони лиш притаївши ся слідять за кожним рухом неприятеля. Коли трохи зближить ся, тоді й зустрине його неминуча судьба. Я прощаю ся з Гуцулами. Кожний подає мені руку і стискає її щиро.

„Іди здоров“, кличуть за мною. „А як ти прийдеши до Відня або туди писати меш, то напиши також, що тут на Буковині Гуцули далі воюють за свого Цісаря і за рідний край.“

Вечером того самого дня, котрого я відвідав був Гуцулів, сповнило ся їх горяче бажання. Вони мали нагоду стріляти на Москалів. О півночі приближила ся до їх окопа велика сила Москалів. — Один Гуцул, що стояв на варті перед дротаною перегородою, закріпившись вчасно, що ворог зближається. Він дав знак своїм камратам і ці привитали Москалів як слід. Перший ряд Москалів упав, але все свіжі ряди виривали. Гуцули стріляли без перестанку. Перед їх окопом цілі гори ворожих трупів. Дикі проклони синали ся з уст Москалів і вони дали ся назад. Гуцули не видержали довше у своїх окопах. Вони хотіли пускати ся в погоню за Москалями. Нарешті прийшов розказ, що вони можуть йти вперед. Вони мусіли своїм наступом стати в пригоді

сусідньому відділові, де Москалі нападали страшною силою. Вони вискочили з своїх окопів, перерубали дрти і вихром кинули ся на Москалів. На самих чолі велетенська стаття їх ватажка. Не оден упав, але другі наступали далі. Гуцульський ватажок дістав був кілька куль з кріса. Шрапнеля тяжко його ранила. Гуцули прискочили до него і внесли свого улюбленого вождя з поля бою. Неприятель уступив. Гуцули дістали розказ вертати ся назад до окопів.

Другого дня стою перед пільним шпиталем. Фірами привозять ранених. На однім возі лежить Гуцул. Я його пізнаю; це той, що скаржив ся вчора, що нема на кого стріляти. Одна куля перейшла йому через легкі і груди, а більше куль крізь руку. Він всміхається приязно до мене і подає мені руку, котру ледви міг підіймати.

„Дай, Боже“, шепче тихим голосом. „Вчора в ночі показали ми Москалям, що ми можемо. Лишило ся і наших кілька на місці. Вони вже не вернуть ся ніколи на родину. Зато ми другі знов подужаємо і станемо местниками наших братів. Як ми тільки рана загоїть ся на груді, то я знов вертаю ся до наших. Дай, Боже!“

Потому занесли Гуцула в кімнату тяжко ранених.

Геройска дівчина.

Віденська „Neue Freie Presse“ помістила дня 10. с. м. таку допис із Черновців:

В рядах українського легіону „Січових Стрільців“ бере ся сім жовнірів-жінок. Як у мужеских товаришів, так і їхня доля неоднакова. Дві дістали ся в полон підчас борби в Карпатах, одну ранено, трем судило ся взяти участь у визволенні Львова, а сема перебуває тепер на відпустці в Чернівцях між своїми. Панна Ярема Орися Кузь, родом з Черновців, дочка залізничного урядника має саме 20 років. Її брати всі на полях битви, а шурин, вищий офіцер, ранений тепер у віденському шпиталі. Зараз по вибуху війни панна Кузь вступила до українського легіону і маючи відповідні студії дістала дозвіл носити відзнаки однорочників. На самперед присвятила свої сили санітарній службі при українському легіоні. Коли ся менше воєнничо діяльність не вдовольняла її, рушила відбувши 6-тижневу школу з відділом піхотинців в поле. Але її горяче бажання, служити в тім самім полку, до якого належав колись її батько, спонукало панну Орисю вступити до українського ескадрону 8. полку Уланів. Пережиті хвили і вельми цікаві досвіди з численних боїв в Карпатах і на галицьких полях спи-

Ірина Кузь, кадет аспірант при кіннім відділі Українських Січових Стрільців.

Олена Степанівна, хорунжий У. С. С., нагороджена медалею хоробрости.

сує в старанно перехованім дневнику. В тій книжці тільки мова про важніші події, яких наочним свідком була вона сама. Перебула 17 б'єт і менші бої. По успішнім переломі російського фронту над Дунайцем з початком мая брала участь в борбі на горі Маківці, яка тревала 12 днів. Сю гору треба було крок за кроком добувати з рук Москалів. Одного дня прийшов приказ до українського легіону взяти горбок, на яким був поставлений машинний кріс, щоб його знищити. Панна Кузь, зібравши 10 Січових Стрільців, рішила ся на те. Тричі підкрадали ся до ворожої позиції з ручними гранатами, але вертати ся з нічим, бо машинний кріс витав їх градом куль. Панна Орися однак не тратила відваги. Приказала стрільцям тримати ся недалеко від неї а сама на чолі малої патрулі приступила нишком на 50 кроків до ворожої позиції, де вдало ся їй підглянути місце машинного крісу. Коли ніхто не відважив ся приступити ближше, відобрала від товариша ручну гранату і підкравши ся до самого небезпечного місця, вдарила нею між салдатів, що були коло машинного крісу, так влучно, що вбила їх на місці. Завдане було докороване їй тепер можна було поступати вперед. Москалі подали ся назад а наші пішли в згодин за ними.

В слід за ворогом дістала ся панна Кузь до українського села, де довідала ся тайком від одної селянки, де сховані Москалі. Не зважаючи на осто-рогу, вдерла ся молода героїня з револьвером в руці до хати, де були вороги. Сполохані салдати покидали стрільби і піддали ся. От таким чином вдало ся полонити кількох ворогів, між ними і одного Черкеса. Полонені оповідали, що вони слуги офіцера і мали якраз збирати ся з пакунками в слід за своїми панамі-офіцерами. Панна Кузь здобула при сій нагоді важні папери і кілька цінних предметів. Відтак пустила ся в згодин за офіцерами і дігнавши одного з них, гукнула: „Кидай ружє!“ Офіцер, збитий з пантелику, віддав свою зброю дівчині, що думна на те вернула до своїх. Коли Москаль опам'ятав ся трохи, сказав: „Найбільше гризе мене, що такий молодик спіймав мене.“ На то відрік ему австрійський офіцер: „Чи знаєш, хто се такий? — Українська легіоністка.“ Москаль зблід, понурив ся і замовк.

Панна Кузь грає знаменито на кобзі. В боях над Острим Верхом виступав відділ, до якого вона належить, спільно з полудневою армією німецькою. Між товаришами-Німцями найшов ся підофіцер, що виявляв свою музикальну вдачу грою на гармонії.

І обоє прийшли на думку, послужити воєнній справі своєю штукою і заграти децю Москалям,

щоби їх приманити і вивідати їхні позиції. Сей помисл вдав ся знаменито. Наші музиканти виконали собі яму недалеко ворогів і грали різні мелодії. Почали австрійським народним гимном і „Die Wacht am Rhein“. Москалі відповіли на се шаленим огнем. Тоді заграла панна Кузь російський вальс: „За чім же та нощ!“ Се вилинуло на Москалів так, що зачали плескати в долоні і кричати „славно“, а декотрі повизазили навіть в окопі. Підчас сей музики кинули ся наші хоробрі вояки на ворога, взяли приступом гору, нагнали Москалів і знищили ще кілька машинних кріів і гармат ручними гранатами. — Пання Кузь носить сірий мундур і уланську шапку і має шаржу кадета. Володіючи кількома мовами, вивідує легко околицю, сили ворожі і полонених, так що стає дуже часто в пригоді нашому військові. Визначні прикмети і славі вчинки молодої героїни удостоїли ся неаби якого признання з боку військової зверхности.

Москалі в Рускім Банилові.

Сьогодні був я в українськ (до тепер ще так званим Рускім) Банилові. Про се село ходила вже давно чутка, що воно кацапске гніздо. вже хіба іза того, що називаєть ся по німечки Russisch-Banilla. Та-ж сам граф Бобринський приїжджав туди і навіть „лобав ся з матуросекими хахліками“. І се саме село оказало таку діяльність, що аж диво! Треба було бути в Банилові, щоб бачити в городчику перед народною школою бюст нашого старенького Монарха. Переїжджаючи три рази підчас московської інвазії бачив я, що той пам'ятник стоїть, ба навіть прикрашений вінцями, правда вже повалили і перемерзали, бо-ж була зима, а самі вінці ще в часів шкільного свята, що відбуло ся в кінці шкільного року 1913—1914. І я дивував ся і говорив до товариша по дорожці: от „Руский Банилов“ має протекцію, навіть бюста не тикають Москалі.

Ба сьогодні оповідав поважний мужик сего села мені на бораі таке:

„Дня 25. листопада 1914. дістали ми невпрошених гостей. Їх вхід до нашого села, се було щось найгіршого, найприкрішого. Вовідають старі люди, що назвали вже багато прикрих хвиля у родинній і громадській житті, але такого пригноблення, пониження, звірства і дикунства, як від тої днини почали ся аж до виперти Москалів, не запам'ятали. Мов дикуни кинули ся „освободителями“ зараз зі вступом в село по хатах і почали шукати за нашим військом по шафах, шухлядах, замисниках, кишеньях, навіть на пальці дивились, чи де припадково наш жовіть не перекинувся в перстень і не всунув ся чоловікові на палець. — Москалі дуже забобонні. — При тій нагоді місто невідених жовіть забрала що лише під руки попало. Не обійшлося і без того, щоб і не позбиткувались. По патрулях прийшла армія а за нею і славнозвісна „охрана“, щоб за порядками глядіти. Та вже таки першого дня муїли ми йти до тих „гаспадінов“ з просьбою, щоб перестали нас забавляти своїми порядками, бо ми аж надто їх відчули. І помогло! Дивно ся, манає день, а „гаспадінов“ не видно. Та за те, Госпідку святий, як прийде вам ніч, як зачне вам в селі то тут то там верещати та кричати. Що се! Ага то ті „гаспадінове“ роблять порядки і від них молодіці і дівчата аж плачуть, а мужики лише списають кудакими та скреготуть зубами. І в мене робили порядки. Окарай їх Боже за те! — Та „охрана“ ходила хатами й говорила, хто має шкоду, найде до нас і буде мати право. Ну! Треба було вам видіти то право. Гаспадин командір зажадав від п-а надучителя Шупака, двірника Андрича, учителя Кліша, щоб робили бюст цесаря перед шкільним будинком. Тай видіте, ті люди таки не збоїлись командіра і сказали: робіть в нас, що хочете, а ми сего не зробимо. Командір зазнавав і других людей до сего, та жаден не відважив ся, бо як видите, пам'ятник і сьогодні стоїть. А самі салдати вже таки не мали відваги. Ідуть попри пам'ятник, глянуть на него, а відти дивить ся на них стареньке, лагідне і миле личко нашого старенького Татка-Дідика — подають ся, погадають, вадихнуть та далі. Бог знає, що вони собі гадали.

І скажіть, пане, чи наше село мало бути тому вже кацапським, що Бобринський приїжджав. Та-ж навіть і ті люди, що а ним цілувались, сльовують тепер на ту загадку та кають ся, що слухали Геровських, Богатирця і т. Що гадаєте, пане! Наш мужик таки трохи ще темний. Прийшов пав, та ще граф, та гай на писки з мужиками. А деякі гадають: Боже! це мені пав, це православний, от і цілує ся з нами. А знов інші лише кивали головою: по, по, це ціловане має нас ще колись добре впеци. І гадаєте, що не так. Аж війна навчила тих кількох задуранених. А чи то, пане, аж війни на се було треба? Я лише Богу дякую, що за цілий час московського панованія в нашій селі наші люди вірно і чесно тримали ся. А тепер дякуємо всі Господеви, що післяв наше військо і ми збули ся покровителів.

Та, послухайте далі! Прийшла неділя. Ціла залота села, 70 мужа з командіром явила ся в нашій церкві; наше село півроку велике, та-ж в нашій селі сам Владика родив ся; так, так, та хата ще стоїть і тепер.

За редакцію відповідає: Володимир Федорович.

Прийшли Москалі до церкви. І хто-ж би то думав, що се ті самі знаслувачі, злодії, розбійники! Стоїть вам оден і другий як святець, навіть на Боже дає, покляни бе і аж в пояс хрестить ся. Се то „істинно-православні“ люди; говорив нам і граф Бобринський про їх православ'я — а воно от яке. А як стали панотець на „Отчеша“, а вони всі на коліна. Боже святий, ще побожність! А їх командір! Як той вміє свячені місця шанувати. Дивно ся на него, а він нараз до даскала, хап за книжку, за другу, та вже і третю взяв, щось шукає, картками перебирає, аж лящить по церкві. Побожний! — гадаю собі, розуміє ся на святих книгах, не дурно панотців син, як сам признав ся. Не пайшов! Сгинув з себе шаблю — се вже вдав — скочив до св. вістара тай до панотця. Мушу вам тут сказати, що я старший брат в церкві і все стою у вістари і мені відти і на церкву видно. Панотець як раз тоді споживав по службі св. дари. Гадаю собі, а ну що то буде. Наш панотець не дурно називають ся Григорій Реудий, та ще й з гір родом, гуцульські, що то буде! А командір таки до панотця: „Правте словослове за государя і войнство“. „Не можу“, кажуть панотець і споживають далі. „Как то не магу? Я вам повелюю.“ „Не смію і не хочу“, кажуть знов панотець. А я собі гадаю, дай Господи, щобсьте тревали за розумне слово. „Я вам приказую і ви муєте слухатись, бо ви тепер у нашої власті“, вже кричить командір. А панотець помалу обертають ся до него, кивають пальцем і говорять: „Слушайте, пане! Я душпастир; присягав своїй церкві, державі і цесареві. Я учу мое стадо чесноту, а тепер сам мав би стати нечесним і аломати присягу. Поставте себе в мое положення“. А командір глип на панотця, витріщив очі, та як не зареве: „Підете на Сибір!“ Боже, як не впаду на коліна, як не зачну говорити „Отчеша“ за спасення панотця. Вони нас так гарно почили, як маємо щегувати, коли пруйдуть душегуби, а тепер малиби піти на Сибір. І гадяче, що були би не взяли нашого панотця. Але Господь вислухав мою молитву. От та Кирлибаба, святила би ся вона, запоморчила Москаля голову і не в голові було їм брати його в Сибір.

А одного разу, відай в місяць по сій пригоді, приходу до панотця. Мали гости, то-ж чекаю в кухні, бо на дворі мороз. Двері до покою були відхилені. Сиджу і чую бейду; щось говорять там про Москалів, про російського царя, нашого цесаря і чую: „Паночку! То я вам приказую від сьогодні споминати російського царя. Се пішли вам ще на писки“. От маеш, гадаю собі, певно якийсь гаспадин-генерал. Виходить відін служниця. Питаю по тихо, хто там у панотця. „Протопопа, каже, ідуть а якімись паперами з Черновець до дому.“ Ов фе! гадаю собі.

Правда, читали нам в „Буковині“, що десь в Чернівцях дістали почтотні урядники медалі за хоробре поведене перед ворогом. І, видіте, вірю там урядникам, бо-м бачив, яке було з панотцем та двірником.

Таке то мені вповідав гада. Я дивував ся, бо в тим священником добре знакожий, не раз здибав ся, а він про се ні слова. Посуплю і співаю его. Іду далі й здибаю самого на дорозі. Слово по слові питаю про сю справу. „То правда! натерпів ся я з родинною досить. Про випадок з командіром не буду ще і я тобї говорити, бо знаеш (тут махнув рукою і его облуче стало сумне) та що говорити.“ Я вже знав, що мав а не хотів сказати. Я нагадав ся на слова мужика — оповідача: От маеш, гадаю собі, певно якийсь генерал і „ов фе, гадаю собі“. Питаю: „Дістав ти що на писки?“ — „Дістав.“ „А що зробив з тим?“ — „Поклав ад аста.“

Ми розпрощали ся, а я „гадаю собі“: Чи-ж не досить наглядних прикладів, що могли-б вже раз перекопати слабо-старо-духів

— к.

НОВИНКИ.

Календарик від 1/8 до 7/8 1915.

Дні	Стиль		С в я т а	
	н.	ст.	православні	римо-католицькі
Н.	1	19	Мокрини	Серпень, Петра
П.	2	20	Ілїй пр.	Альфоса
В.	3	21	Смебна пр.	Болеслава
С.	4	22	Марії Магдалини	Домініка
Ч.	5	23	Трофима Теоф.	П. Д. М. Сніжної
П.	6	24	† Бориса і Гліба	Преоб. Госп.
С.	7	25	† Усп. св. Анни	Кастана

Просимо всіх на Буковині, кому посилаємо нашу газету, щоби її давали з рук до рук а із сусідних сіл, куди вона ще не доходить, щоби подали нам адреси, кому би газету вислати.

Наша редакція перенесла ся у Відні до III. повіту при улиці Rennweg III. ч. 94, де є й „Буковинська На-

родна Канцелярія“. Адреса: Wien, III., Rennweg, 94, III. Stock, Tür 14.

Геройські дівчата. Межа українськими січовими стрільцями, що добровільно стали до бою з Москалями, є й чимало з Буковини. Навіть дівчата приєднали до „Січових Стрільців“. Отсе подаємо портрети найславніших трох героїчних дівчат, між ними й сдлої з Буковини, себто Ірини Кузівної. Про неї містимо допис із „N. Fr. Presse“, а про Степанівну і Галечку писали ми вже передом. На жалє Степанівна попала в російський полон.

Що треба нашим людям на Буковині а особливо в околицях навідених ворогом, над тим радили оногоді наші послы в президентом Раді культурної, д-р. Стефановичом у Відні. Осьми дияки відбуде ся про то нарада з президентом краю, графом Мераном. почім напишемо про все на доказ, що наші послы неустайно дбають за нарід а не сидять дармо, як се вповідають різні неробильоткарі.

Привіт послови Васильови і Поповичови приєдлато поверх сто наших воїків, родом із Дорошівців, Ошихлівців, Добринівців, Кліводина, Валяки, Чорнави, Товтрів, Заставної, Гаврилівців, Кучурова малого, Суховерхога, Кічмани, Іванківців, Серету, Раранча, Гоголяни, Тонорівців, Бояні і Новоселівці. — Послы дякують сердешно всім тим воїкам за привіт і бажають їм вернути щасливо по славній побіді над ворогами до рідного краю, щоби там зажити новим, красивим життєм.

Хорвати на Буковині. Частина славного хорватського війська стоїть тепер на Буковині. Послїдні дияки назвали Хорвати з давню хоробрістю і наявностю на Москалів, побити їх страшно, а решту прогнали із сільно укріплених станових. Так то ця війна авела до купи два славянські народи, котрі свідомо борються з небезпечним для Славян розійським царством. Гостіть, люди, цих славних лицарів в себе добре, вони-ж допомагають розгоріти наше ярмо, тюрму України!

Перенесене „Свободи“ до Львова. Звісний популярний ілюстрований тижневик „Свобода“, орган Народного Комітету, який давались через 18 літ виходив у Львові, а тепер у Відні, а початком серпня с. р. переносить ся знову до Львова. Адреса редакції і адміністратції „Свободи“ є тепер така: „Свобода“, Лівів, рынок ч. 10. Річна передплата на „Свободу“ виносить 5 К, квартальна 1 К 30 сот., місячна 50 сот. Редагувати „Свободу“ буде і на дальше д-р Степан Баран.

† Василь Родич. Мужик-патріот вправ жертвою московського наїду. Москалі захопили наші села, а Родич не впадав на душі. Роздавав поміж салдатів українські книжки, усно вів агітацію навіть серед рос. офіцерів і багато допомагав нашому військові. Москалі били його, замкнули і Родич знеможений, скатований аложив буйну голову дня 20. липня с. р. у сару могилу. Раранецькі селяни і вся наша буковинська Україна тратить у Покійникови великого і щирого робітника-патріота. Кидаямо грудку рідної землі на свіжу могилу і кличемо: Земля Тобі пером, щирий і дорогий Земляче!

Відзначені воєнніри Українці з Буковини. Офіцар Українець пише до „Народного Голосу“: „За хоробре поведене перед ворогом на сербській границі зісгали відзначені: фельдвель Іван Маскевич срібною медалею хоробрости II. класа і цугсфірер Федь Величко так само срібною медалею хоробрости II. класа. Оба свідомі Українці і характерні. Любо було дивитись на їхню завазність та відвагу супроти ворога. Сподіюєсь, що дістануть другу медалю хоробрости, але в борбі із Італійцями.“

Відзначена при відділі Гуцулів-добровольців. П. Іван Бужор авачивав на поручника, а п. Осип Косацький на хорунжого. Відзначені зісгали: Вахмистер жанд. Пшиницький Ципірян великою срібною медалею I. класа; фельдвель Шустер Франц великою срібною медалею I. класа; цугсфірер Чона Михайло, малою срібною медалею II. класа; цугсфірер Джорджович Н. малою срібною медалею II. класа; капраль Козмачук Іван бронзовою медалею.

Оповістки.

Молитвенників тепер не висилаємо, бо на-клад вичерпав ся.

Нашу газету можна купити в Чернівцях в друкарні „Рускої Ради“, в Сереті у Германа Гравера.

„Буковину“ висилаємо до кожного буковинського села по кілька примірників на одну адресу в надії, що вона йде із рук до рук. Де би сего не було, відти просимо подати нам иншу адресу, на яку будемо посилати нашу газету, аби єї подавали людям до читання.

Народна Канцелярія в Чернівцях

(улиця Петровича ч. 2), заложена коштом „Союзу українських послів на Буковині“, подає нашим людям пораду і поміч у всяких справах безплатно. Тому вдавайте ся туди всі!

З друкарні І. Н. Верная, Відень, IX. Carisburggasse 8.

„БУКОВИНА“

виходить поки що кожної суботи.

Редакція і Адміністрація:
III. Rennweg 94 III/14.Поодинокі числа по 10 сот.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“

Organ des Verbandes der
ukrainischen Reichsrats- und
Landtagsabgeordneten der
Bukowina.

Redaktion u. Administration:

III. Rennweg 94 III/14.

versendet an Militär-Spitäler
und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.

VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

Адреса до нашої редакції від тепер така:

Redaktion „Bukowena“ in Wien,
III., Rennweg 94. — Tür 14.

Воєнний перегляд.

(Від 29. липня до 5. серпня 1915).

На Буковині

напали наші війська 29. липня на басарабській границі на сильні окопи Москалів і по кровавій боротьбі прогнали відти ворога, який полишив 170 трупів. Вночі з п'ятниці на суботу (31. липня) підняли наші війська на північній сході від Магали проти російського фронту в ширині 16 кілометрів острій напад так несподівано, що пробili лінію переляканих Москалів. Рівночасно розпочали наші батареї такий страшний вогонь, що ворог мусів утікати серед величезних страт. Утікаючи запалили Москалі Російську Новоселицю, яка згоріла до тла й нема там ні одного цілого дому.

В Галичині

подонили наші коло Камінки Струмилової полковника, 7 офіцерів і 500 жовнярів. Коло Сокаля відбито поновні російські напади. Впрочім не було тут важніших подій.

В Росії

зате поступили наші союзні війська величезним кроком вперед на цілій боєвій лінії від північного моря аж по ріку Буга.

В Курляндії

взяли Німці місто Літаву і зблизили ся ще більше до Ріги, даліше на полудні взяли місто Понявичі і посунули ся на схід аж по містечко Кушішки.

В Польщі

острілюють Німці вже столицю Варшаву а наші заняли частину твердині Івангороду положену на лівім боці Висли.

Далі заняли наші війська город Люблин а німецькі місто Холм. Із Сокаля підійшли союзні армії аж у Володимир Волинський.

Москалі всюди опирають ся зі всеї сили, але дарма, союзні війська гонять їх на цілім довжезнім фронті все далі і далі на схід в глибину Росії. Вони й мусять уступати, коли не хотять попасти ся зовсім в руки побідників, що назирають на них і з обох боків. В липні полонено у Москалів 527 офіцерів і двістадвадцятьодну тисячу 334 жовнярів, а з ними взято 57 канон і 432 машинні карабіни. А від мая, коли то ми почали йти вперед, полонено за три місяці сімсотсорок і три тисячі 452 Москалів, межи ними 2023 офіцерів і здобуто 424 канони і 1482 машинні кріси. Сі суми вказують на велику знеохоту російського війська.

На полудні

намагали ся Італіяни на цілій боєвій лінії то тут то там здобути хоть щото; всюди відбили їх наші жваві оборонці з великими стратами.

Привитане полевого маршалка архикнязя Фридриха у Львові українською депутацією
(× арх. Фридрих, ×× д-р Андрій Чайковський, ××× п-а Наталка Полювна).

У Франції

ішли так само звичайні перепалки без якого небудь значнішого успіху.

Коло Дарданелів

не було ніякої важнішої події.

Так ото зробили ми і за минулий тиждень дуже великі поступи далекосягтої ваги проти найбільшого ворога. Наші славні моздирі острілюють вже найважливіші і найсильніші ворота Росії, твердині Варшаву й Івангород, а проти страшних стрілів не устояла ся ще ніяка ворожа твердиня. Ми йдемо й підемо далі і далі вперед, натомість стоять наші вороги всюди, де стояли давно — давно перед тим.

Саме тепер надійшла радісна вістка, що наші війська заняли в середу Івангород а німецькі в четвер Варшаву. Тим завершив ся покищо славно побідний похід союзних держав Австрії і Німеччини проти нахабної Росії. Слава нашим геройским союзним військам!

З російської Думи.

Дня 1. серпня с. р. зібрала ся російська Дума в Петрограді на нараду, бо воєнні невдачі Росії затрівжили царя і всіх, які панують у Росії, що нарід міг би жорстоко обрахувати ся з ними за те, що завинили сю страшну війну, яка Росії за безмірні жертви людського життя і добра принесла тільки погроми і стид. Цар виповів сю війну аби єї здобутками замилити очі невдоволеним російским народам, а тепер знов скликав Думу, аби всякими обіцянками нового ладу в Росії заткати рот невдоволеним і за воєнних невдач і страшних страт народом. Оттак то цар і його дорадники дурять нарід то сая то так, аж не пошинуть ся самі в дурні.

На першій засіданні Думи промовляли преаидент Думи таї російські міністри і те, що вони наговорили, цікаве не тому, що воно правда, а тим, як вони крутять-вертять.

Преаидент Думи, посол Родзянко привитав послів і союзників; між ними з осібна Італіяниці, і нещасних „братів“ Поляків, а закінчив тим, що треба підперти військо, а до того треба змінити нашу думку ба навіть теперішню у праву.

Перший промовив відтак президент міністрів Горежикін і сказав, що Росія не була приготована до війни достаточньо, хоч знаємо, що вона перша до того готовила ся. Далі казав, що тепер треба радити лиш над воєнними справами, а не над тим, як би направити неодно лихо у нутрі Росії. Цікаво буде, що скажуть а ще більше, що зроблять на те, ті послі, що і за скрутного воєнного положення Росії надіють ся вибороти більше прав і ліпших порядків для народів.

Тільки про одно внутрішнє пигане спінував Горежикін а то про польську справу. Він похвалив польський нарід за те, що він лицарський, шляхотний, вірний і бодрий, та заповів, що сам цар приказав виготовити закони, які Полякам по війні нададуть право, розвивати свободно своє національне, соціальне і економічне жите на підставі самоуправи під берлом російського царя.

На се обізвав ся відтак польський посол Вельопольскі, що польські міста і села спалені, що воріг стоїть під Варшавою, але що мимо того Поляки надіють ся відбудови Польщі в союзі з Росією під сквиром царя.

Про другі народи Росії сказав президент міністрів тільки загально, що будуча політика Росії супроти всіх вірних російских горожан мусить бути безпартійна і ласкава. Про Українців, на яких наші сусіди кидають клевети москвофільства, Горежикін і не згадав, чим ми гордимо ся супроти патентованих „патріотів“, яким Москалі обіцують золоті гори...

Далі говорив новий міністер війни Паліванов. Він признав війскову висність Німеччини понад усі держави, признав, що Росія мусить уступити ба навіть покинути Варшаву, але він надіє ся від сего способу війни такого успіху як 1812 року проти Наполеона, забув що тепер по сто роках є способи достави всего що військови треба, хоч Москалі втікаючи палять і свої села і міста. Відтак вихвалявав „побіду“ всіх російских союзників, не згадавши на жаль про успіхи тих побід. На кінець підніс ще раз технічну досконалість німецької армії, яку однак треба доконче побити, бо „інакше Европа дістане ся в тевтонське ярмо“. Ну, московське ярмо найгірше на світі!

Третій з ряду промовив міністер закордонних справ, Сазонов, проливаючи крокодилові сльози над тим, що заходи Росії, аби удержати мир, були даремні. Відтак згадав про російских союзників, з осібна про нового, себто Італію, яка „приготовляла ся п'ять місяців як найстаранніше до війни“, але г. Сазонов не додав, що сей гідний Росії союзник мимо тих стараних приготувань і двомісячних розпучливих заходів стоїть там, де стояв, тільки вже без двохсоттисяч що найліпших жовнярів, які лежать в гробах і по шпиталях.

Незвичайне відзначене. Василь Васкан, учитель у Веренчанці, вивавшував підчас теперішньої війни на штабового підпоручника а надто одержав за своє хоробре поведене перед ворогом перше бронзове а відтак ще й малу тай велику срібну медаль хоробрости.

Намістник Галичини генерал Колярд прийняв у себе відпоручників укр. послів в Галичині під проводом д-ра Костя Левицького, а в особі посла Василька.

Із Америки пишуть брати Берники, родом із Бергомету н. С., до посла Василька: „Дорогий наш щирый заступник і освободитель нашої зеленої Буковини! Ми оба брати і всі Українці, що проживають в сім часі в Америці, признаємо великі Ваші заслуги в теперішнім світовім положенню. Чужою черв'язи, як Ви щиро опікуєтеся нашим бідним народом і що з Вашою допомогою наш край позбувся ворога. Най Вам Пан Біг допоможе докінчити святе діло, щоби здійснилися народні бажання визволення нашої України від московського гнету. І на Бога надія, що Ваша щира праця не піде на марно і дістанемо нашу славу Україну а сонце загіє своїми ясними лучами світла волі на нашу рідну землю, яку цар-каг толочить своїми клятвами ногами.“

Папа видав у річницю війни відозву, в якій закликає воюючі народи і їх правління, щоби перестали вже проливати людську кров а свої спори щоби поладнали в мирний спосіб. Гарне слово, але хто его послухає, не вже найбільша до Папи Італія?...

Відбудова громад північної Угорщини понищених Москалями розпочала ся. Угорське міністерство призначило на те відповідні заходи і зарядило, що кожний мусить відступити на сю цілішній матеріал, ба й робити потрібну роботу за відповідну заплату. Із сеї нагоди пише „Politische Korrespondenz“ із Будапешту: „Населене цих околиць, понайбільше Українці, виявило підчас обох нападів московських таку вірність пануючому Державі і угорській державі, яку вже кілька разів признано прилюдно і яка сему населенню робить тим більшу честь, що воно було виставлене від років неустанній прихильності зрештеш а в Маражорешській процесії основно обнажених всеросійських агітацій проти Угорщини і взагалі проти монархії і оперло ся сим вабленням з такою силою, якої люди, що стояли адалека, ніколи не припускали би були у сего в тяжких обставинах проживаючого пограничного населення. Сі люди уважають себе і по перебутих стражданнях муках всенних вірними угорськими державними таї правительством має їх за таких.“ І чисто мадярські громади а навіть поодинокі Мадяри помагають при відбудові понищених Москалями українських сіл на Угорщині, так пр. жертвував Мадярин Юлій Ковач весь свій маєток тристатисяч корон українській громаді Зборув.

„Народний Дім“ у Львові аж тепер відобрали кацапам і передали Українцям міста Львова, як се з самого початку призначив був наш Цісар, даруючи місце під сю будову.

Справляти границі на полях, що затерли ся а наслідок воєнних подій, будуть особні комісії в Галичині і на Буковині, що мають скоро і таким коштом установити бувші межі поодиноких властителей. Звертаємо на се увагу наших людей в місцевостях, де в наслідок війни (від окопів і т. п.) затерли ся межі поодиноких нив, загавів і т. д. Про урядоване цих комісій будуть повідомлені громади і в тих оповістках буде сказано подробице про спосіб урядованя.

Втонуло тисячу триста людей в Чикаго (в Америці) підчас прогульки на кораблі. В мирні часи були б газети переповнені про се нещасте, але тепер, де що дня гинуть тисячі на війні, се дрібниця, про яку не варта розпитувати ся. Аж страшно, як то у сій війні людське чуство отупіло!

Відбудова північної Буковини. По нараді із нашими послами у Відні відбув президент краєвої ради культури д-р Казіян Стефанович в черновецькій старостві в присутності управителя староства д-ра Зайдмана і заступників із повітів кімчанецького, заставницького і ватківського нараду, як заправили шкоди заподіяні людям Москалями в цих повітах. По довгій нараді ухвалено, подати господарям повіт, щоби могли візбрати хліб із поля і засіяти озимину, на що введано в міністерстві значну суму. Рагункова робота почала ся вже. Ось і знов доказ, що наші послы стараються о всяку можливу поміч для нещасного нашого народу.

Про винагороду воєнних шкід написав, як ми про се вже згадували, наш краєй, секретар найвищого суду у Відні, д-р Дмитро Коронатицький, книжку, про яку заговорили віденські газети (я пр. „Neue Freie Presse“ ч. 18301) а великим признанем для нашого молодого ученого.

Воєнні шкоди на Буковині і в Галичині, які потерпіли громади, будуть а приказу міністерства списувати у всіх громадах, де бували вороги; на що звертаємо увагу наших людей, аби зголошували свою шкоду в комісіях, які на те будуть установлені. Чи й о скільки сі шкоди будуть винагороджувати, ще не врати, але наші послы домагаються ся сего, як домагали ся доси й того, щоби ті шкоди всюди списували, що, як бачимо, вже й заряджено.

З поля війни. Д-р Володимир Залозецкий, син колишнього славного лікаря черновецького, надпоручник при Уланях, зістав дуже тяжко ранений на північній полі битви, де ему розторожено праве рамя. Его брат, лікар д-р Роман Залозецкий, попав вже передом в полон, не хотівши полишити наших ранених без помочи.

Зелізничний дворець у Кіцмані спалений Москалями.

Про гуцульських стрільців пише п. підполковник Пай до посла Василька 28. липня с. р.: „Вн. Добродію! Крім заповіджених Вами свого часу дарунків для бравих Гуцулів наспіли в останній часі ще дві більші посилки тютюну і цигарет. Стверджуючи, що одержав се, прошу прийняти в імя так щедро обдарених найщирішу і найкращу подяку, як і за правильну пересилку газет. Тішу ся особливо, що при сій нагоді можу подати Вашій Всецесности до відома, як бодро і жваво гуцульські сотні сновняли в останніх битвах свою повинність.“

Війна а школа. Однй наш учитель-воєн пише до одного із наших послів: „Через цілий час моєї теперішньої військової чинности цезурую головню українські листи, писані жовнірами до їх родин. Через мої руки переходять головню листи українських жовнів. Сотки листів наших буковинських людей читаю-читаю і не можу стримати сліз радости на вид кожної стрічки, слова, що виходить з під пера-олівця наших людей з цілої Буковини. Сі листи, то вже не звичайні собі жовнірські листи! Нема в них стереотипних висловів про „моє поведжене“ — але се листи, які говорять, що наш нарід на Буковині то вже не анальфебети але правдиві майстри слова. Листи їх виглядають скорше на описи „Штаермарку“, „Бентер“ і „Галиції“ — ніж на звичайні листи. Описи дуже гарні із подробицями, як і з якого матеріалу будують в „Штаермарку“ доми — і як роблять „Бентери“ цегли, — ба навіть на кілька цалів она довга і груба. Із листів наших Буковинців аж се — попри описи чужих сторін — любов до рідної землиці-Буковини! Якийсь жовнір із Глинці так пише: „Мамко, в нашій Буковині ще найкраще!“ У всіх листах розмірно мало блудів — мало дуже мало, коли подумати що пишуть се люди, що вже давно вийшли із школи. Блудно пишуть лише із 3 громад (Васловиці, Молодія і ще якесь село). Всі листи з Молодія як із Чагра та Негостини писані ще до сего волоски буквами, — а із Серету (зглядно до Серету) німецькими (готицькими) буквами. Етимологією пише якийсь — очевидно старший чоловік — із Станівців долішних. Знов із Калинівців Єнакого пишуть по волоски із вступом і закінченням — українським! Нема лише ласків із пограничних сіл, — крештою е і з всіх і до всіх місцевостей Буковини.“

На „Червоний Хрест“ а нагоди відпуску в Площі вібрано за старанем заступника громадського начальника А. Грайфа, управителя школи Лій Цуркановича і радного Михайла Рубакого 48 корон і відслано до ц. к. староства в Вишніці.

Із Полі пише нам наш воєн: „Хвальна Редакція! Складаю сердечну подяку в імени угорських Українців... батальону... команді за „Буковину“, яка появилася у них і робить їм велику радість і зацікавлене. Хоч вони і не розуміють всего (бо на угорській Україні багато помішано чужих слів, як словацьких і мадярських) про то дуже тішать ся „Буковиною“, бо кажуть, що то „писано чужо“. Також зацікавило їх то дуже, що „Руснаки“ живуть і на Буковині, ба і за границею. За Галичину вже знали, що там живуть Українці, ба вже й різні молитвенники мають а Жовки, бо кажуть, що то „писано чужо“, значить без йорків. Майже що дня приходять до мене, щоби їм писати за „якимиś новинками“, бо одної замало їх. Іх тут е поверх сорок. Дуже приємні і побожні. Між ними нема такого, що би не умів читати і писати, хоч то всі резервісти. Кождай з них має кілька молитвенників, календар а Унгвара, писаний якоюсь мішаниною-крутанною, нібиго писані так як на угорській Україні говорять, хоч то лиш подібно до того. На примір оден питає ся мене, що то таке „год“ (рік — Ред.)? З причини, що в їх компанії не сміють писати кирилицею, то просять мене, що би а їм в деїм поміг. Тож в їх імени прошу Хвальну Редакцію висилати ще даєс чисел Вашої часописі. Надіюсь, що Хвальна Редакція сповнить мою так важку просьбу і бідних угорських Українців.“

Зі Львова вивезли Москалі ще й краєвого інспектора укр. шкіль, радника Матієва.

Кукурудзаний хліб, який споживали у Відні цілий піверік, замінили вже на ліпший, без кукурудзи.

Назарій Григорчук із Кучурова великого шукає свого брата Георгія, що служить при краснім опелченню.

Митрополит Репта виїхав до Карлових Варів у Чехах лічити ся.

Три цісари до своїх воєнів. Наш Цісар подякував своєму хороброму військові, що боре ся так славно проти Італійців. Німецький цісар видав писмо а нагоди річниці війни, в якій дякує військові і всему народові за те, що доси відяли. І російський цар відозвав ся з кінцем першого року війни до свого війська з тим, щоби не тратили відваги, хоч воріг ще не розбитий і ще буде багато жертв і допустів.

Міністерство залізниць пригадує дирекціям залізниць, щоби придержували ся строго припису, після якого урядники і слуги мусять уміти по німецьки, о скільки сего вимагає служба. До сего дали повід воєнні досвіди в Галичині, де залізничні урядники не могли порозуміти ся а військовими командами.

70.000 рублів загубив редактор румунської газети „Адевірул“ (себто „Правда“). Ось тільки то платять Москалі нараз одній газеті, аби агітувала в Румунії за ними, ну і вона пише за те „правду“.

Забирати не лиш майно, але й людей в Галичині приказав писемно командант 17. корпусу російського війська по битві під Городком коло Львова. Так само забірали Москалі людей і в Буковині.

Новий намістник Галичини генерал Колярд, прийняв 2. с. м. в Билій політичних урядників, причім мав до них промову. Поводоровиши їх як генерал, сказав, що числить на їх лояльність, почуте обовязку і підору. Тому що він один відповідає за політичну управу, жадає від урядників совісного виконуваня його приказів і щоби не забували, що урядники е для народу, а не нарід для урядників. Жадає найдокладнішої безпартійности супроти всіх верств народу і всіх мешканців без ріжниць нації, віри і стану. Жадає знаня всіх краєвих мов, щоби могли порозумівати ся зі всіма. Зазначивши ще, що він строгий, але справедливий і прихильний настоятель, підніс много літство на Монарха, який бажає, щоби сей тяжко завичений край чим скорше підніс ся.

Люди, бійте ся Бога! не розтрачайте гріш, який маєте, а обертайте кожний сотик по десять раз, доки его видасьте, бо буде гірко нарікати і тяжко покутувати. Ото вже сотні тисяч того гроша, що дістали наші люди як запомогти за чоловіків, татів чи синів, що служать при війську, пішли в бездонні кишені шпакарів та крамарів за горілку та за всякі дурниці, які особливо легкодушні жіночки скуповують, аби прицепити ся, вкази чоловіків кров свою проливають на війні а коли повернуть домі, не буде сотика у жіночки, що грубі гроші внесла споміж дітей за жовті чобітки, за шовкові хустки, за квіточки, бияди і т. п., замість щадити крайцариків на тяжку годину, яку прийде ся пережити по війні, може ще а чоловіком-калікою!

Вертати на Буковину вільно після найновішого розпорядку міністерства справ внутрішніх лише особам адібанім до праці або зарібку, що проживали там постійно і їх родина, на устну або писемну просьбу до староства або поліції тої місцевости, де тепер пробувають. Там видають і легітимациї на їзду залізницею, за яку треба однак платити а власної кишені, доки не буде заряджений загальний поворот до краю. Війняк дозволені лише на винадок, що їзда конечно, або той, що їде, особливо неможливий. Поворот до повітів поза Прутон недоволений. Хто не приневолений певничайно важними причинами вертати на Буковину, най підоче ще якийсь час. Збігця у бараках подасть управа бараків пові приписи що до повороту на Буковину.

З бараків у Гмінді, Вольфсбергу і др. вертють збігці партіяки до Буковини, о що постарали ся наші послы по неуспішних заходах а міністерстві.

Галицькі українські газети „Діло“ і „Свобода“, що виходили від тогид у Відні, перенесли ся назад до Львова, де стануть виходити около 15. с. ж., „Діло“ що дня а „Свобода“ раз на тиждень.

Жива на Угорщині видали с. р. майже 45 мільонів метричних сотнарів пшениці (тогді було лише несповна 29 мільонів) жита 29 мільонів сотнаріз — (понад 2 мільони більше як тогді), ячменю майже 13 мільонів (огче поверх одного мільона менше як тогді) а вівса майже 12½ мільона, себто троха менше як тогді.

Проти лихварів, що обдирють наріц тия, що продають надго дорого хліб і иншу поживу, мусимо сами боронити ся, подаючи таких лихварів до старостів, як має приказ забирати лихварям товар, замикати скієпи і накладати на них високі кари а надго віддавати їх ще до суду. Не шануйте їх, бо й воли вис не пошазують. Всюди мусять бути назначені урядом ціни на все, що до жита кінечне, і ніхто не сміє жадати за нічо ціни вищої понад установлену урядом.

66 мільонів корон добровільних датків зложено в Австрії в першім році війни на добродійні цілі для вояків-калі, для вдовців і сиротів по убитих вояках і т. п. Складали йдуть далі невпинно.

Зажартував собі. Один із полонених наших жовнів написав до своєї жінки таку картку: „Кланяю ся до тебе дуже фанно, моя щечетунечко. Ти за мене не жури ся, бо мені тут дуже добре. Як я дивлю ся на сі Татарки, то вони десять раз май фанні як ти. То можеш шукати собі якого хлопця, абиць мала із ким робити, бо я уже тут ся лишашу, а уже маю таку фанну жінку як ружа. Тому уже за мене забудь!“ Але рівночасно прийшла й друга картка, в якій пише, що він за Татарку — лиш зажартував собі.

Три мільони франків що години видає Франція на теперішню війну або 50 тисяч що хвилини. А кілька всі держави разом? А кілька милої шкоди? А кілька жита і здоров'я? А всі те іза рабівничих затій наших ворогів.

Шкільний рік закінчив ся у Відні 15. ж. м. От і минув цілий рік, віс коли українські школи народні і середні на Буковині і в Галичині замкнені на превелику шкоду освіти нашого народу. Чи зможемо їх отворити знов в 1. вересня с. р.? Отсе питає налягає тажким каменем на душу кожного приятеля народної культури.

Воєнні настрої.

(Від нашого дописувателя.)

Дивно ділає ся війна на чоловіка. Просто переджуєш ся, стаєш иншим. Забуваєш радість і смуток, забуваєш на рідню, на товаришів і ворогів і живе лише війною. А ся війна несе з собою все: досвід, розум і божевілья. Сами не знаєш, що воно таке, чому воно так, а не инакше, чим скічесь ся і що буде. З ким зійдеш ся, з ким заговориш чи що запитаєш, кожний одно: війна. І більше не питаєш. В сім слові вже все міститься і розум і дурнога. І кожний так відповідає. І пан і мужик, вчений і дурний, старий і малий. Все живе війною, все нею живе. І тах і день і ніч, так вже рік цілий.

Часами радість і забави надокучують чоловікові, стають противні. І треба признати рацію німецькому поетові, коли говорив, що нічо так не муж: надокучити чоловікові, як безнастанні гарні діти. А війна ні. Ота страшна, жорстока війна якось дивно відбиваєсь на людській душі.

От бачиш що дня ранених і калік, чуєш страшні громи гармат, прислухуєш ся клекотію карабінів і кулеметів, бачиш трупів і могили і дивиш ся і прислухуєш ся всему рівнодушно. Чи воно має так бути, не питаєш. Так воно є і се вся мудрість і вся відповідь.

Батько покинув рідню, жінку, діти, син родичів, і в сі зносить однакову свою судьбу. Жовнір гішть ся, що застрілив і прокляв десятки наших людей, а ота жина його дома рідня наймає Службу Богу і просить Бога, щоб той жовнір щ: більше людей пробив і забив. І так скрізь і всюди. Колись наука християнської церкви противилась такому розумінню, а тепер і воля змінилась. Все війна зробила. Без роздумів, без ніяких філософій, без парламентів, без людських законів і проти всіх людських законів.

Тепер є один закон природи і він гниє, діктує і наг війні владі!

Колись закидували мужикови, що він консервативний, бо крім своєї землі і своєї хати нічого не бачить і не хоче бачити. А тепер і мужик став нишканий, відродив ся. Мужик засів своє поле, обробив як слід, прибрив оскільки міг чепурничко свою хатку, сидить спокійно в ній самий, або з рідною, а приходиться війна і каже: Мені потрібно, щоб на твоїй полі були покопані всюди окопи, щоб твоя хатка була спалена і знівчана, щоб твій садок був вирубаний. Мужик не противить ся, не протестує, не кричить і не шукає адвокатів, та судів, а йде спокійно і копає окопи, нищить засіни і сади, палить хату і йде відтак у кмірне до чужих. Чи мужик став через се діти поступовий, чи війна зробила добре, чи але — ніхто не питає, ніхто і відповіді ніякої не дає.

Батько гішть ся колись сином одинаком як оком у голову, покладає на него всі надії, сокотив його і власне жите віддав би був за него, а тепер помагає самий сина на війну, хоч знає, що на війні чекає сила смерть. Чи думає він над тим?

Недавно ще людські закони карали людей за убийство і церква проклинала за такі діла. Захарадає ся ало-

дій до твоєї хати, рабував твоє добро і доробок, а ти не смів його вбивати, бо людська мораль установленим законом забороняла така вбивство. Закони карали навіть мужика, келі забив панську дичку свиню, чи ваяця, або козу, або инші звірі, хоч ті звірі робили шкоду. А тепер чоловік чоловіка вбиває, ріже і нема ніякої кари, нема судів і судів, нема ніякої людської моралі!

Війна має свою мораль, свої закони і всі тим законам підлягають, всі їм повинують ся.

Дивна психологія війни!

Г. Г.—дй.

Малі образки з великих подій.

Через Топорівці переїжджав російський чиновник і питає одного визначнішого господаря:

— Куди веде ся дорога? Чи можна заїхати до Садагури?

Мужик навмисно:

— Дорога веде через село, відтак у поле і там кінчить ся.

— А котра дорога до Чернівців?

— Чернівці десь дуже далеко і не знаю, якими дорогами туди йде ся.

— А Відень далеко від Чернівців?

— Вийдете за місто, відтак на ліво, а відтак на право, тай буде Відень.

Чиновник повірив і поїхав далше, а мужик сміяв ся в кулак.

* * *

В Топорівцях були Москалі на постійці і один офіцер питає мужика:

— Як зветь ся Ваше місто?

— Се село, не місто — каже мужик.

— І таке величаве?

— В нас всі села такі. І школи в нас гарні і рідна мова по школах і діти наші очитані, розумні.

— Гарно вам живе ся — каже офіцер — красне, як нам у Росії.

— А чого ви йдете нас „освободжати“?

— Ні, любчику! Я бачу тепер, що похід нашого царя на ваші землі, се погане діло. Я переконую ся, що нас післали сюди не освободити вас, а поневодити!

* * *

В Гоголіні Москалі бушували, як лишень перший раз вдерли ся до села, страх поганого. Відтак ночами засидували жінок та дівчат. Оттак напали на одну чесну дівчину і мимо того, що вона боронила ся, вони її засидували.

Недавно дівчина народила дитину, а саме в той час Москалі втекли з села. Дівчини брала ся розлука. Що-ж скаже наше військо? Недовго думала і дитину вбила. Красне бути війничкою, ніж носити такий сором!

За кілька днів Москалі знов прийшли до села і довідали ся, що стало ся. Москалі напали на дівчину і посікли її шаблями на дрібні кавалки.

* * *

Москалі прийшли до Камени і загостило їх кілька до одного господаря. Господар хоч не хоч прийняв їх як слід, дав їсти, пити, постелив їм у хаті, а Москалі тоді давали залицяти ся до жінки. Господар став у обороні, прийшло до жегушні і Москалі чоловіка застрілили.

Ідуть Москалі до священника, щоб той поховав чоловіка, а той Москалям:

— У нас таке право, що оглядач трупів мусить дати мені записку про смерть чоловіка.

Москалі до оглядача, а той пише, що Москалі забивли чоловіка. Москалі тоді до оглядача:

— Пиши, сякий, такий сику, що він вмер звичайною смертю, а то зараз тобі буде смерть!

Оглядач бояв ся самий смерті і написав, що казали Москалі.

* * *

Пише один жид лист до свого сина-жовніра: Мене Москалі цілком зрабували. Я став жебраком. Грошей не маю і сотика. Зарібків тепер ніде нема і я голодую. Скрізь велика дорожня, а жиди не провадять вже гешефту. Всіх жидів страшно побито, а наших жінок і дівчат засидувано. Налиши десь там до газети, аби про се світ знав.

При кінці листа пише: Се все правда і на знак сего клену ся нашою старою клятвою: Пінк т ка по й ре. По нашою: „Цілком противно“.

Але газети все таки лист помістили.

Оповістки.

Перепусток (Passierscheine) не можемо після найновішого розпорядку міністерства видавати нікому, бо кожний мусить їх особисто домагати ся у старостів або в поліції тої місцевости, де тепер перебуває. Тому всі дотичні жадання до нас даремні й не будемо на них відповідати з осібна. — 3 Бук. Нар. Канцелярії у Відні, III. Rennweg, 94/14.

В урядових дневниках: „Gazeta Lwowska“ та „Czernowitzer Zeitung“ появило ся в червні с. р. слідує оголошене: За почином біблійного стоваришєня „Христіан. Геральд в Новім Йорку“ утворив ся у Відні підписаний Комітет, що має на цілі нести поміж жертвам війни кожної віри і народности, іменно вдовцям і сиротам по поляглих у війні. Подаючи се до загальної відомости, Комітет враз оголошує, що хто потребує з сеї причини за-помогти має звертати ся до него на письмі під адресою: Hilfskomitee des „Christian Herald“ für Galizien und die Bukowina in Wien, VIII., Langegasse 5. Неостемпльоване поданє має містити імя і прізвище, релігію, народність і мешканя того, хто старає ся є за помогою, число і вік дітей, стан, шаржу і попередні доходи поляглого голови родини. Правдивість сих подань і потреба за помогти мають бути ствержені урядом громадским і парохіальним, зглядно провідництвом віроісповідного збору. Від президи Запомового Комітету „Христіан Геральд для Галичини і Буковини“. Голова: віцепрезидент палати послів Юліян Романчук. Заступники голови: о. д-р Йосиф Жук, гр. кат. парох і мітрат, Роман Залозецкий, професор політехніки. Секретар: посол Володимир Сінгалевич“. Звертаючи увагу на се оголошене радимо, щоби потребуючі помочи жертви війни, іменно вдови та сироти по поляглих вояках, вносили чим скорше до того комітету свої правильні виготовлені та потвержені поданя о за помогою.

Провідник по Відні.

Міністерства:

Міністерство внутрішних справ — I. Wipplingerstrasse 7 і I. Judenplatz 2.

Міністерство просвіти — I. Minoritenplatz 5.

Міністерство торгівлі — I. Postgasse 8.

Міністерство залізниць — I. Elisabethstrasse 9 і I. Nibelungengasse 4.

Міністерство війни — I. Stubenring 1.

Міністерство краєвої оборони — I. Babenbergstrasse 5 і I. Nibelungengasse 10.

Секція малярки мін. війни — III. Marxergasse 2.

Міністерство рільництва — I. Liebiggasse 5.

Міністерство публичних робіт — IX. Porzellan-gasse 33.

Міністерство скарбу — I. Himmelpfortgasse 6—8.

Спільне міністерство скарбу — I. Johannesgasse 5.

Міністерство судівництва — I. Schillerplatz 4.

Міністерство заграничних справ — I. Ballhausplatz 2.

Міністерство „для Галичини“ — III. Rennweg 1.

Президія Ради Міністрів — I. Herrengasse 7.

Банки та фінансові інституції:

Бук. Банк Краєвий — I. Schottengasse 6—8.

Бук. Каса ощадности — I. Schottengasse 6—8.

Запомогові комітети:

Український запомоговий комітет міститься в VIII. Bez. Piaristengasse 17 — Місна централь для збігців — II. Zirkusgasse 5, а бюро для виплати датків на харч — Prater-Venedigsaal. — Централь для вишукання збігців (Zentrale für Vermisste) — Zirkusgasse 5. — Зголошеня родин резервістів о підмоги державні Industriehaus, III. Neumarkt 12. — Запомогги для жінок резервістів уділяє ся — II. Zirkusgasse 5.

Українські інституції:

Буковинська Народна Канцелярія таї Реданція і Адміністрація „Буковини“ — Wien, III. Rennweg 94/14.

Українська Національна Рада, Народний Комітет, Реданція і адміністрація „Діла“, „Свободи“ і „Ukr. Korrespondenzblatt“, „Сильний Господар“ — Wien, VIII. Bez. Josefstädterstrasse 43 1/8, Читальня „Просвіти“, Експедиція „Діла“, „Свободи“ „Ukr. Korrespondenzblatt“ та дрібна продаж часописий і брошур в VIII. Bez. Strozsigasse 32/13. — „Союз визволення України“, Реданція „Вістника Союзу В. У.“ та „Ukrain. Nachrichten“ — Wien, VIII. Josefstädterstrasse 79, II. сходи, ч. дв. 19. II. пов. — тамже: „Українська боева управа“, „Ukrainische Rundschau“, Реданція і Адміністрація XVIII. Gersthoferstrasse 68.

Тов. „Дністер“ при ул. Langegasse 5, дв. 6, що четверга між 4—5 год. по пол.

Дирекція „Карпати“ в борах товариства Universale, Wien, I. Schottenring.

Жіночий комітет для опіки над раненими укр. жовнірами — I. Wollzeile 25, I п.

Українська гімназія — III. Radetzkystrasse 2.

Українська семінарія і народна школа — VIII. Albertgasse 20.

3 друкарні I. Н. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8.

„БУКОВИНА“

виходить поки що кожної суботи.

Редакція і Адміністрація:
III. Rennweg 94 III/14.Поодинокі числа по 10 сот.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“

Organ des Verbandes der ukrainischen Reichsrats- und Landtagsabgeordneten der Bukowina.

Redaktion u. Administration:
III. Rennweg 94 III/14.

versendet an Militär-Spitäler und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.
VIII. Langegasse 19.
IX. Währingerstrasse 16.

Адреса до нашої редакції від тепер така:

Redaktion „Bukowena“ in Wien,
III, Rennweg 94. — Tür 14.

Воєнний перегляд.

(Від 6. до 11. серпня 1915).

На Буковині

минулого тижня Москалі нападали неустанно на наші пограничні укріплення, висилаючи день і ніч по кілька разів своїх салдатів все кількома рядами з ручними гранатами, карабінами і машиновими крісами. Та все на дармо, бо наші жваві вояки стоять як мур а ворогів, що наближають ся, косять як траву, що й лежать високими купами, гниють непоховані й затроюють докола воздух. В пограничних наших селах майже нема людей ба мало вже й хат, бо ворожі кулі порозгнали нарід і понижили хати тай не дають людям зібрати хліб із поля. Наш черновецький дописувачеві подає сушний образ мук і страт нашого народу від завзятого ворога, що лютує страшно, бо не годен побороти наше славне військо, яке стоїть на сторожі нашого нещасного краю.

В Галичині

прогнали наші Москалів з над Дністра висше Устечка на кількох місцях, забравши 1600 салдатів із 5 машиновими крісами в полон. Так само вигнали наші Москалів коло Чернилиці з правого берега Дністра на лівий, полонивши 22 офіцерів і 2800 салдатів з 6 машиновими крісами, багато возів і иншого воєнного добра. Устечко і Чернилиця полегнені на північ від Заліщик. Впрочім не було в Галичині важніших подій, бо наше військо заховує ся тут покищо лише відпорно.

На полудни

заходили ся Італіяни й сего тижня то більше то менше, особливо над рікою Ізонцом, здобути хоч що то, однак всюди на дармо.

За те затопило наше підводне судно одно італіянське а від наших шрапнелів упав великий італіянський баллон у море, де полонено офіцера і жовнірів, що летіли ним, аби скинути бомби на пристань в Полі.

У Франції

нападали вороги на німецькі окопи, однак всюди безуспішно, надто стратили кілька літаків.

За те кидали німецькі „Цепеліни“ бомби на саму англійську столицю Лондон, наробивши чимало шкоди. Крім того один німецький корабель підіхав аж до берега й понапускав у море міни.

Коло Дарданелів

не стало ся нічого важного.

В Росії

за те йшли наші союзні війська і сего тижня нестримно вперед а Москалі взад, хоч напружують

всі свої сили, аби сперти побідників хоч о стілько, аби могли забрати свої трени. На півночі стоять Німці під Рігою, далі на полудни облягають твердиню Ковно, дальше заняли твердиню Ломзу, відтак східну часть Варшави (Прагу), а наші місто Любартив і посунули ся від Варшави поздовж на полудне аж недалеко Буга, відобравши так Москалям сильну загату, якою була для них ріка Висла. При тім полонили наші союзні війська сего тижня понад сто офіцерів і поверх 25 тисяч салдатів а з ними забрали 12 канон і понад сто машинових крісів та иншого матеріалу. Втікаючи, палять Москалі села ба навіть збіже на поли й забирають людей із собою.

Із занятєм Холму та Володимира Волинського ступили наші війська вже й на українську землю, чим почало ся увільнене й наших братів з російської неволі. Дай, Боже, щоб воно розширило ся на всю Україну!

Що хто здобув у першім році війни.

Великі успіхи союзних держав Австро-Угорщини й Німеччини супроти дрібних ворожих вадно ясно із слідуемого обрахунку за перший рік війни.

Австро-Угорщина і Німеччина обсадили до тепер у ворожійм краю:

у Бельгії . . .	29.000	квадратових	кілометрів,
„ Франції . . .	21.000	„	„
„ Росії . . .	130.000	„	„
разом . . .	180.000	квадратових	кілометрів.

Воріг обсадив:

у Альзасії . . .	1.050	квадратових	кілометрів,
„ Галичині . . .	10.000	„	„
разом . . .	11.050	квадратових	кілометрів.

Ціла богата промислова Бельгія не працює вже для ворогів, а в наслідок обсадження північної Франції втратила Франція 68,8 процентів свого камінного вугля, 78,3 процентів свого виробу коксу, 90 процентів своєї залізної руди і 68,7 процентів свого промислу ткацького; надто 40 процентів французьких фабрик застановило роботу. До сего приходять ще й се, що наші союзники заняли найбільш плодотворну часть Франції і що й у Росії промислові і господарсько цінні обласи у наших руках, разом із Лібавою, важною пристанню в Балтійськм морі.

Всіх полонених у першім році війни було:

в Австро-Угорщині разом яких . . .	636.534
в німецьких таборах для полонених	
в лаяаретах	898.866
як робітників уживано	40.000
полонених у послідніх тижнях, які	
ще в дорозі до таборів для воєнних бранців	120.000
разом	1.695.400

себто понад півтора мільона.

Між ними бранцями є полонених Росіян:

в Австро-Угорщині: 3.190 офіцерів, 610.000 під-офіцерів і рядових;
в Німеччині: 5600 офіцерів і 720.000 під-офіцерів і рядових.

Число всіх російських воєнних бранців виносять 8790 офіцерів, 1.330.000 під-офіцерів і рядових. Надто є ще й величезна воєнна добыч.

Дуже високі цифри воєнного матеріалу здобутого нами ще не оголошено.

В німецьких збірних місцях начислено до червня: 5834 відбитих гармат і 1556 машинових крісів. Велику часть відбитої зброї вживає військо проти ворога. Точних чисел не знати. Всю німецьку воєнну добыч оцінюють на яких сїм до вісім тисяч гармат а дві до три тисячі машинових крісів.

Політичний огляд.

Побідний похід наших союзних армій проти Росії а невдачі ворожих заходів на всіх прочих полях бою заклопотали наших ворогів дуже. Єдина їх надія ще на непримінні до війни держави. Тому й жебрають вони безустанно о поміч Болгарії, Румунії і Греції, ба й Японії. Але всі їх заходи даремні, бо кожда із сих держав жадає жертви від другої, наші вороги обіцюють кожній, що хоче, але се саме викликає негодоване й недовіріє їх всіх. Навіть Сербія лютує на своїх компаністів за те, що вони обіцюють Болгарам сербську Македонію, так само й Греція. Натомість жадають Болгари війни з Сербією. А всі разом не мають охоти ставати проти побідних союзних держав. Навіть в Америці настав сильний опір проти доставляваня воєнного матеріалу нашим ворогам а й Японія торгує ся за се з ними.

Відрадний знак.

Посол о. Драчницький одержав письмо, яке подаємо отес а пропущенем місць про личні справи дословно.

К. . . , 24. липня 1915.

„Грізна хвиля порозгонила нас як половик курята, що одні пішли за квочкою, одні поприсїдали з переполоху в буряни, а других такі піймав половик. Таке то й наше: одним вдало ся піти з нашим войском, одні остали ся тут на муки й знищення Москалів, а одних такі піймав ненаситний Москаль та засадив на Сибір. Ой розбрили ся ми по всіх усядах, та Бог знає, коли знов зійдемо ся, коли заживеть ся знов спокійно і весело, як то раз бувало. Побідоносна наша армія в злуці з незломною дружною німецькою силою подає нам надію на красшу будучність. Цєю надією й потїшаємо ся в невідрадних хвилях, цєю надією переболіваємо всякі жертви, цєю надією і переконанем, що справедливість по нашій стороні, жиемо і жити хочемо, аби бодай побачити за ласкою Божою неминучо рясні й солодкі плоди кроваво набутого спокою. Друже, Друже мій єдиний, за які то дрібниці сперечали ся ми австрійські Українці в ті часи, як нам добре й спокійно жило ся. Бідавчить єднати ся, грозна наказує прощати собі взаїмно, величина важної загальної справи вимагає від нас спільної праці без всякого самолюбства, а повної героїських жертв.

Несказано тішимо ся тут, що наші Українці у Відні всі зєднали ся і спільно працюють для добра нашої держави та для висвободження свого великого, а доси мало знаного народу спід московського ярма. Там у Відні ведеть ся дуже важна і пильна праця і вона там дуже потрібна, але і тут

Теоділь Мелень,

український січовий стрілець, член Загальної Української Ради — погіб коло Галича в червні с. р.
Похоронений в Медусі коло Калуща.

у нас на місці треба багато праці, та відколи Ти від нас далеко, нема кому заохочувати, нема кого порадити ся, нема кому вивести діло куди слід. Дійсні наші народні провідники й заступники далеко від нас, а ми тут, хоч і охочі до праці, та не знаємо, що якраз тепер і як робити. Тому то я й написав до Відня до Заг. Укр. Ради на руки п. Василька, аби був ласкав виделювати нам скоти хоч одного п. посла, аби і тут на місці заступав наші справи. Туди післав я також через Народну Укр. Канцелярію три меморанда до виправлення і з просьбою, порадити, чи на часі вони тепер. Жадаємо іменно від владики, аби в консисторії, протоєрействах і парох. урядах в укр. стороні уживано української мови і фонетичного письма, президента і міністерство запевняємо про лояльність прав. укр. народу і священства. висказуємо жаль ізза податливості нашої церковної влади в часи московської інвазії (сумної слави консисторське розпорядження) та наше негодоване й обурене ізза нелояльності кількох священників-кацапів; просимо захисти для нас перед ріжним очорнюванем, застерігаємо ся проти обсаджування парохій кацапами й Волохами, (Волохами тепер обсаджують опорожнені парохії, як Шипот камеральний, на яких 30 укр. парохій є тепер конкуре) та повторяємо те домагане, що й до владики. Може п. Василько буде й Тебе радити ся.

Богато, багато я би написав Тобі, та тепер не все дасть ся написати.

Поминувши деякі народности і людей, можу Тобі по щирості й отверто сказати, що всі наші військові влади дуже а дуже прихильно й добре до нас відносять ся і не зважають на ріжні доноси й клевети на Українців; але бо й нарід зустрічає наші війська як рідних синів, дає й служить їм, чим може. Дійсно геройські подвиги в наших народі, коли в Валяві, Давидівцях і інших селах наші люди мимо страшної небезпеки в часи московської інвазії переховують у себе ранених і заскочених наших жовнірів і щасливо передають їх назад нашим військам. А за те знають навіть і ті, що з ріжних причин пішли з Москалями. Тож наш народ чейже не зрадницький!

Отже так загально про нас тут в Буковині. Що-ж до себе, то я ще якось пережив московську навалу. Всі ми тут натерпіли ся багато за московського пановання тай буде раз що роповідати й споминати. З 28 гімназійних професорів 19 при войску. Гімназія—чистий будинок, все знищено—ще не отворена, може в вересні буде вже наука. Богато нашої інтелігенції за Прутом. П. К.

Подаємо отсей лист за згодою адресата, який певний того, що й визначний священник-патріот, що его написав, не прогніває ся за те. А подаємо сей лист головню ізза уступу підчеркненого нами, в яким сказано, за які то дрібниці ми колись спе-

речали ся, тай що треба нам єднати ся до спільної праці. Так пише один із провідників нашого духовенства. А в ч. 20. „Буковини“ подали ми писемко одного із визначних провідників бук. учительства, д. І. К. до посла Василька, в яким так само згадуючи минулі часи, борби і заходи на Буковині, питає: „Чому розшматовували ми себе: Що порізнило нашу суспільність?“ І кінчать тим, що, коли поверне, хоче „присвятити свої сили спокійній праці, бо доста буде роботи на нашій дорогій, нещасній Буковині.“

В обох листах та сама думка, що зродила ся у одного на полю бою далеко від рідної країни, а в другого таки дома під рідною стріхою, але в обох під впливом тої самої грізної великої історичної хвилі серед гарматного гучу страшної всесвітньої війни. Оба вони у нас передові люди, один між світською, другий межі духовною інтелігенцією. Оба вони вели перед серед так зв. опозиції, яка дала почин до того, що ми сперечали ся, що ми розшматовували себе.

Тепер то, в сю грізну хвилю, в се люте время стало ясно, за які то дрібниці ми сперечали ся, поборювали, розшматовували себе взаємно. Коби то отся свідомість обняла всю нашу суспільність! Щоби то всім Українцям стало ясно, за які дрібниці, вісенітниці ми воювали зі собою на шкоду народної справи а на радість ворогів! Нам було се завжди ясно, і ми накликали неперестанно, що не слід, що годі нам ділити ся, сварити ся, поборювати, розшматовувати себе взаємно, надто ще перед ворожим нам світом, а що нам вимінювати би свої гадки-думки в спільнім крузі, нам сперечатись би хіба у себе дома, між собою ради найкрасної дороги, якою нам би йти до єдиної нашої мети, добра рідного народу, рідного краю. Ми все поборювали те і тих, що з самолюбних причин сварили ся, розшматовували других перед ворогами, що порізнили, розбивали й ослаблювали нас.

І тому то витаємо щиро-сердечно отсі голоси визначних діячів з противного боку як відрадний знак красного розвою нашої національної справи на Буковині. Прилучуємо ся із щирого серця вповні до їхнього поклику зєднання всіх наших в порівнанню до нашого величезного завдання і так нечислених і слабих сил. Признаємо правду, що гроза наказує пращати собі взаємно, і з великим вдоволенем підносимо факт, що наші послы саме тепер дали і найгіршим своїм противникам докази на те, що в сю грізну пору не робили ріжниць, хто був з ними а хто проти них, а всім і кождому помагали де, як і коли тільки могли. Наші послы і їхні одномисленники напевно подадуть всім і кождому охочому до спільної народної праці, як завжди так і по війні, радо руку до згоди і злуки. Правда, що ще той ся не вродив, хто би всім догодив, тож і всіх що до одного зібрати в один гурт годі буде й по війні, бо як горбатого й могила не направить, так то деяких не нарозумить і ся страшна гроза-війна. От і тепер є людці, що і серед сеї світової бурі не годі положити таму своїм язикам, які навикли нарікати і чорнити. Та хай собі! Коли визначні люди з опозиції прийшли справді і щиро до переконання, яке висловлене в обох намічених тут листах, тоді ми певні, що злука і спільна народна праця що найкрасніших буковинських Українців зі всіх таборів на будуче певна, а тим то певний і гарний поступ-розвиток нашого народу під новими красними умовами-обставинами, що то їх наші послы невтомимо старають ся кілька мога підготувати. До сего важкого діла й злучили ся наші послы зі всіма українськими партіями в „Загальній Українській Раді“, в якій працюють радо, щиро, згідно й успішно, як се зазначено в звіті з Х. засідання, поміщеного в попереднім числі нашої газети. Сим дали наші послы доказ, що при добрій волі можлива успішна праця й людей ріжних а навіть противних поглядів. Автор поданого на вступі листу пише про се: „Не-сказано тішимо ся тут, що наші Українці у Відні всі зєднали ся і спільно працюють...“ Не менша радість а й користь буде і зі злуки та спільної праці Українців на Буковині. Тому витаємо оба листи як відрадний знак, що воно до того йде.

3 Буковини.

(Від нашого дописувателя.)

Що-ж воно дієть ся тепер на тій зеленій і гарній Буковині? Таке питане певно цікаве для тих всіх, що люблять сю гарну країну, а тепер далеко від неї. Бо хто-ж не цікавить ся рідним краєм, рідними оселями і своєю ріднею?

А тут тяжко відповісти на питане. Жиеш з дня на день, видиш страшну нужду і несправедливість, видиш людей, що впади жертвою війни або стали панамі гроша і маєтку, видиш се все що дня, видиш, що нема тут що зарадити, або змінити, зживаєш ся з страшною і невідрадною дійсністю і стаєш вікни байдужним до всего і забуваєш, що є люди, які все таки хотіли би знати, що там дієть ся у ріднім краю.

Пишеш вікни свої вражіння і спостереження, а тут і думки тяжко зібрати нераз до купи, особливо тоді, коли живеш близько боевої лінії. От пишеш стрічки в ночі і чую страшний відгомін карабінних стрілів, а від часу до часу гук гармат. Хто там стріляє, не знати, кілька людської крові пролило ся, не знати. Чи наші пішли вперед, чи взад, хто тепер знає? А які думки в той час? — Але що воно? Я зібраний, валізка спакована і що більше треба? Правда, є жінка, малі діти, але й вони підуть разом, як буде треба. Ми всі вже маємо здорові нерви!

Отже що на Буковині? Війна! Бушує вона в північній часті Буковини, на самій границі Росії. І та війна страшна і жорстока! Тисячі нашого і російського війська стоїть оперед себе. Ділить їх дріт-тяна перегорода і окопи. В окопах сидять вони день і ніч і день і ніч паде багато людського життя, лиєть ся багато людської крові, земля напоєна кровю і вкрита людськими трупами. Минають дні, тижні, а російські трупи лежать по полях і затроюють повітря і ширить ся відтак холера і инша хвороба. Хвороба перекидуєть ся між населене і воно також паде жертвою війни. В загальі наше населене тепер страшно терпить. Сід, які стояли поздовж границі, майже нема. Вони або спалені, розбиті або цілком-вито зрабовані і знищені. Людй по тих селах нема. Вони всі повтікали і просять тепер ласкавого хліба у чужих. Ніхто по тих селах не жав збіжа, ніхто не обрабляв поля, все стоїть пустою і лоском. Навіть і псів нема, бо казали їх повбивати або забрати.

І пограничні села остали тепер дикі і пусті. Там була війна!

По інших селах північної Буковини, а то по селах близько Прута, панує красше жите. Військові і політичні влади привернули звичайний лад, іде желізниця, почта, люди дістають бодай частинами заповоги, збирають збіже, молотять, направляють понищені оселі і жите починає плисти звичайним руслом. Чи довго так буде, не знати!

В південній частині Буковини жите починає в загальі прибирати звичайний вид. Румунські околиці в загальі майже не відчули війни, не зазнали біди і клопоту; мужики не зазнали ніякого спустошення і знищення, а їхні політики ще цькують дальше проти нас кілька мога. До них там і по всій майже Буковині прилучують ся пейсаті приятелі і дражнять у неможливий спосіб наших людей. Бідному все вітер у очі!

До Чернівців зіхало ся багато гандлярів і гура-патріотів і почали дальше свої гешефти, наповняють кишені тисячами і просять певно Бога, щоб війна тревала отак кілька літ. Колись-то почало ся у нас заносити ся на страйк міщанок, що торгують яриною, але все вже притихло, бо хто годен вийти з тими „патріотами“ тепер на кінець?

В Чернівцях є майже всі уряди, почта, управа руху, суди, уряд податковий і т. д. Види краєвий і правительство находять ся ще в Дорні.

Над містом кружляють денно наші і російські літаки. Від часу до часу кидають Москалі бомби, але вони шкоди майже ніякої не роблять.

Настрій між нашим населенем добрий. Всі інтересують ся ходом війни і всі вірять у нашу перемогу.

Г. Г.—днй.

Як газдували Москалі у Вижиці й околиці.

Москалі вдерли ся до Вижиці й околиць сїл Багня, Черногузи, Рівня і Виженка 28. листопада 1914 між 11. а 12. годиною в полудне й господарили тут повних одинадцять неділей, доки не забрали ся поспішно 11. лютого 1915 в наслідок того, що наші на них наперли.

На перший погляд здає ся, якби у Вижиці не було ворога, але коли приглянути ся ближше, то видно сліди московської господарки. У всіх домах, де не було людей підчас ворожого наїду, уся обстановка, яку не закрала, поламана, розбита, спалена або понижена. Особливо публичні будинки страшно сплюндровані і запущені. З будинку староства зробили Москалі стайню, спалили акта, урядове і огорожу, понизили підлоги, печі, стіни, двері і вікна. Таке саме зробили й у поміщиках старости. На залізничних двірцях стояли в долішніх комнатах коні а в поверхових була касарня. І тут понизили і запущено все. На диво оціліла огрівальна машина. Шини й залізничні мости теж не порушені, але всі машини й вози забрали Москалі.

Обі народні школи й українську гімназію перетворили Москалі на касарні, понизивши всі прибори наукові та забравши все урядове й усі річчї директорів. Так само господарили Москалі й у різьбярській школі, лютуючи як справдішні темні душі, як завзяті царські вороги освіти-науки народу.

І в почтовім будинку була касарня і тут понижено все урядове. Касарня була і в судовім будинку, урядове знищено, акта почасти спалені, почасти поперекдані. І ґрунтові книги були би Москалі знищені, як би не запобіг був тому судья Федорович. Будинок жандармерії потерпів ще найменше, тільки дещо в урядових поповане або заградено. В резиденції вижицького рабіна і в божниці зробили Москалі стайню. І в приватних домах, де не було нікого дома, багато шкоди не тільки в жидів, але й у християн, як у д-ра Левицького, Гесбайна, Чеховського, Яновича, Туркенича і др., де все пограбовано або понижено і де також перегризували коні. Але є й дом, де Москалі нічого не рушили, бо дістали за те грубого хабаря.

І тут рабували московські салдати людем серед дороги годинники, перстені і т. п. В склепах брали, що захотіли, без грошей і квітів. Але й не один купчик робив з Москалями добрі шахрайські гешефти, викисовуючи ворожий наїд без міри в свою користь. Шкода, яку заподіяли Москалі у Вижиці, виїде певно на мільон кор. В недалеких від Вижиці селі Багні не перебувало російське військо постійно, заходили туди лише патрулі й забирали людем сіно, кури, поживу і п., що попало в їх алодійські руки. Більшої шкоди не було.

В Черногузі (під самою Вижицею) лютували Москалі в порожніх домах, як у Вижиці, забравши або понизивши все, що нашпи. Велику шкоду поробили Українцям: канцелярії Гелічакови, Шинькови і Кронівничкому, вольному Урбанському, Кравчукові і кільком жидам. По других домах крали, що могли. Шкоди буде тут на 20 до 30 тисяч. Ми вже згадували, що громадського начальника побили салдати тріччї страшенно за те, що виступав проти царських розбійників.

В Рівні, по другій боці Вижиці, накрали й на-рабували салдати у бідних селян на кількатисяч корон, а честного громадського начальника вивезли до Росії.

У східній Виженці знищили незамешкані хати, забравши або спаливши обстанову. Потерпіли тут християни і жиди тай українська бурса, що мала власний житий будинок, де удержувала бідних мужицьких хлопців, що ходили до вижицької гімназії. І в народній школі понизили наукові прибори, як се личить царським гасителям свігла правди і науки. Шкоди буде в сїм селі також на кількадесят тисяч.

Надто спалили Москалі новий міст між Вижицею а Кутами, підпалили були й міст під Нічичом, який люди загоді втрачували.

Поведене Москалів було, як за першим наїздом і в інших околицях, доста спокійне навіть проти жидів, людей підмовляли і старали ся всяким способом собі придобити та до Росії прихилити, але люди держали ся від них здалека а громадське начальство в Черногузах і Рівні, як згадано, навіть противно, ворожо.

НОВИНКИ.

Календарик від 15/8 до 21/8 1915.

Дні	Стиль		С в я т а	
	н.	ст.	православні	римо-католицькі
Н.	15	2	Стефана	Успене Д. М.
П.	16	3	Ісаакія Дал	Йоакима
В.	17	4	7 Огр. в Ефезі	Атаназії
С.	18	5	Евсигія	Гелени Л.
Ч.	19	6	Преоб. Господне	Людвика
П.	20	7	Дометія проп.	Стефана
С.	21	8	Еміліяна еп.	Йоанни

З нагоди срібного весіля Архикняжого Пана Франца Сальватора і Марії Валерії привитали президенти галицького і буковинського парламентарного клубу достойну Пару такою телеграмою на руки оберстгофмайстра барона Ледерера: „Просимо Вашу Ексцеленцію предложити Їх цесарським і королівським Високостям ясновельможному Панови Архикнязеві Францови Сальваторови і ясновельможній Пані Архикнягині Марії Валерії отсю заяву: Парламентарне заступництво українського народу в Австрії відповідає почуванням найвірнійшої привязаності, яка лучить українську націю з найвищим пануючим Родом, коли приходить в її імя з чобобитною до ясновельможної архикняжого Пари з празником срібного весіля. Ласка Божа нехай то-варинить і дальше Їго ц. і к. Високости і Їго ясновельможній Подрузі, дочці нашого горячо любленого найласкавішого Цесаря, при великих ділах любови ближнього, яким висока Пара посвятити ся зволюла.

Д-р Кость Левицький, Николай Василько.

На се наспіла на руки п. Василька така відповідь:

„Їх цїс. і кор. Високости ясновельможний Пан Архикнязь Франц Сальватор і ясновельможна Пані Архикнягиня Марія Валерія прийняли з живою втіхою льоальну чобобитню і привязаність, виявлену Вашою Ексцеленцією в імя української нації з нагоди срібного весіля Їх Високостей, і дякують як найсердечнійше за висказані бажання щастя.

Ледерер, оберстгофмайстер.

Наслідник престолу і его подруга в Будапешті. — Архикнязь Карло Франц Йосиф і Архикнягиня Ціта прибули 6. с. м. до Будапешту на одностижневий побут. На 7. с. м. відбув ся в Їх честь і з нагоди здобуття Варшави, Любляни й Івангороду похід зі столоскацями, в лївм взяло участь десяти тисяч люда, стотисяч ішло в похід а яких двіста тисяч стояло по улицах.

Генерал-полковник барон Конрад-Гецендорф, шеф нашого генерального штабу, потерпів по недавній геройській смерті на полі війни свого сина знов тяжкий удар судби і за смерті своєї матери, яка упокоїла ся м. тижня у Відні, проживши 90 літ. Із сего сумного приводу вислали наші провідники до Генерала таку телеграму: „Тяжка непоповниа страта, яку Ваша Ексцеленція олакує, викликає співчуте усеї монархії, що одожене по-койній Пані-матті до невимісимої відчуженості за те, що бл. п. покійниця дарувала нам в особі Вашої Ексцеленції про тяжкі години оборони вітчини побідного вождя. Не-хай ся свідомість зменшить хоч почасти несказаний біль Вашої Ексцеленції.“ Д-р Кость Левицький, Николай Василько.

Відзначене. Підполковник 25. полку кр. оборони, Стефан Кобилянський, одержав ордер велічної коро-ни 3. класи а воєнною одобою.

Російські батюшки-попи, що засїли були по галицьких парохіях, вернули назад, відки прийшли. Туди їм і дорога!

В сербській скупщині (соймі) були оноді заяви по-слів, противні Росії і президентові міністрів Настічови.

Галицьких жидів забирали до Росії запертають назад до Галичини. Отже й усе, що Росія не хоче у себе з-держати із того, що у нас забрали. Аж страшно подумати, що сї голодні, голі і босі повернуть до сусогомного краю.

Нового президента республіки португальської вибрано сими днями, є ним д-р Бернардіно Махадю, літ. місця-сять і кілька, особа невичайно популярна в Любоні. Газети подають ще й те, що новий президент має 14 дітків.

Офіцери і жовніри, що вертають тепер із російської неволі, мають після приказу начальної команди оправдати ся, чому попали ся перанені в полон. Офіцирів судити ме офіцирський суд гошовий а прочих жовнірів комісія, що складає ся із одного штабового офіцра, капітала і двох нижших офіцарів і 3 підофіцирів. Комісія має оречи, чи поведене було оправдане чи ні, а в послед-нім випадку має наступити дисциплінарна кара або й су-дове слідство.

Лев Семака,

міністеріальний віцесекретар, надпоручник, властитель „Signum laudis“, поляг на полю слави.

На добродійні цілі для воєків-калік, для вдовців і сиротів по погибших жовнірах збирають різкі комітети, особи і газети складки впрост або посередно тим, що продають ся всюди різкі-переріжні віданки: хрести, медалі, перстені, шпильки, фігури, пугарі, картки і т. п. — Дальше вбивають за гроші цвяшки п. пр. у Відні у велику деревляну фігуру воєка „Wehrmann im Eisen“. Українці видали доск картки а видами, кокарди і гарпу округлу емальовану металеву шпильку а гербами льва і архангела Михайла і з написом „Не ридать а добувать 1914—1915“. Здалась би така воєнна пам'ятка зосібна і для буковинських Українців.

Черновецький університет буде наново отворений а початком жовтня с. р. В сїм закладі не зробили Москалі ніякої шкоди, бо то не український, як гімназія в Кіцмані і Вижиці. Українські книжки в університетській бібліотеці перевезено по перших московських наїдів до Відня, а що постарав ся посол Василько.

Наука в українських гімназіях вижицькій і черновецькій, розвічне ся мабуть у вересні, о що старають ся наші послы. В сїм місяці ще буде справа порішена, год-овно й що до того, як має ся надолужити тогдішній шкільний рік. Отворене кіцманської гімназії покищо не-можливе і за знищення, які наробили Москалі, тай і за положення місцевості.

Проти натовпу до середних шкіл видали знов міні-стерство освіти розкорядок, захиляючи фахові, проми-слові і торговельні школи. Признаємо велику вагу сих шкіл для всесторонної організації народних сил, але у нас Українців замало ще інтелігенції духовой всіх категорій, оже годі адержувати молодіж від середних шкіл, хоч а другого боку ся страшна війна показала ясно, о скілько легше найти промисловцям і купцям можливість прожитку поза границями краю чим урядникам, особливо Україн-цям, які зі своїм краєм стоять і падуць.

Цукроварні на Буковині потерпіли велику шкоду. Москалі спалили зовсім головний будинок в Лужанах вартості 3 мільонів корон, надто забрали поверх півмільона готівки. Жуцка фабрика цукру має мати шкоди на триста тисяч корон, а в фабрики в Крешатку забрали Москалі неоподаткованого цукру вартості одного мільона і двіста-тисяч корон а крім того є ще шкоди на тристатисяч.

Генерала Авфенберга, бувшого міністра війни, судили с. м. у Відні за те, що в р. 1912 мав видати деякі військові тайни пенсіонованому полковникови. Суд увіль-нив Авфенберга правосильно.

„Варшава упала“. Таку напись веллчезними буквами виставило наше військо в своїх окопах в Галичині Моска-ли. Разом загуділи всі гармати, загарахотіли крики й заревіли всі наші воєки страшенно. Таких самих спо-собом подавали й передом наші воєки Москалям вістку про упадок Перемишля, Львова і Любляни. За боевою лінійю несли воєковий музичні а в окопах співали наші воєки немол знід земаї побідні пісні. Навіть невисменні салдати знають вже, що се за аяк і не одурить їх брех-ливе їхнє начальство.

Союз визволення України у Відні оповістав у всіх газетах протест проти варварства російського воєного на-чальства, яке наказало ривати людей з України в глу-бину Росії й нищити все їх майно, аби таким способом сусогошити край, та заграти й потратити людей. На жалє нема надії, щоби „культурні“ союзники Росії могли, ба навіть хотіли припинити московські звірства, бо ж цілі та компанії завзяла ся знищити противників.

Воєнна позичкова наса для Буковини буде отворена ще с. м. при краєвм правительстві завдяки заходам на-ших послів. Вона уділяти ме позички господарям, купцям і промисловцям тай щадничим касам на гіпотечку або й на векселі тай як вклади, щоби запобічи знищенню посілости і банкрутству. Бажані прийняти сї каси подамо пізійше. При касі будуть дорадики про те, кому можна уділяти

позички, рідати буде однак президент краю, а особа Єго Ексцеленції графа Мерана ручить за справедливість для всіх. Потрібний кредит дає міністерство скарбу.

Проти лихварів-торговників вишов новий цісарський розпорядок а дуже остримі принципами. який чейже спить буту лихварів, що раді би збогатіти через ніч коштом народу, що пухне і гине з голоду. Новий розпорядок дає право не тільки, як доси, громадам, але й повітам і ярям, а міністерство може дати право й закладам для обороту военним збіжжям або й иншим закладам забирати за відповідну ціну, на яку згодять ся або яку назначить суд, все, що потрібне людям до життя від тих, що то виробляють або тим торгують. Надто мусять на торгах і по склепах бути виписані ціни на всі роди поживи, ціни мають установляти громади. Торговники мають безплатно дозволити купцям, щоби віддавали собі куплений товар. Перекупки і купці не сміють відкуповувати товар перед означеною годиною від тих, що привозять товар на торг, щоби люди могли купувати від них впрост. Так само не вільно скуповувати й держати товар або відмовляти когось, аби не привозив товар на торг, щоби таким способом піднести ціну. Хто провинить ся проти сих принципів, на того призначена кара аж до пів року арешту або до п'ятисот корон. Люди, пильнуйте лихварів і віддавайте їх без милосердя в руки власний, як немилосердно вони вас висисають!

ДМИТРО МАКОГОН.

За Україну.

(Присвячую мотй коханій дружині, Адольфіні з Янушевських.)

Ми увійшли в одно село, кільканацять кілометрів на північ від Львова. Ціле село цілковито знищене. Куди не глянь, чорніють ся згарища а серед них стирчать обсмажені коники, мов цілі символи чорного смутку. Віденькі колись хатки вилетіли із лиця землі а ті вишневі садки, оспівані поетами, від пожару посохли і лиш медетять своїми кружками, покрученими листками.

Ідемо головною улицю. Всюди гробова тиша, зашмерло жите, не видно ніде живої душі. Нарая із розваленої хатини вилетіло двоє кільколітніх дітей. Увіривши нас, крикнули діти, і поквандо побігли до мурованої пивниці. Неначе двоє перестрашених мишенят...

Ми, жовніри, холоднокровно дивимо ся на се страшне спустошене і сміємо ся із діточого страху. Наші очі вже дивно навикли до тих картин, освоїли ся із ними. Для нас сі згарища, як щось цілком зрозумілого, конечного. Вони вже не можуть викликати у нас жадного вражіння. Не стогне душа, сильнійше не бе ся серце, навіть не ворухать ся думки. Так зморожено глядять лиш довголітній кат на послідні конвульсивні дрогання своєї жертви...

Ми зупинились за селом на леваді. Маємо дві години спочинку. Недалеко від нас, на горбочку, стояла церква. І вона була розбита, знищена, в стінах великі діри від гарматних куль. Чотирох нас пішло оглянути сі із-біляшка. Великий, церковний хрест, перед яким колись кожій побожний християнин в пошану відкривав свою голову, валяючись благоухний зір там в гору, до него, — лежав тепер, у двоє вігнутий і присипаний піском, на купині полозаної цегли. Церковні двері розбиті, — ми увійшли до середини. Святі образи подерні, подіравлені, валяють ся по долівці, хоругви устелені ся по під стіни, великий вілтар розторощений а біля него на землі лежить золота чаша. Коло неї євангеліє і, мов на глум, неростріскана ґраната.

Не з тривогою, але із зацікавленням вештаємо ся по божому храмі, те все оглядаючи.

З такою цікавістю оглядає лиш чоловік рідкі вивтори природи, переступивши перший раз поріг славного мурва.

Наситивши свої очі й сею, так цікавою для нас картиною, — ми вийшли на двір. З правої сторони, від входу, чотирь гробів, старанно прикриті кичками зеленої трави. Над кожним з них великий дубовий хрест, прикрашений вінком пільних і лісових цвітів.

Ми приступили ближше і почали відчитувати надгробні написи. Три написи писані малярською мовою, одна в мові німецькій. Тут лежать самі офіцери і всі вони полегли в один дин, на 27. червня.

— Знаєте, хлопці, сей рішучо наш чоловік! — заговорив один товариш, вказуючи рукою на крайній хрест. Ми приступили ще раз до нього.

„Володимир Баналюк, поручник 36. полка обор. краєвої...“ звучала по нашому німецька надпись.

— Так, се наш, се Українець...

В тій хвилі надіхала фігура біля церкви. З фіри віскочив молодий, елегантний поручник і допоміг в'єсти також молодій, чорно убраній пані.

Поважно, святочно увійшли вони в церковну браму, скрутили на право і приступили до крайньої могили. Ми зрозуміли усе. Нас там не треба... Сейчас відійшли і стали оподазк, переляті сумними почуваннями.

Молода пані уклала над гробом, а єї очі спливали слези. Кругленьким горохом котили ся по єї блідій лиці і падали на ґрїб, на зелену травицю. Поручник, похиливши відкриту голову, стояв біля неї. З його очей пробивав ся тяжкий сум і біль сердечний. Кілька хвиць, — гробової тиші. Нам здавалось, що й вітрець устив, шаваючи сю болісно-горжественну хвилю.

Перша порушилась пані: виняла хусточку і старанно обтерла свої тужливі очі. Встала, глянула на хрест і авернула ся до поручника:

— Далеко звідси він упав? — поспитала.

— Ні, недалеко! Один кілометр за селом були наші окопи. Москалі цілу ніч острілювали нас і, що правда, паробили нам чимало шкоди. Вони стояли під тим ліском, — показав рукою на ліс, — і мали знамениту позицію. Іншої ради не було: щоб їх вигнати, ми мусіли йти на батієти. Ранним ранком, щойно стало світати, ми вийшли з наших окопів.

— Гура! Гура-а!! — повіє ся голосний, душу потрясаючий оклик.

— За цісаря! За державу! — кричали інші, біжучи наперед.

— За Україну! — крикнув хтось недалеко жене, сильним барітоновим голосом.

Я поглянув в той бік. То був Володка. Виявивши очі у ліс, біг із своєю компанією, певний сьвітлої побіди. Опісля я його стратив з очей. Москалі сипнули на нас градом куль, густо над нами тріскали ірапнезі; нас усіх оповив туман диму, до наших ух долітали стони ранених воїнів. Звичайний военний хаос...

Мимо сильної оборони Москалів — ми не подались: добігли до їхніх окопів, багато садатів взяли у полон — а решта утікла в найбільшій неладі. За пів години ми вже були зібрані і обчисляли свої страти. — Були вони, — та не дуже великі.

В той час донесено мені про смерть Володка. Мерщій побіг я туди. Він лежав біля російських окопів, а дірою у чолі. Куля прешила наскрізь його голову. Невимовний жаль стиснув же серце. Ви знаєте, се-ж мій найкращий товариш. Німо розраховав ся із ним, не міг навіть віддати йому послідної прислуги. Ми пішли далі. — Опісля довідав ся, що його разом з иншими офіцерами поховано біля церкви. Я знав, що Ви у Львові, тому хотів зглядом Вас сповнив свій сумний обов'язок...

— Дякую Вам за се, — тихо промовила пані. — А ще перед тижнем був зі мною, і запевняв, що колись, як скінчить ся війна, анову поверне адорою до мене. — І такий веселий, такий безжурний був, такі рожеві плями снував у своїй голові. А тепер, — ах, Господи!..

Заломила руки і вдвинула ся у свій гріб.

— Чи не маєте часом при собі синього або червоного олівця? — поспитала нагло поручника.

— Маю, якраз маю!

Поручник подав їй оловець. Взяла його в руку, приступила до хреста і сильним почерком написала на ньому: Помер за Україну! Написане два рази підчеркнула.

Молодий поручник, глянувши на сю напись, випрямував ся увесь, наче перед яким високим генералом. — Остро засалютував і з найбільшою пошаною уцідував руку молоденькій вдовиці. Блеском гордості засяли його огненні очі...

А вона, урвавши кілька зісохлих цвітів із великого вінка, поцілувала дубовий хрест і певним кроком пішла до брами. Сіли на фіру і поїхали в напрямі недалекого ліска, до російських окопів...

— Се правдива Спартакка! — озав ся перший, чужий по пації, наш приятель. — Нарід, коли має такі жінки, може сміло глядіти в свою будучність!

— Не лиш глядімо, але й віримо у ню! — відповів на се мій вірний друг.

Тривути якоюсь інстинктивною силою, ми усі кріпко стиснули свої долоні, — мовчки, леліючи у думках як найкращі надії, повільним кроком пішли до свого відділу...

30. VI. 1915.

Що то холера, та як перед нею хоронити ся.

Що то холера?

Холера — то страшна зараза, яка переносить ся а чоловіка на чоловіка. Викликає єї мадісенська животишка (холеричний бакциль) тоді, як дістане ся до жолудка і кишок.

Людське тіло виділяє а себе непотрібні і зужиті частини поживи (кал). Як чоловік хорий на холеру, то у тих его відпадах а без ліку холеричних бакцилів. Вони є ще довгий час і у того, що вже впадовів, а часто навіть і у здорових.

Холеричні бакцилі є лише у калі, але нема їх у видихуванні ввоздуші ані у випарах шкіри. Тому не так легко заразити ся холерою — як многими иншими хворобами. Також нема небезпек обходити хорих на холеру. Але треба дуже уважати на те, щоби не зіткнути ся а ніякими відпадами хворого (слиною, блювотинами, калом). Колиби хто через який випадок зіткнув ся з відпадами, то треба зараз ту часть свого тіла старанно обмити горячою водою і милом та перевести дезінфекцію, щоби в той спосіб знищити усі холеричні бакцилі.

Також не вільно носити одіж, яку уживав хорий на холеру, бо і в ній а звичайно заразки холери. Отже не можна уживати одіж, білизни, ручників, постелі, миски, ложки, вилок, шклянки і другогоча пачина.

Не вільно ходити до кльозету (превету) там, де хорий на холеру.

Небезпечно їсти, пити або курити в комнаті, де лежить хорий.

Не вільно пити нечистої води, ані їсти занечищеної поживи.

Не вільно мити пачиня до їди в річній воді, котра перепливає через села і міста і забирає а собою усеау нечистоту. Також не вільно пити води а ріки.

Не вільно прати в нечистій воді, лише у чистій, найліпше жерельній, — але й тоді треба уважати, аби не обтирати мокрим руками рот (уста).

Холера може бути лиш перенесена а місце на місце, — вітер єї не розносить.

Коли де вибухне холера, то не треба відти втікати. Остаїти на місці — але уважати, тоді нема небезпек.

Як охоронити ся перед холерою?

Щоби охоронити ся перед холерою, треба: дбати о чистоту тіла. Руки мити по кожній занечищеню — хочби й як часто, а особливо перед їдою.

Мешкане, кухню і виходки (превети) утримувати чисто. Нищити мухи, бо вони розносять хворобу.

Пити лиш чисту жерельну воду. До життя і праця уживати рівнож лиш чистої води. Коли чистота води непевна — треба єї добре переварити.

Не добре їсти зіпсовану або тяжко стравну поживу, неварене молоко, а багато пердовсім недозрілих овочів, салатів, огірків і т. п. і взагалі не їсти а багато.

Не добре жити в тісній, душний хаті. Коли хто не має обширного мешканя — то най перебуває в ній як найменше і то все при отворених вікнах, і най старає ся бути як найчастійше і найдовше на свіжій ввоздуші.

Не убирати брудної одіж.

Не уживати а багато руму, горівки, пива, вина. Се дуже шкідливе, бо неправда, немовби ті напитки охоронювали від холери. Так само до нічого захилювані средства проти холери, як приміром протихолеричні кроплі, протихолерична горівка. Вони нічо не варт.

Добре нащепити ся проти холери, але се може робити лиш лікар.

По чім пізнати хворого на холеру?

Як хто набрав ся холеричних бакцилів, то хвороба показує найскорше по 24 годинах. Колиби найдовше до 5 днів ознаки хвороби не наступили, то се знак, що чоловік холерою не заражений.

Хорий на холеру має звичайно сильне розвільнене (его кал рідкий як вода) і вишети (блює, ригає); хоче дуже пити, не виділяє мочи, має корчі в литках, говорить захрипко і з-тихиз, і дуже ослаблений. По сім пізнати хворобу.

Однакож часом сих ознак нема, а є лиш болі жолудкові (катар кишок). Чи хто хорий на холеру — може сказати лиш лікар на основі докладного розсліду.

Що треба робити підчас холери?

Треба дуже уважати на ознаки хвороби. Колиби хто заслаб або помер на холеру, то треба про се зараз донести до староства, хочби й не було певности, що се холера.

Хорих або підозрілих треба відокремити від здорових. Найліпше дати їх до шпиталю.

Тих, що приходять а околиці, де панує холера, забирає ся окремо від людей на 5 днів, аби виванити ся, чи вони не занесли іх а собою холери. Те саме робити і з підозрілими о холеру.

Усі місця, котрі хорий міг занежити (ліжко, комнату, виходки), — а також усі предмети, котрих він уживав (білизну, постіль, одіж, начиня до їди і питя і т. п.) — треба докладно очистити. Блювотини і кал не вільно вкидати до ріки, але треба рівнож знищити або усунути в недоступне місце (найліпше глибоко закопати), щоби мухи і другі звірята не розносили зарази.

В часах холери мусить кожний не лиш сам виконувати точно сі приписи, але й уважати, щоби іх другі виконували; стереженого Бог стереже.

До борби отже ще й а сим ворогом, що в часах воєнних не гірше від куль і ґранатів нищить людей!

Переробив з німецького метелина І. Ч.

Просимо присилати нам фотографії буковинських Українців-воєків, відзначених підчас теперішньої війни, подаючи імя, шажу, стан, відки родом і яка відзнака.

Оповідки.

Перепусток (Passierscheine) не можемо після найновішого розпорядку міністерства видавати нікому, бо кожний мусить іх особисто домагати ся у старостні або в поліції тої місцевости, де тепер перебуває. Тому всі дотичні жадана до нас даремні й не будемо на них відповідати а особна. — З Бук. Нар. Канцелярії у Відні, III. Rennweg, 94/14.

З друкарні І. Н. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8.

„БУКОВИНА“

виходить поки що кождої суботи.

Редакція і Адміністрація:
III. Rennweg 94 III/14.

Поодинокі числа по 10 сот.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“

Organ des Verbandes der ukrainischen Reichsrats- und Landtagsabgeordneten der Bukowina.

Redaktion u. Administration:
III. Rennweg 94 III/14.

versendet an Militär-Spitäler und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.

День уродин нашого Цісаря.

Написав Николай Василько, віцепрезидент „Загальної Української Ради“, голова „Союза українських послів Буковини“.

В тривожну для монархії годину засів — близько 67 літ тому — наш Цісар Франц Йосиф на престолі. Треба було скріпити старинну монархію в нутрі і навні. Сьогодні на порозі свого 86. року життя, — за час правління, якому що до розміру в історії всіх народів нема пари, — може наш Цісар з вдовolenем ствердити, що Йому вдалося сповнити се завдане цілковито.

Згода між державною думкою а духом народу, єввітний об'яв однодушності народної армії підчас сеї війни, що зробило її непоборимою силою: отсе добутки правління Цісаря Франц-Йосифа за час майже сім десятків літ.

Довгі десятиліття, від коли сей справді мудрий Монарх сповняє свої володарські обов'язки, зєднали Його підданих без різниці нації і віри в одній точці: що видимим знаком їх лучности, тим, що — мимо природних різниць, національних і інших, на жаль так часто штучно викликуваних народних воружень — знає, що всім вийде на добро, то їх Цісар.

Противник всякого розголоу, не тільки найпильніший, але й найтихший трудівник в своїм цісарстві, умів наш Цісар таки завєжди рішати великі і для монархії життєві питання так, що причини Його рішень ставали завєжди ясно перед очі Його п'ятдесят мільйонів підданих, так що Його думка стрічалася з однодушною згодою Його народів.

Так то й рішене про участь у сій тяжкій війні.

Мирний настрій сего мудрого Монарха, який Він, предвиджуючи несказані лиха новочасної війни, проявляв завєжди в інтересі своїх народів, поставив Його довготерпеливість на тяжку пробу, — а коли Він був приневолений її зречи ся, знали всі на цілім просторі цісарства, в найвишнійшій палаті і в найменшій хатині, що правда була по Його боці, і так то стоїть ціле цісарство в безпримірній згоді, в найвірнійшій злуці і в нерозривній готовості в сій ему накиненій війні за своїм Цісарем.

Коли — як Бог допоможе — війська обох союзних цісарств віднесуть перемогу над многократною більшістю своїх ворогів, тоді буде мати в тім нічим з Австрійців не уменшиму участь перед усім незрушним союзом з німецькою державою, технічна і моральна сила державнонімецьких армій.

Вже було зазначено, що він став нині так, сказав, частиною символу віри всіх — і не тільки — народів Австрії, треба знов завдячити йому і виключно мудрості нашого Монарха, який помимо всего, що могло було відвернути малодуша від сеї дороги, добачив Свого правдивого провідника в тім слові, яке впало з початком Його правління підчас сесії у Франкфурті: „У злуці з собою буде Німеччина й Австрія від тепер стояти у світі.“

Але ніколи не було б монархія стала таким рівнорядним союзником Німеччини, колиб Цісар Франц Йосиф не був подбав у Своїй пророчій мудрості про свободний розвій моральних сил Свого цісарства. Так то н. пр. положив Цісар Франц Йосиф в новочасній народній школі підвалини до того одушевлення для спільної вітчизни, яке проявляє ся нині так світло в героїчних подвигах війська.

І саме послідні тижні перед тим, нім наш Цісар розпочне 86. рік Свого життя, приносять йому плоди Його 67-літньої володарської праці; ніякого красшого дару не могли Йому піднести в день Його слави Його народи, як успіхи Його війська, яке Він перетворив у народну армію.

А бажання Його народів у день уродин?

Щоби витривалість в тій великій мірі, яка була одною з найвизначніших прикмет нашого Цісаря в сповнюваню Його високого покликання, одушевляла наше військо аж до остаточної перемоги, щоби як повна нагорода Його володарських чеснот Йому, разом з Його світлим союзником Цісарем Вільгельмом, припала доля, ворогам правдивої культури, ворогам истинної волі, які напали на нас нікчемно, подиктувати мир!

Цісарська подяка військови.

В передодень цісарських уродин явив ся початковий вождь нашого війська, Архикнязь Фридрих перед Монархом у Відні, щоби в ім'я наших вояків зложити желання Цісареві. В своїй промові сказав Архикнязь: „Рік тому, з початком великої боротьби, прирекли ми (себто військо) Вашому Величеству, кріпко і вірно видержати. Ми дотримали нашого приречення. Напад північного ворога зломлений і на-

дармо кидає ся на полудни нікчемний воріг у сліпій лютості на вірну сторожу. Се була Вашого Величества вірна оружна сторожа в минулім році і остане й надалі: собі в честь, вітчизні на добро а Найвишньому своєму Панови на славу! Що дай Боже!“

Цісар відповів:

„Коли в поважний час, в день Моїх уродин, більш як колинебудь огляну минуше і теперішнє, то відчуваю як найглубше, що Мені приносять в дар привязаність і жертволюбність, і вмію вповні вдоволенений оцінити желання Моєї оружної сили, які Ви, любий маршалку, Мені отсе висказали зворушуючими словами. Із цілої душі дякую Вам, всім воякам аж до наймолодшого жовніра за всі витривалі і героїські діла, які виповняють цілий багатий в події рік війни і які доконало австро-угорське військо у вірнім оружнім братерстві зі славною німецькою армією. Я духом і серцем при Моїх вірних борцях на суші й на морю; Я молю Всемогучого ласку для них. Уповаючи на Боже провидіння, хочемо спільними силами зносити всі допущені, недостатки і небезпеки, якіб нам ще не судились до здобуття гідного миру, який би забезпечив добро вітчизни. Так горячо, як Я стискаю руку, що держить маршківську булаву, так найпроникне Моя найсердечніша подяка і Мій привіт всю далеч до Моїх жвавих, що є на півночі й на полудні щитом і мечем Австро-Угорщини. Разом зі Мною буде широка вітчизна як тепер так і завєжди єввідома того, що вона посідає в своїй оружній силі.“

Сю подяку оповістив Архикнязь військови з додатком:

„Вояки, на сі ласкаві слова нашого найвишого Пана у нас тільки одна відповідь: Вірні до смерті!“

Воєнний перегляд.

(Від 12. до 18. серпня 1915).

В Галичині і на Буковині

за минулий тиждень не стало ся нічого важного, хоч і тут не вгадала стрілянина по обох боках з ворожих окопів, та що се значить в теперішній величезній війні.

В Росії

за те ішов і сего тижня переможний похід наших союзних армій невпинно вперед помимо завзятого опору Москалів, яких попало ся до сорок тисяч в полон а з ними поперх 400 канон, багато машинних крісів і иншої зброї, муніції і т. д. Крім того втратила Росія сего тижня решту своїх Польщі, яка вже в руках союзних армій, що стоять перед послідною російською твердинею, Брестом Литовським, яка мала хоронити Росію від Німеччини. І вона не опре ся нашим моздрам довго, так як упала твердиня в головнім місті Ковні далеко на

півночі вночі перед днем уродин нашого Монарха а з нею самих гармат чотириста і безліч иншого военного матеріалу і з десять тисяч російського війська. Сегодня-завтра впаде й твердиня в Ново-Георґієвську коло Варшави, що остала як островець серед моря німецького війська, яке вже завало велику частку її укріплень. А Москалі втікають усюди на схід в глибину Росії, бо де лише стануть до опору, там бють їх союзні герої і гонять далі і далі без стриму, безупинно.

У Франції

стоїть все як стояло, бо вороги не в силі здобути ся на ніякий важний крок проти німецького муру. А що годі щось зробити на землі, то йде борба у воздуху, але й тут німецькі літаки горою.

В Англії,

що серед моря гадала бути безпечною проти всего, бомбардують німецькі літаки вже навіть столицю Лондон, а крім того німецькі підводні судна затоплюють на морю англійські кораблі, один навіть з великим числом війська.

На полудні

Італійці нападають день і ніч зі всієї сили на наші загороди, але й сего тижня не вдіяли нічого помімо значних страт, і стоять, де стояли й доси. Наші літаки наробили Італійцям бомбами багато шкоди у місті Венеції, на залізницях, що йде в Італії поздовж адриатичного моря і на занятім Італійцями нашим острівці Пелагозі.

Коло Дарданелів

заядали Турки величезні страти Французам і Англійцям, бо за 6 днів, від 8. до 14. с. м., вбили 27 тисяч а ранили 50 тисяч ворожого війська. І за сию страшну жертву не зискали вороги нічого.

Наш 41. полк піхоти на війні.

Минув вже цілий рік, відколи буковинський 41. полк імені архикнязя Євгена т. зв. наш домашній полк опустив Чернівці. Він складає ся, як звісно, головню з Українців і Волохів, які разом творять автохтонне населене Буковини. Сей полк належить від давна до найліпших відділів австрійської армії; він збирав кроваві лаври так в Боснії як і в Італії, а видимим знаком его славної минувшости є знаний военний пам'ятник в Чернівцях, на перехрестю улиць Семигородської і Кучурівської. Історія сего полку вельми богата в геройські події й для того оздоблена найтеплішими похвалами з боку найяснішого вождя военного і его генералів. Світова війна, яка визвала всі народні сили Австрії до крайних зусиль, найшла і в наших українських полках вірних оборонців державного добра і спільної честі австрійського збору народів. Світлі подвиги головню 41. полку піхоти і его ревного побратима, 22. полку крайової оборони, який складає ся переважно з буковинських Українців, удостоїли ся найласкавіших призначень міродайних і найвищих кругів военної управи. Вистарчить заглянути до спису відзначень з поводу военного, щоби оцінити успіхи 41. піхотного полку в відверттю наймогутнішого ворога нашого, Москаля. Отсі цифри най послужать для оціненя хороброї постави наших крайнів. — З привалящих до 41. полку військових осіб одержали: ордер Леопольда 1, ордер залізної корони 5, ордер Франц-Йосифа 1, військовий хрест заслуги 26, Найвишню похвалу („Signum laudis“) 41, золотий хрест заслуги з короною 3, срібний хрест 6, золоту

медаль хоробрости 2, срібну медаль I. класи 60, срібну медаль II. класи 250, бронзовий медаль 189, похвалу з рамени команди австр. армії 38, від команди корпусу 38, з боку дивізійної команди 49 а німецький залізний хрест 7.

Перший раз опинив ся 41. полк в огні 19. серпня 1914 р. під російським Гусатином, отже на московській землі. Тоді то вдало ся по кількогоднинім бою розбити цілу бріґаду козаків з двома батеріями.

21. серпня відбула ся перша битва на буковинській землі коло Роранча. Москалі перли до самої столиці краю, щоби занятєм Чернівців вплинути на Румунію і потягнути її за собою против Австрії, а в данім разі пробити ся до Туреччини. В таку грізну хвилю доказали 41. полк а wraz з ним буковинське краєве ополчене, що доля краю в добрих руках. Ходило о поперте 22. полку крайового ополчення, а з того поводу завізав полковник Маергофер своїх вояків до крайної відпорности. 41. полк дійсно вшанував славних предків, бо нагнав ворогів поза границю аж до російської Новоселиці, спіймав 300 полонених і 4 машинні кріси і завдав такого страху Москалям, що дали спокій якийсь час; аж коли буковинські полки, 41. і 22., вістали покликані до Галичини, підважали ся Москалі до поновних нападів.

Ще тогож місяця серпня стрічаємо наших буковинських вояків вже на галицькій землі під Болшівцями коло Галича, а в перших днях вересня в околиці Львова, під Горожаною великою. Тут здобувають піхотинці 41. полку 12 російських гармат і забирають в полон кількасот Москалів. Відтак іде величезна битва під самим Львовом, яка триває цілі три дні довкола Попелянского ліса і в самім лісі. 41. полк стає свідком, а то чинним і рішачим свідком сих кровавих боїв а надто свідком тяжкого ранення свого команданта, полковника Маергофера, що незабавом попросив ся з життя. Хоробрий полк, виставлений на найгрізніший удар ворога, поніс такі великі втрати, що відкликано его до служби під Краковом. Генерал Горзенкий, доти командант бріґади, іменованій дивізіонером, оголосив такий пращальний приказ до відходячого полку: „Дякую сердечно при сій нагоді всім панам офіцерам за пожертвоване і непохитність, яку, незважаючи на смертельну небезпеку, оказали перед ворогом. Не менше дякую всім підофіцерам і мужів за хоробрість перед ворогом за їх неструженність і витривалість і за послух під найтяжшими обставинами. Остаточна перемога сему випробованому на війні полку певна.“

По дальших горячих днях взяв полк 27. жовтня 1914 р. участь і в поході на російську Польщу. В лісі коло Августова прийшло до острих перепалок з ворогом. Цілих 4 дні справ наш полк Москалів, якій являли ся в подевійній, а місцями і більшій силі. Де положене ставало грізне, там зараз спішили наші крайни сусідним полкам на поміч. В виду такої бознастанної готовости до пожертвоування сказав командант полку, гордячись своїми людьми: „Кожний з них герой!“ —

3. листопада почав ся для полку ряд боїв, що тривав до 18. грудня. Від сего дня займає він позиції в Карпатах, але вже під иншою командою. Полковник Тільцер, який був наслідником покійного полковника Маергофера, заслаб, а на его місце ступив полковник Гартман.

Гори-Карпати гуділи від безнастанних боїв, а піхотинці 41. полку ревно заняли ся военним ділом. Вночі 26. марта причинили ся головню вони до цілковитого знищення 56. російського полку інфантерії. Чи в день чи вночі — 41. полк стрічав з воївничим запалом ворога і не давав ему ні трохи відпочинку.

Коли 8. мая видано наказ іти на ворога, наш полк один з перших брав участь в погоні за Москалями. Здобуте гори Гаю дня 2. червня належить до найкрасших успіхів полку. І до висвободження Львова під проводом генерала Бем-Ермолія причинили ся в значній мірі наші крайни. Їм судило ся бути між першими, яких витало головне місто Галичини. Команда армії видала тоді ось яку похвалу нашим буковинським полкам:

„Довідаю ся, з якою бодростою і зневагою смертельної небезпеки поступили собі 41. п. і к. полк піхотинчий і 22. п. к. полк крайової оборони, здобуваючи укріплення Бруховиць. Висказую хоробрим полкам найповніше признаве. — Бем-Ермолій, генерал кавалерії.“

Нема сумніву, що отсі слова похвали для переважно буковинсько-українських полків в силі піднести значно повагу нашого рідного краю і нашого народу. Сини буковинської землі, ставши на спільній сторожі добра австрійської держави, зробили більше ніж свою повинність, бо брали участь у всіх рішачих боях і поклали вічні заслуги около своєї вітчизни.

За „N. W. Tagblatt.“

Українець-патріот.

Наших вояків, що попали ся тоді в жовтні, падолисті і грудні в російську неволю, Москалі почасти пустили а багато їх самі втекли і перебувають у своїх селах. В поблизах від Жидачева селах Галичини було їх з кілцем минулого року зо 50 до 60 мужа.

Одного дня приказав російський командант стації в Жидачеві досколичним начальникам громад, щоби арештавали тих жовнірів до Жидачева. Там поставили їх коло церкви, виставили образ російського царя і приневолити їх присягати вірність цареві.

Межи тими вояками був і рядовий 32. полку крайової оборони, на імя Іван Маличенко з Малехова жидачівського округу, Українець. Він не віддав руки до присяги. На запит російського команданта, чому не підніс руку, відповів Маличенко: „Я не присягну“. На се вдарив его російський командант дев'ять разів у лице й питав знов: „Ну, а тепер присягнеш?“ — Але Маличенко відповів рішучо: „Ні! Я присягну вірність мойому Цісареві і не присягну єї ніякому другому. Ви тут лиш вдерли ся і я вам ніколи присяги не зложу. Можете мене розстріляти або й повісити.“

Маличенка зараз відпровадили, дали ему 25 бків і заперли його. На другий день привели його знов перед команданта, а що він і сего разу остав при своїм, дістав знов 25 бків і знов заперто його. На третій день так само, але Маличенко не піддав ся. Тоді відвели його в напрямі до Миколаєва і що з ним далі стало ся, не знали. Його жінка лишила ся без нічого.

Отсю подію подає приказ начальної команди військової з дня 27. липня 1914 з таким додатком:

„Я чую ся спонуканим, признати жінці сего рядового даток 500 корон, яку суму посилає ся рівночасно почтою до команди кр. оборони Львів у Санчу задля передачі названій. Про ваїрцеве поведене, яке свідчить о сталости і вірности вояка має ся оповістити жовнірам.“

Архикнязь Фридрих.

Політичний огляд.

Наші побиті і унокорені вороги — Росія, Франція, Англія й Італія — заходять ся далі, як би то втягнути Болгарію, Грецію і Румунію до своєї компанії. Особливо раді би пустити їх на Туреччину. Болгарія не хоче дати ся у друге піддурити їхніми обіцянками, що за свою поміч дістане від Сербії Македонію а від Греції місто Кавалу з околицею. Греція вже відкинула се жадане, хоч там тепершнє міністерство уступило а нове мав би утворити прихильний Англії бувший міністер Веніцелос, грецький король і нарід противні всякому обкороєню свого краю. В Сербії старий лис, міністер Пасіч скликав скупштину на нараду і піби

готов дещо відступити Болгарам, аби їх втягнути до танцю а відтак показати дулю. — Що гадає Румунія, годі ще вгадати.

До сего клопоту мають наші вороги ще й свій домашній. У Франції хотять послі повалити міністра війни, найбільшого приятеля французького президента, який знов грозить, що й він уступить. Не знати ще, що з того вийде. — В російській Думі нарікають також на міністрів, на шахрайства доставників і на непорядки й жадають кари для винуватців. А в Англії настала велика агітація проти впровадження обов'язкової служби військової, якої там досі не було. — В Італії знов велика нужда, бо повернуло домів безліч робітників, що жили на чужині. На кінець нарікають наші вороги ще й один на одного, що не можуть нам нічого вдіяти.

Із „Загальної Української Ради“.

В середу дня 11. с. м. відбуло ся у Відні під проводом д-ра Костя Левицького засідане Загальної Української Ради, яке з огляду на вагу заважених на ній рішень можна назвати історичним засіданем в далекодоступній політичній значінню. На засіданні були присутні: д-р Стефан Баран, д-р Лев Бачинський, Юліан Бачинський, Іван Боберський, Микола Василько, Ярослав Весоловський, Микола Ганкевич, д-р Сидір Голубович, Володимир Дорошенко, Андрій Жук, Всеволод Козловський, д-р Олександр Колесса, д-р Микола Лагодінський, д-р Євген Олесницький, Маріян Меленевський, Василь Панейко, Омелян Попович, Іля Семака, Володимир Темницький, д-р Кирило Трильовський, д-р Леонін Цегельський і Володимир Ясеницький.

По переведенню дискусії, в якій забирали голос: Кость Левицький, Баран, Лев Бачинський, Василько, Весоловський, Ганкевич, Голубович, Жук, Колесса, Олесницький, Меленевський, Панейко, Попович, Трильовський і Цегельський прийнято по переведенні наради над поправками одноголосно поставлені Миколою Ганкевичем п'ять резолюцій, в яких Рада пересилає сердечний привіт і вирази вдячності союзним арміям, витає їх побідний похід на українські землі, від якого сподіє ся визволення Українців з царської неволі.

Опісля на внесок посла Василька ухвалено вислати відповідні телеграми до Цісаря, начального вождя нашого війська, Архикнязя Фридриха і до наслідника престолу, Архикнязя Карла Франц-Йосифа.

Від Монарха наспіла така телеграфічна відповідь на руки президента З. У. Ради, д-ра Костя Левицького:

„Его ц. і к. Апостольське Величство дякують найласкавійше за висказані у вірній преданності і патріотичнім одушевленню желання з нагоди славних побід союзних армій.“

З найвишого приказу директор кабінету
барон Шіслъ.“

Головний вожд нашого війська відповів такою телеграмою:

„Із щирим вдовolenем одержав я патріотичним одушевленем натхнене желане Загальної Української Ради й дякую Вам найгорячійше за те. Дай Боже, щоби льояльні Українці стрінули ся зі щастливою будучністю!“

Полевий Маршалок

Архикнязь Фридрих.“

Цісарський розпорядок великої ваги і для наших господарів.

Урядова віденська газета з дня 13. с. м. пише:

Вже в часах мира завважано від ряду літ, що в деяких околицях число самостійних мужицких господарств мейшає все більше і більше. Прагнучи, що се викликало, з природи річ ріжні; особливо дві причини показали ся дуже шкідливі, а то по діл ґрунтів і то, що багато мужицких господарств знищали ті, що заводило торгують му-

жицкими ґрунтами, що скуповували господарства, щоби їх парцелювати і з продажі поодиноких кавалків мати значні зарібки. В багатьох інших випадках скуповували мужицкі ґрунта дідичі, пераз на то, аби на вільних колах полях полювати.

Ріжні заступництва займали ся протягом послідних літ сею для народної господарки дуже непожаданою справою і шукали способів, як би її спинили, але сї наради не довели до пожаданой шіли.

Війна і її наслідки готові ще більше погіршити сїю шкоду. Велике буде число самостійних господарів, що в борбі за вітчизну втратили своє жите або стали нездібні до роботи. Можливо, що спадкоємці властителей, нові але вже нездібні до роботи властители будуть легко склонні, позбути ся власности, коли іза тяжких умов господарства, особливо задля браку робучих сил, не будуть годні обробляти сьве добро, особливо коли буде манити ба й натручувати ся нагода его продати. До причин, які і так спонукують до продажі, прилучить ся тепер ще й обза, що інваліди-каліки і спадкоємці по погибших на війні господарях дуже часто позбудуть ся свої власности іза браку рук і худоби до роботи.

Великий інтерес, який має держава на тім, щоби земля оставала як найбільше в руках сталого і спосібного до праці мужицкого населення і щоби воно її обробляло з таким замишуванем і так старанно, як то можливе тільки з любови до одічної скляби: сїй інтерес наказує зарядити законом що треба, аби не допустити до розбиття стосунків маєткових, чого зрештою побоювати ся в наслідок війни. Ою потребу признали й заступники головних господарських корпорацій, які правительством запитувало о їх думку.

Цісарський розпорядок з дня 5. септя 1915, який буде оповіщений в загальному вістнику державних законів, старає ся сотворити запоруку проти непожаданої для господарства продажі мужицких ґрунтів таким способом, що робить залежним перенесенє власности ґрунту, що служив різним чи лісним цілям, в дорожї правної умови меж живими від згоди комісії. Щоби не обходили закон, приписано те саме, коли хто хоче винаймити такі ґрунта на довше, як на десять років. (§ 1) Тому що продаж таких ґрунтів може бути когача для догеперішого власника і при тім не противна зглядом особи купця публічним зглядом, то не може розходити ся о то, щоби такі продажі попросту заборонити, треба тільки подбати, щоби розібрати поодинокі справу, чи допустити її в інтересі загалу. Комісія має наказ згодити ся, коли продаж або винаєм не противить ся загальному інтересови щодо удержання адрового мужицкого стану (§ 4), особливо тоді, коли добро остане ненарушене в своїх головних частинах і коли новий власник має на ній сам господарити, або коли добро мають розпарцелювати без посередництва особи, яка хогіла з того мати вииск, і ті парцелі мають ужити на те, аби сотворити або побільшити мужицкі добра чи загороди халупників, коли відділене поодинокі частини не шкодить якості повісталих власникових ґрунтів як мужицкого добра або коли продаж ґрунта не є частинною рішного чи лісного підприємства (§ 5). Засадиною має комісія відмовити дозвіл продажі торговникам дїбр, відказ коли мужицкі добра або їх для господарки важкі частини хотять закупити задля утворення або побільшення великої посїлости або з ушкодження догеперішній основної господарки — на пользование (§ 6). Виїмок дозволений лише настілько, о скілько з огляду на особисті і господарські обставини послідного власника, щоби оминити цілковитий занепад добра, продаж годі відвернути; але в таких випадках треба шувати відповідного купця (§ 7).

Правні умови, на які комісія не згодить ся, уважає ся неважкими (§ 1). Просьби о випис до ґрунтових книг, які не мають доказів сїй згоди, належить відкидати (§ 12).

Постанови сего цісарського розпорядку не відносять ся до ґрунтів, що записані в табулі, в книгах великопачі і копальняних тай до ґрунтів у містах а й до тих, які очевидно перевищують розмір мужицкого добра. Мірком найбільшого мужицкого добра має бути пересічний річний дохід в шестикратній сумі, яка потрібна до удержання родини, що числять сїм душ. Добро, що дає більший дохід, належить вже властиво до більшої посїлости і виняті зід сего права.

Дозволу комісії не треба для продажі ґрунтів сирігсвих, яку зарядить суд. Так само не треба сего дозволу для продажі на цілі військові, публічної управи, публічних і добродійних закладів, публічного руху, промислових, індустріальних і гірничих підприємств, будова домів, відтак для правних умов меж чоловіком а жінкою, нареченням і кривими або спорідненим в простій ліній і аж до четвертого степеня бічної ліній (§ 3).

Над дозволом продажі чи винайму буде рішати комісія, яку має ся утворити при кождім повітовім суді, до неї увійде начальник повітового суду або наазначений ним судія, один член іменований старостом, начальник громади або його заступник і один член, наазначений радою краєвої культури (§ 8). Проти рішеня повітової комісії можна відкликати ся до комісії краєвої, в якій склад входить президент краєвого суду або наазначений ним судія як голова комісії, один член іменований краєвим правительством, один краєвим віділом а один радою краєвої культури (§ 11). Для порішення відкликів буде наазначений короткий термін. І примусова продаж (ліцитація) мужицких ґрунтів буде залежати від дозволу комісії, щоби зашобіти нахужитям проти приписів сего цісарського розпорядку (§ 13).

Хто через невірні або неповні візання хогів би обійти або ударемити приписи сего цісарського розпорядку, підпадає карі аж до трох тисяч корон або арештові до шість місяців.

До сего цісарського розпорядку видало міністерство два розпорядки про те, як мають урядувати комісії і як просити о єї дозвіл на продаж чи винаєм. Другий розпорядок означає громади міські, для яких сїй розпорядок неважлив.

Фонд воєнного кредиту для Буковини.

Сей фонд, про який ми вже споминали, що о него старають ся наші посади, вже оснований розпорядком міністерства скарбу в порозумінню з міністерством внутрішніх справ дня 12. с. м. Сей фонд має заспокоїти потреби надзвичайного кредиту в наслідок війни. Правительством призначає на те шеміліона корон; фонд находити ся там, де є осідок президії буковинського краєвого правительства. Із сего фонду має ся уділювати позички, щоби залагодити господарські шкоди, які наробила війна в околицях незанятих або вже увільнених від ворога. Сї кредити будуть уділяти в способі банківних закладів і особам економічно бездоганим закладам і особам, що находити ся на буковині і мали в наслідок війни шкоду. Позички уділяти муть за відповідним забезпеченем і вони ограничені на два роки по закінченню мира, кредит можна уділяти буковинському краєвому банкові і бук. щадничій касі і прочим щадничим касам, щоби могли сповняти свої обовязки дотично купонів виданих ними паперів, вкладок на щадничі книжочки або в контокоренті. Відтак мати муть кредити господарі-рілники, торговники і ремісники, купці і промисловці, щоби могли відновити і провадити дальше свій заклад або нааравити будинки. Позичку мусить ся ужити тільки на сї цілі. Кредитовий заклад має право наглядати, ревідувати льокалі підприємства, книжки і переписку. Позички давати муть на запити довжні як нотаріальні акти безпосередно виконувати і на векселі. Задля обезпечки можна заложити цінні папери і векселі, реальности і гіпотекы та продайний товар або дати ручителя. Процент виносить пів проценту понад банківний а що найменше 5%. Позичку мусить ся сплатити найдальше за п'ять років по закінченню мира. Процент і капітал платний в пернім році можна за порукою відорочити на протяз першого року по закінченню мира. Управителя кредитового закладу іменує міністер скарбу а урядників президент краю. Державний надзір провадить правительственный комісар.

НОВИНКИ.

Календарик від 22/8 до 28/8 1915.

Дні	Стиль		С в я т а	
	я.	ст.	православні	римо-католицькі
Н.	22	9	Матея ап.	Сави бл. Тим.
П.	23	10	Лаврентія мч.	Филипа
В.	24	11	Євста м.	Вартоломея
С.	25	12	Фотія Ап.	Людвіка К.
Ч.	26	13	Максима ієр.	Зефірини
П.	27	14	Михей Т.	Йосифа К.
С.	28	15	Успеніє Пр. Б.	Августина

День уродин нашого Цісаря, який річно обходять в цілім царстві як велике всенародне свято, став ся с. р. торжеством незвичайної радості, бо побіди над найгіршим ворогом Цісарського Дому, австрійсько-угорської держави а для нас з осібна ще й нашого рідного народу. Тому то помимо неперестанного ще грохоту гармат і крісів на широкім полі воєнним, помимо все нових і нових потоків крові, радіє ціла держава щирою радістю, що Всемогучий дозволив Батькови-Цісареві перебути щастливо 85-тий, сїй найтяжчий рік життя і діждати ся в найгіршім горі великої відроди і певної надії на щасливий, ясний вечір Свого праведного життя... Святотні богослуження, військові походи з музикою і лямпіонами у прибранім хоругвами Відни та ріжні торжества тут і в цілій монархії ба навіть на полі воєнним є виразом щирої любови, великої пошани і вірної привязаности народів усеї держави для освяченої незвичайною старістю, мудростю і нечальністю особи Батька-Цісаря.

Наслідник трону і його подруга в Будапешті звиджували військові шматки, уділяли послухана й давали обід угорським достойникам і їхнім полрукам, звиділи й деякі околиці тай й повернули 15. с. м. назад до Відни, прошані одушевлено тисячами народу.

Наслідник престолу в українських січових стрільцях. Дня 23. липня авдіє Архикнязь Карло Франц Йосиф на галицькій фронті і одну сотню наших Січових Стрільців. Сотник Дідущок адав рапорт про число і поведене Стрільців, на що престолонаслідник сказав: „Тішуся дуже, що вас тут бачу. Я чув багато про ваші героїські подвиги. Чув я багато й про вірність українського народу, який тільки натерпівся від ворога. Ви слава і честь українського народу.“ — Відтак розмавляв Архикнязь з поодинокими Стрільцями й розпращався з ними серед окликів „гура“ і „слава“.

(Укр. прес. бюро)

Галицький краєвий відділ у намісника генерала Колларда був 12. с. м., щоб його повитати й просити о державну поміч на відбудову знищеного Москалями краю. Намісник обіцяв старати ся о всяку можливу підмогу для краю й що він надіє ся на поперте з боку кр. відділу. Намісник звернувся з особною до українського члена кр. відділу в українській мові із словами сердечної подяки і обіцяв відповісти вложеній на него Монархом задачі після своїх найліпших сил.

Звертаємо увагу наших господарів на переважні для них справи, а то на „фонд воєнних кредитів“ і на цісарський розпорядок о продажі мужицьких ґрунтів, про що пишемо обширніше в сім числі „Буковини“. Оба єї розпорядки великої ваги, бо хоронять наших хліборобів від лизварів і ґешефтарів, що особливо в сей страшно тяжкий час чагають на людське добро.

3 поля війни пишуть нам: „Прощу помістити в „Буковині“ отсе: На жадає буковинських і галицьких воєнків-Українців а від себе з окрема складаю отси нашу найщирішу подяку нашому невипущному панови послови Василькови за его старання взагалі, як також за безплатне висилане ґазети „Буковина“, календарів і молитвенників, котрими заґріває нашу воєнську душу, ділом — і українським словом напоминає нас не боятись смерті. І ми в дійсности смерті не боїмось, носимо голови гордо і за завзятостю ідем вперед на ворога-кага і зрадника нашого, щоб здобути славу державі і славу нашому найяснішому Монарху — Франц-Йосифови I. а волю України. Най жде Австрія! Покарай, Боже, Англію! Капраль II. Патаковський, Гуцул-Українець.“

Цісар похвалив буковинських політичних урядників за добру службу підчас війни і уповажив президента графа Мерана, якого приймав 8. с. м. на авдієнції, щоб сию похвалу і подяку переказав урядникам.

„Пільна Часопи́сь“ (особну відбитку Військового Листка Штрифлера), видавану міністерством війни для наших в полі стоячих офіцерів і жовнірів в німецькій, українській і інших державних мовах, можуть набувати від тепер також приватні особи.

„Пільна Часопи́сь“ містить популярні нариси про військове і політичне положення, статі про господарство, оповідає вважаних народних письменників, описи героїських діл, вісги з краю, хроніку всіх важливіших світових подій і пр. Богато карт пояснює текст. „Пільна Часопи́сь“ бажаний дарунок для наших жовнірів і спомин про ті великі часи, які переживаємо. Передплата „Пільної Часопи́сь“, котра виходить раз на тиждень і обіймає 16—20 сторін, вносить чвертрічку К 250; можна її набувати через павдворну книгарню Л. В. Зайдель і Сын, Відень, I. Грабен, 29. (L. W. Seidel & Sohn, Wien, I., Graben, 29).

Волохам дістало ся від Москалів лише в Боянах гірше, де грабили, нищили, ба й палили вперед живітські а ціпнітшіє й християнські хати, палили тамошного православно священника, школу, народний дім, касу, забрали всю худобу, дріб і хліб, збещестили жінок, дівчат, ба навіть одинацятилітню дитину. Наконєць Вольчинський, що списав про все довгий протокол, твердить що навіть один російський офіцер казав, що то не жовкіри, а злодії, розбійники і оскатна дика зволч, з якими й вони не годні собі даги раду.

Як Москалі лютували в Топорівцях, про се подав тамошний православний священник о. Митрофанович страшні річі до урядового протоколу. Вперед обрабували салдати враз із товпою голодранців з Бесарабії Жидів а відтак і панотця, сім разів добували ся і до православної церкви, хоч нібиго прийшли ратувати православну віру. Підчас пізніших нападів на село забрали всю худобу і 70 найзаможніших господарів із собою, ба ще й запалили 50 хат тих людей, що не мали чим відкупити ся від рабіванків.

Причину погромів російського війська додає бувший міністер війни Сухожильов в темноті народу і підкупности урядників. Що се правда, на те знов найкрасніший противний доказ побіди Німеччини, де нарід просвічений а урядники ретельні і сумлінні, як рідко.

„Ви вори (злодії), не салдати“, мав сказати один російський офіцер до своїх козаків. І справді мав слушність, коли уважити, які зручні в рабівництві російські жовніри. Так ото шукали вони у Вижинці в домі одної пані за нашими воєнками, себго за грішми всюди по всіх закутках, в печах, шухлядах, кишнях а на остаток пайшли в клубку 200 корон, хоч було більше клубків і хоч їх не розмотували, а тільки обмацали. Майстри, тай годі! „Ви вієте тільки красти“, мав той сам офіцер сказати, „а Австрияки воювати, тозу й не диво, що Австрияки побідаєть.“

Два мілони полонених набиравало ся за перший рік війни в Німеччині і в Австрії, а то 23 тисячі Сербів, 331 тисяча Французів, Бельґійців і Англіїців а один мілон 654 тисячі Росіян.

Відвічальний редактор: Омелян Попович.

Знов московські звірства виязило ся над рікою Бистрицею в Польщі, де колючи шанці засліняли ся жітками й дітьми, яких погонили туди, де й полягло чамало жертв дакунів.

Коломан Сель, бувший угорський президент міністрів великого значіння, помер 16. с. м. на 70. році жити.

Москалі в Дерелюю коло Молодїї обрабували дворець велієнці, а що не забрали, положили, побили, понищили. Зрабували й підпалили відтак почту і кілька інших домів, а людей, що хотіли гасити вогонь, роїгнали наґайками. Відтак пішли до Францтаю і спалили там лісничівку і лісничу школу реліґійного фонду. Зі страху перед дикунами агинули дві жінки на удар серця.

ДМИТРО МАКОГОН.

На самоті.

(Нарис.)

Лежав на краю ліса, під невеликим корчем ліщини, опер голову на руку і сумними погасленими очима глядів перед себе. Був гарний літній ранок. Перед ним розстелив ся великий лан зрілого жита. Воно, купаючись у сонячних промінях, а подякою клонило ся до долу і повірно схилило головки перед мочучим батьком свого життя. На лані жали жінці: селяне, дівчата і жовіри. Жартувала молодь із собою, дівчкі дівочі сміхи вдарили в його уха, веселий гамір будив його із задуми і нахликував до гурту, до людей. Дарма! Йому малійша самота, сьогодні хоче бути самий а собою....

Деся недалеко гуділи своїм нитоним голосом тяжкі гармати, чути густі стріли крісів, та він на се не звертав і найменшої уваги. Як рільник привикає до співу жайворона, як звикаємо до монотонного ходу годівника, так й він навик до сего страшного гуку гармат, адаєть ся, його навіть не чує. Цілий довгий рік день і ніч слухає його, не диво про те, що воєнна музика не відбиваєть ся гомоном у його душі, не поґраєє його нервами.

Цілий божий рік... Так справді! Сьогодні саме рік, як він виїшов із рідної хати. Поцілував свої діти, — троє невинних, красних авелат, — отер покванно слезу з ока і сів на фіру. Біля нього сіла його вірна дружина, бліда в почервопільних очима від гіркого плачу і безсонної ночі. Так само як і тепер світило гарно сонце, вмішало ся до людей і манило їх до життя. Щасливого, хорошого життя...

Усю дорогу їхали мовчки. Страшний демон розлуки всадив ся поміж них і прадзлював кождіський хогіби найменший звук у горлі. За ними і перед ними їхали воєн довгий рядом, на них сиділи наші селяне. І вони спішили сповняти свій горожанський обовязок, заплатити податок крові. Часами, серед туркоти возів, долітав до його уха жалісний плач жінок, часами знов понеслась тужлива воєнка пісня... Там на переді його добрий сусід-воєжирює свою жінку, яка, ухопивши руку свого ґадця, цілує єї із всіх боків, — і голосить, страшно голосить. Немов за помершим.

— Та бо ти не плач, ади, сміють ся люди з тебе... — говорив сусід, хоть нікому і в ґадці не було сміятися.

— Так я тобі кажу: як мене убють, ти маєш три фальчі поля, маєш нову хату, корову, коня, — і доста з тебе. Будеш жити, як другі живуть. А діти підостуть, тобі допоможуть. Лиш на Іванка уважай, приучуй його а-замоладу до роботи, а то розґратить мою працю. Він такий якийсь вдає ся, лиш пустота йому в голові. Бий, приґипай доки молодий, бо виросте і будеш нещаслива. Ну, тахо кажу, не голося, ади захриплась вже...

Давні, забуті спомини роєм заворушили ся у його голові, творили свіжі образи і укладала їх за рядом на землі перед його очима.

Вони вже у місті. Там панує падавичайний рух. Велика маса селян із скринками у руках вештає ся по улицах, бігає на всі боки, щоб остаточно злата ся з одною із головних струй. Вони провадять до цісарських касарень. І він прилучив ся до одної маси, аівав ся з нею. Німо без слова розпращав ся з женою і замішав ся між гуртох. Та єї тужливий вір сідив за ним, він відчував його на собі. Перед касарною ще раз оглянув ся. Вона стояла на тім самім місці, стояла нерухожо, мов та бездушна статуа. Мов то дитя, праловлене на недозволенім вчинку, скоро відвернуло свої очі від неї і приспішеним кроком увійшов на касарняне подвірє...

Від того часу минув вже цілий довгий рік. Його вразлива душа навила до найстрашніших картин, образ явищеня і нужди не приковує його очай до себе, байдужі йому гарматні стріли. До всего навив, — лиш до сердечної туги навила не може. Вона авляєть ся йому усе новою, свіжою, що динни відчуває єї, пізнає єї щораз то більшу силу. Він піддає ся їй, не має сил бороти ся з нею...

... Цілий рік страшної, світової боротьби, мілони проти мілони. І його нарід виступив тепер із оружем в руці, охотно прилучив ся до одних мілони. Та там, по другій стороні, між найбільш лютьми його ворогами по неволі находит ся також і його рідні брати. Одна кров, одна душа, ті самі бажаня...

Ах, чому не арозуміли вони ваги великої хвилі!... Чорна думка непевности ґайвороним вигеліла з його душі, сіла на голову і клювала його мозок. Він почув фізичний біль і стогнав тихо, але болучо.

Нараз ангел надїї райскими шатами вашелестів біля нього, присугнув ближе і похилив ся над його головою. Стривожений ґайворон відлетів — а ангел, узявши його зболілу голову у свої долоні, шептав йому до уха:

... Встане Україна!.. Молода, свіжа, обжата своєю власною кровю. І аажне щасливо народ із рода в рід покляняти ся буде теперішній, великий хвилі. І ти жити меш у своїй рідні, жити меш у щастю, як член великого, славного народу...

Лежав під невеликим корчем ліщини, жаїбно ловив кожний ангелський звук, примкнув очі і вдоволено усміхав ся...

1. VIII. 1915.

Думка.

Написав Стефан Витвицький.

У неділю пополудни вістка наступила, Що Сербія Фердинанда нашого убила; Наступили сумні вісти у цілій державі, Що померли дві особи від Сербів в неславі. — Вже минає один місяць, другий наступає, А Сербія із Москалем войни виглядає. — Як почала та Сербія з Австрієюв ся бити, Тоді Москаль, цар зрадливий, став і боронити. У п'ятницю пополудни вістка наступила, Що на нашу рідну землю йде ворожа сила, Наступили сумні вісти у рідній країні, Заплакала жінки й діти у кожній родині. А в неділю ранесенько в церквах зводи зводять А жандария татів, синів на войноньку гонять. Питають ся мене діти: „Куди йдем тату? На кого ти подимаєш нашу рідну хату?“ — „Діти мої ріднесенькі, щож маю робити? Я вас мушу покидати, йти край боронити.“ В понеділок жінка встала тай стала ридати: „Нема мого чоловіка, пішов воювати.“ Обійжались жінки й діти, стави голосити: „Як будемо без нашого татка бідні жити?...“ Вже минає п'ятий місяць, шестий наступає, Нема чоловіка дома, чомусь не вертає. Ой настав рік п'ятнацятий тай не веселіє, Не одна ся жінка дармо на мужа надіє. Не надій ся, жінко, дурно, не плач, не жури ся, А аа свого чоловіка Богу похоти ся! — „Ой Боже мій милостивий, пречистая Мати, З ким я буду мої діти тепер годувати? Пішов мій друг на войноньку тай там і загинув, Мене бідну з діточками на віки покинув.“ — „Ой у поли керниченка, в ній вода чистенька, Чогось моя головонька завсідги тяженка. Ой стаю я на фальдвасі тай думку думаю, Милу жінку, рідні діти все на ґадці маю. Ростав я ся з родиньоньком, із дітьми, з женою, А сам мушу пробувати в горах під скалою, Ані сьвітла, ані хати, так треба стояти І не прийде жінка, діти, мене відвідати. Летять кулі із канонів понад головою, Я забув ся, чи я мертвий, чи живий тут стою. От надходить нічка темна, треба помолитись, Може прийдець за хвилинку сей сьвіт полишити. Чи то рано чи у вечер на смерть готови ся, Бо то війна, пане брате, корсьє, не горди ся! Бренять кулі коло мене, попри мої уха, А коли яка зачепить, то агину як муха. Ой не одиє стратив ноги, і не одиє руки, А не одиє на Сибірі терпить тяжкі муки... Ой на горі явір росте, гилими хитає, Недаремно моя жінка мене виглядає... Діти мої дрібненькі, мої голубята, Не будете ви видіти рідненького тата; Бо ваш тато ріднесенький пішов на Вкраїну Тай на війні а вігину на віки загинув. Не виглядай, жінко, дармо, в віно не диви ся, А за мене молодого Богу помоли ся. Над водою, над бистрою розросли ся доли, Обросли жінці очі дрібнесенькі слезами. — В Німеччині славний цісар з нашими союз має, Свої війська і канони до нас посилає, Посилає свої війська і свої гармати; Гей розібем вороженька на дрібні шкати. Допоможи Пане Боже, Пречистая Мати Як найскорше Москаля із краю прогнати, Щоб побідно у Бескидах гармати заграли, Від Бескиду до Києва ворога загнали! — Вітає Москаль із Карпатів тай не оглядав ся, З Галичини, з Буковини на вік попрощав ся.

Від Адміністрації „Буковини“.

Просимо всіх, кому висилаємо нашу газету (крім тих, що є на постою воєнним), щоби написали нам зараз, чи дістають „Буковину“, бо инакше перестанемо єї посилати, аби не пропадали газети і марки пушто-дурно.

3 друкарні І. Н. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8.

„БУКОВИНА“

виходить поки що кожної
суботи.Редакція і Адміністрація:
III. Rennweg 94 III/14.

Поодинокі числа по 10 сот.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“

Organ des Verbandes der
ukrainischen Reichsrats- und
Landtagsabgeordneten der
Bukowina.Redaktion u. Administration:
III. Rennweg 94 III/14.versendet an Militär-Spitäler
und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.

День цісарських уродин.

Розказ начальної команди до армії.

Жовніри!

Вже більше як один рік стоїть уся збройна сила Австро-Угорщини на суші і на морі в борбі, найбільшій за всі часи, проти цілого світа ворогів.

На незчислимих полях битви бороли ся армія і флота з непохитним героїзмом і вибороли для прапорів і фляг Австро-Угорщини нову, незабутню славу.

В тяжкій борбі випробовані і побідні, в сильній вірі на остаточну перемогу за нашу справедливу, святую справу, святкуємо сьогодні вже другий раз в полі свято уродин Его Величества нашого найласкавішого Цісаря і Короля. Не як звичайно в часах миру можемо обходити святоточно сей найбільший празник кожного жовніра. Зі зброєю в руці стоїть більша частина з вас око в око проти ворога! Однак, донебудь би нас знайшов сей празник — в горячій боротьбі на кровю политім полі, в поході чи в таборі, на суші чи на морі — всюди згадуємо нині з глибокою почесністю світлу особу нашого найласкавішого воєнного вождя. Як в нашій цілій гарній батьківщині, так також з ваших рядів, під боком ворога, шлють ся нині найгорячіші молитви до Бога, котрий благословить нашу зброю, о здоров'я нашого улюбленого Цісаря і Короля. — Злучім наші найщиріші желання з нагоди того святого празника з новим обітом, що ми — яка доля нам не судила ся — видержимо в борбі мужно і вірно, поки дозволить нам Божа ласка, що виберемо остаточну перемогу і сплетемо свіжий лавровий вінець на сіду голову нашого улюбленого Цісаря-Короля. Най Всемогучий хоронить його і дарує йому ще много літ для добра вітчизни і для добра нашої оружної сили.

Полевий маршалок Архикнязь Фридрих.

Воєнний перегляд.

(Від 19. до 25. серпня 1915).

В Галичині і на Буковині

не стало ся за минулий тиждень нічого важливого. Аж 23. с. м. почав ся на бессарабській границі живіший рух; гук гармат чути виразно аж до Черновців. Коло буковинсько-румунської границі зібрали Москалі нові сили а російська кіннота заїхала була аж до Румунії, відки їх прогнали румунські гранічари. У Москалів наші бачили японські канони з японськими офіцерами. А на самі уродини цісарські показав ся був над Чернівцями російський літак, якого прогнали наші літаки, що обкидували відтак зібраний у місті нарід цвітами.

В Росії

гонять наші союзні армії Москалів все далі на північний схід. У Волині (від галицького міста Сокаля

Відвідини наслідника престоло архикнязя Карла Франца Йосифа (1) у українських Стчових Стрільців над Золотою Липою. Сотник Василь Дідушок (2), атаман Гринько Коссака (3).

на північ) заняли наші місто Ковель і тим перетяли Москалям залізну дорогу, що йде відти на полудне аж до Києва а на північ до твердині Береста Литовського, яку наші союзні війська оточили вже з трох боків, так що Москалі забирають ся вже із сего послідного укріпленого пристановища й віддадуть його сьогодні-завтра в наші руки.

Подовж цілої боевої лінії, що тягне ся з півночі від Рігайського заливу аж до Сокаля в Галичині пішли наші союзні війська величезним кроком із заходу на схід, хоч Москалі опирали ся де і кілька могли. Сьогодні посунула ся боева лінія так на схід, що йде від Ріги на полудне недалеко Вільни попри Гродно; Берест-Литовський і через Ковель до Сокаля.

Найважливішими подіями сего тижня є ті, що наші заняли силою твердиню Ново-Георгієвск коло Варшави а в ній полонили 6 генералів, 85 тисяч жовнів, забрали 700 канон і безліч иншого воєнного добра і матеріалу, ба навіть два міліони рублів золотом; друга подія була, що Москалі мусли покинути другу твердиню Осовець, найблишчу від Прус.

Крім полонених в Ново-Георгієвску попало в наші руки в поодиноких битвах ще поверх 30 тисяч салдатів, 130 канон і др. А трета важна подія тота, що німецькі воєнні кораблі вдерли ся в російський залив коло міста Ріги.

Отсе були славні діла наших союзних героїв за один тиждень, які навіть вороги уважають переважними.

Натомість ніхто з них не може похвалити ся ніяким значним успіхом ані в Франції, ні з боку Італії ані коло Дарданелів, де все стоїть, як стояло, хіба що ворогів чимало упало.

Наші союзні війська заняли твердиню Бересту-Литовського, вдерши ся до неї силою 25. с. м. вночі; Москалі втікли.

Політичний огляд.

Погром Росії і безсилність її союзників Англіїців, Французів таї Італіянців на всіх прочих полях війни приневолює їх шукати ще більше хоч би дрібних помічників. І тому жебрають у Болгарів, Греків і Румунів безнастанно, хоч доси без успіху. На Сербію назирають, щоби обіцяла, що верне Болгарам Македонію, а Грекам докучають то просьбами то грозьбами, аби також відступили хоч на папері дещо Болгарам, які найблишні до Турків і найскорше, бо із суші могли би забрати Царгород і віддати його Москалям, чого сі найбільше прагнуть. Але Болгари ані руш послухати тих, що їм передтогид забрали овочі тяжкої кровавої борби з Турками для Сербії, бо не пустили Болгарів тогди до Царгороду, від якого вже не далеко були.

Так і Греція, де власне пріятель Англії, Веніцельос, став знов президентом міністрів, погодивши ся вперед із грецьким королем, що й він буде противний тому, аби відступити Болгарам якийнебудь клаптик грецької землі.

Румунія покищо ні сюди ні туди, шпекулює мабуть, якби то знов хитро-мудро невеликим коштом придбати щось, як то було передтогид по балканській війні. Але сего разу тече занадто багато людської крові за кожний хочби найменший добуток. Тут і в Болгарії притихли дуже підкуплені рублями газети, відколи наші союзні війська гонять Москалів мов зайців оперед себе.

Навіть Сербія не хоче вже слухати грозьби Росії і сербська скупщина радить і радить на тайних засіданнях, чи дати Болгарам Македонію чи ні.

Отся жебранина великих моцарств у маленьких корольків показує найкрасше слабосильність, страх і розпuku наших ворогів. Ба що більше! Англійський король втікає з родиною із столиці Лондону на північ, бо німецькі балони-Цепеліни кидають бомби на його королівську палату, а російський цар

збираєся також із цілим своїм двором ба й із правительством із Петрограду мабуть до Москви, бо боїть ся не тільки німецьких літаків, але навіть вже німецького війська, що від Петербургу віддалене вже лише на дванадцять годин їзди поспішним поїздом. Не менший страх царя й перед власними людьми невдоволеними таким ходом війни й тому втікає до Москви, бо там Москалі засліплені ненавистю до Німців більше як у освічених Петербурзі. Така то кара спала на наших ворогів за їх рабівницьку зухвалість, бож вони хвалили ся, що стануть ще тогді у Відні і в Берліні, а тимчасом втікають їх володарі вже з Петербурга ба навіть із Лондону так само як ще тогді втік сербський король і французький президент і його міністри з Парижу, що мабуть небагом знов повторить ся, але вже так, як із королем Бельгії, що ледви коли туди верне.

Одну слабеньку потіху мають наші вороги, а то, що Італія виповіла війну Туреччині, ніби за те, що Турки підюджували Музульманів у Африці, які гонять відти Італійців, і те, що Турки не пускають до дому Італійців, що є в Туреччині. Але ся приклюдка придумана, а правда в тім, що Італія стала за гроші й обіцянки наймичкою наших ворогів, яких мусить слухати й посылати своє військо на такий самий заріз під Дарданелі, якого дізнали єї пани Англіїці і Французи. Туркам не страшний і сей новий воріг-боггуз, а нашим стане легше воювати проти меньшого числа Італійців.

Отсі клопоти наших ворогів викликали й у них дома невдоволене, яке росте й росте ме очевидно з нашими дальшими перемогами. За те їх надії на наші домашні невгоди не сповнили ся, в Австрії дома спокій і згода, а зі славним поступом союзних армій росте надія, певність, одушевлене і єдність. А в Німеччині те саме, чому дав вираз саме тепер німецький сойм, який призначив однодушно знов десять мільярдів на воєнні потреби. Промови першого міністра-канцлера і міністра скарбу Німеччини тай усіх бесідників-послів виявили певну надію на остаточну перемогу над усіма ворогами й непохитну волю провадити війну далі аж до світлого кінця-миру. Із тих промов цікаве ще й те, що наші союзні держави не гадають пустити з рук того, що вже здобули і ще добудуть.

Промова канцлера Бетмана-Гольвега була повна цікавих подробиць про те, як він надармо заходив ся о мирне пожитє з Англією а відтак о відвернене сеї війни, яку завинили єдино наші вороги. Про польське питанє сказав, що давнє противенство межі Німцями і Поляками уступити та що у визволенім з московського ярма краю розвине ся під управою Німеччини національне житє. Нова Європа має стати покровою миру і волі великих і малих народів. „Видержимо“, закінчив канцлер серед бурі оплесків цілого сойму, „видержимо в боротьбі, доки народи не зажадають від винуватців миру, доки не промостимо дорогу для нової Європи, вільної від французьких затій, московської захланности і англійської опіки.“

Протест „Загальної Української Ради“ проти насильного забирання Москалями української людности з Галичини і Буковини до Росії.

Уступаючи перед славним побідоносним походом союзних армій, управа російської армії в східній Галичині і на Буковині хошила ся заряджень, котрі звертаючи ся так проти монархії як з окрема проти українського народу в своїй повній нагоді дають пізнати нечуваний варварський спосіб воювання Москалів і їх спосіб поступовання, обчислений на кождім кроці на знищенє Українців.

Нашим військам полав ся в руки розказ армії російського XVII. корпусу з 20. червня 1915, де містять ся постанови для російських військ на случай відвороту з Галичини. В сім розказі заряджено між иншими: Спонукувати всіма способами або иншими словами змушувати силою населене східно-галицьких і буковинських повітів прилучувати ся до втікаючих Москалів, забрати з собою поза російський фронт всю худобу, всі коні, всі бронзові начиння включно з давами і все, що може служити до ужитку армії, як також забрати з собою всі господарські цінні збори а вкінці знищити всі припаси средств поживи, які знаходять ся у населення а яких не можна забрати.

Відповідно до сего приказу армії забрано масово до Росії примусом і насильствами населене східногалицьких і буковинських повітів, з яких прогнано Москалів, розсіваючи грізні вісти про мимі насильства союзних армій, при чім забрано все, що представляло вартість і могло бути забраним, а решту або спалено або знищено.

Забране населене завезено в глибину Росії переважно до українських губерній, де воно є виставлене на найбільшу нужду, а часто на голодову смерть.

Злочинність Москалів іде так далеко, що представляють нещасливих перед місцевим українським населенєм і старають ся сим зменшити прихильність до Австрії і збудити ненависть до неї.

На разі єще не можна точно усталили числа Українців, забраних зі східної Галичини і Буковини, в кождім случаю є воно дуже високе і виносить много десятків тисячів.

В теперішній світовій війні ні одна оружна сила не важить ся масово забрати з собою спокійне цивільне населене, а іменно не тільки мушун але також жінки і діти, що є сполучене з рабунком і знищенєм майна. Се варварське поступованє, яке в нечуваний спосіб нарушує основи міжнародного права і є насміхом над примітивними поняттями людськості, є виключною окремішністю московського способу ведення війни і московської культури. Вириває ся з рідної землі багато тисячів невинних, спокійних, австрійській державі і династії в цілому душею відданих селянських родин, яких обрабовують з цілого майна і під господарським зглядом цікавито руйнують та викидають в бездонну пропасть непевної будучности. Так виглядає в дійсности обіцяне освободженє славянських братів.

Цілю сего злочинного поступованя є без сумніву вилюдненє і знищенє краю, відобране приросту для австрійської армії, а передовсім се поступованє звертає ся проти українського народу, на якого землі по раз перший сї міри знайшли приміненє. Воно творить почесне завершенє перенимаючої грозою роботи знищення, одну з безчисленних мір московського панованя проти Українців, одно звено в ланцюсі нечуваних переслідовань і таких моральних і матеріальних шкід, як заборона українського письма і мови, замкненє шкіл, господарських, наукових і культурних інституцій, конфіскація фундаційного майна, обрабованє фінансових інституцій, вивезенє першого і найбільшого заслуженого в народі, насильство над церквою і вірою. Не вдало ся Росії здобути Український Шемонт і задусити під своїм панованєм, використовує отже хвилю соромного відвороту, щоби ще в сій останній хвилині заподіяти українському народові в східній Галичині і в Буковині можливо найбільше лихо, ослабити і знищити його силу в дотеперішнім свободнім місці розвитку, вилуднити і спустошити його цвітучий край.

Українська Загальна Рада в імені цілого українського народу підносить сьвятоточний протест проти сего одинокого у всесвітній історії поступованя російської управи армії і полишає цілому культурному світові осудженє сего перенимаючого грозою насильного акту.

Рівночасно висказує Загальна Українська Рада своє найтепліше співчутє і найсердечнішу прихильність тим нещасним тисячам співгромадян, яких відвічний ворог забрав з собою — з тою сильною вірою, що з повним погромом злочинного ворога прийде час їх скорого освободженя і повороту на рідну землю.

Підписана Загальна Українська Рада звертає ся до ц. і к. австрійської управи армії, як

також до ц. к. крайової адміністрації Галичини і Буковини з горячим зазивом, щоби сій невинній, знасилуваній або підступно уведеній людности улєкшити всіма способами поворот і ввести її в її рідні оселі і в горожанські права.

Холм і Волинь.

Відколи союзні війська пішли побідним походом в Галичину межі Сяном і Бугом на північ до Росії, від тогди веселили они на українській землі, Холмську і Волинську. А тепер, коли станули під твердинею Бересту-Литовського, заняли уже цілу холмську землю українську.

Холмська земля тягне ся власне від північної границі Галичини, яка є межі рікою Бугом а містом Відгораєм по правім боці ріки Сяну, на північ межі Бугом а Вепром і далі майже однаково за широко аж знов до Буга, де він від Береста-Литовського завертає на захід аж до міста Дорогичина.

Сей край а навіть ще й місто Люблін належав колись (в 13. віку) до українського короля Данила, а Холм був єго столицею. Та з часом припала холмська земля до Польщі, а при розборі Польщі до Росії.

На холмській землі жие кругло пів мільона Українців, надто є а тритина Поляків, та ще Жиди і Німці — Українці були греко-католицької віри, а коли Москалі стали їх силою навергати на царське, тогди переступила половина до римо-католицької віри, через що польські євондзи стали їх польщити. Але холмські мужики ненавидять так само московських батюшків як і польських євондзів та дідичів, хоч ще мало свідомі свої української народности.

Волинська земля тота, до якої увійшли наші союзні війська із Галичини від Соваля на північ і де заняли місто Володимир-Волинський. Волинська губернія тягне ся від ріки Буга на схід аж до міста Житомира, на північ до Поліських Болот, а на полудне до жєлізницї, яка йде від галицької столиці Підводочиск аж до російської Жерічки. У сій губернії жие 4 мільони душ, з того 3 мільони Українців, 1/2 мільона жидів, майже 1/4 мільона Німців і стількож Поляків та трохи Москалі-чиновників і Чехів-польоністів.

Волинська земля одна з найстаріших українських, бо про неї згадують арабські літописці вже в 7. віку. Володимир Великий збудував 989 р. з нагоди хрещеня Руси місто Володимир-Волинський. А коли по смерті єго сина Ярослава Мудрого розпала ся київська держава, то волинська відтак зросла, обіймаючи холмську, галицьку ба навіть і київську, а єї володар Данило став навіть королєм галицько-володимирським (1253 р.) Цілих 100 років видержало се королівство напади Татарів, Литовців, Поляків і Угрів зі всіх боків, аж Галичину забрала Польща, а волинську землю Литва. Мимо того українське житє на Волині не завмерло, бо князь Любарта а відтак Сведригайло боронили єго проти Польщі, а князь Константин Острозький заложив вищу українську школу, бібліотечку і друкарні. З роду князів Слуцьких, Корецьких, Вишневецьких виійшли славні українські учені владики, воєводи і др., між ними українські гетьмани Вишневецький, Наливайко, Павлюк і др., а на остаток славний Іван Мазепа, що послідній боров ся 200 років тому проти московського царя. І хоч по упадку гетьманщини волинська шляхта польщилась і пристала до римської віри, то є ще й тепер шляхетські родини, що почуввають себе Українцями. З такого роду виійшла славна поетка Леся Українка, учений Володислав Липинський і др. Від волинського князівства „Володимирії“ і так само від королівства „Галича“ має наш монарха назву „короля Галичини і Володимирії“.

Дівчата-борці у розстрільній.

Написав Франц Мольнар.

(„Neue Freie Presse“, 19. серпня 1915).

Серед наших військ, що борють ся під проводом цільного маршала Гофмана, стоїть рівнож тепер у боєвій лінії кілька формацій українських добровольців. Сі хоробрі і відважні добровольці відбули, почавши від нападу Москалів в осєні, усі тяжкі бої в часі походу через Карпати; вони брали участь також в оборонних боях в зимі. Коли-ж розпочалась офєнзива, то по кровавих днях під Болеховом і Галичем дістали ся й вони до східної Галичини. Тут всі висказують ся з повною любовю і пошаною про військо, що рекрутує ся в більшій часті з університетських студентів, які здобули собі заслуги передовсім у тяжкій розвідочній службі. Вони всі добровільці і носять звичайний мундур піхоти. Їх відзнака крім їхньої повної пожертвованя хоробрости тільки ще синьо-жовта кокарда, яку носять на шапці.

Одною з особливостей сего війська є те, що до него належать також дівчата, які носять приписаний звичайний військовий мундур. Вони сповняють у всім ту саму подєву службу, що й мужики. Носять кріси, зложили військову присягу, авансують, а навіть одержують відзнаки. Після міждержавного права треба їх признати жєнірами на рівні з мужицями; і ми узнємо правильними жєнірами ті російські жінки, що воюють, як наші, у звичайній військовій номі.

Нині жав я довшу розмову з одною з наших, а панною Софією Галечко. Панна Галечко студентка і має в собі много дівочею, гарні черги лица, дуже поважна і гарна. Відга в грубий, сильно зужитий полевий стрій, на плечи кріс, на комірі відзнаки старшого десятника, на груді медаль хоробрости. Стоїть вона в поли від початку війни, на цілий рік була всього дев'ять днів хора, а як каже, почувала ся дуже добре. Ся молода дівчина Львовянка з роду; студювала в Градці німецьку й славянську філологію а зараз по вибуху війни пішла разом з іншими галицько-українськими добровольцями на війну, бо не могла видержати в хаті і мала почуте, що тепер всі мусять йти. Вступати до старого українського війська в 18. віку, до „Січк“, котрої назву мають теперішні відділи, було тогди жінкам під карою смерті заборонено.

„Нині нічо нас не здержує“, говорила молода дівчина. Вона одержала за заслуги, які поклала в службі кінної стежі, степені старшого десятника а опісля срібну медаль хоробрости. Під Гусами загнала ся була на звідах в відділом, якому провадила, аж за московські позиції. Також під Синевідзком провадила кінний стежі і тут одержала відзнаку. „Я мала адавати докторат“ — говорила — „але се лише ся вже на пізніше“. Її руки остали ніжнотні, а очі пробиває ся щось задумчиво-принадного, її лице за цілий рік в горах не змінило ся так як лица многих інтелігентів-мущин, що дістають вже по місяці війни зовсім особливий і новий вираз, який пізнати на перший погляд.

Її товаришка Олена Степанівна, що від самого початку разом з нею боролася, тепер в російській полоні. І Олена львівська студентка; має тепер 19 літ. Задля української справи вона не лише боролася, але й вербувала добровольців, провадила також стежкою і була надзвичайно хоробра. І її груді оздоблена медалею хоробрости. Зі своїм малим відділом заслонювала вона під Болеховом аж до останньої хвилі відворот інших військ. В кінці окружили її Москалі і ввели в полон. Про її долю в Росії не напіла досі ніяка певна вістка.

При одній відділі кінноти боролася тут також панна Ірина Кузь, яка також є старшим десятником. Вигляд її вже більше мужеский: високого сильного росту а коротко стриженим волоссям, в очах відвага, гожа дівчина, що брала участь в страшних боях о Маківку а після вискаку її сотника показала великого героїського діла: добігла в приступі аж до російського машинного кріса і одиноким ручним гранатом висадила в воздух кріс з обслуги.

В тій самій околиці борються також поруч з мущинами львівська студентка Анна Дмитерко, молода вдова Павла Михайловича і 17-літня Ольга Підвисоцька, що з семінара пішла на війну. Відважних дівчат знає і цінить також ворог. Російська часопись „Голос Народу“ подала була вістку про відзначене Галечко і Степанівної. Ся вістка дістала ся була до російської часописи і зазаного тоді Львова.

Нині дівчата-воляки знов цікавлять ся тими російськими жінками, що по тавтім бої бють ся. З вищої російської часописи вирізували вони відбитки таких двох російських жінок-жовірів; одна з них жінка російського офіцера, що пішла за своїм чоловіком і боре ся побіч него.

Українські студенти-стрілці оточують тих воляків-дівчат чулливою ніжністю. Говорять з ними поважно і привязно і не дають їм ані на хвилину відчуття сего, що вони жінки. Ся група, з якою ми йшли лісом поміж збукованими на лад індійських осель пристановищами (належать до неї студенти: Мельник, Роман Дідущок, Черник, Семирозум і Берегуляк, з яких кождий має одну або й дві медалі хоробрости) починає ролю участі жінок у війні надзвичайно поважно. Без всяких неповажних думок ступає поміж ними ся білява дівчина з задумчаним очима і аде ся, що ідею, яку заступає, має над ними лагідну, але могутчу власть. Образ, настрої, дух цілої сеї малої армії такий, що его розуміє лише той, хто глянув їм око в око. То, що нам дома аде ся якесь романтичний чудом війни, — се тут холодна і кровава дійсність. Питання, які дома певно вирішували би, тут нікому навіть на думку не приходять. Неспокій і гнів огортає чоловіка вже на саму думку, що в товаристві тих дівчат міг би хтось порушати й інші питання крім чисто політичних або військових. Одня погляд панни Софії нівеєчат цілий в протату 20 літ нагромаджений запас великожисних дотепів і жартів.

Подавши отсе переклад звіту воєнного справоздавця п. Франца Мольнара про наших дівчат-борців, яких портрети ми помістили в „Буквині“, додамо деякі ще доповнення. Шановний справоздавець говорить, що про судбу Олени Степанівної в російській полоні нічо не звісно. Дотепер однак напіли від неї до її кривників у Відні дві телеграми та один лист. В листі пише, що попала в полон в тяжких боях під Болеховом 29. мая. — тепер знаходиться в Саратівській губернії в місцевості Вольск. Дорога тривала два тижні, на місце прибула 15. червня ер.

Через весь час півдні московського в Галичині, українське населення великий інтересувався долею стрільців, а передовсім дівчат, які вступили в ряди українських стрільців.

З оповідань полевого курата о. Іжака, який недавно повернувся в Рогатинщини, виходить, що українське населення мало дуже добрі вісти про стрільців, яких дарило повним пієтизмом і любовю. Лучалось дуже часто, що населення проваджених полених стрільців уприводжувало та переходило до сел аж до повороту наших військ. Коли панна Степанівна попала в полон, населення зачасу про се довідалось а навіть знало, якими дорогами будуть її провадити.

В Рогатині і в околиці постановили селянки її уприводити та скрити. Колиж прибув транспорт полонених до Рогатина, українські селянки в великій числі обступили наших полонених, по короткій розмові пізнали п. Степанівну та старались її уратувати. Та хоч уприводили кількох стрільців і полонених наших воляків, Степанівної не уратували, бо російський конвой дуже сильно її стерів.

Другу пробу ратунку мали доклати в Бережанах, і в Рогатинщині говорено, що вона повелася. На жаль прийде ся їм азнати неміло розчарована, коли довідають ся, що Степанівна таки опинилася в полоні.

Дивне диво, що також в Росії, коли її транспортовано до саратівської губернії, тамонші Українці завчасу довідалися про її положення. Недавно надійшов до Відня з Києва лист, в яким доносять, що студенти Українці в Києві завчасу на її переїзд ждали — а коли прибула, провадили з нею довшу розмову. Нині стрільці добули собі велику симпатію також в українській населенню в Росії.

П. Степанівна як хоружий має офіцерську кватирку враз з іншими австрійськими офіцерами. До її кватирки заглядають дуже часто справоздавці різних російських часописей — а розмову з нею подають в часописях. Всі висказують подив високої її ідейности, яка зачепила її в стрілецькі окопи.

Прибув п. Степанівної, першої жінки-воляки між австрійськими полоненими до Саратова викликало між тамоншим населенням великий розголос.

Про се доносить лист писаний фандускою мовою, який недавно в відгав дістав ся до Відня.

Гр. Микетей.

Вістка з Росії від Митрополита Андрія графа Шептицького.

По арештуванню і виведенню українсько-галицького Митрополита у Львові, Ексселенції Гр. Шептицького, сгаралося много людей в круга його знайомих і початателів дістати вістку про його судбу а також подати йому деякі звідомлення про наше національне життя.

Та в переписці переписки були великі труднощі і рідко вістки доходили своєї цілі, бо до Австрії за цілий майже рік до 16. серпня с. р. не напіла від Митрополита ні одна вістка.

З бразилійської української часописи в Прудентополіс „Праця“, двідує ся, що російська цензура пропустила до Бразилії вже два переписні листки а то: з дня 7. лютого с. р. до о. ігу. М. Шкірпана, а другий з 4. марта с. р. до о. Р. Криницького, обох в Прудентополіс.

Тому вельми цікавий є перший переписний листок від Митрополита, який вислав з Курська 30. мая 1915 до професора п. Григорія Микетей у Відні, а який він одержав 16. серпня с. р.

З початком марта с. р. вислав проф. Микетей до Ексселенції Митрополита дві картки, в яких звідомля, що у Відні перебувають українські провідники, організації, виходять українська преса, — та що наша національна праця не перервалася — а продовжує ся далше. Для заяви пошани супроти улюбленого князя церкви обі картки підписав також гурток Українців.

У відповідь на сі картки прийшла від Ексс. Митрополита згадана картка, а зміст її слідуєчий:

„Дорогий Пане Професор! Ваша картка одна і друга з підписами пп. Воберського, д-ра Старосольського, Рудницького, Турчина, д-ра Музики, д-ра Кодовського і Вашим, писана рівночасно з карткою Ексселенції Хомятина дійшла до мене 10. IV. отже о чотири тижні пізніше чим остатня. Я цілим сердцем вдячний Вам за пам'ять і відомості так цінні для мене. Будете добрі і моїм іменем подякуйте прагматично всім Панам підписаним на картці. Я здоров; біда моя в тім, що крайній брак відомостей. Той день, коли я дістаю Вашу картку, був у мене празником. Сердечно всім знайомих і другів поздоровляю і ще раз Вам за пам'ять щиро дякую. Ексселенції Хомятинови я сечас по отриманню його картки відписав. Не знаю, чи дійде ся і тавта картка.“

З короткого змісту отсього переписного листа можемо вносити, що доля інтерв'юваного Митрополита сумна.

НОВИНКИ.

Календарик від 29/8 до 4/9 1915.

Дні	Стиль		С в я т а	
	п.	ст.	православні	римо-католицькі
Н.	29	16	† Обр. Госп.	Серця Марії
П.	30	17	Мирона Юл.	Розв. Л. Фел.
В.	31	18	Флора Лавра	Раймунда
С.	1	19	Андрея	Вересень. Еїд.
Ч.	2	20	Самуїла пр.	Стеф. Брон.
П.	3	21	Тадєя ап.	Серафін
С.	4	22	Агіатона м.	Розалії

Про святковане цісарських уродин пише „Нар. Голос“: На Буковині відбуло ся свято величаво. Місто Чернівці прибрало в день свята такий святотний вигляд, як давно вже тому було. Тисячі народу переходили міськими вулицями і на обличах усіх малювало ся вдоволене і святотність. Між населенем видно було багато війська і видно було, що всі в сей день подали собі взаємно руки, щоб допомогти нашому Цісареві і державі до щасливої побіди. По всіх церквах відбуло ся святотне богослуження за здоров'я Цісари і скрізь були заступлені військові і цивільні влади. Українське населення святкувало се свято може найсвятотнішче і найщиріше зі всіх народів, бо в побіді Австрії ми бачимо і свою красшу долю. „Український Народний Дім“ в Чернівцях був украшений народними і державними прапорами, на бальконі видні ся образ нашого Цісари прибраний коверцями, та синьо-жовтими лентами, вікна були освічені. Лиш наш і німецький народний дім красував ся святотністю. В катедральній і грек-кат. церкві були наші люди заступлені на чолі з послом Лукашевичем. — В міського команданта генерала Ексселенції Фрідберга була під проводом згаданого посла українська депутація, яка передала командантові почуття вірности і підданости з просьбою, передати її заяви до стіп Найвищого Трону і нашим найвищим військовим властям. Ексселенція прийняв депутацію дуже вічливо, згадав, що знає дуже добре вірність і хоробрість українського народу, бо переїзджачи українські села, бачив все лиш прихильників і щирих дорадників скрізь і всюди. Він вірить, що з побідою нашої армії настане і для українського народу красше життя. Вкінці заявив, що заяви вірности перешле куди слід. Посол Лукашевич вислав іменем всего українського народу і всіх укр. товариств Буковини до його Ексселенції президента графа Мерана слідуєчу телеграму: Ціле українське населення, як також всі українські товариства Буковини просять Вашу Ексселенцію з нагоди дня уродин нашого ласкавого і повного слави Монарха передати до стіп Найвищого Трону заповнення непохитної вірности, сердечної любови і безграничного привязання. Судба нашого народу звязана найтиснішче на всі часті з судбою держави і габсбурскої Династії. — По інших містах і по всіх селах Буковини святковано так само Цісарське свято святотно і урочисто. В Дорні відбуло ся свято дуже урочисто.

Святотний похід перед Цісарем устроюють у Відні 2. вересня с. р. угорські і хорватські повітові ради, яких ябере ся поверх 400 осіб в народних строях і підуть походом із ринку до Шенбруну. До них прилучить ся 100 іадців у пестрих національних строях.

Генерал-батько. Его Ексселенція, Антін Ліи ошчає, фельдмаршал-лейтнант хороброї хорватської красної піхоти, не лише знаменитий вождь оружної сили, але й не менш щирий народолобець. Уже кілька разів намагали ся ворожі війська вдерти ся через його вогневу лінію, але безуспішно, до того мади ще й великі страп. Від початку червня по нині полонено на цій лінії 1700 Москалів. З людьми обходиться ся Его Ексселенція як рідний батько, заговорить хотьби й до найменшої дитини та обдарує її то гришками то цукорками. Минувшого тижня переходив цей лицар наше село, сабо свій обоз, і побачив дитину, що сиділа під перелазом і плакала. „А ти чога плачеш, ангеленке?“ — „Мама вмирає!“ — була розпучлива відповідь. Не надумуючи ся ані хвилику, входить генерал до хати, де лежала хора мама семеро малих дітків, а перерідавшись про гризний стан адоровля жінки, завізав зараз лікаря, котрий не опустив хорої, аж доки цілком не анадоровіла. Подібних випадків було кілька. Всякі жалоби селян залагоджує майже сам і тільки мога. Своєму військови наказує остро не робити людям кривди і слави хорватські воляки обходять ся з нашим народом як свої рідні. Всякої помочи навіть грошевої не відказує нікому, хто єї гідний. — З початком с. м. заряджено було зі сторони тутешньої управи школи збирати датки на фонд для інавлідів. І тут причинив ся Его Ексселенція поважною квотою 60 К. П. учителька Евдокія Крицук зібрала в громадї від селянок 125 К 40 сот., учениця Оля Горячко 31 К 89 с., а Евфровина Мартинюк 19 К 36 с. — разом 236 К 92 с., яку то суму передав я управителю ц. к. староства черновецького повіту на агалану цілї. В імени хорв. і тих, котрим кривди в короткій дорожї залагоджено, складаю Его Ексселенції в глибокій покорі щиро подяку. Чернівці, 14/8, 1915. І ля І ля ю к, управитель школи.

„Українська Народна Канцелярія“ в Чернівцях під проводом посла Лукашевича полагодила людям вже дося велику силу справ, з якими удають ся до неї що дня. — Такі самі канцелярії отворено в Сереті, Кіцмані і Сторожениці, а небагато будуть і у Вишніці таї у Вашківцях а згодом і в Заставні. До сих канцелярій повинні наші люди звертати ся у всяких справах о пораді і по-

нів, а найдуть її напевно. Посел Лукашевич заступає ся за людьми й у військових та цивільних властей а важливі переказує голіві наших послів. п. Василькови, якому треба задржати, що отворено сі „Народні Канцелярії“.

Про потребу згоди-єдності всіх Українців написав знов один із провідників нашого уряду, що належав колись до опозиції такий лист до редакції „Народного Голосу“: „Шановна Редакціє! Припадково попалося мені в руки 16. число „Народного Голосу“ і в ній найшов я інтересну для мене статтю „Щире слово до ширих людей“. Ця стаття мене сильно пригнобила. Я просю віриги не можу, щоб ще й тепер мали місце між нами якісь нежизнеспособні чи партійні обрахунки. Се справді був би великий злочин зглядом нашого народу. І треба крайню злочинну людину, якій в такій важкій, історичній хвилі, що її само переживаємо, мали відвагу виступити проти спільної акції, яка повинна нас всіх, без зглядку на партії політичного переконання, захоплити до одноцільної праці для досягнення нашого народнього ідеалу. Вага хвилі вимагає від нас найбільшої згоди, всі непорозуміння, які були між нами передом, мусять і то доконче мусять тепер піти в забуте, ми повинні мати одну думку, одно бажане. А коли діє ся інакше, то се сумне а заразом й дуже болюче, там більше, коли має ся переконане, що ті люди свідомо шкочать загальній українській справі. З думками Вашої статі я зновні годжу ся.

Д. М.—п.

Перенесене „Свободи“ до Львова, яке мало наступити вже в першій половині серпня с. р., припізнало ся із тої причини, що редактора „Свободи“ д-ра Степана Барана покликано до військової служби. Тепер вже уяснено зіволеле компетентних властей на поворот редакції „Свободи“ і „Діла“ до Львова і коли в найближчій часі поладнаєть ся остаточно справа обсади редакції „Свободи“, то тоді сей так кончений для широких верств галицької України популярний тижневик почне на ново виходити у Львові — правдоподібно вже з початком вересня с. р.

Гостина наслідника престолу у Січових Стрільців, про яку ми писали в попередній числі, представлена на образку, який містив у сім числі.

Нова сотня „Українських Січових Стрільців“ пішла з Каміньки повіту Долинського в Галичині на поле битви. По присязі зазивали офіцери молодих воєвків пістити кривди українського народу на царських катах.

Молодий український музик Володимир Слободян уложив романцу на фортеп'яні і скрипку, яку присвятив Архипазеви Карлови Стефанови, що прийняв твір і сказав висловити авторови за тапановиту працю як найліпшу подяку.

„Люди і людська“. Москалі знищили зараз по вповідженню війни будинок німецького посольства в Петербурзі. Таке саме зробили Італійці в будинку австро-угорського посольства в Римі. Одні і другі тай Французи і Англії обходили ся з горжанами німцями й австрійськими страшно не полюдски. За те Австрія й Німеччина поводиля ся як не можна лагіднійше, а у Відні стережуть будинків посольств ворожих держав день і ніч, хоч нікому ще не впало на думку вибити в них хочби одну шпильку. Добре каже приповідка, що є люди й людська. — А ті дикуни ще сміють чванити ся, що вони боронять проти нас культуру. Гарна культура, і то не тільки російська, але й російських союзників!

Всюди, всім і всіх шахрують. Ці і к. військова команда оповістила в газетах таке: „На жадане військового заступника краєвої оборони займає ся ц. к. дивізійний суд краєвої оборони у Відні справою увільненя від війська, до чого дало повід ось що. За поміччю одного військового бюро і кількох адвокатів галицькі збісці виробили або старали ся виробити собі військові полекші тим, що вони нібито кандидати на рабів. Військовий заступник і дирекція поліції у Відні викарили, що поодинокі рабів, начальники громад і др. виставляли і потверджували потрібні до сеї військової полекші свідчення і зазвасків для себе і хоч знали, що се не вірно. Число виновників, що по більшій частині сидять заперті, дуже значне.“ — І такі шахраї сміють ще чорнити парід, якого сини йдуть радо, ба навіть добровільно у вогонь за цісаря і державу!

Напади на полонених у Львові. З воєнної прасової квартири оповіщують: „Як приклад опіки над полоненими в Австро-Угорщині най послужить отси оповістка львівського міського команданта, генерал-майора Рімля: „Я заважав, що російських полонених підчас їх походу вулицями деки, особливо во жиди, ганьбять і палачами бють. Такий поступок негідний культурної нації і нарушує принце міжнародного права. Повідомляю, що я не буду терпіти таких строго заборонених галабурд. Хто провинить ся, той буде арештований і відданий ц. к. дирекції поліції до укарання.“ — Генерал-майор Рімль.“

Буде менше провізорій. Для 25. липня с. р. появил ся в Відняку законів державних ч. 208 цісарський розпорядок, який на основі § 14 основних державних законів про репрезентацию державу зміняє постанови §§ 851, 852 і 853 книги законів цивільних про управильнене границь. Місто дотеперішних постанов, на основі котрих було потрібне поступоване при управильненю границь (меж) — а се або в неспірній поступованю у так званого у нас сиротинського суду, або в процесі провізоріяльній, або вкінці у властивім процесі (петиторній) — то на будуче спори о усталене границь суд має рішати в неспірній поступованю (буде рішати сиротинський суд) по комісійнім огляненю на місці предмету спору. Рішення сего суду будуть остаточні — себто від них не

буде ніякого рекурсу — а виняком, коли спірна просторін (межа) буде мати більшу вартість як 100 К; в тім неспірній случаю стороны можуть рішене неспірного суду оспорювати в д-рої звичайного процесу. Виняком для суду при усталеню границь буде в першій мірі стан, відповідаючий правам сусідів (табуля і мапа катастральна). Коли би однак не можна було ствердити правного стану, то судия має усталити границі після послідного сповідного посідава, а колиби і сего не можна зробити, тоді судия має спірну просторін поділити після свого свободного уваня. Сю зміну закона видано тому, що в Галичині і в Буковині найчасіше позитрали ся тепер межі а то з причини воєнних ділань. („Свобода“.)

Щедрий запис. Померлий перед місяцем у Відні д-р Теофіл Дембицький, адвокат в Коломи, розпорядженем послідної волі з 1912 р. записав більшу часть свого майна на українські народні цілі. Свою маєтність Белелуя коло Снятина, вартости около півмільона корон, записав покійний Науковому товариству імені Шевченка у Львові а тим, що з доходів сеї маєтности має товариство давати кожного року найменше 1.500 К як стипендію для одного з молодших українських вчених, які хотять віддати ся окремим студиям на заграничній університеті, а решта остає до довільної розпорядимости виділу товариства. Крім того товариство „Просвіта“ у Львові одержало 20.000 К як стипендійний фонд, а всі українські товариства в Коломи одержали більші записи на свої цілі. Се найбільший запис, який доси фундовано на українські цілі в Галичині. („Свобода“.)

Виміна рублів. Доносять нам з краю, що по селах вештають ся різні жидки, які підсунуто або погрозують, що донесуть властям, вдувають від наших селян рублі, які вони одержали в часі московського наїду за забрану худобу, збіже ітд. і платять за них смішно дрібну суму, роблячи тим знаменитий інтерес. Звертаємо увагу наших людей, щоби не дали ся застрашити жидкам, не позбували ся гроша, а з винною рублів щоби або трохи виждали, або міняли в порядних банках, де платять по урядовім курсі, а жидків, що грозять, віддавати жандармерії.

31.100 К державних помочон вдало ся роздобути управителеви почти п. Антонови Шайнови для окресности Молдовиці. Честь такому урядникові і вп. вігелям українського населеня, що приспорили в цій грізній для народу хвилі таку поважну суму 31.100 К на 3 гірські українські громади. І І.

Про московські звірства пишуть нам із Задубрівки: „Сумним наслідком московської навали нема вінца. Перед кількома днями померла тут Евфрозина Гринюк з причини розбишництва царських салдатів. Чоловік немасної на полто битви й не знає, як vorіг тяжко пімстив ся на безборонній жінці. А що винні ворогові бідні діточки? Параску Н. забили салдати так поганю, що бідна боре ся зі смертю. А 70-літню Катерину Ів. зневажили так по авірски, що спричинили єї багато ран. В тутейшого господаря Тодора Кравчука зрабували краму на яких 2600 К. Й це ще не конець всьому лиху, яке накоїли розбишцацкі царські салдати.

Пишіть нам, що нового, доброго чи злого, в ріднім краю! Не ждїть, щоби ми, як се один „патріот“ нам пише, поклонили ся зосібна й просили о те особисто, бо не знаємо тепер, де хто пробуває, тай таких поклонів не вимагає навіть щирий патріот, а тим менше коли ми йому посиласмо газету даром. За се чейже можнаб і випадалоб відлатити хочби новинкою на карточці, якої ждуть в рідного краю тисячі наших рідних братів, що проливають за нас свою кров, яким ми й вислаласмо нашу газету усюди, відки тільки зажадають. Тому, пишїть нам, що нового, доброго, чи злого, в ріднім краю!

Холера на Буковині. Після урядового звіту з дня 21. с. м. було випадків холери в Чернівцях 9, в 4 громадах черновецького повіту 30, в 2 громадах кімчанського повіту 8, у вижницям 1, у кимполукі 2 а в 10 громадах Заставнеччини 215. В кимполукі занедужали жовіри, що прийшли з поля війни, а у всіх прочих випадках люди цивільні. У східній Галичині науе холера ще гірше. Таке то нещасє спровадили Москалі на наші околиці.

Славний лікар д-р Павло Ерліх, що винайшов лік проти венеричних хороб, помер на удар серця в Німеччині, проживши 60 років.

Габріелле д'Анунціо, славний італійський поет а ще славнійший троюдинок проти Австрії, а роду жид Рапалорт а Галичина, якого дід череніє ся до Триєсту а тато до Італії. Великий гешефт зробив сей поет на тім, що написав книжку про свою бувшу жінку, в якій тайни жіночої душі виповів всьому світові на сміх. За сю книжку заплатив йому накладник велику суму. Тепер надіє ся зробити сей славний гуляка-розгратник ще більший гешефт на своїм „патріотизмі“, який висліває навіть у „віршах з неба“. Та мабуть Італійці по програній війні гонити муть сего „патріота“ туди, відки приводіє ся.

З Чернівців.

(Від нашого дописувателя.)

Чи Чернівці виглядають так, як давно виглядали? — запитає не один, що давно вже не бачив сего міста. Певно! Ті самі доми, що були перше, ті самі вулиці,

трамвай, склепи, навіть багато давнійших людей, а мимо того воно не то, що було давнійше. Щось не достає, багато змін!

Колись пишав ся на магістраті австр. орел, а тепер повіває чорно-жовта фана. Нераз захотас вітер сю фану так, що лише де-жак видно і тоді люди вішють недобре щось. Колись були освічені склепи, вулиці, вигравала по-огородах та реставраційна музика, чути було ночами спів та різні вигукуваня черновецьких пияків — тепер того нема. Місто тихе. Десять там, та не там світить ся лампа, а часами і того нема. В дев'ятій годині всі мусять іти спати, в десятій і всі більші реставрації замикають, в одинадцятій каварні. І вулиці відтак мов вимерлі. Навіть і жовнярів Бог має.

Але не в сім річ. Річ в тім, що саме жите, що душа жита змінилась ся. Колись і то ще не дуже давно, думало ся, що наше місто реєктує мораль, а тепер видно щось проливного. Маса, а маса різних людей чигає на людські душі і коротає ріжкими спекуляциями ім жита. Се гешефтарі! Подлі, погані! Нічого в них нема святого, нічого їх не обходять біда і нужда, закони і розпорядження, не аворощує їх кров і слези, вони рабують і шахрують і то всіх: Одишів, місто, країну і державу. І суду нема на них, мимо того, що науе війна...

Думалось колись, що мораль зглядом публичного і супружного жита у Чернівцях як не високо, то бодай цілком нормально стоїть. А тепер видно щось протинного. Головними вулицями міста переходять девно не десятки, а сотки вісваного жіноцтва, і то почавши від поважних „дам“ а скінчивши на авичайних вуличницях, і всі вони жалібними очима шукають між жовірами товаришів-приятелів. І більш половина тих „дам“, вдовичок, панночок а навіть дітви має у війні своїх кривих і рідних, що бідують, голодують, думають, жаліють за ними і ллють кров і очікують хвилі побаченя — і не знають, що їх рідні тут роблять і виробляють. І кожний дивить ся на те все; преклинає обставини, що втворили такі порядки, таку мораль.

В місті багато мужичок. Не лише в пелію, або свято, але майже кожного дня, а найбільше вечорами. — І всі вони вибрижені, мов чічки. Вишивані сорочки, жовті черевики, шовкові, діраві пончохи, напудровані і намальовані лиця, і всі вони авертають на себе увагу і шукають так само між військом своїх „приятелів“ і „товаришів“. — І дивим ся на се все і сумно стає на душі, на серцю. Десять там далеко, а може і близько лжять рідні і криві сего всего нашого жіноцтва в окопах і сокотять нас всіх і рідний край перед ворогом, а тут йде безжурне жите і розлусть! І йде то все авичайно на кошт і за гроші наших правдивих борців і героїв! Чи се все може віднесити ся лише до нас самих? Ні! Чи се все відноситься до всіх? Також ні! Діє ся воно між всіма і є багато дечого доброго і порядного між нами! І се ще Богу дякувати!

Отсе вражіння в Чернівцях.

Можливо, що вони схоплені з найгіршого боку нашого жита, можливо, що в нас є ще багато доброго і так званого „морального“ в Чернівцях...

Тяжко і гірко писати про се, але ще тяжче і гірше на те все дивити ся і мовчати!

16/8. 915.

Г.

Війна-бура.

Серед літа;

Всюди душно, спека-жар,

Геть зісхали моря, ріки;

Ані тіня, ані хмар,

Цвіги впають в сні на віка...

Не на віки!

Вітер з півночі подув,

Влакити хмарами покрилась,

Дош із чорних хмар лнув,

Цвітка в полі відсвіжилась.

Зникли хмари,

Вітер з легка повіва.

Воздух свіжість огрула,

Сонце лучі розсіла...

Цвітка волюно відтхнула...

Так і парід,

У неволі труп живий,

Бій для него страх, недоля;

Але віде мир святий

А зі смерті жите-воля.

Відень, в серпні 1915.

В. П.

Від Адміністрації „Буковини“.

Просимо всіх, кому вислаласмо нашу газету (крім тих, що є на полю воєнним), щоби написали нам зараз, чи дістають „Буковину“, бо інакше перестанемо єї поси-лати, аби не пропадали газети і марки пу-сто-дурно.

З друкарні І. Н. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8

„БУКОВИНА“

виходить поки що кожної суботи.

Редакція і Адміністрація:
III. Rennweg 94 III/14.

Поодинокі числа по 10 сот.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“

Organ des Verbandes der ukrainischen Reichsrats- und Landtagsabgeordneten der Bukowina.

Redaktion u. Administration:
III. Rennweg 94 III/14.

versendet an Militär-Spitäler und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.

Адреса до нашої редакції від тепер така:

Redaktion „Bukowena“ in Wien,
III., Rennweg 94. — Tür 14.

Політичний огляд.

Небували доси в історії народів успіхи наших побідних армій дивують увесь світ, вороги тремтять а непримирні держави призвудумалися дуже, особливо балканські, яких наші вороги неустанно троюють проти нас. Та на дармо, бо не тільки Болгарія, що рада пригоді наших і недавніх ще своїх ворогів, але й сам грецький міністер Венцелъос, кажуть, втратив охоту йти на Турка а Румунія не бачить, щоби тепер можна було добути що дурничкою, як колись. Навіть мудрагелі — Англіїці і загоріліці-Французи зафрасовані таким майстерським відворотом великого князя а ще більшого вождя Николая Николаевича, що програв 12 твердинь збудованих за французкі гроші, покинув так скоро не тільки „на віки зєдинену“ з Росією Буковину й майже всю Галичину, але втратив ще до того цілу Польщу, Курляндію, Холмщину і Волинь ба надто ще й півтора міліона полонених, убитих і ранених салдатів, а останніми знеохоченими, бо побитими й на двоє розділеними військами втікає все далі і далі день у день без перестанку — відпочинку й без надії, чи, коли й де опинить ся. І новий міністер війни Паліванов сего не знає, він сподіє ся, лише що Петербург Німці не возьмуть, що він збере нових два міліони салдатів і що війна рішиться аж на рік.

А тимчасом кипить в цілій Росії, бо міліони абігців, що втікають оперед союзними військами, приносять день у день страшні вісти про погром російського війська. В Думі нападають послы на російське правительство за нелад і злодійства, за переслідування і неволю, тай за все лихо, яке воно накоїло. Цар з родиною тремтить зі страху перед побідниками і перед власним народом. Словом, ціла Росія одно пекло, яке запалили царські розбійники, що задумали загартити весь світ. Президент міністрів Горимікін мав би уступити, але Кривонісін не похочує пхати замість него свої пальці межі дверей. Кажуть, що навіть сербський міністер-президент Пасіч хоче відтягнути ся, бо не знає виходу з біди, яку наробив на услугах Росії, яка тепер кидає Сербію, аби ратувати себе. Причина знеохоти Пасіча в тім, що сербська коронна рада ухвалила проти його волі дати Болгарам Македонію аж тоді, коли Сербія дістане в руки сербско-хорвацкі краї Австрії і Альбанію. Се клини над Росією і єї союзниками.

В четвер, 2. с. м., мав цар коронну раду над тим, що ему, що в Росії робити в сїм страшнім клопоті. Тої самої днини наш Цісар приймав у себе представників цілої Угорщини і Хорвації, що прийшли поклонити ся у стіп престолу. Що за ріжниця тут а там, яка зміна за один рік; там безрадний покорений цар, що рік тому гадав світ завоювати, тут звеличаний народами побідний володар, що став в обороні миру, права, волі і добра!

Воєнний перегляд.

(Від 26. серпня до 2. вересня 1915).

В Росії,

як ми згадали вже в попереднім числі, упала 25. серпня найбільша і найважнійша російська твердиня Бересть Литовський. Тим стратили Москалі найважнійший свій захист, бо послідне укріплене гніздо, з якого висилали свої війська на захід, і де гадали вполідне стримати наш побідний похід. Та не їм, царським наїздникам, спинити славних союзних героїв, які йдуть і доси невпинно вперед в глибину Росії. Доказом того, що вже 27. заняли союзні війська дальше на півночі другу твердиню Оліту над Німеном межі Ковном і Гродном, з якої Москалі повтікали, не ждучи навіть щоби їм заграли маршу наші славні моздрі. А 1. вересня знов добули наші союзні борці силою третю твердиню Луцк, що лежить на північній сході від Львова майже так само задалеко від границі Галичини. — Отсим звертає ся побідний похід одної половини союзних армій вже й на полудне Росії в сторону дорогого всім Українцям Київ, відки Москалі, як кажуть, забирають вже свої манатки й куди допоможи Боже дістати ся нашим славним військам чим скорше! Розуміє ся, що крім сих трох твердинь здобули наші союзні війська великі простори з містами, місточками і селами поздовж цілої довгої боевої лінії, що тягне ся від півночі на полудне більше-менше зпід Риги похід міста Двинськ і Вільну, попри твердиню Гродно, з якої Москалі вже втікають, поздовж Німену через місто Кобринь аж до саме що занятої твердині в Луцку.

У сих боях полонено понад 17 тисяч салдатів і забрано 13 канон, 22 машинні кріси, 5 локотив і 2 залізничні поїзди.

І сим разом російські салдати допустили ся кілька разів звірства, нечуваного і в дикунів, тим, що заслонювали ся перед нашим військом тисячами своїх людей, жінок і дітей, які розуміє ся падали від куль, що летіли з нашого боку на московський.

В Галичині

рушили наші війська 27. серпня також із занятих доси над Золотою Липою місць походом на сильно укріплені становища Москалів, пробили їх ряди на півночі і на полудні від міста Бережан на 30 кілометрів довжини, при чім полонили 36 офіцірів і п'ятнадцять тисяч 250 салдатів. Москалі опирали ся зі всієї сили але на остаток таки мусіли уступити і сперли ся аж над рікою Стрипою, що пливе по середині межі Золотою Липою а Серетом попри міста Золочів, Зборів, Бучач і Бережани, що всі в наших руках. Ось так то за три дні відобрали наші Москалям майже третину занятої ще частини Галичини назад. Решту возьмуть небавом, скоро потиснуть ще й наші побідники з Луцку.

На Буковині

намагали ся Москалі 30. серпня на бесарабській границі межі Боянами а Новоселицею на дармо

здобути фільварок, впрочім не стало ся сего тижня нічого та вже й не буде, бо не на Буковину вибрати ся тепер Москалям в дорогу а туди, відки прийшли і ще дальше...

На італійській границі

стріляли й минулого тижня Італійці надармо в скали Альпів а наші з добрим skutком зі скал у них. Коло Гориції відбили наші всі ворожі напади як завжди доси.

У Франції

підконували ся вороги до німецьких окопів й кидали ручні гранати а літаки бомби, але все надармо, бо німецьке військо стоїть як і де стояло, й доси твердо скалою.

Коло Дарданелів

віднесли Турки величезну побіду, бо вбили на смерть за два дні (27. і 28. серпня) страшну громаду ворогів, кругло двадцять тисяч. Не знати, чи Італія пішла сюди й своїх жовнів на заріз, доси їх ще там нема, хоч війна вже виповіджена.

* * *

В місяці серпня полонили союзні війська під австрійською командою 190 офіцірів і 53 тисячі 299 салдатів із 34 канонами і 123 машинними крісами. Німецькі війська полонили за сей місяць двітисячі офіцірів та двісташістьдесять і дев'ять тисяч 839 салдатів, взяли двітисячі двіста канон і понад 560 машинних крісів, але добута зброя в Новогеорґієвску ще не почислена вся, а в Ковні і Луцку навіть не стали єї ще числити. Кілько в тих твердинях лишили Москалі муніції (набоїв), поживи, віса і п. добра, хоч задалегідь вивозили кілька мога, сего годі й обчислити.

За чотири місяці, себто від 2. мая с. р., коли почав ся наш побідний похід, забрали наші війська Москалям дві тисячі сто офіцірів і шістьсотсорок і дві тисячі п'ятьсот салдатів, 394 канони і 1275 машинних карабінів. А разом з німецькими військами полонено за сї послідні чотири місяці понад міліон Москалів; наперед би більше!

Весняний похід у Галичині.

Із ц. і к. воєнної прасової кватири оповідають:

Одним з найсвітліїших відтінків у сій великій боротьбі Австро-Угорщини і Німеччини із безлічю навкруг нападаючих ворогів творять великі воєнні події, котрі принесли союзним військам на галицькім полі бою в маю і червні успіх за успіхом і в кінці дня 22. червня увінались здобутем Львова: 52денний весняний похід у Галичині.

Ще стоїмо під перемоганим вражінням цілої низки подій, ще бракує нам конечна історична віддаля, щоби цілком поняти велич сих воєнних подій. Вони гейби шумом пролетіли попри нас, пірвали нас і не позволили нам на перегляд, котрий вибирає із всіх поодиноких діл ті великі важні хвилі, на котрих сперлиб ся наші спомини, і можуть знайти вказівки для зроуміння пережитого. Сей перегляд має подати четвертий зошит австро-угорських воєнних звітів з „Штрифлерового Військового Листка“ під заголовком „Австро-угорська північна армія у веснянім поході в Галичині (2. мая до 22. червня 1915“).

Десять тяжких воєнних місяців минуло, замкнений ланцюг безперестанних боїв, то менш, то більш щасливих для союзних арій, але всі в одну думку, котрої не спускалось із очей, а то щоб адавити російську перемогу кус за кусом, щоб на кінець довести до того відношення сил, котре-б довело до рішучої перемоги союзних арій. Широкому загальному не були вісні мотиви всіх подій союзників у протязі довгих банків місяців. Загал приписував кождоу напорому завелике значінє тривалої перемоги і був неохочий, коли арія в відвороті полишала власну землю. Загал судив після хвилевих успіхів: не вважав, що молот богато разів вдаре на ковало та знову відскакує, нім закінчить роботу ковальську, загал не шукав порівняння в природі, де безнастанні зміни сонця і дощу на цвіт і овод доводять аж до вірності. Кождий напор, кожда перепалка і кожда битва приводила все ближше союзників до цілі, до якої стреміли наші управи війська. Що зачалося на широких полях бою під Красніком, Захостем, Комаровом і Львовом, те продовжалося над Сяном і над Вислою, потім в зимовій битві в російській Польщі і в західній Галичині. Кожда з цих битв сповнила головну ціль, котру поставили собі союзні військові управи, завдаючи ворожій переможі втрати, котрі перевищали о много неминучі власні тяжкі жертви. Щодо числа свого населення могла Росія довгий час доповняти свої втрати все свіжими силами, але не могла заповнити великих браків в рядах інтелігенції, котрі представителями духа і внутрішньої вартості війська.

Всі дотеперішні події перевищили великий похід в Карпатах, де Москалі вдарили в груди з великою силою і де повели більша часть російського війська з'ушила ся. Були се найтяжкі бої і то ще серед великої зимової студени. Із все збільшеною завязістю тривали боротьби довше як три місяці. Коже вагіре, кождий гірський хребет, котрий здобували Москалі по довгій і тугій борніці, окупували вони ріками крові; але їх напір щоби відерти ся на Угорщину, не вдало ся їм. Около великодня ослабла їх сила. Вони мусіли полишити свої заміри, мусіли нааначити довшу перерву задля відсвіження своїх сил, щоби доповнити дуже великі втрати і приготуватись на початок ліпшої пори року до нових боїв.

Москалі думали, що можуть спокійно відпочивати. Їх карпатський фронт був сильно укріплений, поза ними було багато приготовлених добрих станових, у котрих можна було дуже скоро здержати навіть і успішний напір стоячих проти них військ Боровича, Бем-Ермолія, Лінвінгена. Західне крило хоронила лінія укріплень, котра тягнула ся від карпатського хребта аж до устя Дунайця; її укріплення можна було уважати ізза корисного терену і довгомісячного видобування по просту за непереходимі. Хиба східне крило могло мати певні клопоти, де армія Пфляндера-Бальтіна від лютого пробрала ся аж до низин в східній Галичині поза Прут а в Буковині аж до Дністра. Тут вібрали Москалі великі маси військ, щоби виступити сильно проти якогось напору в сій части фронту. Може була призначена сему крилу й рішуча задача, коли російські армії починають відпочинок і будуть готові до нової великої офензиви.

Союзні управи арій пізнали, що успіх в Карпатах був більш ніж щасливим відбитком сильного нападу, що нагорода цих боїв, у котрих так богато заплалили кровю і життям, мала бути далеко вища, і що оводі так довгих терпів і з'ушли вже доспіли. Сі оводі можна було збирати, коли німецька військова управа рішила ся, післати армію Макензена на се поле бою. Вона мала трафити Москалів тая, де вони сего найменше сподівали ся, на західно-галицькій фронті, у напрямі вдовж Ясла—Кросна, який ц. і к. начальна команда вже давно признала за відповідний і де вже в першій половині марта зроблено пробу; підприєство розбило ся тоді по початкових успіхах ізза браку сил, які були потрібні для переведення сего діла.

Скоро і незамічена ворогом вібрала ся армія Макензена за ц. і к. 6. корпусом, підчас коли Пфляндер-Бальтін, армія в Карпатах і сили, які стояли на півночі від Висли, авертали на себе увагу Росій живійшою діяльністю, канонадою і меншими наступами. Дня 1. мая вечером наказала армія архієпископа Йосифа Фердинанда, яка стояла напротив Тарнова, щоби праве крило переступили Дунаець, аби відвернути туди російські резерви.

Дня 2. мая рано почала ся страшна стрілянина з яких 1500 гарят на російський фронт; се був початок битви під Горлицями—Тарновом.

Армії Макензена і припираючому до неї на південь ц. і к. 10. корпусови удало ся вже першого дня проломити російський фронт, але Москалі мали на заді нові оборонні лінії, котрі одну по другій треба було взяти у твердих борбах. Аж 5. була власна опірна сила ворога. Армія архієпископа Йосифа Фердинанда боролася на 2. і 3. мая о сильні укріплення на взгір'ях обосторонь Вілої біля Тухова, мала побороти потім другу оборонну лінію на південь від Тарнова, так що й тут аж 5. май приніс остаточний успіх.

Вдалий пролом присилував Москалів, зараз зачати відворот західного крила їх карпатського фронту, котрий находив ся на південь від Дуківської кітловини. Перше вислано наперед трей і резерви, а в ночи на 5. мая очистила боева лінія своє становище, за якою гонила армія Боровича. Щоби уможливити взагалі відворот, Москалі мусіли держати Дуківський провал проти німецького безквідського корпусу аж до 7. мая вечером, що й вдало ся — правда з пожертвованнем цілої дивізії. Друга дивізія, котра хотіла втечи почерез просіки Дуклю, стрінула 6. мая вечером німецькі війська, котрі замкнули вихід із

просіки Дуклі. З заду появили ся нараз частини 10. корпусу, котрі до вечера на 6. осягнули околицю просіки Дуклі і чуючи канонаду, зараз авернули ся на північ. І сю російську дивізію знищено.

Москалі надіяли ся, що зможуть оперти ся великому наступови на лівій горішній Вислою, біля Кросна—Фриштака і далше в продовженю до впаду Ніди, і в такий спосіб утримати ся в Карпатах хотій на схід від просіки Дуківського. Сей замір не вдав ся, нім Росіяни могли оглянути ся добре. Дня 7. вечером взяла 39. дивізія гонведів із 6. корпусу Кросно і виборола сям вже перехід через Вислок; ліве крило армії Бем-Ермолія вдерло ся ще того самого вечера в російські карпатські становища на схід від Дуківського просіки, так що Москалі мусіли відтінити ся аж до ужоцького провалу.

Тепер задумали Москалі із використанням згіря на схід від Вислока держати лінію, котра мабуть мала тягнути ся від Радомишля, почерез Вельополе — Бозько проти Новотанцю, потім авертаючись на південний схід, мала саяти аж до взгіря на північний схід від ужоцького провалу, знаходячи тут полчене із силами, котрі стояли напротив південної армії. З помічю скоро стягнених скріплень надіяли ся вони, що здержать успішно офензиву союзників, щоби кроти важкі міста Рашів і Сянок. Так прийшло 8. до битви під Сянком — Рашевом, котра тривала чотири дні. Армія Макензена, котра дійшла безпосередно до середини російського становища, мусіла дня 8. твердо бороти ся о взгіря на схід від Вислока. Вечером здобула вона сі взгіря, але Москалі уступали лиш крок за кроком і сперли ся вкінці на відтинку за Стобницею. Крила арій союзних мусіли зложати 8. завзятий опір задніх сторожів, котрі мали призначене, спирати наш похід, щоби їх головні сили зискали часу, вібрати ся і укріпити ся в нових становищах.

Армія архієпископа Йосифа Фердинанда, котра вже 7. мусіла вести горячі бої о переходи через Вислоку під Бжостеком і Пільзном, взяла 8. приступом російські становища задніх сторожів між Фриштаком і Дембицею. Армії Борович і Бем-Ермолія мали покониати 8. не одчу тяжку працю в Карпатах, нім дійшли вони до становищ, котрі заняли Москалі, щоби замкнути дороги до Сяноку на лівій Бозько над горішнім Вислоком—Новотанець—Щавне над Ославою — хребет Відруку за горішним Сяном височину Остру напротив ужоцького провалу. У великій душі від Висли аж до ужоцького провалу лютувала дня 9. боротьба. Дня 9. вечером виконали Москалі із трома дивізіями своєї сніжної дороги сильний протигудар, щоби помочи своїй дуже загрожений середині над Стобницею. Сям відвернено вже грозивий пролом середини, але ще того самого вечера 10. корпус і німецькі війська взяли опірну точку південного фронту Бозько; 11. проломали сей фронт армії Бем-Ермолія і праве крило армії Боровича біля Балигород — Щавне. Армія Макензена прогнала середину із Стобниці, а 9. корпус архієпископа Йосифа Фердинанда побив під Вельополем 3. казакський корпус. На 11. відбужали ся лиш менш або більш завзяті боротьби із задніми російськими сторожами, у вечер Сянок і Рашів були у руках союзників. Поражка Москалів мала наслідок, що й ліве крило, яке стояло в Карпатах напротив армії Лінвінгена, почало також відворот.

Москалі потішали ся думкою, що вони над Сяном здержать похід союзників. Тут приготували вони сильне становище, котрого головну опірну точку творила твердиня Перемишль. Від неї тягла ся з одного боку кількакратна лінія укріплень до дійстрових мочарів, з другого боку припирали до північного пояса твердині передмістові укріплення в Радимі і Ярославі, котрі обороняли лівий беріг аж до устя Вислоки. Далше на схід творив сам Сян фронт; щоби забезпечити боки сего фронту, вибудовано широке передмістове укріплення в куті Сян—Висла.

Заняте передмістове укріплення в Ярославі дня 15. мая німецькими військами і ц. і к. 6. корпусом не лиш перешкодило сему замірови Москалів від самого початку, але навіть уможливило союзникам, перейти 16. Сян біля Ярослава і укріпити ся на правім березі сего ріки. Аж тепер наступала перерва в доси вірцево скоро переведених ділах союзників. Війська потребували відпочинку і треба було найперше направити мости і залізничні дороги, що то їх знищили докладно Москалі при відвороті, щоби можна було всего доставити і спроводити також і тяжку артилерію. Але повного супкою не було. Армія Макензена розширила своє становище в виді передмістових укріплень на правім березі Сяну, Москалі робили із кута Сян—Висла і в Перемишля протинаступи, котрі всі відперто.

На 24. перерва скінчила ся і тепер зачав ся всесторонній напад союзників: Бем-Ермолія на сильні становища між Перемишлем і дійстровими мочарами, Макензена на передмістові укріплення в Радимі і на схід від Сяну на подучення, які провадили із Перемишля на схід; архієпископа Йосифа Фердинанда на кут Сян—Висла.

Напір Макензена приніс великий успіх вже 24. мая, Радиміо занято, більшу часть загоги передмістового укріплення взято в полон; в слідуючих днях посунає фронт в щасливих борбах значно вперед на південний схід і на схід, причім ц. і к. 6. корпус, котрий брав визначну участь при здобуттю Радиміа, визначав ся особливо тим, що взяв приступом цілий ряд місцевостей і гору Городисько.

Москалі також не сиділи дармо; вони вібрали на півночі великі сили, котрі виконали 27. вже давно задуманий напір із боку. Сего дня, потім 28. і 29. відбували ся величезні напади Москалів. Вони принесли Москалям лиш один одвіський успіх: здобути Сіяну, але всі їх

змагання, щоб тут вибороти перехід через Сян, розбили ся із великими кровавими втратами так само, як і їх напади із кута Сян—Висла і на північний і східний фронт Макензена.

По короткій відпочинку зачали ся на 31. мая російські напори зі збільшеною завязістю на тих самих, покритих трупами боевих полях. В скаженій бою вибороли вони на західнім березі Сяну Рудник, але тирольський корпус поставив тому наступови вузькі границі. Знов були даремними проважені до 4. ліпня напади, напірна сила загасла в рядах, які сильно прорідили ся.

Між тим однак сповнила ся судба інших частин фронту які зав увільненні великий удар з боку. Дня 30. мая зачато острілюване Перемишля, вечером ц. і к. 10. корпус взяв приступом укріплені Пратківці, але слідуючого дня мусіе його покинути ізза охресного вогню майже цілої оборонної артилерії. За то на 31. в полудне три укріплення північного фронту були в руках Німців. Дня 2. червня викінчено Москалів з межстановища перед внутрішньою твердинею і тоді вони забрали ся в ночи відси. На 3. червня Перемишль був знов наш. Між тим відіграла ся сильна борба перед фронтом Перемишля і мочарів Дієстра. День і ніч нападали війська Бем-Ермолія без упику на богати в перешкоди численні оборонні лінії а на 4. рано проломано і сей вал.

Тепер треба було ще вибороти повне вихісновање побідної борби під Перемишлем, Москалі приготували друге сильне становище, яке під Мостисками і на заході від Кавіця і Любачова замикало дороги до Львова. Знов наступила хвиля відпочинку і приготування. Аж як фронт союзників підсунув ся порядю до російських становищ і виставлено в повнім числі артилерію, як вступ до великого нападу, взято наперед дня 12. вдруге приступом Сіяну. Тоді на 13. вірвала ся над Москалями буря. Ц. і к. 6. корпус і гвардія армії Макензена проломали становище при Яворівській гостиниці, війська Бем-Ермолія натискали на Москалів в їх становищах під Мостисками так остро, що вони мусіли зачати відворот. Але впертий воріг все ще не признавав ся побитим. Перед Судовою Вишнею, під Краківцем і під Любачовом приготував він послідчу відпорну лінію. Знов пробив ц. і к. 6. корпус разом з німецькими військами становище під Краківцем, на півночі прилягаюча частина армії Макензена під Любачовом; війська Бем-Ермолія заняли одно опірне місце за другим перед Судовою Вишнею, а також армія архієпископа Йосифа Фердинанда не давала ся здержати в її побідних походах по взгір'ях правого берегу Сяну через некорисну до нападу околицю і через силу російських становищ коло замку і двора в Писковичах. На 15. червня вечером, майже по одній місяці находив ся цілий російський фронт в повнім відвороті; ми виграли проломну борбу під Мостисками—Любачовом.

Дуже цікаві події відіграли ся в тім часі в південно-східній Галичині. В намірі, о скільки можливо тримати в роботі ворожі сили і не дозволити, щоб вони приступили до великої борби, армія Пфляндера-Бальтіна з початком мая допекла сильно своїм противникам, на 8. заняла навіть Заліщик. Однак слідуючого дня зачали Москалі могучий напір, до якого вони збирали сили від довшого часу. Вони надіяли ся, що успіхами в тій части замишають якраз так побідно дозріваючі плани союзної військової управи і направлять невдачі в середній Галичині що найженше перед очима свята. По цілоденних, змінних борбах і дуже завзятім опорі армія Пфляндера-Бальтіна мусіла дня 12. мая уступити за Прут. Але вона тримала укріплення на північній березі під Чернівцями, Дубівцями і під Коломиєю. Проти тих послідних звернули ся тоді скажені напади Москалів, але даремно. Геройським оборонцям улекшено дещо їх задачу тим, що західне крило щораз то знов напірало на Надвірну і не допускало Москалів, щоб звернули всю свою силу на Коломию.

Між тим по погролі в борбі під Сянком — Рашевом мусіло і східне крило російського карпатського фронту відступати, за ним гонила південна армія Лінвінгена, котра серед борб в погоні прийшла дня 16. мая під Стрий. Однак тут ставили їй Москалі поважний опір в значенито приготовлених оборонних становищах, так само й лівому крилові ц. і к. корпусу Суряна на півночі від Дрогобича, і правому, ц. і к. корпусови Гофмана, під Долиною.

Як в головній армії, так і тут треба було зробити перерву, щоби направити дороги для дозовоу живності і муниці. Коли в борбі під Перемишлем розпочав ся день 24. мая загальний напад, південна армія почала також артилерійне приготуване до битви під Стриєм, а сему слідуював на 26. напад цілого фронту. В середині і на обох крилах пробито російські становища, однак зараз за ними находили ся знов сильно укріплені лінії, котрі здержали наступ. Але та Москалі не вдовольнили ся знов тия, а почали сильні протинапади. Передовсім намагали ся вони, вступом з боків переючи праве крило, щоби зняти цілу армію. В тій цілі стягнули скріплення з свого східного крила, котре стояло проти армії Пфляндера-Бальтіна. О геройській опір корпусу Гофмана розбили ся ті напорні змагання, а надто ліве крило Пфляндера-Бальтіна новим наступом на Надвірну відобрало Москалям охоту до дальшого відбивання скріплень.

Так могла середина південної армії, при тім 38. дивізія гонведів, приготувати рішучий удар, котрий наступив дня 23. мая. Москалів проломано, побідники ввійшли в місто; борби в погоні від 1. до 3. червня довершили сей гарний успіх і відігнали Москалів над Дієстер.

Як завжди, коли Москалі потерпіли невдачі в тіх походах, кинули ся вони і сям разом, коли втрачали битву

під Стриєм а рівночасно бій під Перемишлем взяв для них некорисний аворот, а великою силою на армію Пфляндера-Бальтіна. І дійсно удалося їм дня 3. червня проломити повисше Коломніє становище над Прутом і під Саджавкою стати сильно на південнім березі. Обі сторони поспішилися, щоб кинути на се поле битви всі резерви, Москалі, щоб вихиснувати сей пролом, а армія Пфляндера-Бальтіна, щоб відперти ворога або що найменше адержати його похід. На 4., 5. і 6. червня прийшло до вічно пам'ятних лютих боїв. І тут програли Москалі, коли по початкових успіхах побачили, що їх загальний напад 11 полків піхоти розбиває ся о тривалий опір оборонців.

Тепер настала і поміч. Ліве крило Пфляндера-Бальтіна поступало від 4. в цілі улекшена в напрямі на Станиславів, того самого дня звернула ся на право також побіда південна армія, полишаючи корпус Сурмая, щоб пильнував побитого ворога. Підчас коли північна група зайняла Журавно, корпус Гофмана побив Москалів в кількох боях на півночі від Калуша, в наслідок того увійшли союзники дня 7. червня до Станиславова. Тепер змінилося скоро положення і для армії Пфляндера-Бальтіна. Москалі загрожені південною армією з крила, мусіли відступити назад від Прута, при чім націрали сильно на них війська Пфляндера-Бальтіна, котрі гонили їх зі становища до становища. На 11. Залишки були вже знов в наших руках, на 15. Никшиїв; Москалів відкинуто поза Дністер, вони мусіли боронити ся перед більшою наступом через ріку а й на сході відперто їх поза границю держави в Басарабію.

Міжним почав в південній армії корпус Гофмана облогу сильних передмістовних укріплень в Галичці. Головні сили треба було вставити в просторі на південь від Жидачева і Николаєва, де Москалі з великою перевагою наперли на корпус Сумаря. Тут приходило без упину до горячих борб, бо російська головна сила хотіла по поразці під Мостисками—Любачевом звачити ся ще на одну битву, щоб утримати Львів і розуміє ся, мусіла забезпечити своє крило проти небезпечного удару з полудня.

Пильнувши широкою долиною на південь до Дністра, творить Верешня знаменитий оборонний відтиск, який замикає наступ на Львів а простору Самбір—Перемишль. Численні стави, особливо під Городком, лишають нападаючому лиш поодинокі вузькі дороги, котрими можна зблизити ся до підійма східного взгіря з долинами, котрі підносять ся і спадає мірно, а через се не подає жадної охорони і є некорисним полем до наступів. До природних корисних становища долучили ся укріплення, які вже давно приготували були Москалі. До півночі тягнуло ся становище в гористій краї, який розлягає ся від Львова до до Нароля і творить західний край кінтовини Буга. Тут також було корисне положення для оборони, а крім того оперте о низину Таневу утруднювало окружене правого крила.

Під сими дуже корисними обставинами ставали Москалі до нового бою, до борби під Городком-Магеровом.

По побідній висліді битви під Перемишлем не дали ся союзники довго адержати в погоні через опір російських задніх ескадронів. Уже на 16. вечером станула армія Бежа-Ермолія під становищем над Верешцею, сідуючого дня армія Макензена в підгір'я, а знов армія аркіязя Йосифа Фердинанда посувала ся зі своєю головою силою, яка находила ся на схід від Сяну, в сторону до Таневу і околиці Нароля. Всі армії почали приготувати ся до напору; аібрано артилерію і уставлено піхоту проти тих частий фронту, на які постановлено нападати. Уже на 19. могла артилерія зачати острілюванє з усієї сили. В полудне довела армія Макензена вже до того, що гвардія і ц. і в. 6. корпус могли тут пробити фронт і сильним клином вбити ся аж по залізничний шлях Рава Руска—Жовква.

І армія Бежа-Ермолія, котра в горячій борбі 17. і 18. забезпечила собі перехід, причім особливо борба о Городок вела ся а такою завзятістю, що їй годі найти рівні, підсунула ся 19. так близько до ворожого становища на взгір'ю, що могла в ночі перейти до нападу, що прийняв повний успіх.

Москалі побіго, але вони ще раз адержали ся на укріпленнях, якими окружили Львів, обсадили за потоком Щирком взгір'я, яке спадає сюди до Дністра, так що їх південне крило могло оперти ся на мостових укріпленнях в Николаєві, а на півночі від Львова проги клину Макензена тримали Жовку і горби коло Рави Руської. Так прийшло ще до одної борби під Львовом.

Армія Бежа-Ермолія прийшла на 20. під львівське становище і зараз сідуючого дня зачала напирати головна сила на західний і північно-західний фронт Львова, а праве крило вдарило через потік Щирок на Дорифельд. В протягу дня 21. напівний фронт окружив ті часті пояса, артилерія обрабляла укріплення, так що вже на 22. рано можна було почати рішаччі приступи. Дивізія віденської красної оборони осягнула о 5. годіні рано перший успіх, адобувши приступом укріплення в Рясні Польській, які замикали гостинець а Янова. Тепер упали скорим ходом інші укріплення, так що командант армії міг о 4. год. пополудня увійти до Львова. В тім самім часі армія Макензена зайняла Жовку і аломала останній опір під Равою Руською.

Москалі стражили похід, який забрав їм майже всі плоди їх десятимісячної праці. Галичина пропала для них. Ті сили, які дотепер так ціло тримали ся в куті Сяна—Висла, почали 22. вечером відступати, а їх фронт в російській Польщі, що в наслідок битв під Горлицями—Тарновом і Ойковом—Рашевом уступив був а над Ніди в гористу околицю Кельців, подав ся різнож в'яз за Камінну.

Посол Николай Спинул, якого Москалі вивезли рік тому в Сибір і держать у тюрмі.

В трохи більше як сімох тижнях виграли союзники шість великих битв, варвали від ворога понад 40.000 квадратних кілометрів галицької і російсько-польської землі, полонили около 1000 офіцерів і понад 400.000 люда, адобули 350 гармат і около 800 машинних крісів.

Величезна перевага числа російського війська, який не має рівні в історії світа, думала перед роком, що непоборимо завалить середню Європу. Величезна була над поодинокими успіхами, які спід вибороти напори союзників. Але меншість тримала ся з залізною витривалістю свого скоро постановленого наміру, щоб через часте побиванє величезної російської могутності військової арівноважити сили. В борбах в серпні і вересні на схід від Сяну і Висли, в поході в східних Прусах, відтак в осінній поході до Сяну і Висли, в борбі під Лапановом—Лімановою, в зпівній битві коло магурських озер, які вкінці у великій карпатській битві, котра була зародком смерті для російського війська, сповнювало ся се позірною безвистідне діло і доведено його крок в крок до успіху. До чого найліпше промовив дорогу сей довгий бій, се довершив весняний похід в Галичці.

Приневолене боронити свій власний край, російське військо не творить більше ніякої небезпеки для культури і цивілізації країв обох середньоевропейських держав.

Подібний похід віднескав для союзників той простір, з якого австро-угорська військова управа зачала була на початку війни першу офензиву. Майже цілий рік тяжких борб шпнув від сього часу. Вони знищили давлячу перевагу ворога, а сям усунули ту причину, ізза якої не вдали ся були перші заходи мило початкових успіхів і мило всего героїства військ.

Ті тяжкі, повні в жертви і гідні почеси битви були конечні і неминучі, вони дали підставу до того великого перевороту, котрий в веснянім поході показав ся в так яснім світлі і дав можливість до поновного переведення воєнного плану, котрий обіщав на початку великий успіх, але тепер серед без порівняння корисніших умов.

(„Пільна Часопись“.)

Москалі проти православних Українців. *)

Наші кацапи голосили все у своїх газетах, що вони і їх рубледавні боронять православну церкву і православний нарід від чужої віри, що нас утискає. А московські салдати говорили нашим православним людем, що прийшли визволити їх з ярма инновірів. Колиб се була правда, а не підла підступна штучка, то можна було сподівати ся, що Москалі, котрі виличали себе оборонцями православної віри, будуть людяно поводити ся з православним українським населенєм Буковини.

Що до Галичин, то міг би хтось запримітити, що причиною московських розбоїв проти тамошних Українців є инша віра, бож галицькі Українці греко-католики.

Однак на Буковині найшли Москалі по бесіді і вірі такий самий нарід, який мають у себе в цілій південній Росії. А мимо всего того вони ні дрібчочку не поводити ся инакше, але так, неначе би ту жили

*) Отсю статю прислав нам в німецькій мові д-р М. Р., чоловік чужий нам по народності і вірі, помішуючо єї як безсторонний суд чужого чоловіка. (Редакція).

не православні Славяни але найзавзятіші вороги. Поведенє Москалів найліпший доказ, як вони розуміли свій клич „освободженє Славян“ взагалі, а православних з осібно.

Вже підчас першого московського наїзду на Буковину в серпні минулого року зачали ся переслідуваня Українців так під зглядом політичним як і економічним. Весь український рух, який передше був на Буковині, мав бути знищений за одним махом. Кожду українську книжку, яку Москалі дeneбудь на селі подибаали, забирали, нищили або палили. Де була яка бібліотека, то її вивозили в глупину Росії. Як лише прийшли Москалі на Буковину, зараз видали російські власти указ, котрим виразно заборонено розповсюджувати українські книжки і письма а навіть заборонено говорити по українськи. Другий указ наказував, щоб люди віддавали всі українські книжки і письма московському урядови. Дійшло до того, що Українцєви не вільно було навіть подати вносити в українській мові до московських властей, а коли котрий був би заявив, що иншої мови крім української не розуміє, то на се мали Москалі для него таку відповідь, що „Нехай не важить ся більше говорити дурниць, бо Українців нема та нема й української мови, а російський уряд не знає ніяких Українців, лише „Русских“. Надто часто московське військо не могло навіть розмовити ся з українським населенєм, бо селяни говорили виключно по українськи а Москалі їх бесіди прямо не розуміли. Впрочім що могло залежати московському чиновникови, котрий відразу розпаношив ся на Буковині на сім, що его не розумів бідний український мужик? — Десь далеко в Петербурзі московський міністер справ внутрішніх сказав, що нема Українців, і московський чиновник того придержував ся. Хотий наш буковинський український селянин, котрого то ніби „Батюшка Цар“ зі своїми салдатами прийшов визволити, дивив ся на истинно-московських жовнірів адивованими очима, бо їх не розумів, що від него хотять, а вони лихі лаяли его; то все таки „Указ указом“.

Румунську, німецьку і польську мову Москалі признавали, що се окремішні бесіди, але забороняли ними послугувати ся. Деколи однак, коли треба було нагло видати якесь оголошенє для населеня, то й самі тими мовами послугували ся. Оттає приміром перед своїм відворотом з Черновців, коли хотіли населеню заборонити виглядати з вікон і приглядати ся їх відворотови, забули на се, що однією мовою для указів є мова російська. Тоді появил ся указ в мовах німецькій, румунській і російській. Але одного таки не забули, а іменно не забули поминути і знехтувати українську мову. — Більша часть московських указів на Буковині була видана в румунській і російській мові. Коли ходило о зазив до Поляків, то губернатор видав его в російській і польській мові. Одинокий лиш раз з самого початку інвазії появил ся указ в німецькій, румунській, польській, російській і українській мові. Однак сей указ не видав російський уряд, видав его лише на приказ губернатора міста Черновців вивезений офісляр бурмістр Вайсельбергер.

Найбільше натерпіли ся ті, що передше брали визначну участь в українським житю на Буковині. Українського посла Спинула, хоч православний, стягнули московські салдати о другій годині в ночі з ліжка і вивезли як злочинця в глупину Росії, а офісляр на далекий Сибір. І доси аносить він страшні муки, гонять его з оселі до оселі, і коли буде увільнений, сего не дасть ся предвидіти. І тепер питаємо, що було причиною вивезеня? Посол Спинул, незвичайно улюблений між українськими виборцями, є членом українського клубу послів і виступав не раз в раді державній проти московських затій.

В домі провідника буковинського українського руху Николи Василька перевели Москалі дуже докладну ревізію. Всі папери, які лише були, забрали і вивезли до Росії. Перешукано кождий куток в его вілі. Навіть в пивницях шукали. Одним словом, навіть клантика паперу не лишили. Дуже пильно розпитували Москалі, де пробував посол Василько, і заявили, що грубо би заплатили за се, коли би могли его дістати в свої руки.

Кожного Українця, котрий якунебудь брав участь в українським руху, Москалі переслідували. Дуже много Українців арештовано, а з них чимало

вивезено до Росії, і вони коротають свої дні деє далеко в сибірських тюрмах. По утечі Москалів з Черновель знайдено в черновецькій дирекції поліції виказ дальших 40 Українців, котрих Москалі хотіли ще арештувати. Цікава річ, що завжди як причину арештованя подавали підозріне о шпіонажу, аж пізніше з'являлись Москалі арештованим, що їх тому загнали до тюрми, бо вони знали українські похітики. У всіх українських інтелігентів, котрі завчасу спасли ся, переведено в домах строгі ревізії. Хто бачив тих людей при ревізіях, той може мати поняття про московські ревізії. Коли при ревізії або в куфрі або в шафі найшли який гарний годинник або папіросницю, гарну шпильку або щось иншого цінного, що вабить око злодія, то очевидно для безпеченства, щоби не пропало, і щоби не переривати ревізії, ховали до кишені. Однак доси ще ніхто не чув, щоби із забраних річий бодай кому небудь щось віддали. Надто розбивали зеркала, виривали ноги від столів, розпорювали подушки, зривали тапети зі стін, виривали дверці від печей, розгинали фотографії, а все те робили лише з огляду на докладність ревізії. Они лише хотіли пересвідчитися, чи случайно в шпарах домашніх знарядів не знаходять ся укріплені писма. А коли хотіли вже дуже старанно ревідувати, тоді забирали меблі на вози і вивозили геть далеко в Росію, щоби там супокійно могли ревізію переводити. А все те було лише для прослідження „українського руху“. Таку „докладну ревізію“ перевели в домі українського посла Єротея Пігуляка.

І в українськй „Народнім Домі“ в Чернівцях відбула ся докладна ревізія. Забрали всі книжки, папері і документи. Відтак замкнули будинок і заборонили вступ Українцям. У великій салі українського касина розгостила ся російська поліція. На селі господарили Москалі ще гірше. Українських учителів і учительок, де лиш могли зловити, забирали з собою і відіслали до Росії. По школах бібліотеки з українськими книжками нищили. На образі інспектора Омеляна Поповича, який найшли на стіні в інспекторській канцелярії васьківського староства, видовбали очі! Посол Осадець, щоби вратувати ся від царських гонців, перебрав ся і пішов в подертій одежі від села до села. Коли Москалі довідали ся, що один селянин звернувся до священика з просьбою о молебню за нашого цісаря, вняли вороги вірного горожанина і засудили на рік вазниці. Іншого українського хлібороба засудили на 15-літню каторгу в Сибірі. Кілько українських православних панотців, що опирали ся проти наказу, молити ся за царя, зневажали Москалі чинно, а надто зрабували їх до послідного!

В тім переслідуюаню слідно певний плян: російські наїзники старали ся знищити і найменшу іскру національної свідомости між українським народом, щоби не стало й сліду українського життя на Буковині.

В економічній згляді натерпіли ся Українці може ще більше як инші народности на Буковині. Салдати під проводом московських офіцерів мало журили ся долею ніби то православного брата-українського мужика. Забирали в него, що попало: збіжжя, сіно, овес, худобу, ба навіть одіж. Переходячих дорогою селян примушували козаки скидати кожухи, кучми і чоботи. Коли в якім господарстві сподівали ся гроша або цінностей, налітали як ті круки і не уступали ся, аж забрали останнє; горе тому мужикови, що або не мав гроша або не хотів признати ся, де сховав: били, катували до неприємности. Щоби спам'ятати вражих катів, понесла одна селянка їм у зустріч святый образ. Козаки перехрестили ся, вклонили ся перед образом, поцілували его а відтак зажадали від жінки гроший, неначе би були прийшли на екскуцію. В Лужанах зловили мужика, і ні з сего ні з того присудили на смерть. Привели під дерево, обвили шнуром і підтягнули, але шнур урвав ся. Бідний мужик повалив ся на землю. Розлючені козаки спробували знов, але й сим разом не вдало ся. Тоді кинули ся на чоловіка з нагайками а надто стали его копати обцасами, аж здавало ся, не стало вже в нім духу. Побитий і сильно ранений і доси не встає з ліжка.

В українських селах: Топорівцях, Горішніх Ширівцях, Старій Жучці, Паранчу, Валяві і Веренчанці безчестили салдати жінки і дівчата. В Бросківцях, Чорнаві і Паниці спалили в кождім селі по

кільканацять домів зі столами, забрали дріб, муку, худобу і т. д. Мужиків, що йшли поза румунську границю, щоби накупити муки, перепускали Москалі тільки під тим усливем, що відслужать вивідуванем; таким чином хотіли змусити голодних селян до зради.

Годі описати всі злочинства, яких допустили ся Москалі супроти православного українського населення. Вистарчить піднести, що Українці терпіли подвійно: раз як Буковинці, а друге як Українці. Коли-б Москалі справді щиро хотіли визволити православних Славян — як то голосили всему світові — тоді не були би собі поступили в такий розбишацький спосіб проти православних Українців на Буковині.

† Григорій Никорович,

ц. к. професор учительської семінарії, міський інспектор українських народних шкіл, управитель приватної української женської учительської семінарії і діяльний член українських товариств в Чернівцях,

упокоїв ся в середу 25. серпня с. р. о 4. годині пополудни по короткій, тяжкій недужі на 56. році життя.

Таку сумну вістку подали нам черновецькі українські товариства прибиті тяжким болем, що безоглядна смерть вирвала з їхніх рядів одного з найкрасших членів, визначного учителя-педагога і щирого патріота-діяча, над якого домовиною не тільки ридає вірна дружина-вдова, плачуть дрібні діточки-сироти, але сумує й уся буковинська Україна...

Покійник родив ся в Костинцях на Буковині з шляхецкого роду, ходив у Чернівцях до школи реальної й, окінчивши тут учительську семінарію, був народним учителем при міських школах в Чернівцях а відтак надчителем в Кіцмани, де за короткий час допровадив повірені йому школи, хлопчачу й дівочу, до гарного розвитку. Ставши відтак інспектором народних шкіл вишницького повіту, подбав не тільки про розширене існуючих, але й про засноване нових шкіл навіть у найдавших закутках нашої Гуцульщини тай про успішну діяльність сих розсадників народної освіти. Його широке знане, педагогічні здібности, організаторський талант, рішучість і завзятість видали благодатні плоди, які здобули ему не тільки признане зверхників, але помімо його строгости й пошану учительства, якої знаком був заснований учителями стипендійний фонд його імені.

Кілька літ тому іменовано покійника, що мав кваліфікацію для горожанських шкіл із двох груп, професором при учительській семінарії в Чернівцях, де повірено ему й нагляд над українськими школами міськими а тогді і управу женської семінарії тов. „Українська Школа“.

Крім станової праці був покійник усюди й діяльним членом українських товариств, особливо шкільних, учительських і просвітних тай ревним громадянином-діячем у всіх народних справах.

Буковинська Україна втратила тут поважну силу зі свого і так невеликого засобу... Най же наш щирый жаль буде відрадою для родини, що втратила печаливого батька! А дорогому покійникови нехай пером буде рідна земля-мати, для якої він працював щиро і успішно!

Вічна ему память і дяка!

О. П.

Сім кацапів засуджено на смерть.

Ц. к. дивізійний суд краєвої оборони у Відні під проводом надпоручника-авдітора д-ра Пайтельшміда розбирав — поверх два місяці —

скаргу о головну зраду проти членів „русько-національної“ партії, а то послів до ради державної д-ра Дмитра Маркова і надрадника суду д-ра Володимира Куриловича, проти адвокатів д-ра Кирила Черлунчакевича з Перемишля і д-ра Івана Дрогомирецького із Золочева тай проти господаря Фтоми Дякова з Вербіжа і слюсаря Гаврила Мульткевича з Камінки-Струмиллової а на остаток проти дописувателя російської газети „Новое Время“ Дмитра Янчевецького.

Скарга, яку заступав надпоручник-авдітор д-р Вундерер, закидувала обвиненим головну зраду і злочин проти військової сили держави.

Всіх сімох обжалованих засуджено на шибеницю.

НОВИНКИ.

Календарик від 5/9 до 11/9 1915.

Дні	Стиль		С ѡ в ѣ т а	
	н.	ст.	православні	римо-католицькі
Н.	5	23	Ірипея еп.	Анг. стор.
П.	6	24	Евтихія мч.	Захарія
В.	7	25	Вартоломея	Регіан
С.	8	26	Адріана	Ромд. Д. М.
Ч.	9	27	Пімена С.	Петра Сев.
П.	10	28	† Мойсея	Николая з Т.
С.	11	29	Ус. гл. Йоана	Петра

† Йосиф Захарасевич, ц. к. директор магазину тютюну в Чернівцях, упокоїв ся 28. серпня с. р. в 54. році життя по короткій а тяжкій недужі у Відні, куди приїхав був відвідати свого сина, що на полю бою заступав тяжко. Похорон відбув ся 31. серпня с. р. у Відні. Покійник був щирим патріотом-Українцем, що брав живу участь у нашій національній житю. Покійний полишив удову і пятеро дітей, з яких крім найстаршого ще два другі сини повинять службу військову. Най з Богом спочиває!

На полю війни поляг будівничий комісар бук.-укр. виділу, інженер Іван Дроздовський, що боров ся як одпорічник-капраль в російській Польщі. Пером най буде ему чужа земля!

Стрілецькі окопи у Відні. В „Пратері“, в сїм великім публичнім городі, викопали зовсім такі стрілецькі окопи як на військ. поли. Люди йдуть тисячами оглядати сї окопи, а гроші за вступ йдуть на запомоги для воєнних калік та їх родин. З далека не видно нічо з окопів, се так і повинно бути, бо й на полю війни не сьміє воріг їх бачити здалека. Колиж прийти близше, то видно безліч шанців глибоких в чоловіка, що тягнуть ся на всі боки вздовж і впоперек. В тих шанцах по боках в земля вкопані пивниці з ліжками, столами, кріслами, є й ріжні канцелярії, магазини і др.

Оповідки.

Православний молитвенник можна дістати в нашій редакції за одну корону, оправлений в полотно, що містить на 206 сторонах молитви ранні, вечірні і в ріжних потребах, заповіді, блаженства, чесноти і гріхи, молитви підчас служби божої, приготвлення до сповіди, молитви до св. причастия і по св. причастію, акафисти, тропарі й кондаки, віршовані молитви, коляди, набожні пісні, гимни австрійський і український.

Віктор Мандрин, з Бергомету н. Пр. при 35. полку ніхоти, тепер у шпиталі в Карчау на Угорщині, пошукує свого брата Корнила, що служив при 36. полку кр. оборони і других кривних.

Від Адміністрації „Буковини“.

Просимо всіх, кому висилаємо нашу газету (крім тих, що є на полю воєннім), щоби написали нам зараз, чи дістають „Буковину“, бо инакше перестанемо єї посылати, аби не пропадали газети і марки пушто-дурно.

Хто би хотів мати попередні числа „Буковини“, най нам напише, а ми вишлемо, о скільки їх стане.

З друкарні І. Н. Верная, Відень, IX. Canisiussgasse 8.

„БУКОВИНА“

виходить поки що кожної
суботи.Редакція і Адміністрація:
III. Rennweg 94 III/14.

Поодинокі числа по 10 сот.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“

Organ des Verbandes der
ukrainischen Reichsrats- und
Landtagsabgeordneten der
Bukowina.Redaktion u. Administration:
III. Rennweg 94 III/14.versendet an Militär-Spitäler
und -Lager unentgeltlich.

Einzelnnummer 10 h.

За що і на що?

За що б'ють ся, вбивають ся люди у сій війні-різні? Жадоба панованя над другими, жадоба майна-добра і легкого та приємного житя в богатстві-достатках запалила отсе цілий старий світ, Европу аж до Азії й Африки. Англії було за мало пів світа, над яким доси панувала, вона забажала знищити Німеччину, що стала єї в дорозі, бо й собі пішла у широкий світ добувати добра-майна в Африці й Азії на шкоду Англії. Се так само як на селі робить добрі гешефти одинокий шинкар-крамар доки не зайде до села другий, що псує першому виключний доси гешефт, бо люди не мусять уже купувати в одного будищо і за всяку ціну, а йдуть до того, де ліпше чи дешевше. Тоді вже конець безмірному панованню-збогачуванню одного а надто треба давати ліпший товар, ліпшу марфу тай то ще вдовольати ся меншим зиском. Се виходить людям на добро, але крамарям-купцям невлад, вони борються ся, щоби знищити один другого, хоч оба нераз одної віри, а часом і рідні братя. Ось вам, за що і на що Англія захотіла війни з Німеччиною, з якою не могла упорати ся інакше.

А за що стали Французи до спілки з Англією проти Німеччини? За то, за що ворогує кум Петро на кума Павла, якому суд присудив поле, що було колись Петрове. Франція прогнала у війні 1870 р. край Альзацию та Лотарингію й від тогди думала-гадала, як би то їх відобрати від Німців назад. Ну й рада була нагоді, змовила ся з Англією до спільної напасти на спільного ворога.

А за що бере ся Росія? За то, за що обдирає людей багатий лихвар, хоч має безмірні маетки, але рад би мати все більше і більше без кінця, без міри. Росія то багатий купець, що не годен вивести свою марфу на торг, бо з усіх боків загородили йому дорогу купці-сусіди, тільки з одного боку на півночі є двері-море, але воно скоро замерзає а пізно розмерзає ся й тому годі ним довго їхати. Росія пробувала десять років тому пробити собі дорогу до моря почерез Азію, але там оперли ся єї Японці, набили добре й нагнали домів. Тому Росія, загоївши синці-рани, кинула ся тепер в противний бік на нас, на Німців і на Турка, щоби сим боком дістати ся до моря німецького, до нашого адриатицького а з чорного моря через турецьку морську вузину Дарданелів, далі на ширше море грецьке й середземне. А що тут стоять Росії на заваді сусіди Німеччина, Австрія й Туреччина, отже треба їх побити-приневолювати до того.

Ось за що отсі три державі: англійська, російська і французька змовили ся воювати разом проти ненависних сусідів, а щоби кожда з них мала причину до війни, то умовили ся, що підуть разом проти кожного, хто би воював з будьким з них.

До свої кумпанії втягнули розбійники ще двох спільників а то Бельгію і Сербію, обіцяючи їм за те золоті гори, Бельгій гроші а Сербії австрійські краї Босну і Герцеговину, де живуть Серби, тай Хорватію. Бельгія то край, що лежить межи Францією і Німеччиною й через сей край мали вмишлювати Французи до Німеччини. А Сербія мала дражнити Австрію аж до крови-війни, що й сповнила, убивши австрійського наслідника престолу, за що Австрія виповіла Сербії війну. Росія нуби заступила ся за бідну Сербію, от і готова причина до війни, якої бажала собі розбишацка трійка і яка й розгоріла ся межи всіма союзниками з одного і з другого боку, з тою різницею, що наша союзники

Італія пристала до розбишацкої компанії, бо надіяла ся і собі загарбати не тільки італійські околиці Австрії, але й одинокє море адриатицьке, яке має для свої торгівлі наша держава.

Але Росія крім того мала ще й иньший плян-замір, який старала ся передусім здійснити, а то загарбати українські землі в Галичині, Буковині і Угорщині то як раз від Перемишля по Ч-рнівці, й від Буга поза Карпати. „Визволяти руских братів“ говорили царські розбійники, а властиво і єдино по-неволювати усіх Українців. А за що? За те, що ми сьміємо жити в Австрії своїм житєм, маємо тут свої українські школи, що наші діти в них можуть вчити ся в своїй рідній мові й набирати лекше і скорше науки-освіти й тому лекше і скорше виїти й собі в люди, стати учителями, священниками і урядниками, стати вченими людьми, жити лекше і ліпше, а не тільки робити в поті чола на других панів, а запанувати й собі на своїй рідній землі. Ось наша більша воля і ліпша доля не в смак Москалям, які держать наших братів-Українців у Росії у темноті, аби панувати над ними, як панує чоловік над чорним волом, що працює на него, бо не має розуму і тому несвідомий свої великої сили. Наша воля-доля в Австрії невлад Москалям, бо вона отворяє очи й нашим братям-Українцям в Росії, як то й ми приходимо до сили, стаємо вже згодом панам у своїй хаті, чого й наші поневолені Москалями братя-Українці в Росії будуть домагати ся а то й добивати ся. Тому Москалі задумали загарбати й наші землі, аби й нас поневолювати, аби весь український нарід служив московским панам. От на се заваяли ся були Москалі забрати наші краї і нас.

Ось за що і на що воюють вороги проти Австрії і Німеччини, себто за то і на то, аби придбати собі добра-майна і ліпшого та лекшого буття. Але одно богатство не вистарчає, аби жити краще, ліпше, щасливіше. Темний, непросвічений не то що не вміє користати, як слід, хоч би і з найбільшого маєтку — противно, він потратить його скоро і легко. Колись на Буковині були заможні люди-господарі, але темні, неосвічені й тому забрали у них те добро-майно хитрі, учені лихварі, шинкарі і ріжні гешефтарі, що не орють і не сіють а живуть хитро-мудро невеликим трудом вигідно і добре. А що знов не загарбали чужі круки-вороги, те розібрали свої рідні діти, розпаявали, покавцювали, подробили, бо не мали иншого способу життя, як сапу і лопату, бо з чужих шкіл не набирали освіти-науки, яка дає людям хліб і без поля-огорода. Ось тому то треба нам до життя не тільки землі-ріл, а й науки-освіти, бо розум все годен, він один годує, напуває, убирає і робить з Івана пана.

Ось ізза сего кинули ся вороги на нас на те, аби панувати над нами. Ось за що і на що боримо ся ми проти них, боронимо ся від неволі-темноти і від тюрми-бід, в яку нас захотіли запроторити слуги московського царя і московських панів, відвічних ворогів-катів нашого українського народу.

А куди скінчить ся отся страшна різня-війна, тоді мусять боронити ся, бороти ся проти тих і то-го, що домагали тепер ворогові, а то проти темноти, проти капанства і всіх темних духів, що хотіли нас поневолювати, аби й знищити, вигубити.

Ось за що і на що бере ся весь світ, за се і ми те саме мусять й ми бороти ся тепер тай дба-ти на будище зі всієї сили-моци невтомимо, безустанно, коли не хочемо, як вирости в наймах, так і загинути чужими рабами-слугами!

Восинний перегляд.

(Від 2. до 8. вересня 1915).

На Буковині

нападали Москалі кілька разів сильно на наші укріплення позовж бесарабської границі, однак на дармо і з великими стратами, по чім відтягнули ся із границі дальше до Бесарабії, де сидять вже тихо. — Підчас сих боїв острілювали Москалі з Новоселиці навіть одно обісте в Румунії. В Бесарабії Москалі спалили села близькі від границі, то знак, що лагодять ся на прихід нашого війська. Так само йшла від 2. с. м. завзята борба, особливо канонами, над Дністром коло Вікна, почім наше військо наступило на Москалів, пробило їх ряди на кількох місцях, заняло їхні укріплення, помімо завзятого опору ворога, який мусів на конець уступити ся на північний схід.

В Галичині

на півночі від Заліщик відперли наші Москалів а над Дністра аж поза усте Серету, ізза чого воріг покинув свої становища й позовж ріки Стрипи та пішов аж до Серету. Коло устя Серету переступили наші на лівий беріг, станули там сильно, занявши коло Синькови горб Сльотерію, при чім полонили 1400 Москалів. Відтак заняли наші російські укріплення недалеко Шупарки й полонили притім 20 офіцерів і чотиритисячі чотиреста салдатів із 7 машин-новими крісами.

Дальше на півночі заняли наші місто Броди, де висиділи Москалі 13 місяців, і пішли далі аж поза російську границу. Наше військо йде вже й на місто Тернопіль помімо російського опору ба й наступу.

З твердині Луцку тиснуть наші на Москалів під твердинями Дубно і Рівне, хоч як тут мочари та ще й дощі спинають скорий похід тай Москалі опирають ся зі всієї сили, бож на сїм полю бою відпочивали, скріпляли ся і вкопували ся довгий час. Але мимо того не годні здержати наших жвавих воєків, що побити ворога коло Радивилова і Підкаменя (недалеко Бродів), тут взяли наступом-штурмом 40 кілометрів широкі сильні укріплення ворогів, двір Підкамень і гору Макітру, яка від підніжжя аж до верха мала кілька рядів сильних окопів один верх другого. Борба на багнеті тривала цілу ніч до самого ранку і скінчила ся утечею Москалів на 90-кілометровій ширині аж поза ріку Івку не-далеко російського міста Кременця. Москалі лишили й тут поверх тритисячі полонених в руках нашого війська, яке пігнало за ними далі поза російську границу.

Так ото є в московських руках ледво третина тої галицької землі, яку воріг тримав зубами ще перед тижнем і близька вже хвиля, що не стане й одної московської ноги в Галичині, хоч як воріг докладає всіх своїх сил, щоби вдержати ся тут яко-такі й уратувати свій „гонір“ політичний. Та дарма, наші воєки борються ся як льви.

В Росії

Йдуть союзні війська все далі і далі на схід. Як уже сказано, почавши від Бродів на північ стоять наші вже на російським боці коло твердині Дубна, далі в місті Олика посеред твердині Луцка і Рівного, далі позовж правого берега ріки Стари і коло Ісольди.

Далі на північ здобули німецькі війська 4. с. м. останню твердиню Гродно, де Москалі найдовше держалися.

Німецькі війська йдуть тепер нестримно густою лавою, почавши від Кобрини аж до Ріги, на схід, зближаючи ся чим раз то більше до міст Пинську, Вільни, Двинську, Фрідріхстату і Ріги. Боева лінія скорочує ся чим раз то більше, і за чого німецька сила кріпшає з дня на день, ба й не одна армія стає злишня для інших намірів. Москалі стараються кілька мога здержувати побідний похід хоч о стілько, щоби ратувати канони і трен з муніцією і живою. Але не тільки вони, а навіть біловіський прапорець та ні новодвірські болота не годні були стримати славі німецькі війська. Де тільки Москалі стануть до опору, там бють їх Німці й забирають у полон, в чім генерал Гінденбург незрівняний майстер. Ото й сего тижня полонили Німці майже 22 тисячі Москалів з 11 канонами і 34 машиновими крісами.

Саме наспіла вістка, що начальний провід російського війська переняв сам цар Никслай а великого князя Николая Николаевича усунув, іменуючи его віцекоролем і вождем війська на Кавказі. Сі зміни дуже цікаві, бо показують, що в Росії перевертає ся все горі ногами; але чи воно що Москалям допоможе, се більш як сумнівне; погрому Росії не направить і вожд-цар.

На італійській границі

острілюють Італійці день у день то більше то менше ба тут ба там наші укріплення а відтак пускають свою піхоту до наступу, яку й сего тижня відбивали наші усюди з великими стратами для ворога, який н. пр. на однім місці бою лишив 400 вбитих а на другім тисячу трупів і ранених, втікаючи оперед нашими незрівняними канонами. Велике діло доконали за те наші літаки, що знищили в Брещі майже зовсім найбільшу і найліпшу фабрику муніції.

У Франції

стоять ворожі війська мов закам'янілі, де й доси стояли, а коли денде деськолись рушають ся, то не зискають нічо, хіба що втраять частину окопів, кількадесят жовнів і якого літака.

Коло Дарданелів

ріжуть Турки ворогів як і доси, але Італійців нема там ще й тепер, видно, не кортить їх іти на зарі.

* * *

Оттак то йде наш побідний похід в Росії невинно вперед, а вороги тут втікають, а на прочих полях бою не годні рушити ся вперед помимо щоденних заходів і страт. Невдачі наших ворогів не менші, як на полі воєнним, і на полі політичним, бо й доси не вдали ся їхні заходи втягнути Болгарію, Грецію і Румунію до свої сілки. Навіть Сербія не хоче слухати своїх опікунів і не вертає Болгарам Македонії. І Америка, яку Англія трюдила проти Німеччини, вдоволена ся німецькою відповіддю, що не буде затоплювати американські кораблі, нім їх не зревідують й коли вони не будуть опирати ся або втікати.

Не веде ся нашим ворогам нігде, а дома у них всюди невдоволене і знеохота, особливо в Росії кипить, як у кінці, аж не збжить і опарить винуватків страшного лиха... Тимчасом потішають вони себе взаємно високопарними промовами та телеграмами і побивають нас — язиком, а ми їх збруємо.

*

Власне наспіла вістка, що наше військо взяло сегодня твердиню Дубно. Москалям лишилася ще лиш остання твердиня Рівне, та не на довго, бо наші канони вже недалеко.

Представники Угорщини і Хорватії у Цісаря.

Дня 2. вересня с. р. зложили Цісареві чолобитню представники Угорщини і Хорватії, міністри, духовні достойники, бурмістри міст і начальники комітетів, разом около 500 осіб. Учасники сїї депутації прибули до Відня 1. вересня вечером двома особливими поїздами. Того самого вечера запросив їх і богато достойників австрійських президент міністрів граф Штірк на вечерю, на якій промовив вперед сам а ему у відповідь угорський міністер-президент граф Тіса. В обох промовах піднесено конечність угоди між Австрією і Угорщиною, яка проявила свою силу підчас сїї війни, тому треба її плекати й по війні; бо вороги уповали на нашу невгоду, яка проявила ся передом так часто...

На другий день о 10. годині рано рушило з площі Шварценберга до 250 возів, в яких засїли учасники депутації: маївати в дорогах маїарських строгах національних, священники в ризах а дуже мало лиш у фраках. На козлі майже кожного воза сидів побіч візника павдур-люкай у національній строю. Строї маїарських маїатів пригадують живо козацьких атаманів. Похід ішов ринком а відтак улицею Mariahilferstrasse, що були прибрані угорськими, хорватськими, австрійськими і місними фанами, серед рядів численно зібраних людей, що витали гостий окликами „еллен!“ і „живіо!“, маїали хоругвовками і хустками тай цвітими обкидували вози.

Перед одинайцятю годинною прибула депутація до цісарського двору в Шенбруні й усталила ся на великій галерії, куди увійшов відтак Цісар. Тут промовив міністер-президент граф Тіса до Цісря. Він говорив про вибух війни, яку розпочали вороги в надії на нашу невгоду і безсилність, але ошукали ся, бо ми залучили ся й зміцнили ся, гонимо північного велита далеко-далеко в Росію а боронимо ся успішно проти „нікчемних заходів скривовіиці (Італії), що хотів вбити приятеля із заду.“ Далі згадав, що небезпека погодила угорські партії між собою і з Хорватами тай зближила Угорщину з Австрією, бо обі держави пізнали великі користи угоди-єдності. Обіцяючи, що про сї великі науки війни Угорщина не забуде і в часі миру, жєлає бесїдник Монархові діждати побідного кінця війни і тішити ся її плодами ще моги літа.

Цісар відповів подякою за вираз вірности і привязанности, висказав свою радість про угоду в Угорщині і а прочими частинами цісарства, признав відвагу і бодрість угорського і хорватського війська та ширю поміж прочого населення, висказав свою кріпку віру в побіду і її благодатні наслідки для грядучах поколінь і закінчив повною подякою за чолобитню а народови за его вірність і хоробрість.

Відтак промовив до Цісря намістник Хорватії, барон Скерлец по хорватски, завіряючи Монарха о неаломій вірности і привязанности цілої хорватської нації. Цісар подякував Хорватам за визначні діла і витривале поведєне в сїм тяжким часі.

Із Шенбруну поїхала депутація до ратушу, де місто приладило гостям сїддане. Тут повитав гостий бурмістер д-р Вайскірхнер промовою, в якій підніс, що нинішня гостина є заповітом ширїї дружби між Віднем а Будапештом, отже межи Маїарами і Хорватами а Німцями, яка приготує марну будучність держави; закінчено окликом в честь гостий.

На те відповів бурмістер Будапешту, д-р Барці, дякуючи за сердечне прийняте, згадав про великі завдання міст під воєнну пору, підніс теж потребу угоди і єдности і скавав: Наші сини дали доказ, що виють плече в плече боротися, рука в руку побіджати а й ужирати. Тепер покажіть ми, як треба із собою жити.“ Промову закінчив окликом в честь Відня і его бурмістрів.

Відтак подєкував ще хорватський бурмістер Голяц за приває, а д-р. Вайскірхнер закінчив многотїством на цісря.

З ратушу поїхала депутація о 4. год. до салї концєртового дому на сїльній обїд. Перший тост підніс тут владика Глятфельдер на Австрію, а якою Угорщина хоче жити в мирі, добрі і славі.

На те відповів австр. міністер-президент граф Штірк, підносячи теж конечність угоди межи Угорщиною а Австрією, яку австр. правительство буде зі всім сил піддержувати.

Угорський міністер-президент граф Тіса говорив про відносини між Угорщиною а Хорватією, які він все старає ся поліпшити, згадав про подудиево-славянську агітацію, яку війна справила на властиву дорогу а то, що національне жите Хорватів забезпечене в їх автономії у згоді з Угорщиною, якої любов і довіре до Хорватії-Славонії віджили і скріпили ся у сїй війні. Бесїдник шив на добро Хорватії і Славонії.

На се відповів хорватський бан, барон Іван Скерлец, підносячи вагу угорско-хорватської угоди і особну політичну індивідуальність та особне державне становище Хорватії і закінчив тостом на угорську націю і графа Тісу.

Ще промовляли архієпископ Варадь на побідні армії, міністер барон Рознер на Відень, д-р Вайскірхнер на „дух лучности, єдности з метою сильної і кріпкої Австрії й Угорщини“ а граф Зікі на творців австро-угорської угоди а 67. року.

Ціла манїфєстація, як бачимо з промов, жала на ціли поклонити ся побідному Монархові й скріпити угоду між обома часиннами держави, що віджила у воєни теперішньої страшної війни, якої винуватки числили на невгоду, яка проявляла ся передтим.

Письмо від раненого вояка-Українця.

...Вже четвер, а нашої „Буковини“ ще нема. Що такого, чи вже й не прийде? десь або закинули на пошті, або Редакція вже не висілає, думаючи, мабуть його вже й немає у шпиталі, бо вже довгий час, як ми висілаємо! Коли сам не згадав сї написати, що вже відхав відти, то ми самі перестанемо посилати, нащо маємо тратити дармо марки! А то ще у понедїлок приходили до мене Українці і питали ся о часопис, а то й сегодня нема! Що ж робити, треба написати до Редакції, та просити, щоб висілали нам далше та скорше часопис! — Я читаю майже що дня німецьку часопис „Politisches Volksblatt“, однак вона як на мене так і на прочих Українців не робить жадного вражіння, з чим узав єї в руки, з тим і поставив навад! Мало що довідав ся з неї, ба навіть чогось нехочеть ся читати. А як прийде моє святе письмо, та солодка „Буковина“, то перш усього, не починаю єї сам читати, а оповіщую Українців, що прийшла „Буковина“, то посходять ся, посідають на вкруг мене і ліччу читати. Навіть 2 Польки, що були у мої компанії, радо слухаючи, тіпили ся (бо вони одинокі зі всіх Славян нашу мову найліпше розуміють), ба навіть до мене заговорять: Коби прийшла українська газета, будемо знати щось нового!

І справді таки сегодня у четвер дістав я часопис, як утішив ся я нею, мені здавало ся, не мовби я таки був у своїй Буковині. Ію правду кажу, нема гарнійшого краю та ліпших людей понад Буковину! І а до неї промовляю; прошу, прилітай до нас скорше, ми твої сини, неабудувай нас, ти наша мати, лиш ти одинок можеш нас розвеселити!

...Недавно сюди до шпиталю прийшли також два Гуцули-добровольці з Яблонціє в Буковині. Ми „фрайвіліки“, кажуць. А хто вас спонукав до сего, кажу я? Таже, ади, пап Василько каже, най не мають моїх Гуцулів за зрадників і тому кавав, щоби ми пристали!... Як я прочитав часопис, сказав один з Гуцулів: „Дякую дуже файно, щосьте нам прочитали, а мені здає ся, що я таки на Буковині. А ви знаєте по руски писати? — каже він мені, бо кортить мене написати до жінки, щоби не журила ся, і нема кому написати, а я сам не знаю. Чому не знаю? кажу ему, приходіть і що дня, я буду вам писати. А що то за Українці? Ви читали язаста про них. Що то за люди? Таж то ми так називаємо ся, кажу. А я ні, каже він, я Гуцул-Русин з Буковини. А Українці то там на краю сидять, каже він мені, але в якім краю, я не знаю, я чув, що Українці там на краю Галиції чи в Росії... На всякі способи старає ся а сих Гуцулів переконати, годі. Трудно Гуцула пережовити. Цікаві люди. Я не Українець, каже він а Гуцул-Русин, се его мов причарувало, сего він не хоче виректи ся. Ви Гуцул-Українець, кажу я. Ні тай ні! Тоді щодня я їм пояснював, що то одно чи Русин чи Українець і ми тому хочемо називати ся Українцями, щоби про нас ліпше світ знав, бо як ми кажемо Русин то нас чужі народи уважають за Москалів, бо вони називають себе Русекими. А ти більше тут на Угорщині. Видите, як з вас сьміють ся, що ви „Моско-козак!“! Питавсь мене тут не один Венгер чи Волох, що я є. Українець, кажу, а він стисне плечима і каже мені, хто то: Чехи, чи Польки. Або навіть собі пояснити: що то Країяці Німці а Країни... Відвідавши раз своїх країяців-Гуцулів, вхожу в їх кімнату, дивлюсь на їх табличках написано вкрїдою „Russ“. Гуцул сказав, що він Русин, а тут несвідомі зробили з него Москаля. Дивно мені було, а до того ще Венгери сьміють ся і показують на них „Оз Моско-козак“. Стер я те слово Рус, а написав Українець і пояснив Венграм, оскільки а навчив ся за чотири місяці по маїарски, а Гуцулам майже заборонив казати, що вони Русини, а мусять казати, що Українці. Приходжу до иньшої кімнори, питаю ся: „Нема тут Українців?“ А Русин, обїзав ся один, дивлюсь на його табличку, а там написано „Ozech“. Та ви не Чех, кажу ему, а впрочім а відки ви? я, каже, зі Станіславава, а дома говорю по руски; то значить по українськи, кажу, і я Українець. Пояснив і ему, що то Українець. Его сусїд якийсь Німець а Чехів, каже мені

по німецьки: Він Чех, бо говорив по славянськи, а розумію його по трохи. — Українці говорять також по славянськи, а не по татарськи. І так з часом стало те слово Українець і тут знайома. І сам не знаю, яким би то способом приєднати своїх Українців, щоб називали себе лише Українцями, а не Русинами, бо то непорозуміння між ними двома назвами виходить особливо нам на не добре, бо як би ми були з давня називали себе лише Українцями, то напевно були б про нас кождий знав і не мав нас за одно з Москалями та за зрадниками. Я надіюся і буду кілька мога старати ся приєднувати темний наріз до свого рідного краю, України, бо тяжко мені на серцю, що кождий наріз тепер вихваляє себе, або его другі вихваляють, а головню тепер через воєнні подвиги, а нас на жаль, так як нема, не чути, що Україна держить ся неутрально, або що воно героїчно з тим або тим. Ах, коби я ще се одинок почув у своїм житю, тоді не хочу більше жити. Як буду жити, побачу, що нам по війні присудять... А від мене, світла Редакція, передайте сих пару щирих поведовлень із сего далекого та чужого шпиталю панови по слови Василькови, що я желаю здоровля, довгого життя нашому незабутньому гетьманови буковинському. Нехай жє слава України, а на нїй славі мужі!...

А. Федорук.

Письмо вояка із віденського шпиталю.

Вп. „Союз Українських послів на Буковині!“
Хвальна Редакція!

Вчитав я в газеті, що заважляє повідомити, чи отримують газету, яку висилаєте, аби дармо не вислати і не платити. Отож подаю до відомості, що газету „Буковину“ отримав я кожде число, котре мені післали. Далі подаю до відомості, що не лиш я хісную з неї, але й рєнта Українців, котрі є тут в Буковині а навіть і в Галичині.

Подяка за газету, як найщиріша від мене, а так само і рєнти Українців, котрі тут є. Бож много користи приносять Ваша газета нам. Я знаю користь газети, але є много таких ще людей тут у шпиталю, що пізнали аж тепер газету. Отож як дістану газету, на котру тиждень чекаю, посходять ся майже всі Українці, ба навіть і інші цікаві дуже слухати, що діє ся в краю нашім і в світі, і кождий питає, чи нема що за спокій. Межи всіма нами при тім зйде в довгу бесіду про все, і кождий радує ся Вашов доброчинностей.

Дома правда наші люди маловажили письменство, але тепер, коли війна загостила, цілком відерились очі кождому. Часу багато в шпиталі, є час читати, але на жаль нема книжок, коби хоть найменша частка була тих, що в краю. Одна однісінька газета „Буковини“ голубить нас як мати.

Щиру подяку віддаю я Вам, а й мої товариші, котрі тут у шпиталі, зо мною. Незабутна буде Ваша доброчинність в цім воєнній часу. Подяка, подяка від мене Вам, „Союз Українських Послів Буковини“, що не забуваєте нас у шпиталі українських буковинських жовнів.

Здоровлю Вас в імя всіх цего шпиталю, Українців. До побачення в краю! І коли Ваша воля, присилайте далі газету; плід тут вона дає в остеро.

Мельничук Митро з Кліводина.

НОВИНКИ.

Календарик від 12/9 до 18/9 1915.

Дні	Стиль		С в я т а	
	н.	ст.	православні	римо-католицькі
Н.	12	30	Александра	Імя Марії
П.	13	31	† П. пояса Б.	Валеріяна
В.	14	1	† Симеона	Підд. св. Кр.
С.	15	2	Маманта	Нікодема
Ч.	16	3	Антима	Людмили
П.	17	4	Вавили м.	Ляйберта
С.	18	5	Захарія пр.	Томіа В.

Барон Стефан Василько, бувший командант гуцульських стрільців, одержав крім військового хреста заслуги 2. класу від нашого Монарха ще й залізний хрест 2. класу від німецького цїсаря, який ему доручено 7. с. м. Барон Василько, як відомо, був ранений 9. мая с. р., в наслідок чого відтато ему ногу, прих-дїть поволі до здоровля, що певно врадує его вірних Гуцулів-Стрільців.

При війську авансували Українці: надпоручник Юліан Кобиланський (професор п. гімназії в Чернівцях) іменованій капітаном, д-р Константин Воввідка лікарем-асистентом а Букол Копачук рахунковим поручником.

Відзначене Українця. Кандидата медицини п. Божейка Юліяна відзначено срібною медалею хоробрости П. класу й іменовано хорунжим. Службу санітєску повинть він на італійськїм фронті.

Ранені вояки у віденськїм шпиталі читають „Буковину“, яку їм принесла пані з українського жіночого комітету.

Помер Юлії Паер, що в 70-тих роках подорожував до північного бігуна і відкрив там т. зв. Землю Франц-Йосифа.

Український бунвар уложили Антін Крушельницький, Омелян Попович і Богдан Ленкий з малюнками в трох красках і однобарвними образами Кульчицької. Є надія, що ся книжка вийде ще с. р. накладом видавництва шкільних книжок і буде се гарний гостинець українським дітем у всіх виводенях з царського ярма краях наших.

Народні школи на Буковині мають розпочати науку 15. с. м., як се зарядила бук. кр. шкільна рада. Конечні учителі будуть покликані небавом.

Страчені документи (контракти, векселі і т. п.), які пропали або згоріли підчас війни, можна уневажнити в судовій дорозі, про що власне вийшов цїсарський розпорядок, на що звертаємо увагу наших людей.

Холера в Чернівцях прибрала широкі розміри: деякі улиці замкнені. Власти заходять ся пильно коло побороєня зарази.

Синьо-біло-червоні стяжки, кокарди, х ругви і т. п. відзнаки заборонила дирекція поліції в Празі під карою до 100 корон.

Цїсар Вільгельм у Кракові звидів королівський замок „Вавель“, його каплиці, памятники і гроби таятого чєтверга.

Москалі забрали сотні дітїй українських з Галичини а тепер і з Польщі до Росії, щоби виховати з них перевертнів, як колись Турки Яничарів. Із такими варварами борють ся Французи й Англіїці проти — варварства!

Школи в Польщі будуть від 1. жовтня с. р. польські замість російських, навіть університет і техніка у Варшаві. Щоби зменшити число неграмотних, яких є в Польщі з півчерта мільона, буде запроваджений шкільний примус для Поляків. Жиди можуть ходити до польських або до своїх шкіл, в яких однак мусять вчити ся і польської мови. Польський шкільний комітет ухвалив полишити надалі в народних і середних школах науку московської мови, але польське учительство спротивило ся тому й рішило не вчити московської мови. Коли додати ще, що на се все годять ся німецький рад, який приказав усунути всі виїски з московськими написани а заступити їх польськими і німецькими, то треба признати, що німецькі „варвари“ прихильніші до Славян як „брати“ Москалі і иньші.

В Румунії виступає в газеті „Молдова“ історик-писатель Розетті проти генерала Крайнічана за те, що сей противний, аби перевзяти через Румунії до Туреччини муніцію з Німеччини, бо се нарушувало непричмінність Румунії до війни, наколи Румунія перепускає в Росії не тільки муніцію, але й озброєних жовнів до Сербії. — Розетті вить собі ще з Крайнічана, що в газеті „Універзал“ вихваляє „побідний“ відворот Москалів і каже: Богу дякувати, що Крайнічан уже спєнсїонований генерал і не може вже попровадити румунське військо до такої „побіди“ як російська. В тїй самій „Молдові“ протєстєє Петру Карл проти звітів румунського штабу, в яких погроми Французів, Англіїців і Москалів представлені як побіди, що очевидно мають служити румунським офіцерам за взорець наслідування гідний...

Товариство цїсарської ювілейної фундації для військових сиротів у Відні під проводом принцеси Александри Вїндіш-Грец просить нас подати отєсе письмо, яке дістало з воєнного поля на Буковині: „Збірка, яку заряджено в ц. к. баталїонї українських добровольців-Гуцулів, видзела 293 короні, який вислано сегоднє пологою поштою до хв. товариства. Не хочу бути нескромним, коли зверну увагу на те, що ті, які зложили сї гроші, не дуже обдарені земським добром, й тому все таки значна сума 293 К, яку зложило 375 людєа, оправдує їх просьбу, щоби сю збірку оголошено вселюдно. На сю збірку зложили: Офіцери, хорунжі і п. комісар скарбової сторожі Кістнер 31 К 20 с., люди штабу сего батальйону 25 К 30 с., 1. гуцульська компанія 129 К 30 с. а 2. гуцульська компанія 106 К 80 с. — Осин Вайкер, поручник.“

Громада Бїдок потерпіла від послїдного наїзду Москалів дуже багато. Поверх 20 домівств селянських пустили димом. З нової поверхової школи народної стоять лише мури. Всї річи з помешканя управителя школи зрабовано. Церква місцева дуже ушкоджена. З інтелїгенції

нема нікого в селі, ба навіть тамошний папєтець вибрав ся відти. Першого господаря в селі Николая Баового, знаного доброго патріота, ранили Москалі, він тепер у шпиталі. Крім того й села Чорний Потік і Самушан знищив воріг цілком, так що в названих громадах майже нікого з людїй нема.

Про вплив воєнних подїй на умови найму в області навіщенїй війною. Суди не однаково рішали питає, який вплив приписати війні на умови найму і держави у воєнній області. На поручєне міністерїї справедливости найвищий трибунал обрєдїв сю справу на засїданю найширшого сенату і видав таке орєченє: 1. Коли комірник мусїв покинути предмети, які наймив, тому що йому грозив ворожий напад, або тому, що так зарядили власти, бо воріг наблїжав ся, то в засаді не має він платити найму за той час, аж до свого повороту, або поки його поворот не став можливий. (§ 1104. з. ц. з.) 2. Коли ж в таких випадках комірник мусїв лишити своє урядженє (меблї, річи) в помешканю чи то в робітні (варєтатї і т. п.), то узглядївши усі обставини поодинокого случаю, має ся йому опустити відповїдну частину оплати найму. (§ 1105. з. ц. з.)

На „Червоний Хрест“ в громадї Прилипчу зібрано за старєнем громадского герєнта п. Тодора Лїсюка, команд. пост. жанд. М. Білика, і дїєжа громад. писаря п. Дорїмїдонта Вітовского тай заступника герєнта п. Онуфрїя Ткачука 153 кор. 83 с. і відослано їх до ц. к. старєства в Заставнї.

Стан засївів на Угорщинї в 19. мѣн. м. Стап кукурудзи на 49-12, бараболї на 59-38 а цукрових бурєаків на 25-50 мїліонів сотнарів проти 43-77, 53-14, аглядно 40-14 мїліонів сотнарів доходів з минулого року. Для живи погода не була пригїдна, однак в послїднїм часї поправила ся.

Доси виповїли війну:

- 28. липня 1914: Австро-Угорщина Сербії;
- 2. серпня 1914: Німєччина Росії;
- 3. „ 1914: Німєччина Франції;
- 4. „ 1914: Англія Німєччинї;
- 5. „ 1914: Австро-Угорщина Росії;
- 6. „ 1914: Сербія Німєччинї;
- 7. „ 1914: Чорногора Австро-Угорщинї;
- 11. „ 1914: Чорногора Німєччинї;
- 13. „ 1914: Англія і Франція Австро-Угорщинї;
- 21. „ 1914: Німєччина Японії;
- 25. „ 1914: Австро-Угорщина Японії;
- 27. „ 1914: Австро-Угорщина Бельгії;
- 29. жовтня 1914: Турція Росії, Англії і Франції;
- 23. мая 1915: Італія Австро-Угорщинї;
- 21. серпня 1915: Італія Турції.

Кошта війни. Німецьке союзне правительство домагало ся від державної ради згоди на зятїгненє нового, отже третього воєнного кредиту в висоті десятих мїліардів марок. Кредит в висоті 20.000 мїліонів марок, котрий вже признано доси, відповїдає бїльше-менше вартості цілої німецької сїти залїзничих доріг зі всіми сї закладами і всім матеріалом (вагонї і т. д.). Постановленє все нових армій, озброєнє і арєкрєплєнє, потїм несподїваний зужиток муніції, устрїй средств руху за фронтами, на се все треба разом майже 2000 мїліонів що мїсєця. Що тїчить ся до відшкодованя, сказав канцлер скарбу: Коли Бог дасть нам побїду а тим самим можнїсть, зробити мир після наших потреб і житєвих конєчностїй, тоді не забудемо і не сїємо забути попри лишє і на відшкодованє. Цїлому будучому житєвому устрєви нашого народу треба буде о сїільки воно дасть ся осягнути улєкнїти сей велїтний тягар, який ростє через війну. Тї, що спричинили війну, заслужили собі на сей велїкий тягар мїліардів, найже вони его через десїтки лїг двигают, але не ми. Що велїке фїнансовє ослабленє наших ворогів буде утруднювати переведєнє сєї ціли, о сїм нема що сумївати ся, але ми зробимо, що лиш дасть ся зробити в тїм напрямї. Вже видано понад 13½ мїліардів першої воєної позички. Всї ті суми, які видано дотєпер на війну, лишили ся доси майже цілком в наших краях. Про загальнїй кошта війни сказав секретар скарбу: Дєшнї кошта війни всїх ведучих війну держав доходять тепер до яких 100 мїліонів марок, мїсєчні видатки на війну перевїснїють 8 мїліардів; за

рік виплатили вони около сто тисяч мільйонів. Австро-Угорщина збирала в пожичках, котрі має сплатити в довгий час, 8000 мільйонів; виконане сего застугує на найвище признание і о много перевищує Францію.

Школи а нанои. Кождий вистріл із великої канони коштує Італію, яка напала на нас в крайню підлий, бо врадницький спосіб, десять тисяч лірів, себто майже тільки корон. За кождий такий вистріл, пише „Arbeiter Zeitung“, можна би збудувати сільську школу, яких в Італії так мало. А таких вистрілів пускають Італіяни пусто-дурно, бо без skutku, по шість на годину. В трох днях вистрілюють три і пів мільйона лірів. Сих грошей стало би на 350 шкіл. А кілько за місяць, а три, відколи нападають на нас безуспішно італіянські розбійники-рабівники?...

Півміліона Поляків утікло в російській Польщі в глибину Росії, понайбільше до Петербурга і до Москви, де багато пухне в голоду, бо московські „брати-Славяни“, на яких поміч вони надіяли ся, відносять ся до них крайне ворожо.

Цим поживи, особливо ж мяса, у Відні йдуть майже що дня в гору, ще більш у Будапешті, де вже багато людей покинуло їсти мясо а годув ся мучними сграми й ариною. Дорожню витворюють не господарі-рішники, а шпекулянти-торговники, що багатіють коштом голодуючих.

Галицькі збігці в 26 повітів західної і середньої Галичини мали до 10. с. м. вернути в свої повіти. У Відні було 200.000 втікачів, по більшій часті з східної Галичини; з них вернуло в Галичину лиш около 8000 осіб. З Чех вернуло в Галичину около 30.000 осіб. Зовсім опорожнено табір збігців в Ляйбці, який містив около 25.000 осіб; малу частину втікачів перевезено звідси до Ходіну. Баракове місто в Ляйбці уже ся тепер для тих австрійських Італійців, котрих по евакуованню пограничного населення уміщено дотепер на Уграх. З таборів в Крайні вернули до Галичини всі польські збігці — 6000 до 7000 осіб. У Відні знаходять ся ще около 190.000 збігців, з тих майже 35.000 в середній Галичині, решта в східній Галичині. В найближшій часі буде знов більше повітів в Галичині, вільних до повороту.

Чотири і пів мільйона збігців мало втечи з Польщі, Холму і Волиня далі в Росію, ізза чого межними панує страшна нужда, якій держава не годна зарадити. Втікачі мусили забирати ся в краю, бо російське військо гонило їх оперед себе а за собою палило села і все майно людске. Із Волиня вивезли Москалі десятки тисяч Німців на Сибір. Так лютують Москалі проти своїх людей, а що вже сказати про чужих? З Галичини пігнали Москалі кілька-десять тисяч люда до Росії, в одній лісі на Волині є тридцять тисяч Галичан без даху і хліба. Навіть інтелігенти-кацапи, що пішли в Москалями із власної волі, голодують в Києві. Над ними плаче лиш їх опікун граф Бобринський в Думі.

Москалі в Самушині (Заставнецького повіту) спалили втікачів з села 24 хаті, забрали з собою худобу і збіжжя 15 селян. Три хлопці втікли від них до нашого війська.

Союзні війська відогнали Москалів доси більше як на 400 кілометрів від прускої границі на схід і заняли російської землі тільки що половина Австрії і полонили один мільон сімсот тисяч салдатів.

Зрадинів держави, яким вина буде доказана, не тільки що будуть карати, але й забирати їм майно на покриття шкоди, яку заподіяли. Такий вийшов цісарський розпорядок в червні с. р., а тепер до того міністерські приписи про його виконане.

Війна Італії проти Турції, яку виповіджено сего тижня, то вже 21. від початку сеї світової борби.

Десять твердинь ворожих здобули за минулий рік наші союзні війська силою а то: Літх, Намір, Мобек і Антверпен в Бельгії а Перемишль, Розан, Остроленку, Івангород, Варшаву, Ковно і Новогеоргиевск надто ще тільки інших укріплень а крім того уступили ся вороги в обложених твердинь: Ліль, Праг і Осовца. За те понала ся була у ворожі руки тільки одна твердиня в Перемишлі в наслідок голоду а не під напором ворожої сили. Велика заслуга при занятю ворожих твердинь належить ся нашим славним 30¹/₂-центиметровим мовдзірам. Цікаве ще й те, що мала твердиня коштує яких 50 мільйонів корон, середна поверх сго мільйонів а велика до двіста мільйонів.

Цепеліновий баллон убив у найбагатшій часті Лондону бомбами 95 людей а ранив 180. Не диво тому, що королівська родина втікає із свої резиденції, яка положена власне у сій ділянці міста.

Хто хоче їхати до Буковини, мусить від тепер мати нас, який тепер на то приписаний і надто ще осібний повіл. Урядникам державним і земліничим вистарчає урядова легітимация а військовим маршрута і т. п. папері.

Торг кіньми виказав такі шкоди для господарів і для війська, що міністерство видасть сими днями розпорядок, після якого можна заборонити гандларам ходити по хатах на закупу коней, відтак обмежити видачу карт на коні і ще позвояти торгувати кіньми лиш людям ретельним, а не шахраям, що й на тім збивають тепер маєтки на шкоду краю і війська. Хто знає таких позатиків-шахраїв, най подасть їх до староства.

Італіянський король хорий ізза страшних сграг свого війська. Цілий годинами в день і в ночі ходить по своїй вілі мов несвій, домигь руки і молить ся; ніхто не годен його потішити ані розбавити. Королева не знає про те нічо а королева-мати дуже тим затривожена, тим більше, що в королівській палаці вже вибивали шиб. Бог не бе буком...

„Червоний Хрест“.

В винишній порі, коли ціла Европа стоїть в полумінях великого пожюру — коли проти себе йдуть із смертоносним оружжєм мільйони, один чинник, що находит ся також на полях смерти, поспішив з иншою цілю. Той чинник замість смерти несе по побоевище розраду, потіху, поміч та ратунок тисячам, що лежать в калюжах крови та в розпуці чекають смерти. Тим чинником, що то на його прапорі виписана висока ідея, гуманність, ратунок життя — се „Червоний Хрест“.

Історія сеї інституції і її роля в житю народів велика. Початок її мусить бути так давний — як житє людства — як давно людність почала провадити кроваві роєправи-війни. Читаємо Гомера про людей, що несли поміч на побоевищах, були се лікарі-самомузи; сгрічаємо таких людей, лікарів-знахорів серед наших козаків, які йшли в похід з ними, бороли ся поруч них — а раненні по злогі свого знання несли поміч. Та зорганізоване сеї інституції в пишній формі наступило що йно в другій половині минулого століття.

Основателем Червоного Хреста в його міжнароднім значінню був швейцарець Henri Dunant. Уродив ся він в Женеві 8. мая 1828 р. Родина його, що походила з старого, паризийського багатого роду, була звисна зі своєї щедрости і жертволюбности. Сі цілі перейшли і на молодого Henri. В крижській війні, голосний зі своєї жорстокости, сгрічаємо ся з назвою Англіїки міс Florence Nightingale, яка враз із 37-ма товаришками виправила ся на поле боротьби, щоби обняти опіку над раненими.

Сим приміром захоочений Dunant виправляє ся рівнож в р. 1859 на італійський воєнний терен — і прибув 24. липня на побоевище під Сольферином. Очам його представив ся страшний вид; 40.000 убитих і ранених покрило побоевище, а з тим розгостилась на побоевище нужда і все горе війни. Серед страшного болю ізза тяжких ран, серед мук а голоду і спраги кликали тисячі ратунку — тимчасом його не дістали ні звідки — бо лікарі побіджених поспішили за військом — а мала скількість побіджених заледви могла заняти ся ними, що йшли у біг.

Dunant враз із жінками з Кастіліону робив, що було можливе в його людській силі, щоби нещасних ратувати. По укінченю своєї самаританської охотничої служби вернув Dunant до Женевы а в три роки опісля 1862 р. видав своє дічне діло „Смолни про Сольферино.“ В ній являваа він в яскравий та до серця промовляючий спосіб повні розпуки образи з побоевища. Щоби ликови зарадити, запропонував утворене Організації Товариств несеня помочи у всіх краях на основі міжнародної умови, головню для ранених у війні.

Товариство женевське несеня помочи, слідуочи за ідеями Dunant-а, постановило підняти ним думку перевести в діло. Попри Dunanta до услуг товариству станули ще Gustav Moynier, генерал Dufour і D'Arria — яких імена істория гуманности по всі віки записала золотими буквами. Moynier і Dunant підіривали цілий ряд атігацийних подорожий по Европі — та навазували зносини передусім а державними мужами та дипломатами. Почастилось навіть їм приєднати до сього діла членів науучащих домів Наполеона III., королівську рідню в Нідерляндії, тудішнього князя-реєнта (пізнішого короля) Вільгельма Пруського та його дружину Августу і саксонського короля Івана. Завдяки енергичному веденю повязтого діла та помочи згадаиш володарів прийшло на запрошене Женевської Союзної Ради в р. 1864 до першої конференції. Участь взяли уповновласнені заступники та дипломати 16-ох держав. По нарадах прийшло до заключеня міждержавної умови в р. 1864—22. серпня так зв. Женевської конвенції, на основі якої проголошено неутральність себто незайманість воєнно-ранених, санітарної обслуги та лічничих середників. Прапори полевих військових уряджень і опаски санітарної служби признано за відзнаку до розпзнавання відвернений герб Женевы а то червоний хрест на білій полю. Сю умову доповнено відтак додатковими постановами в р. 1868. В часі війни німецько-французької та японсько-російської показались деякі браки і неточности. Скликано отже новий конгрес в р. 1906, в яким ваяли участь відпоручники всіх європейських та багато позаєвропейських держав. По кількожизневих нарадах доповнено женевську конвенцію новими 33-ома артикулами. Остання конвенція відповідає модерним поглядам так що до винок військових так і гуманітарних.

На основі постанов женевської конвенції потворились Червоні Хрести у всіх державах. В Австрії були також проби основаня подібних товариств, але організація товариства несеня помочи в часі війни входить в житє аж в р. 1859 у Відні під назвою: „Австрійське патріотичне ратунокове товариство.“ Подібні товариства творились також у нас по провінції, а передусім в часах війни в рр. 1864, 1866 і 1878. В р. 1879 скликано раду відпоручників тих всіх провінціальних ратуноквих товариств в Австрії та ухвалено згляду на одностійність організації і її проведу, утворити союз Червоного Хреста, якого статут потвердити має начальна військова управа. Сей союз названо „Австрійське товариство Червоного Хреста.“ Подібно сталося також на Угорщині. В доказ великого значіння сеї гуманітарної інституції протекторат над нею обняв сам монарх — а протекторкою станула архикнягиня Марія Валерія. З порученя монарха його уповновласнення заступником є тепер архикнязь Франц-Сальватор.

Діяльність Червоного Хреста в часі мира містять ся в сих головних рамках: поборюване всілякого

рода епідемій як тифу, холері і тій цілі основував і удержував шпиталі та заборонки — творив охотничі санітетські відділи та випосаждував свої заведеня у відповідні середники; несене помочи в наглих катастрофальних випадках як в часі землетрасеня, голоду, пожарів і т. п. Червоний Хрест будуче тоді і удержує бараки, подає поміч в натурі і грошах, дає лікарську поміч; проваджене самаританських курсів, на яких приготавляють ся головню жіноцтво теоритично — і практично до самаританської служби, яка потрібна головню підчас війни.

Задачі Червоного Хреста у війні:

на поли: випосажене кождого воєка з найконецнійшій ратуноків середників; творенє і удержуване полевих шпиталів враз із цілю службою і відповідними середниками, проваджене на широку скалю санітетських відділів.

в краю: ведене шпиталів та опіка над раненими жовнірами; удержуване кліматичних станцій у відповідних місцевостях для хорих і реконвалесцентів, зорганізоване домашної опіки над реконвалесценгами по приватних заможних домах, несене матеріальної помочи інвалідам, вдовам і сиротам по погибших жовнірах.

Червоний Хрест провадять а) Центральне інформаційне бюро ранених, полонених і убитих.

б) ведене цензури в цілі обміни листами полонених з їх родинами.

Центральне інформаційне бюро уділяє родинам покликаних інформації про кождого воєка а саме, чи він живий, ранений, полонений чи убитий, та подає місце побуту. Се бюро стоїть в зносинах через централью в Женеві з Червоними Хрестами других і ворожих держав, веде евіденцію своїх і чужих полонених — списама тими обмінює ся в ворожою державою. Надто а фондів Червоного Хреста пересилає грошеві підмоги для своїх полонених та посередничить в ишляню грошей родинам полонених.

Цензура Червоного Хреста має на цілі дати змогу своїм і чужим полоненим в обмілі листовий а своїми родинами. Листи такі стоять рівнож під охороною міжнародної конвенції. Щоби однак така переписка головню полонених ворожої держави не принесла державі шкоди прим. через шаюнажу і т. п. листи такі підпадають цензурі, над якою нагляд мають військові органи. З огляду, що в сій війні беруть участь різні народи, утворено різні цензури відділи — у нас в Австрії є 16. прим. український, німецький, московський і т. п. в тій цілі, щоби дати змогу, щоби кождий полонений в переписці міг послугувати ся своєю рідною мовою.

Червоний Хрест є се, як бачимо, інституція високо гуманна, неутральна, далека від національних, конфесійних, політичних, парійних напрямів. Фонди Червоного Хреста складають ся з добровільних жертв і членських вкладок — наш австрійський Черв. Хрест в часі війни зібрав датків в квоті 15 мільйонів корон.

З огляду на те, що Австр. Черв. Хрест є інституцією центральною — не може собі творити приміром своїх національних таких товариств кожда нація. Однак в сій війні, в якій наш нарід взяв активну участь через зорганізоване Укр. Січових Стрільців — повстав також у нас свого рода укр. самаританський комітет, який має на цілі нести головню моральну поміч нашим воєкам. Члени комітету відвідують по шпиталях ранених та хорих стрільців і жовнірів, покріпляють, доставляють національну лектуру, газети і книжки, дбаючи через те про духову поживу і розраду жовнірів-Українців.

Григорій Микетей.

Оповістки.

Православний молитвенник можна дістати в нашій редакції за одну корону, оправлений в пошто, що містять на 206 сторонах молитви ранні, вечірні і в різних потребах, заповіді, блаженства, чесноти і гріха, молитви підчас служби божої, приготавлення до сповіді, молитви до сьв. причастия і по сьв. причастію, акафисти, тропарі й кондаки, віршовані молитви, коляди, набожні пісні, гимн австрійський і український.

Буковинський православний календар на рік 1916 ладить ся до друку. Просимо прислати відповідні статі, повістки і вірші до нашої редакції до кінця с. м.

Від Адміністрації „Буковини“.

Просимо всіх, кому висилаємо нашу газету (крім тих, що є на полю воєнім), щоби написали нам зараз, чи дістають „Буковину“, бо инакше перестанемо ві посилати, аби не пропадали газети і марки пусто-дурно

Хто би хотів мати попередні числа „Буковини“, най нам напише, а ми вишлемо, о скілько їх стане.

„БУКОВИНА“

виходить поки що кожної
суботи.Редакція і Адміністрація:
III. Rennweg 94 III/14.

Поодинокі числа по 10 сот.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“

Organ des Verbandes der
ukrainischen Reichsrats- und
Landtagsabgeordneten der
Bukowina.

Redaktion u. Administration:

III. Rennweg 94 III/14.

versendet an Militär-Spitäler
und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.

Від 1. жовтня с. р. буде редакція „Буковини“ знов у Чернівцях (улиця Петровича 2), куди належить звертати ся у всіх справах редакційних і адміністративних нашого видавництва.

Воєнний перегляд.

(Від 9. до 16. вересня 1915).

На Буковині

нападали Москалі з Бесарабії кілька разів на нашу пограничну сторожу зі всієї сили, але без ніякого успіху.

В Галичині

тривала цілий сей тиждень безнастанна завзята боротьба навіть на багнети і на кольби, бо Москалі напірали кілька мога у великім числі, почавши від Заліщик на північ аж до Тернополя, на наше військо, яке удержало ся всюди на своїх становищах, подавши ся тільки коло Тернополя до Єзерної трохі взад, щоби вирівнати боеву лінію.

В Росії

на півночі від Тернополя були тяжкі бої коло Ново-Алексінця, на схід від Дубна полонили наші 6 офіцерів і 800 салдатів, переступили коло Дубна ріку Ікву а коло Деражна ріку Горинь і зближають ся все більше до послідної волинської твердині Рівного помімо розпучливих нападів Москалів.

Далі на північ посунули ся наші союзні війська ще ближше до Пінську, Слоніму, Лиди, Вільни, Двінську, Якобетату і Фрідріхштату, відганяючи всюди Москалів помімо їх опору все далі назад.

У сих боях полонено поверх 25 тисяч Москалів і здобуто 2 канони, 54 машинові карабіни і 17 возів з муніцією.

Боева лінія йде тепер з півночі на полудне все позовдовж землі від Ріги до Двінську, Вільни і Лиди, відти рікою Німеном і Щарою до Слоніма а через Косово до Пінську, далі попри рокітнянські болота до Рівного, Дубна, Кременця і Тернополя а відси межі ріками Стрипою і Серетом до Заліщик і позовдовж бесарабської границі.

Проти Італії

наші війська не тільки що оборонили всі свої становища помімо безнастанних наступів ворога в Тиролю і на Побережжю, але ще й здобули дві ворожі позиції в Альпах.

У Франції

Німці заняли штурмом в Аргонах два кілометри вперед а пів кілометра вглиб французького фронту, полонили 30 офіцерів і 1999 жовнів, тай здобули 48 машинових крісів, 54 мінокиди і одну канону. Се успіх неабиякий на сім полю війни.

Надто обкидували німецькі літаки в Лондоні пристань кораблів бомбами й наробивши чимало шкоди, відлетіли щастливо назад. Так само бомбардували німецькі літаки французьке місто Нансі, наколи два французькі літаки злетіли від німецьких куль на землю.

Коло Дарданелів

не стало ся нічого важного, бо від послідного страшного погрому вороги не мали ще охоти до нового наступу.

На Кавказі

не здобув ся новий вожд, великий князь Николай Николаевич, на ніяке геройське діло.

Українська справа в заграничній політиці Австро-Угорщини.

Президія Загальної Української Ради — пп. Кость Левицький, Василько, Микола Ганкевич і Лев Бачинський — відбула з кінцем серпня с. р. політичну конференцію з міністром заграничних справ бар. Буріяном в справі українського питання в теперішнім воєнним і міждержавним положенню.

Голова З. У. Р. п. Кость Левицький зложив на руки бар. Буріяна меморандум і пояснюючи його, висловив принцип політичних стремлень українського загалу без ріжниць партій в приложенню до теперішньої ситуації.

В часі дебати над поодинокими точками бар. Буріян пояснив українській президії становище спільного правительства до поставлених питань. В головному провідній лінії австро-угорської, а за нею німецької політики нині такі:

Воєнна акція дося не покинчена і з огляду на те не можна наперед ставити ніяких державно-політичних гороскопів. Нині перша річ — витрепати і ворогів побороти.

Начальним кличем союзних армій і дипломатії є клич пильного і безумовного береження житевих інтересів тих державних організмів, які їм приходять ся нині заступати. Треба твердо сподівати ся, що народам Австрії, а в сім числі й українському народови, котрі свільно проливають кров за добро вітчизни, певно буде по війні жити ся не гірше, а ліпше.

(„Діло.“)

Ц. і к. військова управа в занятих польських і українських землях Росії.

В оголошенню головної пресової воєнної кватири наголошено на терк організації явстрийсько-угорської військової управи в занятих нашими військами територіях Польщі. На основі трех договорів з німецьким правительством (Познань, 9. і 10. січня 1915. і Катовиці 22. цвітня 1915.) поділено цілий простір російської Польщі, здобутий союзними військами, на два округи. В однім окрузі має бути німецька адміністрація, а в другім австрийсько-угорська. Австрийсько-угорський адміністративний округ під начальством генерала-губернатора барона Діллера

обіймає 24 повітів, а іменно: Домброва, Ново-Радомск, (враз з частиною повіту Ченстохови і Велуня), Пйотрків, Олькуш, Мехів, Андреїв, Опатів, Ільза, Радом, Козеніце, Янів, Білгорай, Ново-Александрія, Замость, Красностав, Люблин і Любатів. До сего має долучити ся еще три повіти Томашів, Грубешив і Холм.

Для сих територій будуть найвисшу законодавчу власть в імені цесаря виконувати начальник вожд армії і губернатор. Генералови-губернаторови, яким є генерал-майор Ерх барон Діллер а его заступником генерал-майор Кароль Люстіг-Пренсфельд: що тимчасово пробувають в Кельцах підлягають команданти повітів, які подібно, як колись було в Австрії перед розділом судівництва від адміністрації, а ще перед кількома роками в Босні, рівночасно, лише в окремих відділах, будуть виконувати власть судейську і політичну.

Подання можуть сторони вносити в обох мовах себто в німецькій і польській. Автономні громади можуть послугувати ся обома мовами як урядовими.

Команда ц. і к. військових залізниць має свій осідок в Радомі; командантом ц. і к. військових залізниць уставлено генерал-майора Нарциза Шніцлера, директора ц. і к. військової залізниці Баялюка-Доберлін.

Урядовою мовою ц. і к. Команд і приділених їм цивільних урядників є службова мова ц. і к. Армії, себто німецька. В зносинах з польськими партіями треба послугувати ся польською мовою. Публичні оповістки видає ся в обох мовах.

Громади і громадські суди мають вільну руку в виборі мови польської або німецької на урядову і в означенню, в якій мірі другу мову треба буде узгляднювати.

Подання і дописи в польській і німецькій мові мають рівноправність.

Тими самими правами, які признано польській мові, має користувати ся й українська мова при заведенню управи на українських землях. Роблять ся заходи, щоби з українським населенем порозумівати ся в его мові і щоби мешканці українських громад могли в кождім часі у ц. і к. команд і властей шукати і доходити своїх прав в рідній мові. Тим самим дозволяє ся уживати гражданки (українського письма), яку в чисто польських кругах рівночасно з російською мовою заборонено.

Лист із поля бою.

Посол Василько одержав знов від д. І. К. отсей лист, який ізза його загальнішого інтересу подасмо отсе:

„Вн. Пане Посол!

Отсе повернув я з боевої лінії, куди возили дещо, на стацію о 5. годині рано умучений, дуже умучений. Дві безсонні ночі і день, тяжка служба і недостатки умучать і найсильнішого чоловіка. Спати не міг, бо влаті мухи не дають спокою й умученому. Отже обмив ся від порохів і пішов на недалекий цвинтар, відвідав на військовий відділ, між ними і російський спільний гріб. Тронуло мене глибоко. Читаю: „Сь честью павшим на зашиті Владимиръ-Вольгаска.“ А під тих імена: М. Петрук, С. Кравчук, И. Ясенюк, М. Нечай, И. Руснак, М. Мазуряк, Т. Бождаренко“ і б. п. — Найстрашніший глум долі! Імена українських салдатів, яких може застрілили українські Австрійці! Російські Українці стріляли на тих, що хотять справити будучність України на красний шлях! Болючий глум!...

Вернувши „домів“, застав мою почту; між нею й послідний лист від п. посла (22. 8.) Дякую Вам укліпно! Я справді дуже умучений, але чекіть наказує відповісти. Даруйте, п. посол, що так мажу і занедбую форму; та

Abgeordneter Nikola v. Wassilko
übernimmt die Verantwortung
für den patriotischen Inhalt

Ви зрозумієте моє положення. — Моїм скрохненими увагами думав я послужити справі, бо гадаю все про мій нещасливий рідний край і мій любий нарід, про тернія тих, що вісгали ся. Я рад би бути діяльним, та... але конейкінцем сповняю й тут свій обов'язок, роблю додатну роботу. Я думав собі так: коли багато тисяч в окопах жертвує своє життя і здоров'я, коли Ти валяеш ся по заражених холерою норах, чому мають ті, що осгали дома, лінухувати? Ціла інтелігенція му сить працювати: ми в поли, посли у Відні, а ті, що дома, то дома. А ті, що дома, ще більше, бо вони працюють для себе, бо не всі з нас, що в поли, будуть сміли бачити і заживати плоди свої, себто власної праці. Зближає ся далі зима... Німецькі, польські, чеські жовіри дістають теплі дарунки: рукавички, шкарпетки, чепці і т. п., лиш наші жваві Українці нічо, бо хто ж має для них плести і шити? Се болюча гадка... Може сего року буде ліпше, але треба трохи підганяти! (Звертаємо увагу нашого жіноцтва на сю думку-надію наших славних вояків, що й собі ждуть на теплі дарунки теплих сердець. — Редакция)

Ціла Волинь одна руїна. Зовсім опущені села; тільки пси і коти лазають. Прекрасне збіже пропадає, пшениця мов золото, висипає ся і ніхто її не збирає. Військо не годно само все вібрати. Мужички, яких небагато вістало, несмілі, астрашені і боязливі. Національна свідомість незначна. Сумні образи!

Теперішнє воєнне положення дуже добре, та се Ви знаєте самі. Як так піде далі, то напемо ся небавом води з Дніпра.

Дякую Вам як найсердечнійше за Ваші все любі листи. Вони справляють мені немірну радість. Подивляю Вашу і Ваших товаришів повну пожертвованія і користну працю. Історія нашого народу не забуде сего ніколи. Прому переказати мої покірні поклони всім панам і запевнити їх о моїм поважанню і пошанованню.

НОВИНКИ.

Календарик від 19/9 до 25/9 1915.

Дні	Стиль		О в' я т а	
	н.	ст.	православні	римо-католицькі
Н.	19	6	† Ч. св. М.	Януарія
П.	20	7	Созонта м.	Евстахія
В.	21	8	Ронд. Пр. Б.	Матея св.
С.	22	9	† Йоак. і Анни	Маврикія
Ч.	23	10	Мінодори	Теклі
П.	24	11	Теодори пр.	Руперта
С.	25	12	Антонія свм.	Клеофаса

Мораторію для Галичини і Буковини, яка кінчить ся с. м., має ся продовжити на дальших три місяці. Отже до нового року ніхто не має права жадати силати давних векслів. За те нові векслі, що будуть виставлені по 1. жовтні, можна кожного часу заскаржити. Звертаємо на се особлившу увагу наших людей, щоби не дали ся піддурити й не відновляли старих векслів, бо ті відновлені векслі можна буде вже помимо дальшої мораторії, себто проволочи заскаржити і стягнути весь довг хоч би в дорогі екзекуції, наколи за всі дотеперішні старі векслі не можна ще до нового року і здає ся, що відтак ще й дальше не можна буде у суді жадати плати. На дотичний нараді в міністерстві зажадав посол Василько ще й того, що й по новім році, коли то будуть призначувати, які векслі треба буде силачувати поволи, годі буде ще довго жадати силати старих векслів від наших хліборобів, які понесли страшні шкоди й тому ще довго не будуть могли вертати довгів. Над сим внеском посла Василька буде в свій час ще рада, але він не попустить і певно перецре своє слушне жадане в користь наших хліборобів.

Наші бурси будуть з початком науки знов отворені, скоро тільки правительство дасть конечні для них запомоги, о що внесено вже просьби.

Проти нехтованя нашої мови в Чернівцях запротестували наші посли у краєвім правительстві і маємо надію, що воно усуне сю кривду, яку заподівали нам колишні міські верховоди, що то їх вожд вихвалює ся ще в „Ukr. Nachrichten“ тям, які то вони страх „прихильні“ Українцям, яким надто й по 30-літніх заходах не дали й одної самостійної народної школи.

Середні школи (гімназії, школи реальні і учительські семінарії) на Буковині отворяють с. м. В тих школах, в яких минувшого року 1914/15

Хорунжий Евген Продан.

ізза війни не було науки, буде вона тепер уряджена так, що все по дві класі будуть стягнені в одну, отже 2 і 3, 3 і 4, 4 і 5, 5 і 6, 6 і 7, 7 і 8, в яких у першій півроці будуть учити того, що приписане для низшої, а в другім то, що для висшої з обох злучених клас. Ученики одержать за перший піврік свідомство з низшої, а за другий з висшої класи, коли відповідять вимогам, колиж ні, то будуть у другім півроці повторяти ту саму класу. Ученики, що тогді мали вже скінчити найвишшу класу, можуть здавати річний іспит і бути допущені ще с. р. до матури. Шкільна оплата остає та сама, а увільнення від оплати важні й на далі. — Наука в бук. середних школах розпочне ся мабуть 20. с. м., записи вже розпочали ся.

Офіцери-Українці в листах страт. Полягли: Коберський Лев, поручник Гуцульських Стрільців із Сажбора і Пеленський Стефан, поручник Гуц. Стр. з Рудок. Ранені: Дмитерко Іван, поручник, кр. об. 37. зі Львова, Гнатевич Богдан, пор. Гуц. Стр. з Кольбушової, Каліняк Іван, пор. Гуц. Стр. із Жабя, Сроковський Володимир, пор. Гуц. Стр. з Кизлева. Полонені: Гонтар Микола, пор. Гуц. Стр. із Зелехова, Струханчук Яків, хорунжий Гуц. Стр. з Ротомалців і Устиянович Іван, пор. Гуц. Стр. з Урича.

На полю бою упав Іван Ріпель рез. поручник і учитель в Лужанах 27. жовтня 1914 коло Перемишля. В. е. п.!

Командантом першого полку Українських Стрільців іменувала військова управа п. Григорія Коосака, що був доси курінним атаманом Офіційна назва полку: „Ukrainisches Schützenregiment“.

Відзначення У. С. Стрільців. Військовий хрест заслуги III. класи з воєнною орденом за хоробре поведене перед ворогом одержали сотники Клим Гутківський, Іван Коосак і д-р Стефан Шухевич.

Почестний знак „Червоного Хреста“ одержала пані Бурчинська, подруга штабового лікаря в Чернівцях, за опіку над раненими воякам.

До Гуцульських Стрільців можуть аголошувати ся 18—42-літні, яких тепер асентеровано.

Гуцульських Стрільців поставлено на рівні з Українськими Стрільцями і польськими легіонерами що до їх прав. Команданти і офіцери тай шаржі носять приписану полевую уніформу а на шапці червоно-синю кокарду з буквою Г (Гуцули).

Від наших полонених з Росії годі дочекати ся якої вісти ізза крайньої недбалости російської цензури, на яку нарікають навіть в російській Думі.

„Загальна Українська Рада“ радила 27. серпня і 11. вересня с. р., про що однак доси не маємо звітів секретаріату.

Українську мову в Росії прочитали отсе пораз перший в урядовій оповістці, яку видала команда австрійського війська в Холмі, заважаючи людям, аби віддавали зброю, яку нааудуть. Люди читали й очам своїм не вірили, що їх рідна мова віджила, від коли не стало московського панованя в Холмі. (У. П.)

Назви „Українці“ і „український“ зажадала „Загальна Українська Рада“ на підставі узагодненя наукового тов. ім. Шевченка від правительства замість назви „Русини“ і „руський“ (Ruthene, ruthenische) у всіх урядових письмах.

Посьпішний поїзд Відень—Львів—Чернівці ходять уже.

Галицьке намістництво має перенести ся небавом з Бялої до Львова.

Князя Конрада Гогенльоге, колишнього президента Буковини, покусав встеклий пес на полю війни. Князь доси має ся добре.

Ізза отвореня шкіл на Буковині повернули до краю інспектори, професори й учителі, що перебували доси у Відні.

Орел на черновецьнім ратуши не подобав ся був Москалям, як були в Чернівцях, і сказали його здоймати а натомість виставити на вежі російську фану. З приходом нашого війська знято російську а виставлено австрійську фану, доки виставлять знов орла. Повстала думка вирізати такого самого цесарського вірла з дерева, в який будуть вбивати зелізні п'язьки, при чім кождий зложить ленту на вдовіці і спроти по вояках, а орел остане в ратуши на вічну пам'ятку зваволена міста від ворожого панованя.

Державні учителі: директори, професори і учителі середних шкіл та учительських семінарій, дістануть тимчасом на один рік підвишене платні, а пенсіоністи і вдовіці підвишене пенсії, так само й суплентам буде підвишена плата. Державні урядники побирають вже висшу платню, яку їм признає новий закон, який для учительства ще не ухвалений.

Гімназія в Сереті буде с. р. також отворена.

Для Кіцманеччини і Заставнеччини закуплено всякої поживи за 40 тисяч корон, яку продає ся людям за знижену ціну.

Наші Гуцули вдоволені, як нам пишуть, із того, що мають добрі дороги і зарібки, та що синнено буту ляхварів і шинкарів; біда тільки, що гей мало кукурудай.

Збори Українок відбули ся онюгди в Чернівцях, на яких ухвалено, щоби наше жіноцтво заняло ся опікою над хорими жовірами. Збори висказали послови Василькови подяку за его щиру працю для народу під сво тяжку хвилю і ухвалили вдати ся до него з просьбою о поміч для робітні народних вишивок і т. п. жіночих виробів. Довідавши ся про се, посол Василько зараз починив відповідні кроки в сій справі.

Відзначені „Січові Стрільці“ з Буковини: срібною медалею хоробрости 2. степені захмайстер Кочала Іля, ординанс офіц. Мотрюк Василь а бронзовою Іванюк Микола, Тиронек Федько і Зборча Гриць.

„Діло“ появило ся вже у Львові 12. с. м., де буде виходити що дня, і то не тільки в будні, але й у неділі і свята в давнім обемі 4—8 сторін великого формату. Передплата мимого того знижена й виносить для Австро-Угорщини на місяць 2 К 40 с. а на чверть року 7 К. Адреса: Львів, вул. руська ч. 1.

3. ц. к. Н. державної гімназії в Чернівцях. Шкільний рік 1915/16 зачинає ся 16. вересня 1915. Вписи і вступні іспити до першої класи відбудуть ся 16., 17. а евенуально і 18. вересня. Вписувати ся буде можна між 8—10 год. перед полуднем. Письменний іспит відбуде ся між 10—12 згл. першою, устний від 3—6. — Повторяючі іспити, поправки і вступні іспити до висших клас II—VIII відбудуть ся 16., 17. і 18. вересня, кождий раз від 8-ої години перед обідом. Кождий ученик му сить при вписах принести з собою свідомство за послідний шкільний рік, добре виповнені два аркушки замешканя, а так само і то доконче свідомство адоровля і посвідку щепленя. Вписи до пригтовляючих клас відбудуть ся у днях 17. і 18. вересня між 8—10 год.

Ц. к. учительська семінарія в Чернівцях. Шкільний рік 1915/16 починаєт ся у всіх відділах на 16. вересня с. р. Крім приписаних документів має кождий ученик принести й сертифікат адоровля від громадского уряду. Зголошеня до I. пригтовляючого курсу і до I. року укр. відділу уч. сез. муж. приймають ся до 20. с. м. Вступні іспити до сих клас відбудуть ся 16. с. м.

Оголошене. На основі розпорядку Міністерства просвіти з дня 26. серпня 1915 ч. 11760 і Ради шкільної краєвої з дня 1. вересня 1915 ч. 7253/Д розпочне ся шкільний рік 1915/16 при ц. к. ювілейній гімназії імен. Франц-Йосифа у Вижиці дня 16. серпня с. р. Записи до I. класи відбудуть ся 16. вересня від 8—10 години рано а відтак вступні іспити. Записи до висших клас для учеників сеї і кіцманської гімназії відбудуть ся 16. вересня від 8—11 і від 3—5 год. Доповняючі, поправки і вступні іспити до висших клас пічнуть ся 17. вересня точно о год. 8. рано. В міру місяця прийме ся і учеників інших гімназій. Вони мають зголосити ся в дирекційній канцелярії 18. вересня між 11. а 12 год. і предложити посліднє свідомство і зложити такеу 7 К 60 сот. Ті, що мають замір записати ся до I. кл., мають предложити посліднє шкільне свідомство і зложити такеу 7 К 60 сот. Бувші ученики сеї гімназії мають зложити такеу 3 К 40 сот. а кіцманські 7 К 60 сот. Всі, що хотять записати ся, мають крім свідомств шкільних предложити посвідки від громадських урядів, що в місяці їх теперішного замешканя неа заразливих хоріб та як вони поводились і чим занимались в 1913/15 році. Приватисти і приватистки мають через дирекцію поновно внести подане до міністерства о право госпітованя. Вижиця, 6. вересня 1915. Николай Ісепенко, ц. к. директор.

Инж. Ілько Попович.

Телеграфічний рух на Буковині. В області 7-ї армії обов'язані слідуючі уряди телеграфічні у Буковині до відбирання і дальшої висилки приватних цензурованих телеграм: Бергомет п/Сер., (цензура етатне команду), Чернівці І (цензура мійська команда), Дорна-Ватра (цензура етатне команду), Ізвор (етатне команду), Кімполунг (команда жандармерії), Кирлибаба (етатне команду), Мюля Стампі (етатне команду), Пожорита (етатне команду), Радівці (команда жандармерії), Селятин (етатне команду), Сторожинець (етатне команду), Сучава (команда жандармерії), Віків-нижній (етатне команду), Устє-Путилів (етатне команду), Вижиця (команда жандармерії). — У всіх інших телеграфічних урядах Буковини, що знаходяться у області армії, рух телеграфічний а причини воєнних не дозволений.

Російський владина про Українців. Епископ Никон пише в російській газеті „Біржевія Вѣдомості“: „Я жив і працював довго на Україні і випис найгірше вражінє а роботи московської школи. Вона зробила з Українців культурних калік. Вони привикли до сеї хвороби, але не то, щоби її не відчували. Наколи російські Українці живуть в непевності, мають австрійські Українці свої власні школи, гімназії, університетські катедри, читальні, газети і т. д. Не тримаймо, каже владика далі до Москалів, нарід в темноті, бо темнота має ту неприємну прикмету, що вона часом проявляє ся а часом і без сліду щезає. Колиж український нарід абудить ся і запитає: Що ви зробили з мене? Де мої сини, де моя гарна жва, де вона, де правда, де неська Україна? А що ми скажемо? Московські ворони закрали. Треба дати Українцям, що їм конечно, а передусім рідну школу. Сего жадає наша повинність, честь і справедливість, розум і совість. — Ось так пише російський владика, приятель народу, але хто його послушає? Але вадко велика біда в Росії, коли вільно таке друкувати!.. (У. П.)

Галицькі нацали в Росії видають у Київі дальше газету „Прикарпатская Русь“, мають таж свій „Русский Народный Совет“ а „Народная Контора“ піклує ся віт-качами, яких одного 19. серпня прибуло 2381, але не тільки в Галичині, а й а Волині, а навіть галицькі жида. Кацапські дитий записують до російських шкіл а сироти роздають по московських родинях, щоби їх виховували на Яничарів. В Київі урядили кацапи „галицько-руської“ концерт, який почали гамном „Боже, царя храни“ і московською промовою, а відтак сьївали пісні Воробкевича, Вахнянина і др. Ось так проживають наші кацапи в Росії куди забрали ся і відки, дай Боже, щоби не вернули більше ніколи!

В Росії заняли союзні війська доси понад двіста-двадцять тисяч квадратних кілометрів землі, на яких жило 16 мільонів душ. За те Москалі не мають в Галичині вже й цілої тисячі квад. кілометрів в своїх руках.

Вшехполюки-москвофіли щезають, одні втікли до Росії а другі виступають із сеї колись великої партії, як отсе онюди посол Буяк а тепер посол Антін Левіцькі.

В битві під Гологороми дня 27. серпня с. р. про-славив ся Б. корпус, до якого належать і жовніри з Буковини, незвичайною відвагою і хоробрістю, яка допро-вадила до здобуття галицького міста Золочева.

Спалили живцем 17 наших ранених воєнків Москалі в Піддєбці равського округу в Галичині 7. вересня м. р., підпаливши хату, де вони лежали.

Вивозити мушин і худобу з Галичини приказав був-ший „губернатор“ Львова, граф Бобринський указом а дня 7. мая с. р., який найдено тепер.

Цигана-шіпгуна Мартона Сахі застрілив галицький робітник Лісовецький, за що ставув перед судом, який його увільнив, бо сповнив патріотичне діло супроти ро-сійського наймита, якого годі було ймити і відставити до суду, бо в селі були Москалі.

Закрали срібло російські офіцери у маршалка Гля-зевського в Заліщиках, себто ложки, вилки і ножі, якими їли обід. Гарні офіцери, нема що казати!

Проти холери зараджено на Буковині примусове щеп-ленє сировицею, яка хоронить людей від смерти, хочби й занедужали, наколи нещеплені майже всі вмирають.

Москалі вивозять жидів із Польщі, Холму і Волині тільки на Україну, де їх і так повно. В московські гу-бернії їх не пускають, а вся біда спадає лише на голову нашого й так бідного українського народу!

Жертви московського „визволеня“. Львівська газета „Українське Слово“ пише, що зі страху перед Москалями застрілив ся директор української гімназії в Тернополі Роман Цеглинський і його син, а в шпиталі у Львові помер син посла Войнаровського, що війшов був а розуму в московській неволі.

Барани українських збігців у Гмінді в Долішній Австрії зайдів минулої п'ятниці намістник барон Бінерт а товаристві свої подруги та наших послів Романчука, Ва-силька і Колесси. В бараках було доси 50 тисяч збігців, головнє а Галичині, але і з Буковини, тепер є їх ще 15 тисяч а повітів, куди ще не вільно вертати. Перед гостями зібрали ся всі збігці, а в їх імени промовив д-р Маковський, дякуючи намістникові за опіку. Намістник відповів промовою, в якій завізав збігців до вдячності для Монарха, а якого ласки аготовлено їм тут приют, який по змові мав їм заступити рідну хату. Серед окликів „слава!“ в честь Монарха відсьпівав хор гимн цісарський. Намістник авидів церков, школи, варстати, бараки, шпи-талі, кухні, пекарні і електричні заклади, а намістникова подивляла наші чудові вишивки і інші жіночі роботи, роздавала дітем дарунки і висказала директорови Каба-ровському й учителству признанє за добрий вигляд і чешність дитий. По п'ятигодинній інспекції відїхав на-містник, висказавши цілому зарядови бараків своє вдо-воленє.

Літан ревідує корабель. Таку штуку вдав німецький балбон на північній морю а норвежським кораблем. Бал-бон снується ся так низько, що його коник став на рівні а кораблем і оба їхали попри себе, доки Німці не пере-конали ся, що то не ворожий корабель і не везе заборо-неного товару, відтак полетіли собі далі. Моряки впові-дають, що балбоном їхало 30 німецьких жовнірів а в пе-редній копі було кілька канон.

Про діяльність державної управи в першій році війни видало австр. правительство пропагандне письмо, в якій занймає ся на першій місці заосмотренєм населеня в живність і подає потім цікаві дані про запомогі для родин змобілізованих. З виїмком Галичини і Буковини, про котрі край нема ще доси виказів, видало вже 512,907.095 корон. В чужих краях виплачено для родин змобілізованих австрійських горожан 10,669.300 корон. Дуже замітна цифра находить ся в оповіщенях про гро-шевий рух. Після сего уживають приналежні до армії в полі в протязі одного місяця яких 100.000 почтових переказів, котрі представляють вартість поверх 12 мільонів корон. Рух находить ся в щоденнім збільшеню. Із розро-дажи воєнних марок по 7 і 12 сотників зібрано до кінця 1914 року досить значну суму, а котрі передано 300.000 корон фондони для відів і сиріт. При державних залізниц-ях поручило правительство виконанє робіт в вартості 30 мільонів корон. Для справленя ушкоджених залізничних доріг у воєнним просторі ужито матеріалу вартості сімх мільонів корон. Від початку війни справлено 394 льоко-мотивів, 1844 osobowych і службових і 10.410 тягарових вагонів, котрі будуть стояти до розпоряджистости в осени. Сї замовленя виносать поверх 100 мільонів корон. З за-лізничної служби покликано кругло 30.000 осіб. В наслід-док воєнного положеня треба було евакуувати 10.000 служачих а около 30.000 членами родини. Пропагандне письмо наводить дальше цифри про укритє кораблів, які при початку війни находили ся на водах. Удадо ся 66 кораблів завести в нейтральні пристані, 126 покермувати в чужі краї. З 216 кораблів, котрі відбували дальшу дорогу і адовж нашого побережа, 24 впали в руки во-рога. Правда, що від вибуху війни з Італією треба до того дочислити 17 кораблів, котрі вітали були в італій-ській пристані як в нейтральній. Австрійському Лойдові, який знайшов ся через війну в тяжкім положеню, пере-дано до 31. марта понад 5 мільонів корон. В оборотовім році від 1. липня 1914 до 30. червня 1915 вибиго в го-ловнім уряді монет у Відні разом 99,127.000 штук тве-рого гроша в загальній вартості 36,224.800 корон; угор-ський уряд монет в Кермезбана вибив 28,175.528 штук вартості 12,727.750 корон. Загальна сума дрібного гроша в монархії від початку війни виносить 442 мільонів ко-рон, отже майже 9 корон на одну особу.

Війна а школи. Щоб здобути і в молодєжи патрі-отичне почутє і арозумінє для великих подій часу, буде при новім виданю шкільних підручників для державних шкіл середних, народних і виділових обговорена й сьві-това війна і то в тій формі, що кромі „воєнних уступів до читаня“, подасть ся й оповіданє із історії вітчизни найновіших часів аж до історичних подій безпосередно до вибуху війни із вірним представленєм передісторії сеї війни. Уступи сї обговорюють не лиш події із воєнного житя, але й описи поодиноких галуз воєнної опіки. Із правдивих, пориваючих описів героїських діл офіцирів і жовнірів вибрано ті місця, котрі відповідають найбільш молодєчому уяови і унагляднюють найясніше велич жертвоносної любови до вітчизни наших хоробрих у полі. До тих умілим пером начеркених оповідань долучають ся потім описи про технічне веденє війни, як приміром описи полевого телефону і т. д. Центральна дирекція видавни-цтва шкільних книжок приготує таж цілий рад ви-дань для молодєжи а богатами ілюстраціями, виключно а подій сьвітової війни; будуть поміщені таж описи

Кап. Іван Радомскій.

і оповіданя визначних воєнних діл а згодою міністерства красної оборони. Недавно розділено більш як 20.000 учебників для шпиталів, шкіл для збігців і т. д.

Німецький генерал Лінзінген авідав у Львові свої українські товариства і народний музей, що его дуже за-цікавив. (У. П.)

150.000 цв'ятків збито доси в „залізного оборон-ця“, виставленого у Відні, а за що вплачено далеко більше як стількож корон а вдовці і сироти по впадших воєках.

В „Польсьім Колі“ повстали кваси, ізза яких мав би голова, д-р Білінський, уступити.

Москалі а жида. Російські салдати допікали нашим жидам дуже, пібито аби приподобати ся пародови, що на-терпів ся від лихварів і всяких шахраїв; але властива причина московських погромів на жидів була, щоби виду-сити від них як найбільше гроша, а за що російські сал-дати от н. пр. у Вижиці невробили жидам майже ніякої пакости, противно робили з нами всілякі гешефти. Тепер і в Росії погодили ся Москалі із жидами. Доси тільки бо-гаті жида сьїмили проживати в Росії, де хотіли, а бідні могли жити лиш в Польщі та Волині, де висисали не Москалів а польський і український нарід. Тепер росій-ський рад позволив жидам жити усяди в Росії, ба ще й набувати нерухоме майно. Із сего бачите, що правду ми писали, що в Росії право має лиш той, хто має чим ку-пити собі його, хоч би він був і жид; бачите й то, що Москалі дурили наш нарід, коли говорили, що під царем жиди не мають ніякого права. Правда лиш то, що всюди, навіть у Росії, паує лиш просьвічений-учений над тем-ним-невченим, тому лиш просьвіта-наука оборонить нас від усіх павок, лихварів, шахраїв і дуриєвців, а науки-осьвіти можна придбати лиш у своїй рідній мові, а сего саме Москалі не дозволяють нашому українському наро-дови в Росії, тому стали були розбивати й наші школи, читальні, бібліотеки і всю науку в нашій рідній мові.

Малі образки з великих подій.

До Чернівців привели полонених салдатів, між ними й одного високого офіцира, що за часів інвазії відігравав у місті поважну роль. Офіцир переїхав через місто, наші дали йому порядне угощенє, а відтак питають його: „Як же вам подобає ся тепер наше місто?“

„Місто, як місто, мур, як мур. Все воно не інте-ресне для мене. Але покажіть, будь ласка, мені ту гар-мату, що 500 людей наших нараз вбиває. Отсе для мене тепер інтересне!“

* * *

Підчас російського наїзду стояв коло правительства російський салдат на варті, а що був говірливий, то й наші міщани вдавали ся з ним не раз в розмову. Одно-го дня зібрала ся коло салдата мала громадка людей і сал-дат почав: „От ми тепер у Чернівцях вже. За тиждень будемо в Дорні, а там за другий тиждень в Будапешті. Наші козаки заняли Австрію, а за тиждень будуть у Відні і ми побідим Австрію.“ На се каже один з мі-щан: „А наші австрійські війська заняли Варшаву, за-няли вже Рігу, за пару днів заберуть Петербург і Мос-кву, завоюють всю Росію і нашого царя і тоді поки-нуть ся війна.“

Салдат подумав і каже: „Брешемо ми добре, але видно, що й ви вієте добре брехати.“

Твердиня.

3 німецького Ганса Вебера-Луткова.

Богато палахкотячих свічок освічувало простору салю. На довгій столі лежали писма, мапи, акти, книжки. Кілька офіцерів читало, а інші серед живої гутірки прохажувалися сюди-туди.

„Що ми в кінці побідимо, то певне“, сказав капітан артилерії Василь, „питане лише, кілька жертв вимагати не побіда.“

І чи й ми будемо між жертвами,“ докинув підпоручник Дмитрій, який держав в сій хвилі в руках чепурний лист від якоїсь артистки.

„Весна була така чудова, а тепер зближаєся смерть!“ докинув жалібним голосом молодесенький прапорщик.

Один по другім приходили звіти. Полковник скоро прочитував їх і черги його лица набирали чияраз то більш понурий вигляд. В кінці відізвався: „Було би гірше скривати даліше перед вами, мої Панове, правду. Нинішній наш приступ на твердиню зістав з великими втратами відвертій. Один з найгарніших наших полків вигублено що до ноги. Завтра, так мені сказано, на нас черга йти приступом. Кождої хвилі повинен наспіти приказ.“

„Се значить,“ толкував підпоручник Григорій, „що з десятиох офіцерів девять має згинуть.“

„І до того ще страшною смертю,“ докинув підпоручник Константин.

„Так завтра о сій порі,“ запримигив прапорщик, „вої ми погинемо. Погинемо і нас не поховать як людей, а навіть не так як лішу худобу, лише аловісні кулі помштують і піравть нас на кусні й навіть ніхто не буде знати, чи то порожнідані кости.“

Майор, мушкетерський і низького росту, червоний на лиці, волос шпакотаний, сидів при окремій столічці і працював над писмом, котре мало заголовок „Мое завіщанне.“ В хвилі, коли вдали слова прапорщика, він якраз написав: „Тіло мое має бути в церкві поблагословене і на вічний спокій аложене в родинний гробівці.“ Очі заплили йому слюзою. Він відвернувся до вікна, щоб укріпити своє зворушене.

Нараз дивне якесь сяєво обило віти груш і широке листе каштанів, ще стояли перед домом. Счинився гамір, з надвору до кімнати вдиралася кривава луна, перед котрою блідло світло свічок. Понад дерева парку зникали темнотеревні хмари пожежі, сповиті в чорний тяжкий дим. Село Ставчан, віддалене о яку чверть години дороги, стояло у вогні. Видно було селян і селянок, як вибігали з ясно палаючих соломою критих хат, чути було їх плач і войки. Горючі соломяні свічки, несені вітром, падали перед вікнами офіцерської кімнати.

В палаючій селі містився московський полевий шпиталь, в яким було багато хорих і ранених. Щоби їх перенести на безпечне місце, вислано туди кількох жовнів і кіньми і возами.

Саме відідали вози, коли нараз один підфіцур приволів якусь молоду жінку перед офіцера.

„Се палійка!“ зашептував. „Тепер заходом сонця стояла на горбі у східній стороні Ставчан і давала ворогові знаки сапою, яка в заході сонця далеко блищала. В недовзі підкралася якесь обдерті спідники, певно перебрані Австрійці, до села і нараз счинився вогонь на кількох місцях.“

„Повісити! повісити!“ кричали жовніри і селяни, котрі прийшли сюди за підфіцуром.

Жінка з розпуки вимувала руками доколя себе. „Таж ви, люди, всі мене анає! Мій чоловік мусів йти на війну і лишив мене саму з трома діточками! Я конала для них бараболі, а преці до того треба сапи. Таж кождий знає, що наше поле на горбі. Таж і моя хата горить! Боже мій! Пустіть мене! Мої діти згорять!“

Полковник казав попровести жінку перед військового судию. Сей, не надумуючи ся і не питаючи довго, видав вирок. На одній групі перед вікнами напроти горючого села повісили її так, що ще її згасаючі очі дивилися на пожежу, якої жертвою впала її хата, а може й нещасні діти. Червона хустка, яку мала на голові, яро освітила ся в блиску пожежі.

Огненні язикі піднімали ся все вище в гору, а тяжкий воюючий дим котив ся аж до кімнати офіцерів. Видно було мушкетерів і баб, які своє нужденне майно на візках вивозили і провадили на мотузках рикаючі корови.

На тій горючій селі видно було тіни жовнів, котрі бігали то сюди то туди. Ряд возів вирунув з поміж горючих хат; на них везено російських ранених, котрих виворочено з полевого шпиталю, а котрі, по більшій часі ще й попечені в вогні, наповняли воздух проймаючим войками. Один віз відлучив ся від інших і станув перед домом офіцерів.

Відчинили ся двері й увійшов капітан Борис Суракін, ведений двома підфіцурми, оба його рамена були в перев'язках закутані; він сів на кріслі. „Прокляті пси!“ кляв капітан, причім повертав своє округле лице то в ліво то в право. „Таке нещасте! Така рана! Така смерть! Що до сил то я великака а тепер каліка! Я, Борис Суракін, каліка!“ — Хотів вдат ся рукою вдарила об стіл, але переважак не пустила. „Ой! ой!“ крикнув і підніс рамена трохи. Можна було бачити, що руки були по лікті відтяти. „Обі руки! Стратив під твердинею!“ — додав він — „А тепер ще був би згорів в тім клятім гніді!“

„Оповідайте, пане капітан, як се стало ся?“ — просив зі співчуття полковник.

„Проклята сирага!“ крикнув Борис „Шклянку води!“

Один підфіцур приклав ему шклянку води до уст і тримав її так довго, аж Борис її висорбав до дна. „Так видіте!“ сказав він, „Бориса Суракіна, великана навоюють як невольця!“

„А тепер, мої панове, хочу вам розповісти про твердиню,“ продовжав даліше. Підфіцур поправив ему голову під головою, а поміж присутних офіцерів дали ся чути легкі зітхання, а Борис почав оповідати:

„Ой твердиня — се масовий гріб! Тисячі і тисячі наших жовнів там погинули і їх закопано, а кождий день, який настає, жадає свіжих жертв. Жовніри негодують, виповідають послух і треба їх дряпками нагайками в огонь ганяти. Щоби дізнати свого, начальна команда видає дивні прикази. Одного ранку, ще перед сходом сонця, показало мене разом з іншими товаришами на збірну площу, де був уставлений полк, який рекрегує ся в самарської губернії. До того нам зовсім незнакомого відділу війська приділено нас в той спосіб, що кождий з нас станув рядом поміж простими жовнірами. По сій приклак нас генерал і виписав нам свої заміри. „Се військо,“ сказав, „за кілька хвиля має піти до штурму. Вашою задачею буде, мої панове, спинати трусити і страх. Коли би хто, чи то простий, чи офіцер, в Вашім суєсудстві вагав ся йти в перед або присідав, маєго его зараз застрілити. Коли-б однак більші відділи подавали ся взад, тоді машинної кріса, які уставлені за ними, всіх висічуть. Ліпші трупи як труси!“ — Голос генерала звучав так холодно як осінній вітер. Страшна відраза стиснула мене за горло. „Яж жовнір і офіцер, але не каз, що до того скритий кат!“ подумав я собі, однак наче захоплений якимсь вином на даний знак полкентав ся на назад на визначене мені місце. Густо стиснули ся ради так, що прості жовніри доторкали мене ліктями. Молоденький кадет станув на чолі, дав шаблю знак і рушив в перед, а ми ступали за ним прискореним кроком. Я все ще судорожно стискав в руці револьвер, за який вхопив мимоволі підчас бесіди генерала. Земля вкрита зеленою муравою, переходила згодом в легкий скліп, при кінці якого догадував ся знайти форт, що то ми его мали здобувати. Я запримигив, що на нашій лівій крілі поступали священники і дякони і шептали молитви. Легкий подих вітру холодив мое чоло, а декуди чути було сумну, тужу пісню. На хвилю мав я вражіння, що мої ноги несуть мене просто на небо... Нараз блиснув передімною нечаяно червоний огнік. Шапка молодого кадета полетіла в гору, за нею голова, рамена і кріс. Навколо мене що хвиля блискало, вибухало, сипало искрами і я бачив лише широку, грубу, збиту масу, яка, освітлена червоним блиском, витягала ся то вперед то взад, на право і на ліво, аж кінці падала на землю. Страшний гук наповняв воздух, земля дрожала, а чорний дим грозила нас здусити. В темряві бачив я, як жовніри підіймали руки в гору, так, що округ мене станув цілий ліс піднятих рук. Револьвер вискочив з мені з рук, і я, Борис Суракін, навіть неспівомо піднесеними руками благав помилування. В тій хвилі кинуло мене до землі. Я отянив ся аж тоді, коли лікар переважував уже мої руки...“

„Обі руки, обі руки, мої панове, обі руки...“ лебедів він жалібним тоном, в кінці важкнув повіки і з утоми замовк...
Офіцери сиділи бліді доколя него з широко отвореними очима.
„Ах, та страшна смерть!“ шепнув один.
„Може спасення було би самовбийство!“ сказав другий.
Всі вони розжовляли придушеним голосом і чути було, як їх голови дрожали.
„Котра година?“ спитав полковник.
„Пів до дванадцяті!“ відповів хтось.
„І ще нема приказу!“
„Що буде в тім приказі?“
„Се ми вже всі знаємо!“
„Смерть і смерть!“
„Хто би там турбував ся нашим життям?“
„Завтра о сій порі...“
Якийсь страх переходив з одного на другого. Підпоручник Дмитрій ходив по кімнаті зденервованій і свистав собі улюблену пісню своєї любови.
Майор при малім столічку жовчав, а його слюзи капали на завіщанне, яке перед ним лежало.
І хотів кождий хотів опанувати себе, то зітхання, відкашлювання і хлипання чути було в усіх кутів.
„Мої панове...“ зачав полковник, мов би хотів всіх підбадьорити, але лише сказав: „І я маю жінку й діти...“ спустив голову, схилив ся і замовк.
Капітан Василь хотів звернути розмову в инший бік; „Пожежа все ще не пригасла,“ сказав.
„Як та полум'я тагне ся червоними язиками!“
„А як шумлять дерева...“
І хотів кождий намагав ся звернути свої думки в инший бік, то все вертали до попередньої справи.
„Котра тепер година?“
„Три на дванадцяті.“
„А приказу все ще нема.“
„А що в ній буде?“
„Наступ і смерть.“
Майор читав шептом завіщанне, котре скінчив писати, опісля перехрестив ся і сказав зі зворушенням до полковника:

„Віра се одинока потіха. Може би Ви, пане полковнику, казали покликати нашого протодіякона“
„Шкода, що сего вже давно не зробив.“
Осьвічки догоріли і погасли. Лише червоний блиск пожежі впадав до кімнати і миготів по стінах, а офіцери сиділи в своїх крісках неначе тіни. Відчинили ся двері,

з сінний упав на долівку широкий нас світла і зник. Полевий проповідник станув у кімнаті, а его бліде але лагідне лице і чорну бороду освічувала луна пожежі.

Почав молитви. Офіцери вдали на коліна, хрестили ся і повторили святі слова. Здавало ся, мов би в хаті лежав мердець, за якого душу молять ся.

В сінних дали ся чути кроки, молитва урвала ся. Відчинили ся двері і підфіцур — ординанс станув із запечатаним писмом в руках. Полковник вхопив папір, розірвав скоро конверт, однак в темряві не міг читати.

„До чорта!“ крикнув. „Світла!“

„Чи підем на штурм?“ відізвав ся голос.

„Мовчи, чекай!“ крикнув другий.

Вкінці загоріли свічки в ліхтарях.

Лист шелегів в дрожачих руках полковника. „Імператорська Російська Команда Дивізії...“ почав він читати.

„Читайте вже раз зміст, а не написи!“ кликнув нетерпеливо майор.

Полковник хотів щось відповісти, але папір висунув ся ему з рук, а полковник упав на крісло і вхопив ся рукою за серце.

Всі кричали один наперед другого: „Підем до наступу! Тепер вже певно, що нас посилають до наступу!“

Апютант підняв папір з підлоги. Офіцери похерали его очима, кождий хапав за ним, штовхали ся ліктями і чолами, ставали на пальці, кричали, мов божевільні, аж в кінці відчитали кілька слів приказу: „Становиско — полк — даний — твердиня.“

Ординансовий підфіцур, що цілий час стояв випрямований, сказав голосно: „Прказ звучить: Наступ на твердиню застановлений. Полк остає на своїх місцях.“

Полковник схопив ся на рівні ноги і повторив мов команду: „Наступ застановлений, полк остає на своїх місцях.“

З гурту всіх офіцерів і всіх рядових, що чекали в сінках, залунав один могутний оклик радості. Всі обіймали ся і цілували ся. „Штурм застановлено, будемо жити. Гурра!“

Такі голосні і дикі оклики гуділи раз-по-раз.

Сила фляшок стала небагом на столі. Кухарі мусіли в друге варити вечерю і по хвилі почали вносити полумиски і фляшки, а відтак знов фляшки і знов полумиски.

Майор подер своє завіщанне на кавалочки, підкрутив вус, погладив рукою по лисині і танцював по кімнаті польки.

Капітан Борис спав глибоко віддахаючи в своїм койслі і рухаючи поволі раменами парівав тихо крізь сон: „О мої руки, мої біді руки!“ Підфіцери, які коло него були, винесли его незаметно з кріслом. Полковник підійс ся, щоб вигодосити бесіду, але пробурмотів лише кілька неорозумілих слів і знеможений вином повалив ся назад на крісло.

Гей—га! Гей—га! вигукували молоді офіцери, брали ся по два за плечі і в диких підскоках крутили ся по кімнаті.

Зорі погасли. З села Ставчан піднімали ся в гору поспідні бліді огненні язикі. Повішена селянка хитала ся на груші перед кімнатою офіцерів, до вікна все ще були ясно освітлені...

Praktische Grammatik der ukrainischen Sprache für den Selbstunterricht. Mit zahlreichen Übungen, Lesestücken mit phonetischer Aussprachebezeichnung, einer ukrainischen Chrestomathie samt Wörterbuch von Dr. Wasyl Symowycz, Wien und Leipzig. A. Hartlebens Verlag. Gebunden 2 K 20 h. — Така книжка появилася отсе саме в пору, коли Німці зацікавили ся нами як ніколи. Праца, найдокладніша зі всіх, які доси появили ся, поширить знане нашої мови у чужих і з наукового боку.

Die Kriegsschäden und deren Vergütung

nach dem österreichischen und deutschen Recht

unter Berücksichtigung der in Ungarn, Bosnien und der Herzegowina geltenden Bestimmungen.

Von Dr. DEMETER KOROPATNICKI
Ratssekretär des k. k. Obersten Gerichts- und Kassationshofes.
Zweite Auflage. Preis K 3.—.

VERLAG von M. BREITENSTEIN

Verlagsbuchhandlung
Wien, IX./4, Währingerstrasse Nr. 5.

Ледво кілька місяців, як вийшло перше видане сего твору, а вже треба було зробити новий наклад, в яким автор доповнив свою працю дотичними законами, важними в Німеччині, Угорщині, Босні і Герцеговині. Ціла преса повна признаня для сего твору нашого ученого.

3 друкарні I. H. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8.

„БУКОВИНА“

виходить поки що кожної
суботи.Редакція і Адміністрація:
III. Rennweg 94 III/14.

Поодинокі числа по 10 сот.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

„BUKOWENA“

Organ des Verbandes der
ukrainischen Reichsrats- und
Landtagsabgeordneten der
Bukowina.Redaktion u. Administration:
III. Rennweg 94 III/14.versendet an Militär-Spitäler
und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.

Від 1. жовтня с. р. буде редакція „Буковини“ знов у Чернівцях (улиця Петровича 2), куди належить звертати ся у всіх справах редакційних і адміністративних нашого видавництва.

Воєнний перегляд.

(Від 9. до 16. вересня 1915).

На Буковині

нападали Москалі з Бесарабії кілька разів на нашу пограничну сторожу зі всієї сили, але без ніякого успіху.

В Галичині

тривала цілий сей тиждень безнастанна завзята борба навіть на багнети і на кольби, бо Москалі направили кілька мога у великій числі, почавши від Заліщик на північ аж до Тернополя, на наше військо, яке удержало ся всюди на своїх становищах, подавши ся тільки коло Тернополя до Єзерної трохі взад, щоби вирівнати боеву лінію.

В Росії

на півночі від Тернополя були тяжкі бої коло Ново-Алексінця, на схід від Дубна полонили наші 6 офіцерів і 800 солдатів, переступили коло Дубна ріку Ікву а коло Деражня ріку Горинь і зближають ся все більше до послідної волинської твердині Рівного помімо розпучливих нападів Москалів.

Далі на північ посунули ся наші союзні війська ще ближше до Пінську, Слободу, Лиди, Вільні, Двінську, Якобетату і Фрідріхштату, відганяючи всюди Москалів помімо їх опору все далі назад.

У цих боях полонено поверх 25 тисяч Москалів і здобуто 2 канони, 54 машинні карабіни і 17 возів з муніцією.

Боева лінія йде тепер з півночі на полудне все позовж землі від Ріги до Двінську, Вільні і Лиди, відті рікою Німеном і Щарою до Слободы а через Косово до Пінську, далі попри рокітнянські болота до Рівного, Дубна, Кременця і Тернополя а відси межі ріками Стрипою і Серетом до Заліщик і позовж бесарабської границі.

Проти Італії

наші війська не тільки що оборонили всі свої становища помімо безнастанних наступів ворога в Тироль і на Побережжю, але ще й здобули дві ворожі позиції в Альпах.

У Франції

Німці заняли штурмом в Аргонах два кілометри вперед а пів кілометра вглиб французького фронту, полонили 30 офіцерів і 1999 жовнів, тай здобули 48 машинних крісів, 54 мінокиди і одну канону. Се успіх неабиякий на сім полю війни.

Надто обкидували німецькі літаки в Лондоні пристань кораблів бомбами й наробивши чимало шкоди, відлетіли щастливо назад. Так само бомбардували німецькі літаки французьке місто Нансі, наколи два французькі літаки злетіли від німецьких кумів на землю.

Коло Дарданелів

не стало ся нічого важного, бо від послідного страшного погрому вороги не мали ще охоти до нового наступу.

На Кавказі

не здобув ся новий вожд, великий князь Николай Николаевич, на ніяке геройське діло.

Українська справа в заграничній політиці Австро-Угорщини.

Президія Загальної Української Ради — пп. Кость Левицький, Василько, Микола Ганкевич і Лев Бачинський — відбула з кінцем серпня с. р. політичну конференцію з міністром заграничних справ бар. Буріаном в справі українського питання в теперішнім воєнним і міждержавним положенню.

Голова З. У. Р. п. Кость Левицький зложив на руки бар. Буріяна меморандум і пояснюючи його, висловив принцип політичних стремлень українського загалу без ріжниць партій в приложенню до теперішньої ситуації.

В часі дебати над поодинокими точками бар. Буріан пояснив українській президії становище спільного правительтва до поставлених питань. В годовному провідній лінії австро-угорської, а за нею німецької політики нині такі:

Воєнна акція доси не покінчена і з огляду на те не можна наперед ставити ніяких державно-політичних гороскопів. Нині перша річ — витрепати і ворогів побороти.

Начальним ключем союзних армій і дипломатії є ключ пильного і безумовного береження життєвих інтересів тих державних організмів, які їм приходять ся нині заступати. Треба твердо сподівати ся, що народам Австрії, а в сім числі й українському народови, котрі спільно проливають кров за добро вітчизни, певно буде по війні жити ся не гірше, а ліпше.

(„Діло.“)

Ц. і к. військова управа в занятих польських і українських землях Росії.

В оголошенню головної пресової воєнної кватири нахально підкреслюючи організацію австрійсько-угорської військової управи в занятих нашими військами територіях Польщі. На основі трох договорів з німецьким правительством (Познань, 9. і 10. січня 1915. і Катовиці 22. цвітня 1915.) поділено цілий простір російської Польщі, здобутий союзними військами, на два округи. В однім окрузі має бути німецька адміністрація, а в другім австрійсько-угорська. Австрійсько-угорський адміністративний округ під начальством генерала-губернатора барона Діллера

обіймає 24 повітів, а іменно: Домброва, Ново-Радомськ, (враз з частию повіту Ченстохови і Велуна), Пйотрків, Олькуш, Мехів, Андреїв, Опатів, Ільза, Радом, Козеніце, Янів, Білгорай, Ново-Александрія, Замость, Красностав, Люблин і Любатов. До сего має долучити ся еще три повіти Томашів, Грубемиш і Холм.

Для цих територій будуть найвисшу закондату власть в імені цесаря виконувати начальник вожд армії і губернатор. Генералови-губернаторови, яким є генерал-майор Еріх барон Діллер а его заступником генерал-майор Кароль Люсті-Пронсфельд: що тимчасово пробувають в Кельцах піддають команданти повітів, які подібно, як колись було в Австрії перед розділом судівництва від адміністрації, а ще перед кількома роками в Босні, рівночасно, лише в окремих відділах, будуть виконувати власть судейську і політичну.

Подання можуть сторони вносити в обох мовах себто в німецькій і польській. Автономні громади можуть послугувати ся обома мовами як урядовими.

Команда ц. і к. військових залізниць має свій осідок в Радомі; командантом ц. і к. військових залізниць уставлено генерал-майора Нарциза Шніцлера, директора ц. і к. військової залізниці Бяналюка-Доберлін.

Урядовою мовою ц. і к. Команд і приділених їм цивільних урядників є службова мова ц. і к. Армії, себто німецька. В зносинах з польськими партіями треба послугувати ся польською мовою. Публичні оповістки видає ся в обох мовах.

Громади і громадські суди мають вільну руку в виборі мови польської або німецької на урядову і в означенню, в якій мірі другу мову треба буде узгляднювати.

Подання і дописи в польській і німецькій мові мають рівноправність.

Тими самими правами, які признано польській мові, має користувати ся й українська мова при заведенню управи на українських землях. Роблять ся заходи, щоби з українським населенем порозумівати ся в его мові і щоби мешканці українських громад могли в кождім часі у ц. і к. команд і властей шукати і доходити своїх прав в рідній мові. Тим самим дозволяє ся уживати громадянки (українського письма), яку в чисто польських кругах рівночасно з російською мовою заборонено.

Лист із поля бою.

Посол Василько одержав знов від д. І. К. отсей лист, який ізга його загальнішого інтересу подаємо отсе:

„Вн. Пане Посол!

Отсе повернув я з боевої лінії, куди возили дещо, на станицю о 5. годині рано умучений, дуже умучений. Дві безсонні ночі і день, тяжка служба і недостатки умучать і найсильнішого чоловіка. Спати не міг, бо кляті мухи не дають спокою й умученому. Отже обжав ся від порохів і пішов на недалекий цвинтар, відвідав на нім військовий відділ, між ними і російський спільний гріб. Тронуло мене глибоко. Читаю: „Сь честью павшим на захист Владимірь-Вольскса.“ А під тим імена: М. Петрук, С. Кравчук, И. Ясенюк, М. Нечай, И. Руснак, М. Мауриак, Т. Бождаренко“ і б. и. — Найстрашніший глум долі! Імена українських солдатів, яких може застрілили українські Австрійці! Російські Українці стріляли на тих, що хотять справити будучисть України на красний шлях! Болючий глум!...

Вернувши „домів“, застав мою почту; між нею й послідний лист від п. посла (22. 8.) Дякую Вам укліно! Я справді дуже умучений, але чимось пакає відповісти. Даруйте, п. посол, що так мажу і занедбую форму; та

Abgeordneter Nikolaus Waszko
übernimmt die Verantwortung
für den patriotischen Inhalt

Ви зрозумієте моє положення. — Моїм скромними увагами думаю я послужити справі, бо гадаю все про мій нещасливий рідний край і мій любий нарід, про терпіня тих, що вістали ся. Я рад би бути діяльним, та... але конче-кінцем сповняю й тут свій обов'язок, роблю додатну роботу. Я думаю собі так: коли багато тисяч в окопах жертвує своє життя і здоров'я, коли Ти валяєш ся по заражених холерою норах, чому мають ті, що осіли дома, лінухувати? Ціла інтелігенція мусить працювати: жи в поли, посли у Відні, а ті, що дома, то дома. А ті, що дома, ще більше, бо вони працюють для себе, бо не всі з нас, що в поли, будуть зміни бачити і ажиквати плоди свої, себто власної праці. Зближає ся далі зима... Німецькі, польські, чеські жовіри дістають теплі дарунки: рукавички, шкарпетки, чепці і т. п., лиш наші жваві Українці нічо, бо хто ж має для них плести і шити? Се болюча гадка... Може сего року буде ліпше, але треба трохи підганяти! (Звертаємо увагу нашого жіноцтва на сю думку-надію наших славних воєнків, що й собі ждуть на теплі дарунки теплих сердець. — Редакція)

Ціла Волинь одна руїна. Зовсім опущені села; тільки пси і коти лають. Прекрасне збіжжя пропадає, пшениця мов золото, висипає ся і ніхто її не збирає. Військо не годно само все вібрати. Мужички, яких небагато вістало, несмілі, застрашені і боязливі. Національна свідомість незначна. Сумні образи!

Теперішнє воєнне положення дуже добре, та се Ви знаєте самі. Як так піде далі, то напемо ся небавом води з Дніпра.

Дякую Вам як найсердечніше за Ваші все любі листи. Вони справляють мені невірну радість. Подивляю Вашу і Ваших товаришів повну пожертвованія і користну працю. Історія нашого народу не забуде сего ніколи. Прому перекажати мої покірні поклони всім панам і заповнити їх о моїм поважанню і пошанованню.

НОВИНКИ.

Календарик від 19/9 до 25/9 1915.

Дні	Стиль		О в ѡ я т а	
	н.	ст.	православні	римно-католицькі
Н.	19	6	† Ч. св. М.	Януарія
П.	20	7	Созонта м.	Евстахія
В.	21	8	Ромд. Пр. Б.	Матей св.
С.	22	9	† Йоак. і Анни	Маврикія
Ч.	23	10	Мінодори	Теклі
П.	24	11	Теодори пр.	Руперта
С.	25	12	Антонія свм.	Клеофаса

Мораторію для Галичини і Буковини, яка кінчить ся с. м., має ся продовжити на дальших три місяці. Отже до нового року ніхто не має права жадати сплати давних векслів. За те нові вексли, що будуть виставлені по 1. жовтня, можна кожного часу заскаржити. Звертаємо на се особлившу увагу наших людей, щоби не дали ся піддурити й не відновляли старих векслів, бо ті відновлені вексли можна буде вже помимо дальшої мораторії, себто проволочки заскаржити і стягнути весь довг хоч би в дорозі екзекуції, наколи за всі дотеперішні старі вексли не можна ще до нового року і здає ся, що відтак ще й дальше не можна буде у суді жадати плати. На дотичний нараді в міністерстві зажадав посол Василько ще й того, що й по новім році, коли то будуть призначувати, які вексли треба буде сплатувати поволи, годі буде ще довго жадати сплати старих векслів від наших хліборобів, які понесли страшні шкоди й тому ще довго не будуть могли вертати довгів. Над сим внеском посла Василька буде в свій час ще рада, але він не попустить і певно перебере своє слушне жадане в користь наших хліборобів.

Наші бурси будуть з початком науки знов отворені, скоро тільки правительством дасть конечні для них заповіді, о що внесено вже просьби.

Проти нехтованя нашої мови в Чернівцях запротестували наші посли у краєвм правительстві і маємо надію, що воно усуне сю кривду, яку заподівали нам колишні міські верховоди, що то їх вожд вихвалює ся ще в „Ukr. Nachrichten“ тим, які то вони страх „прихильні“ Українцям, яким надто й по 30-літніх заходах не дали й одної самостійної народної школи.

Середні школи (гімназії, школи реальні і учительські семінарії) на Буковині отворяють с. м. В тих школах, в яких минушого року 1914/15

Хорунжий Евген Продан.

ізза війни не було науки, буде вона тепер уряджена так, що все по дві класі будуть стягнені в одну, отже 2 і 3, 3 і 4, 4 і 5, 5 і 6, 6 і 7, 7 і 8, в яких у першім півроці будуть учити того, що приписане для нижньої, а в другім то, що для висшої з обох злучених клас. Ученики одержать за перший піврік свідомство з нижньої, а за другий з висшої класи, коли відповідать вимогам, колиж ні, то будуть у другім півроці повторяти ту саму класу. Ученики, що тогді мали вже скінчити найвисшу класу, можуть здавати річний іспит і бути допущені ще с. р. до матури. Шкільна оплата остає та сама, а увільнення від оплати важні й на далі. — Наука в бук. середних школах розпочне ся мабуть 20. с. м., записи вже розпочали ся.

Офіцери-Українці в листах страт. Полягли: Коберський Лев, поручник Гуцульських Стрільців із Самбора і Пеленський Стефан, поручник Гуц. Стр. з Рудок. Ранені: Дмитерко Іван, поручник, кр. об. 37. зі Львова, Гнатевич Богдан, пор. Гуц. Стр. з Кольбушової, Каліняк Іван, пор. Гуц. Стр. із Жаба, Сроковський Володимир, пор. Гуц. Стр. з Кналева. Полонені: Гонтар Микола, пор. Гуц. Стр. із Зелехова, Струхманчук Яків, хорунжий Гуц. Стр. з Рошохаців і Устиянович Іван, пор. Гуц. Стр. з Урича.

На полю бою упав Іван Ріпель рез. поручник і учитель в Лужанах 27. жовтня 1914 коло Перемишля. В. е. п.!

Командантом першого полку Українських Січових Стрільців іменуєвала військова управа п. Григорія Коссака, що був доси курінним атаманом. Офіційна назва полку: „Ukrainisches Schützenregiment“.

Відзначеня У. С. Стрільців. Військовий хрест заслуги III. класи з воєнною свідомою за хоробре поведене перед ворогом одержали сотники Клим Гутківський, Іван Коссак і д-р Стефан Шухевич.

Почестний знак „Червоного Хреста“ одержала пані Бурачницька, подруга штабового лікаря в Чернівцях, за опіку над раненими воєнкам.

До Гуцульських Стрільців можуть аголошувати ся 18—42-літні, яких тепер асентеровано.

Гуцульських Стрільців поставлено на рівні з Українськими Стрільцями і польськими легіонерами що до їх прав. Команданти і офіцери тай шаржі носять приписану полевую уніформу а на шапці червоно-синю кокарду з буквою Г (Гуцули).

Від наших полонених з Росії годі дочекати ся якої вісти ізза крайньої недбалости російської цензури, на яку нарікають навіть в російській Думі.

„Загальна Українська Рада“ радпла 27. серпня і 11. вересня с. р., про що однак доси не маємо звітів секретарятв.

Українську мову в Росії прочитали отса пораз перший в урядовій оповістці, яку видає команда австрійського війська в Холмі, заваляючи людей, аби віддавали зброю, яку наводуть. Люди читали й очам своїм не вірили, що їх рідна мова відкаля, від коли не стало московського панованя в Холмі. (У. П.)

Назви „Українці“ і „український“ зажадала „Загальна Українська Рада“ на підставі узаасадненя наукового тов. ім. Шевченка від правительства замість назви „Русини“ і „руський“ (Ruthene, ruthenische) у всіх урядових письмах.

Посьпішний поїзд Відень—Львів—Чернівці ходять уже.

Галицьке намістництво має перенести ся небавом з Бялої до Львова.

Князя Конрада Гогенлоге, колишнього президента Буковини, покусав істеклий пес на полю війни. Князь доси має ся добре.

Ізза отвореня шкіл на Буковині повернули до краю інспектори, професори й учителі, що перебували доси у Відні.

Орел на черновецьнім ратуши не подобав ся був Москалям, як були в Чернівцях, і сказали його здохити а натомість виставити на вежі російську фаву. З приходом нашого війська знято російську а виставлено австрійську фаву, доки виставлять знов орла. Повстала думка вирізати такого самого цісарського вірла з дерева, в який будуть вбивати залізні цвяхки, при чім кождий зложить ленту на вдювці і сироти по воєнках, а орел остає в ратуши на вічну пам'ятку вигволеня міста від ворожого панованя.

Державні учителі: директори, професори і учителі середних шкіл та учительських семінарій, дістануть тижасом на один рік підвишене платні, а пенсіоністи і вдювці підвишене пенсії, так само й суплентам буде підвишена плата. Державні урядники побирають вже висшу платню, яку ім признає новий закон, який для учительства ще не ухвалений.

Гімназія в Сереті буде с. р. також отворена. Для Кіцманеччини і Заставнеччини закуплено всякої поживи за 40 тисяч корон, яку продає ся людям за знижену ціну.

Наші Гуцули вдоволені, як нам пишуть, із того, що мають добрі дороги і зарібки, та що синнено буту лихварів і шинкарів; біда тільки, що гей мало кукурудяй.

Збори Українок відбули ся онюгди в Чернівцях, на яких ухвалено, щоби наше жіноцтво заняло ся опікою над хорими жовірами. Збори висказали послови Василькови подяку за его шару працю для народу під сю тяжку хвилю і ухвалили вдати ся до него з просьбою о поміч для робітні народних вишивок і т. п. жіночих виробів. Довідавши ся про се, посол Василько зараз починив відповідні кроки в сій справі.

Відзначені „Січові Стрільці“ з Буковини: срібною медалею хоробрости 2. степені вахмайстер Кочала Ля. ординане офіц. Мотрюк Василь а бронзовою Іванюк Микола, Тиронек Федько і Зборча Гриць.

„Діло“ появило ся вже у Львові 12. с. м., де буде виходити що дня, і то не тільки в будні, але й у неділі і свята в давнім обемі 4—8 сторін великого формату. Передплата мимо того знижена й виносить для Австро-Угорщини на місяць 2 К 40 с. а на чверть року 7 К. Адреса: Львів, вул. руська ч. 1.

3. ц. н. II. державної гімназії в Чернівцях. Шкільний рік 1915/16 починає ся 16. вересня 1915. Вписи і вступні іспити до першої класи відбудуть ся 16., 17. а евентуально і 18. вересня. Вписувати ся буде можна між 8—10 год. перед полуднем. Письменний іспит відбуде ся між 10—12 зл. першою, устийн від 3—6. — Повторяючі іспити, поправки і вступні іспити до висших клас II—VIII відбудуть ся 16., 17. і 18. вересня, кождий раз від 8-ої години перед обідом. Кождий ученик мусить при вписах принести з собою свідомство за послідний шкільний рік, добре виповнені два аркушки зашешканя, а так само і то доконче свідомство здоровля і посвідку щеплення. Вписи до приготовляючих клас відбудуть ся у днях 17. і 18. вересня між 8—10 год.

Ц. н. учительська семінарія в Чернівцях. Шкільний рік 1915/16 починаєт ся у всіх відділах на 16. вересня с. р. Крім приписаних документів має кождий ученик принести й сертифікат здоровля від громадского уряду. Зголошеня до I. приготовляючого курсу і до I. року укр. відділу уч. сем. муж. приймають ся до 20. с. м. Вступні іспити до сих клас відбудуть ся 16. с. м.

Оголошене. На основі розпорядку Міністерства просвіти з дня 26. серпня 1915 ч. 11760 і Ради шкільної краєвої з дня 1. вересня 1915 ч. 7253/Д розпочне ся шкільний рік 1915/16 при ц. н. ювілейній гімназії імен. Франц-Йосифа у Вишніці 16. серпня с. р. Записи до I. класи відбудуть ся 16. вересня від 8—10 години рано а відтак вступні іспити. Записи до висших клас для учеників сеї і кіцманської гімназії відбудуть ся 16. вересня від 8—11 і від 3—5 год. Доповняючі, поправки і вступні іспити до висших клас пічнуть ся 17. вересня тощо о год. 8. рано. В міру місяця приймає ся і учеників інших гімназій. Вони мають зголосити ся в дирекційній канцелярії 18. вересня між 11. а 12 год. і предложити послідне свідомство і зложити таксу 7 К 60 сот. Ті, що мають замір записати ся до I. кл., мають предложити послідне шкільне свідомство і зложити таксу 7 К 60 сот. Бувні ученики сеї гімназії мають зложити таксу 3 К 40 сот. а кіцманські 7 К 60 сот. Всі, що хотять записати ся, мають крім свідомств шкільних предложити посвідки від громадських урядів, що в місяці їх теперішнього зашешканя нема заразливих хоріб та як вони поводились і чим заанимались в 1913/15 році. Приватисти і приватиски мають через дирекцію поновно внести подане до міністерства о право госпітованя. Вишніца, 6. вересня 1915. Николай Ісоченко, ц. н. директор.

Инж. Ілько Попович.

Телеграфічний рух на Буковині. В області 7-ї армії обов'язави саїдуючі уряди телеграфічні у Буковині до відбирання і дальшої висилки приватних цензурованих телеграм: Бергометт/Сер., (цензура етапне команду), Чернівці І (цензура мійська команда), Дорна-Ватра (цензура етапне команду), Іавор (етапне команду), Кімполонг (команда жандармерії), Кирлибаба (етапне команду), Іоана Стамбі (етапне команду), Пожорита (етапне команду), Радівці (командо жандармерії), Селятин (етапне команду), Сторожинець (етапне команду), Сучава (командо жандармерії), Віків-низишій (етапне команду), Устепутилів (етапне команду), Вижниця (командо жандармерії). — У всіх вишних телеграфічних урядах Буковини, що знаходяться у області армії, рух телеграфічний з причин воєнних не дозволений.

Російський владина про Українців. Єпископ Никон пише в російській газеті „Віржевія Ведомості“: „Я жив і працював довго на Україні і виніс найгірше враження з роботи московської школи. Вона зробила з Українців культурних калі. Вони привикли до сеї хвороби, але не то, щоб їй не відчували. Накопи російські Українці животіють в непевності, мають австрійські Українці свої власні школи, гімназії, університетські катедри, читальні, газети і т. д. Не тримайте, каже владика далі до Москалів, нарід в темноті, бо темнота має ту неприємну прикмету, що вона часом прояснює ся а часом і без сліду щезає. Колиж український нарід збудить ся і запитає: Що ви зробили з мене? Де мої сини, де моя гарна жва, де вона, де правда, де ненька Україна? А що ми скажемо? Московські ворони закрили. Треба дати Українцям, що їм кінечне, а передусім рідну школу. Сего жадає наша повинність, честь і справедливість, розум і совість. — Ось так пише російський владика, приятель народу, але хто його послухає? Але вадко велика біда в Росії, коли вільно таке друкувати!.. (У. П.)

Галицькі нацали в Росії видають у Києві дальше газету „Прикарпатская Русь“, мають там свій „Русский Народный Совет“ а „Народная Контора“ піклує ся вітачами, яких одного 19. серпня прибуло 2381, але не тільки в Галичині, а й в Волині, а навіть галицькі жида. Кацапських дітей записують до російських шкіл а сироти роздають по московських родинах, щоб їх виховували на Яничарів. В Києві урядили кацали „галицько-руської“ концерт, який почали гимном „Боже, царя храни“ і московською промовою, а відтак сьпівали пісні Воробкевича, Вахнянина і др. Ось так проживають наші кацали в Росії куди забрали ся і відки, дай Боже, щоб не вернули більше ніколи!

В Росії заняли соювні війська доси понад двіста-двадцять тисяч квадратних кілометрів землі, на яких жило 16 мільонів душ. За те Москалі не мають в Галичині вже й цілої тисячі квадр. кілометрів в своїх руках.

Вшехполяки-москвофіли щезають, одні втікли до Росії а другі виступають із сеї колись великої партії, як отсе оногди посол Бузик а тепер посол Антін Левіцький.

В битві під Гогогорами дня 27. серпня с. р. прославив ся Б. корпус, до якого належать і жовніри з Буковини, незвичайною відвагою і хоробрістю, яка допровадила до здобуття галицького міста Золочева.

Спалили живцем 17 наших ранених воєвків Москалі в Піддебці равського округу в Галичині 7. вересня ж. р., підпаливши хату, де вони лежали.

Вивозити мушин і худобу з Галичини приказав бувший „губернатор“ Львова, граф Бобринський указом з дня 7. мая с. р., який найдено тепер.

Цигана-шпігуна Мартоні Сахі застрілив галицький робітник Лісовецький, за що ставув перед судом, який його увільнив, бо сповнив патріотичне діло супроти російського наймита, якого годі було ймити і відставити до суду, бо в селі були Москалі.

Забрали срібло російські офіцери у маршалка Глязевського в Заліщцях, себто ложки, вилки і ножі, якими їли обід. Гарні офіцери, нема що казати!

Проти холери заряджено на Буковині примусове щеплене сировицею, яка хоронить людей від смерти, хочби й занедужали, наколи нещеплені майже всі вмирають.

Москалі вивозять жидаів із Польщі, Холму і Волині тільки на Україну, де їх і так повно. В московські губернії їх не пускають, а вся біда спадає лише на голову нашого й так бідного українського народу!

Жертви московського „визволення“. Львівська газета „Українське Слово“ пише, що зі страху перед Москалями застрілив ся директор української гімназії в Тернополі Роман Цеглинський і його син, а в шпиталі у Львові помер син посла Войнаровського, що ввійшов був в розуму в московській неволі.

Барани українських збігців у Гмінді в Долішній Австрії звідів минулої п'ятниці намістник барон Біверт в товаристві своїй подруги та наших послів Романчука, Василька і Колесси. В бараках було доси 50 тисяч збігців, головню в Галичині, але і в Буковині, тепер є їх ще 15 тисяч з повітів, куди ще не вільно вертати. Перед гостями зібрали ся всі збігці, а в їх імені промовив д-р Маковський, дякуючи намістникові за опіку. Намістник відповів промовою, в якій завізав збігців до вдячності для Монарха, з якого ласки аготовлено їм тут приют, який по змозі має їм заступити рідну хату. Серед окликів „слава!“ в честь Монарха відсьпівав хор гимн цїсарський. Намістник звідів церков, школи, вартати, бараки, шпиталі, кухні, пекарні і електричні заклади, а намістникова подивляла наші чудові вишивки і інші жіночі роботи, роздавала дітем дарунки і висказала директорови Кабаровському й учительству признане за добрий вигляд і чистість дітий. По п'ятигодинній інспекції відїхав намістник, висказавши цїлому зарядови бараків своє вдволене.

Літак ревідує корабель. Таку штуку вдав німецький баллон на північній морю з норвежським кораблем. Баллон спустив ся так низько, що його коник став на рівні з кораблем і оба їхали попри себе, доки Німці не переконали ся, що то не ворожий корабель і не везе забороненого товару, відтак полетіли собі далі. Моряки вповідають, що баллоном їхало 30 німецьких жовніврів а в передній коші було кілька канон.

Про діяльність державної управи в першім році війни видало австр. правительство пропамятне письмо, в яким зазначає ся на першім місці заосмотренем населення в живність і подає потім цікаві дані про запомогі для родин змобілізованих. З виїмком Галичини і Буковини, про котрі край нема ще доси виказів, видано вже 512,907.095 корон. В чужих краях виплачено для родин змобілізованих австрійських горожан 10,669.300 корон. Дуже замітна цифра находит ся в оповіщенях про грошевий рух. Після сего уживають приваляжні до армії в полі в протязі одного місяця яких 100.000 почтових переказів, котрі представляють вартість поверх 12 мільонів корон. Рух находит ся в щоденнім збільшенню. Із розгромади воєнних марок по 7 і 12 сотків зібрали до кінця 1914 року досить значну суму, з котрої передано 300.000 корон фондів для вдів і сиріт. При державних зеліничних поручило правительство виконане робіт в вартості 30 мільонів корон. Для справлення ушкоджених зеліничних доріг у воєнній просторі ужито матеріалу вартості сімх мільонів корон. Від початку війни справлено 394 локомотивів, 1844 особових і службових і 10.410 тигарових вагонів, котрі будуть стояти до розпоряджистости в осени. Сї замовлення виносять поверх 100 мільонів корон. З зеліничної служби покинуто кругло 30.000 осіб. В наслідок воєнного положення треба було евакуувати 10.000 служачих з около 30.000 членами родини. Пропамятне письмо наводить дальше цифри про укриті кораблі, які при початку війни находили ся на водах. Удало ся 66 кораблів завести в неутральні приставі, 126 покермувати в чужі краї. З 216 кораблів, котрі відбували дальшу дорогу і адовж нашого побережа, 24 ввали в руки ворога. Правда, що від вибуху війни а Італією треба до того дочислити 17 кораблів, котрі віхали були в італійські приставі як в неутральні. Австрійському Льйдові, який знайшов ся через війну в тяжкій положенню, передано до 31. марта понад 5 мільонів корон. В оборотних році від 1. липня 1914 до 30. червня 1915 вибито в головнім уряді монет у Відні разом 99,127.000 штук твердого гроша в загальній вартості 36,224.800 корон; угорський уряд монет в Кержебана вибив 28,175.528 штук вартості 12,727.750 корон. Загальна сума дрібного гроша в монархії від початку війни виносить 442 мільонів корон, отже майже 9 корон на одну особу.

Війна а школи. Щоб здобути і в молодези патріотичне почуте і зрозуміне для великих подій часу, буде при новім виданю шкільних підручників для державних шкіл середних, народних і виділових обговорена й світова війна і то в тій формі, що крім „воєнних уступів до читання“, подасть ся й оповідання із історії вітчизни найновіших часів аж до історичних подій безпосередно до вибуху війни із вірним представленням передісторії сеї війни. Уступи сї обговорюють не лиш події із воєнного жатя, але й описи поодиноких галуз воєнної опіки. Із правдивих, пориваючих описів героїських діл офіцирів і жовніврів вибрано ті місця, котрі відповідають найбільш молодечому уяові і унагляднюють найяснійше велич жертвоносної любови до вітчизни наших хоробрих у полі. До тих умілих пером начеркених оповідань долучають ся потім описи про технічне ведення війни, як приміром описи полевого телефону і т. д. Центральна дирекція видавництва шкільних книжок приготує також цілий ряд видань для молодези з ботаними ілюстраціями, виключно з подій світової війни; будуть поміщені також описи

Кап. Іван Радомскій.

і оповідання визначних воєнних діл за згодою міністерства краєвої оборони. Недавно розділено більш як 20.000 учебників для шпиталів, шкіль для збігців і т. д.

Німецький генерал Лінзінген звїдав у Львові всі українські товариства і народний музей, що его дуже зацікавив. (У. П.)

150.000 цвятків збито доси в „зеліаного оборонця“, виставленого у Відні, за що виплачено далеко більше як стількож корон на вдовині і сироти по впадших воєках.

В „Польскім Колі“ повстали кваси, ізза яких має би голова, д-р Білінський, уступити.

Москалі а жида. Російські салдати довікали нашим жидам дуже, вібито аби приподобати ся народови, що натерпів ся від лихварів і всяких шахраїв; але властива причина московських погромів на жидаів була, щоб видусити від них як найбільше гроша, за що російські салдати от и. пр. у Вижниці незробили жидам майже ніякої пакости, противно робили з ними всілякі гешефти. Тепер і в Росії погодили ся Москалі із жидами. Доси тільки богаті жида сьміли проживати в Росії, де хотіли, а бідні могли жити лише в Польщі та Волині, де висисали не Москалів а польський і український нарід. Тепер російський ряд дозволив жидам жити усяди в Росії, ба ще й набувати нерухоме майно. Із сего бачите, що правду ми писали, що в Росії право має лиш той, хто має чим купити собі його, хоч би він був і жид; бачите й то, що Москалі дурили наш нарід, коли говорили, що під царем жида не мають ніякого права. Правда лиш то, що усяди, навіть у Росії, панує лиш просвічений-учений над темним-невченим, тому лиш просвіта-наука оборонить нас від усіх пияков, лихварів, шахраїв і дурисьвітів, а науки-освіти можна придбати лиш у своїй рідній мові, а сего саме Москалі не дозволяють нашому українському народови в Росії, тому стали були розбивати й наші школи, читальні, бібліотеки і всю науку в нашій рідній мові.

Малі образки з великих подій.

До Чернівців привели полонених салдатів, між ними й одного висшого офіцира, що за часів інвазії відігравав у місті поважну роль. Офіцир перейхав через місто, наші дали йому порядне угощене, а відтак питають його: „Як же вам подобає ся тепер наше місто?“

„Місто, як місто, мур, як мур. Все воно не інтересне для мене. Але покажіть, будь ласка, мені ту гармату, що 500 людей наших нараз вбиває. Отсе для мене тепер інтересне!“

* * *

Підчас російського наїаду стояв коло правительства російський салдат на варті, а що був говірливий, то й наші міщани вдавали ся з ним нераз в розмову. Одного дня зібрала ся коло салдата мала громадка людей і салдат почав: „От ми тепер у Чернівцях вже. За тиждень будемо в Дорні, а там за другий тиждень в Будапешті. Наші козаки заняли вже Краків, за тиждень будуть у Відні і ми побіжні Австрію.“ На се каже один з міщан: „А наші австрійські війська заняли Варшаву, заняли вже Вігю, за пару днів заберуть Петербург і Москву, завоюють всю Росію і вашого царя і тоді покинуть ся війна.“

Салдат подумав і каже: „Брежемо ми добре, але видно, що й ви змієте добре брехати.“

Твердиня.

З німецького Ганса Вебера-Лутнова.

Богато палахкотячих свічок освічувало простору салю. На дошках столу лежали писем, мапи, акти, книжки. Кілька офіцерів читало, а інші серед живої гутірки проходжувалися сюди-туди.

„Що ми в кінці побідимо, то певне“, сказав капітан артилерії Василь, „питане лише, кільки жертв вимагати не побіда.“

І чи й ми будемо між жертвами,“ докинув підпоручник Димитрій, який держав в сій хвилі в руках чепурний лист від якоїсь артистки.

„Весна була така чудова, а тепер зближаєся смерть!“ докинув жалібним голосом молодесенький прапорщик.

Один по другім приходили звіти. Полковник скоро прочитав їх і черги його лица набирали чимраз то більш понурий вигляд. В кінці відізвався: „Було би гріхом скривати даліше перед вами, мої Панові, правду. Нинішній наш приступ на твердиню зістав з великими втратами відвертий. Один з найгарніших наших полків вигублено що до ноги Завтра, так мені сказано, на нас черга йти приступом. Кожної хвилі повинен насісти приказ.“

„Се значить,“ толкував підпоручник Григорій, „що з десятих офіцерів девять має загинути.“

„І до того ще страшною смертю,“ докинув підпоручник Константин.

„Так завтра о сій порі,“ заприжигав прапорщик, „всі ми погинемо. Погинемо і нас не поховать як людей, а навіть не так як лішу худобу, лише зловісні кулі пошматують і пірвуть нас на кусні й навіть ніхто не буде знати, чий то порожнякдані кості.“

Майор, мужина заживий і пняського росту, червоний на лиці, волос шпакотавий, сидів при окремій століку і працював над писем, котре мало заголовок „Мое завіщане.“ В хвилі, коли впади слова прапорщика, він якраз написав: „Тіло мое має бути в церкві поблагословене і на вічний спокій вложено в родинний гробівни.“ Очі заплили йому слезами. Він відвернувся до вікна, щоб укрити своє зворушене.

Нараз дивне яскраве обляло віти груш і широке листе каштанів, ще стояли перед домом. Счинився гамір, з надвору до кімнати вдиралася крівава луна, перед котрою блідло світило свічок. Понад дерева парку зникалися темноті червоні хвири пожежі, сповиті в чорний тяжкий дим. Село Ставчан, віддалене о яку чверть години дороги, стояло у вогні. Видно було селян і селянок, як вибігали з ясно палаючих соломою критих хат, чути було їх плач і войки. Горючі соломані сніпки, несені вітром, падали перед вікнами офіцерської кімнати.

В палаючій селі містився московський полевий шпиталь, в якому було багато хорих і ранених. Щоб їх перенести на безпечне місце, вислано туди кількох жовнірів з кіньми і возами.

Саме відідали вози, коли нараз один підфіцур приволік якусь молоду жінку перед офіцера.

„Се палійка!“ замельдував. „Тепер заходом сонця стояла на горбі у східній стороні Ставчан і давала ворогові знаки сапою, яка в заходячій сонці далеко блищала. В недовій підкравилася якесь обдерті спілники, певно перебрані Австрійці, до села і нараз счинився вогонь на кількох місцях.“

„Повісити! повісити!“ кричали жовніри і селяни, котрі прийшли сюди за підфіцуром.

Жінка з розпучи вимахувала руками докола себе. „Таж ви, люди, всі мене знаєте! Мій чоловік мусів йти на війну і лишив мене саму з трона діточками! Я конала для них бараболі, а преці до того треба сани. Таж кожний знає, що наше поле на горбі. Таж і моя хата горить! Боже мій! Пустіть мене! Мої діти згорять!“

Полковник казав попровести жінку перед військового судию. Сей, не надумуючи ся і не питаючи довго, видав вирок. На одній грушці перед вікнами напроти горючого села повісили її так, що ще її згасаючі очі дивилися на пожежу, якої жертвою впала її хата, а може й нещасні діти. Червона хустка, яку мала на голові, арко світила ся в блиску пожежі.

Огненні язик піднімали ся все вище в гору, а тяжкий вогнючий дим котив ся аж до кімнати офіцерів. Видно було мужин і баб, які своє пуждення майно на візках вивозили і провадили на мотузках рикаючі корови.

На тлі горючого села видно було тіни жовнірів, котрі бігали то сюди то туди. Ряд воїв вирунув з поміж горючих хат; на них везено російських ранених, котрих вивозовано з полевого шпиталю, а котрі, по більшій часті ще й попечені в огні, наповняли воздух проймаючими войками. Один віз відлучив ся від інших і станув перед домом офіцерів.

Відчинили ся двері й увійшов капітан Борис Суракін, ведений двома підфіцарами, оба его рамена були в перев'язках закутані; він сів на кріслі. „Прокляті пси!“ кляв капітан, причім повертав своє округле лице то в ліво то в право. „Таке нещасте! Такі рани! Така смерть! Що до сили то я великан а тепер каліка! Я, Борис Суракін, каліка!“ — Хотів адається рукою ударити об стіл, але перевазяка не пустила. „Ой! ой!“ крикнув і підійс рамена трохи. Можна було бачити, що руки були по лікті відтаті. „Обі руки! страшно під твердиню!“ — додав він — „А тепер ще був би згорів в тім клятім гнідді!“

„Оповідайте, пане капітан, як се стало ся?“ — просив зі співчутем полковник.

„Проклята спрага!“ крикнув Борис „Шлянку води!“

Один підфіцар приклав ему шлянку воде до уст і тримав її так довго, аж Борис її висорбав до дна. „Так видите!“ сказав він, „Бориса Суракіна, великана напоють як нежовля!“

„А тепер, мої панові, хочу вам розповісти про твердиню,“ продовжав даліше. Підфіцар поправив ему подушку під головою, а поміж присутних офіцерів дали ся чути легкі вітхання, а Борис почав оповідати:

„Са твердиня—се масовий гріб! Тисячі і тисячі наших жовнірів там погинули і їх закопано, а кожний день, який настає, жадає свіжих жертв. Жовніри негодують, висовідають послух і треба їх дротяними нагайками в огонь ганяти. Щоби дізнати свого, лачальна команда видає дивні прикази. Одного ранку, ще перед сходом сонця, покликано мене разом з іншими товаришами на збірну площу, де був уставлений полк, який рекрегує ся з самарської губернії. До того нам зовсім незнакомого відділу війська приділено нас в той спосіб, що кожний з нас станув рядом поміж простими жовнірами. По сім приклак нас генерал і вияснив нам свої заміри. „Се військо,“ сказав, „за кілька хвиль має йти до штурму. Вашою задачею буде, мої панові, спинити трусів і страх. Коли би хто, чи то простий, чи офіцар, в Вашім сусідстві загав ся йти в перед або присідав, маєте его зараз застрілити. Коли-б однак більші відділи подавали ся взад, тоді машинкові кріси, які уставлені за ними, всіх висічуть. Ліпші трупи як туси!“ — Голос генерала звучав так холодно як осінній вітер. Страшна відраза списнула мене за горло. „Яж жовнір і офіцар, але не каг, ще до того скритий кат!“ подумав я собі, однак наче захоплений якимсь виром на даний знак полпентав ся на назад на визначене мені місце. Густо списнули ся ряди так, що прості жовніри доторкали мене ліктями. Молоденький кадет станув на чолі, дав шаблем знак і рушив в перед, а ми ступали за ним прискореним кроком. Я все ще судорожно стискав в руці револьвер, за який вхопив мимоволі підчас бесіди генерала. Земля вкрита зеленою муравою, переходила згодом в легкий скліп, при кінці якого догадувався я знайти форт, що то ми его мали здобувати. Я заприжигав, що на наших лівій кріль поступали св'ященники і дякони і шептали молитви. Легкий подих вітру холодив мое чоло, а декуди чути було сумну, тужну пісню. На хвилю мав я вражінє, що мої ноги несуть мене просто на небо... Нараз блиснув переді мною нечайно червоний огнік. Шапка молодого кадета полетіла в гору, за нею голова, рамена і кріс. Навколо мене що хвиля блискало, вибухало, сигнало іскрами і я бачив лише широку, грубу, збиту масу, яка, освітлена червоним блиском, витягала ся то вперед то взад, на право і на ліво, аж вкінці падала на землю. Страшний гук наповняв воздух, земля дрожала, а чорний дим гровив нас здусити. В темряві бачив я, як жовніри підіймали руки в гору, так, що округ мене станув цілий ліс піднятих рук. Револьвер висунув ся мені з рук, і я, Борис Суракін, навіть несподом піднесеними руками благав помилування. В тій хвилі кинуло мене до землі. Я отямив ся аж тоді, коли лікар перев'язував уже мої руки...“

„Обі руки, обі руки, мої панові, обі руки...“ лебедів він жалібним тоном, в кінці замкнув повіки і з утоми замовк...

Офіцери сиділи бліді докола него з широко отвореними очима.

„Ах, та страшна смерть!“ шепнув один.

„Може спасенем було би самовбийство!“ сказав другий.

Всі вони розмелвали придуманим голосом і чути було, як їх голоси дрожали.

„Котра година?“ спитав полковник.

„Пів до дванацятої!“ відповів хтось.

„І ще нема приказу!“

„Що буде в тім приказі?“

„Се ми вже всі знаємо!“

„Смерть і смерть!“

„Хто би там турбував ся нашим життям?“

„Завтра о сій порі...“

Якийсь страх переходив з одного на другого.

Підпоручник Димитрій ходив по кімнаті здепервованний і свистав собі улюблену пісню своєї любові.

Майор при малій століку мовчав, а його ольози капали на завіщане, яке перед ним лежало.

І хотів кожний хотів опанувати себе, то вітхання, відкашливання і хлипання чути було з усіх кутів.

„Мої панове...“ зачав полковник, жов би хотів всіх підбадьорити, але лише сказав: „І я маю жінку й діти...“ спустив голову, схилив ся і замовк.

Капітан Василь хотів звернути розмову в инший бік; „Пожежа все ще не пригасла,“ сказав.

„Як та полум'я тягне ся червоними язиками!“

„А як шумлять дерева...“

І хотів кожний намагав ся звернути свої думки в инший бік, то все вертали до попередньої справи.

„Котра тепер година?“

„Три на дванацяту.“

„А приказу все ще нема.“

„А що в ній буде?“

„Наступ і смерть.“

Майор читав шептом завіщане, котре скінчив писати, опісля перехрестив ся і сказав зі зворушенем до полковника:

„Віра се одинокі погіха. Може би Ви, пане полковнику, казали покликати нашого протодіякона.“

„Шкода, що сего вже давно не зробив.“

Обв'язки догоріли і погасли. Лише червонявий блиск пожежі видав до кімнати і миготів по стінах, а офіцери сиділи в своїх кріслах неначе тіня. Відчинили ся двері,

з сінний упав на долівку широкий пас світла і зник. По левий проповідник станув у коматі, а его бліде але лагідне лице і чорну бороду освічувала луна пожежі.

Почав молитви. Офіцери впади на коліна, хрестилися і повторили святі слова. Здавало ся, жов би в хаті лежав мерлець, за якого душу молять ся.

В сінних дали ся чути кроки, молитва урвала ся. Відчинили ся двері і підфіцар — ординанс станув із запечатаним писем в руках. Полковник вхопив папір, ро-
зірвав скоро коверту, однак в темряві не міг читати.

„До чорта!“ крикнув, „Світла!“

„Чи підеш на штурм?“ відізвався ся голос.

„Мовчи, чекай!“ крикнув другий.

Вкінці загоріли свічки в ліхтарях.

Лист мелесів в дрожащих руках полковника. „Імператорська Російська Команда Дивізії...“ почав він читати.

„Читайте вже раз зміст, а не написи!“ кликнув нетерпеливо майор.

Полковник хотів щось відповісти, але папір висунув ся ему з рук, а полковник упав на крісло і вхопив ся рукою за серце.

Всі кричали один наперед другого: „Підеш до наступу! Тепер вже певно, що нас посилають до наступу!“

Адютант підняв папір з підлоги. Офіцери пожедали его очима, кожний хапав за ним, штовхали ся ліктями і чолами, ставали на пальці, кричали, жов божевільні, аж в кінці відчитали кілька слів приказу: „Становиско — полк — даний — твердиня.“

Ординансовий підфіцар, що цілий час стояв випрямований, сказав голосно: „Приказ звучить: Наступ на твердиню застановлений. Полк остає на своїм місці.“

Полковник сховив ся на рівні ноги і повторив мов команду: „Наступ застановлений, полк остає на своїм місці.“

З гурту всіх офіцерів і всіх рядових, що чекали в сінних, залунав один могутний оклик радості. Всі обіймали ся і цілували ся. „Штурм застановлено, будемо жити. Гурра!“

Такі голосні і дикі оклики гуділи раз-по-раз.

Сила фляшок стала небавом на столі. Кухарі мусіли в друге варити вечерю і по хвилі почали вносити полу-миски і фляшки, а відтак знов фляшки і знов полу-миски.

Майор подер своє завіщане на кавалочки, підкрутив вус, погладив рукою по лисині і танцював по кімнаті польки.

Капітан Борис спав глибоко віддыхаючи в своїм коїслі і рухаючи поволі ріменами паріказ тихо крізь сон: „О мої руки, мої біді руки!“ Підфіцари, які коло него були, винесли его незаметно з кріслом. Полковник підійс ся, щоб виголосити бесіду, але пробурмотів лише кілька неадекватних слів і знеможений вином повалив ся назад на крісло.

Гей—га! Гей—га! вигукували молоді офіцери, брали ся по два за плечі і в диких підскаках крутили ся по коматі.

Зорі погасли. З села Ставчан піднімали ся в гору послідні бліді огненні язикі. Повішена селянка хитала ся на груші перед коматою офіцерів, де вікна все ще були ясно освітлені...

Praktische Grammatik der ukrainischen Sprache für den Selbstunterricht.

Mit zahlreichen Übungen, Lesestücken mit phonetischer Aussprachebezeichnung, einer ukrainischen Chrestomathie samt Wörterbuch von Dr. Wasyl Simowycz, Wien und Leipzig. A. Hartlebens Verlag. Gebunden 2 K 20 h. — Така книжка появилася отсе саме в пору, коли Німці зацікавили ся нами як ніколи. Праца, найдокладніша зі всіх, які доси появили ся, поширить знане нашої мови у чужих і з наукового боку.

Die Kriegsschäden und deren Vergütung

nach dem österreichischen und deutschen Recht

unter Berücksichtigung der in Ungarn, Bosnien und der Herzegowina geltenden Bestimmungen.

Von Dr. DEMETER KOROPATNICKI

Ratssekretär des k. k. Obersten Gerichts- und Kassationshofes.

Zweite Auflage. Preis K 3.—.

VERLAG von M. BREITENSTEIN

Verlagsbuchhandlung

Wien, IX./4, Währingerstrasse Nr. 5.

Ледво кілька місяців, як вийшло перше видане сего твору, а вже треба було зробити новий наклад, в якому автор доповнив свою працю дотичними законами, важними в Німеччині, Угорщині, Боснії і Герцеговині. Ціла преса повна признаня для сего твору нашого ученого.

З друкарні І. Н. Верная, Відень, IX. Canisiusgasse 8.

„БУКОВИНА“

виходить поки що кожної
суботи.Редакція і Адміністрація:
III. Rennweg 94 III/14.

Поодинокі числа по 10 сот.

„BUKOWENA“

Organ des Verbandes der
ukrainischen Reichsrats- und
Landtagsabgeordneten der
Bukowina.Redaktion u. Administration:
III. Rennweg 94 III/14.versendet an Militär-Spitäler
und -Lager unentgeltlich.

Einzelnummer 10 h.

БУКОВИНА

Видає „Союз українських послів на Буковині“.

Від 1. жовтня с. р. буде редакція „Буковини“ знов у Чернівцях (улиця Петровича 2), куди належить звертати ся у всіх справах редакційних і адміністративних нашого видавництва.

Воєнний перегляд.

(Від 17. до 23. вересня 1915).

На Буковині

і сего тижня не вмовкали канони, кріси і карабіни, але важніших подій не було. За те

В Галичині

нападали Москалі 16. і 17. с. м. зі всеї сили на наші становища над середньою Стрипою, але наше славне військо завдало їм з боків від Бучача і Залісців великі втрати, а коло Цеброва (недалеко Залісців) полонило 11 офіцерів і тисячу дев'яносто салдатів. Москалі не тільки не вдіяли нічого, але знеможені і загрожені з боків втекли назад аж до ріки Серету, оставивши по собі багато воєнного добра. Від 18. с. м. в Галичині притихло.

В Росії

на наших фронтах іменно на Волині напали Москалі наших неустанно на півночі від Збаража коло Ново-Алексинича і Ново-Почаєва, де перейшли були навіть через ріку Ікву, але наше військо, особливо ж наші незрівняні гармати відогнали ворогів назад. Нові наступи великої сили ворога заставили наших вступити ся на вигідніші місця, відки не тільки легше було відпирати ворога, але й тим більше нищити его нас. Сей випробований нами спосіб показав ся і тут skutочним. На цілій сій лінії від Кременця аж до Луцьку стоять наші непохитно, знищили тисячі ворога а й полонили понад тисячу. Наступи Москалів меншають, видно і тут увяла їх сила.

На німецькім фронті,

в Литві перебили ся наші й німецькі війська по черев ріку Щару, що тече з польського болота коло міста Слоніма, а відтак ще й по черев ріку Люхову, гонячи Москалів оперед себе. Німецька армія Макензена заняла болотисту область межі Припечі і Ясьольдою з головним містом Пинськом, прогнала Москалів болотами далі поза ріку Вислицю і Струмін, полонивши 27 офіцерів і 3246 салдатів із 12 машиновими крісами.

Німецька армія баварського принца Леопольда загнала російське військо аж до лінії Молчадь-Нова-Миш недалеко залізниць, що йде від Слоніму до Лиди, взяла Острів і полонила тисячу Москалів.

А генерал Гінденбург, якого армія стоїть від Лиди аж до Рігя, гонить нестримно Москалів помімо їх опору на цілій лінії оперед себе, заняв укріпле-

Николай Василько, голова „Союза українських послів Буковини“, віцепрезидент „Загальної Української Ради“.

ну литовську столицю Вільно і полонив 35 офіцерів та 7930 салдатів із 24 машиновими крісами.

Так то сего тижня відбито щастливо всі наступи Москалів на Буковині, в Галичині і на Волині, а далі на півночі Німці гонять Москалів на цілій боевій лінії все далі і далі, розбивши їх військо на нові дві половини, з яких одна втікає до Петрограду а друга до Москви, а дасть Бог що трета втікати ме небавом з Волині і з Галичини до Київа.

Цікаве ще, що в твердині Ново-Георгієвська (коло Варшави) начислено всеї добичі 1640 канон, 23 тисячі 219 карабінів, 103 машинові кріси, 160 тисяч набоїв гарматних а 7 мільонів 98 тисяч патронів, а в Ковні 1301 канону, що то їх забрали Німці від Москалів, занявши сі два укріплені міста.

На італійськім фронті

заходили ся Італійці і сего тижня всякими способами, то гарматами, то підкопами, то наступами, а все надармо, хоч що небудь зискати, заплативши всі ті даремні заходи великими втратами, бо н. пр. на однім місці начислено тисячу трупів.

В Сербії

розпочали 19. с. м. наші й німецькі гармати роботу над Савою і Дунаєм, острілюючи сербську столицю Білгород і інші сербські укріплення. Так ото почала ся знов війна із Сербією, що довгий час спочивала.

У Франції

відобрали Німці Французам кавалок окопів, прогнали з бельгійського берега канонами і літаками ворожі кораблі, убили ворожого літака а впрочім воювали ручними гранатами і підземними вубуховими мінами.

На турецькім фронті

не стало ся минулого тижня нічого особливого, але і в менших стрічах завдали Турки ворогам не один болючий удар.

Політичний огляд.

Найважливішою подією сего місяця було усунення великого князя Николая Николаевича з начальної команди російських військ і перенесення его на Кавказ, де вже не одна велика риба російська доживала своїх днів в „отставці“. З упадком його ваяють і упадок воєнної партії в Росії, яка викликала сю війну в ім'я „славянської ідеї“, а властиво всеросійської, котра пірвала всю Росію, що мала запанувати над усіма Славянами в Європі а головно затопити Українців на віки в російськім морю. Яку вагу Москалі кладуть власне на поневолені і змосковщені нашого народу, те бачимо з тої завзятости, з якою старають ся задержати послідний клаптик нашої землі в Галичині, наколи на півночі опускають великі простори Польщі і Курляндії і т. д. без такого опору.

Замість Николая Николаевича обняв провід російських армій сам цар, а властиво генерал Руской. Наступила зміна в команді російського війська, але не змінила ся его доля, бо буть его й далі.

Друга переважна політична справа с. м. то російська Дума, де розгорілась була боротьба проти російського правительства, жадаючи від него більше вольностей, ба навіть обізвали ся були голоси про переслідування української мови і преси. Три чверти послів російських злучило ся разом і жадало парламентарного ряду і н. змін, полекш і вольностей, за чим висловили ся й горюльські думи-ради в Петербурзі і Москві. Але їх голоси прогомоніли доси без сліду, бо самовільний царський ряд не хоче уступити а противно розігнав думу, замикаючи сесию, ба ще й приказав увязнити 18 послів. Далі розв'язано земства в Москві, Пермь, Курску і Харкові а градоначальника в Москві усунуто. Будинки Думи і залізничні двірці обсаджено військом. Послів, що зібрали ся були у Віборгу на тайну нараду, розігнали домі. Вони хотять вислати президента Думи до царя, щоби представити ему небезпеку самовільного поступовання ряду. Однак ледви чи его цар послушає. Так то в Росії розгоріла ся ще і внутрішня боротьба, в якій мабуть так само побють царський ряд, як на полі війни буть царське військо.

Ніхто із приятелів-союзників Росії не годен прийти еї на поміч, бо всі мають свої власні клопоти, з яких не можуть вилізти. А всі їх заходи, приєднати нових союзників, остали доси даремні. Противно, Болгарія погодилась з Туреччиною, яка еї відступила болгарські області в Транії, чим запечатано дружбу між сими найближніми сусідами. Грецію не може приєднати й прихильний до Франції міністер Веніцелос, бо Італія й Англія нагрішили чимало проти Греції, обсадивши безправно грецькі острови й спиноючи грецьку торгівлю. Румунія знов оповістила, що держатись ме й далі осторонь. А Сербія не в силі поради ти собі, не то помогати Росії, бо ото боїть ся ізза Македонії так дуже Болгарії, що вже укріплює ся проти неї й збирає військо на границі. Болгарія вже мобілізує і готуєть ся до обрахунку, якого боїть ся Сербія.

Можливо, що небагом розгорить ся новий вогонь на Балкані, вічки кинено першу искру до теперішньої світової війни. Ото турецький міністер війни Енвер Паша оповістив, що небагом стане велика німецька армія на Балкані. Тоді то й одинока непевна ще Румунія буде мусіла рішити ся, на яку стати. Думають однак, що вона тай Греція будуть силити тихо а прийде до борби тільки між Болгарією і Сербією.

В Англії сварять ся вже навіть міністри між собою, чи заводити і собі обов'язок військовий, якого там доси нема. У Франції і в Італії велике пригноблене ізза невдач на всіх полях війни і в політиці, хоч не стидать ся і злюдівства. Якими честними способами воюють наші вороги, вийшло тепер на верх в Афинах і в Бухарешті, де урядники почтові крали політичні телеграми і продавали їх нашим ворогам.

Та всі підлі способи і нікчемні штучки наших ворогів не придають ся нінащо, бо наші славні союзні війська гонять Москалів а відбивають Французів, Англіївців тай Італійців і далі як доси аж до недалекого мабуть вже побідного кінця.

З діяльності Загальної Української Ради у Відні.

Два останні повні засідання З. У. Р. відбуло ся в днях 27. серпня і 11. вересня б. р. Голова

З. У. Р. д-р Кость Левицький представив звіт з діяльності Президії З. У. Р., подаючи до відома заходи Президії у покликаних властей в отсех справах:

1) Що до управи Холмищини і здобутих частий Волиня внесено представлено до воєнних та цивільних найвищих властей, аби впроваджуючи адміністрацію обсаджуючи уряди особами української народности; мові українській признано належні права; аби закладали українські школи та дозволено на видаване українських часописів. В злучі з тим предложено спис Українців, котрі надають ся до вказаних чинностей.

2) В справі урядового впровадження назви „Українці“, „український“ замість „Русини“, „руський“ і „Ruthenen, ruthenisch“ внесено пропам'ятне письмо до осередних властей та долучено до нього научний вивід випрацьований Науковим Товариством ім. Шевченка.

3) Виготвлено і внесено пропам'ятне письмо про політичну судьбу українських земель по здобуттю їх від Росії. В сій справі відбула Президія конференцію з австрійським міністром заграничних справ і одержала від нього заяву, що тепер еще передчасно говорити або постановляти щось конкретного про будучу судьбу Українців, — однак належить надіятися, що Українцям буде по війні ліпше, як було перед війною.

4) В справі відбудови Галичини, зглядно ратункової акції вислано, що потрібну для українського населення кредитову акцію буде ся вести за посередництвом українських кредитових інституцій, та що на сю ціль одержать наші інституції кредитові від правительства безпосередню дотацію.

5) В справі реактивованя українських середніх шкіл інтерв'ювала Президія у міністра просвіти і одержала праречене, що в міру освободжуваня краю від московського наїзду українські школи будуть покликані на ново до життя і одержать державні субвенції.

Над сим звітом переведено широку дискусію і прийнято його до відома.

З огляду на се, що деякі члени Президії З. У. Р. виїзять з Відня, ухвалено доповнити Президію, покликуючи на заступство д-ра Костя Левицького д-ра Євгена Олесьницького, на місце д-ра Льва Бачинського Ярослава Весоловського, а на місце М. Ганкевича В. Темницького. Так доповнена Президія буде полагоджувати біжучі справи аж до часу, коли ціла З. У. Р. перенесеть ся до Львова. Рівночасно ухвалено установити делегацію З. У. Р. у Львові, в склад сеї делегації будуть входити д-р Кость Левицький, о скільки перебувати буде у Львові, М. Ганкевич і д-р Сидір Голубович.

За секретаріат З. У. Р.
Вол. Темницький.

Круки та вірли*).

Зараз, як настала війна, виписав був великий князь Николай писемце до „любих Поляків“. В сльї за тим появилось посланіє й до „любих Жидів“. Тільки до „любих Українців“ ніхто ніякого писемца не писав. З застереженням у думці виписав було вел. кн. Николай свою відповід до „любих галицьких руских“, котрим велегласно приобіцяв визволенє з під австрійського ярма. Знаємо, як їх вибавляв. Сотки загнаних на Сибір „Мазепинців“, як навіть урядовою мовою зовуть ся там звичайно освічених Українців, і ся сотка тисяч мужиків, що їх загнала в глиб Росії, де їх здекагував голод і пошесть, будуть з тревогою споминати сі часи освободження. Чувство людности, яке заворушило ся у думках посла Мілюкова, піднятувало ему страшний образ нужди серед „освободжених“.

Тревога навчає корити ся перед Богом. І хаба не царській любови завдячують Жиди признану їм тепер волю переступати границі пограничного російського Гетта, без боязни перед погромами. Важка колючість вимогла на російській уряді дробану того, що в лїгї до „любих Жидів“ було їм приобіцяне, та не на те, щоб було воно й додержане. А певне теж і те, що сьогодні цар, як король Польщі, хочби винуватого й найбільшими автономними привілеями, почувавши себе в сестеро шаснайшій, ніж як бувши самодержець повеноленого „Православного краю“.

*) Статя д-ра Вол. Кушніра в „Grazer Tagespost“ з 16. с. ж. в перекладі самого автора.

До „любих Українців“ посланіє доси не надійшло і ледви чи коли й прийде. Б. означало б воно не лиш моральне зобов'язанє, але й признанє себе до того, що сей нарід, який по думці визнаваної доси урядової формувки „не існує й існувати не може“, прецінь таки є, й існує, існує власне по признаню самого уряду. А се означало б стільки, що затрясти основами існуючого одного, великого, одноцільного, тривалого, святаго російського народу і національної російської держави. Се означало б сплюснути грізного духа історії, яка розказує о тім, що Українці є народом, визнаним по букві закону найширшими автономними правами, якого самостійности не скасовано ніколи, ані навіть тоді, як народ сей, позбавлений можности жити своїм національним життям піднесено по волі свих до вижнї пануючої нації як її складову частину, а українській струї, адержаний граблем в її бігу, вигребано нове ложе, яке веде до всеросійського моря. Се означало б, що Українці не є зрадничим кодом Мазепи, коли вони пригадують запоручені їм вільности, на які попередник Мазени Хмельницький, встановлений Росією величавим пам'ятником, виміг в р. 1654 на царю Алексею святощину присягу.

Не діждати ся того, щоби цар звернув ся і з сердечним зазивом до Українців, що тепер на порозі свого дому втають своїх приятелів і визвольників. Українці можуть бути признані нацією — а горе тоді російській державній ідеї! — тільки тоді, як по приміру щасливіших від них Поляків найдуть ся вояч поза межами царської імперії. Не хаба чи не встала вже історична Немеца до воріт петербурської палати царя, що отсе задумує подати ся до кімнат своїх попередників у Москву, які не були ще ніякими імператорами, володарями державного великаня, що опер ся об чотири моря, а тільки із московського Кремля виїздили за яким вікном до Європи? Тепер, в хвилі, коли Москалів з їх грабівницького походу на Відень і Берлін завертають геть на шлях, що веде до Петербурга і Москви, мусять вони погодити ся з тим, що народи їх власної держави простягають руки до їх освободителів, що наближають ся від заходу.

Тільки серед таких обставин могло дійти до того, що високий церковний достояник, член Дуни Нікон зв'язав ся отверто, в листі до редакції провідного російського органу „Віржєвє Вїдомосі“ виступити з неможливою критикою російської політики супроти Українців. Сей князь російської церкви, котрий довгі літа жив на Україні, де пізнав і полюбив український край і нарід, а перед кількома роками виїс був в Думі проект закона на допущенє української мови до народних шкіл, за що був покараний перенесенєм до красноярської дисципліни на Сибірі, мрієть ся тепер, без опору зі сторони пресуворної арештової російської цензури, з ветераном російської публіцистики, Меншиковом. Меншиков надкав недавно з причини „німецьких кружків“, що звівчили докананє „російськими вірлами“ діло визволеня Прикарпатської Русі, а тутешній російський нарід захиляти знову в свої кітї, та вже заходять ся над тим, щоб свою гнилу надкультуру нести в провінції самої російської держави.

З відвагою, що достойна подиву, припиняє російський князь церкви круче імя освободителів української Галичини. Нуждення освободителів зове він графа Бобринського і єпископа Евлогія, що немов кровожадне гайвороне злетіло було в сльї за російською армією, щоби крайню огидним способом заціплювати серед чужого народу і в чужім краю російську культуру. Доволі нагрішила ся культура російських націоналістів на українських народі Росії. „Російські школи так покалічили Українців, що спл не пізнає батька.. Українці погодили ся на позір із своєю недугою; але погодити ся в недугу не значить ще, увільнити ся також від боїв, і свідомий український елемент на російській Україні дійсно важко сгрядє. Але спішім — каже Нікон дальше — сльїдом за сею громадскою кружкою, що цінують себе вірлами і злетіли на австрійську Україну. Там дивлять російські націоналісти типу такого Бобринського або Евлогія чужу, українську націю. Ої герої не чисили ся в віковим традиціям українського народу в Австрії, що під австрійським гнетом таки прийшов до пізнаня себе. Коли бо російські Українці ледви челев'яг ся в багні, не пристаючи до російської культури і тільки присвоюючи собі що найбільше російський підкач і поє, то австрійські Українці, які мають там свої школи, читальні, університетські катедри, бібліотеки, часописи і т. д. почувують себе своєю нацією.

Пожию важкого економічного гнету стоять сі закордонні Українці, передовсім селянство, культурно висше, ніж їх земляки в Росії. Вони велють собі і своїм дітям розказувати в рідній мові про давні часи, про славу українську минулину, про вільних Запорозжів. Ні оден російський селянин-Українець не почує про се ніколи й нічого... Але от гляди! — в сльї за російськими вірлами понесли ся на закордонну Україну й російські кружки, щоб усе там уладити по кружому. Як з рукава посилали ся заборони і прикази покасувати українські заведеня приєднаним кроком, як гриби по дощі посходили там російські школи, душпастирі і парохії... Відай намічено вже й єпархії, російських єпископів і парохії.. Та забувають вони, що кождий нарід має право вижати, щоби з ним поводити ся обережнійше. Нація се не фонографічна пластинка, на якій можна вигравати всаку любу мелодію. Вже від трьох мильїонів літ (1654—1915) виводять російські націоналісти Українців свої мелодії і тільки мужича твердість вибавить українську національність в Росії від шкідливого звиродненя і зхариї. Нарід пробудить ся зі сну і спитає: Що чинив ти зі мною, брате? Де мої сльї, де моя дорога мова, де воля, де правда, де мати Україна? Що даю ему у відповідь? Круки розкидали все своїми дубами!*

Ганебний провал діла визволення „галицьких Роспнян“ російською армією і поступив визволення російських Українців зброєю силою союзної Австро-Угорщини і Німеччини і тенденція до відпаду поодиноких частин „всерусского народа“ заперили статі білого крука Нікона свободу п'яни в великій російській газеті. Благосклонного письма царя до Українців досі не зложено і навряд чи буде воно коли зложено, але свобода появи статі єпископа Нікона а його нечуваною критикою російської політики супроти Українців більш знаменна ніж ті облесні слова царя до „любих“ Подяків і Жидів. Се своїм значієм вивонній-ший як що признак зростаючої непевності великана на глиняних ногах, якому врешті підставили ногу.

3 Буковини.

(Від нашого дописувача.)

Отсе вже повних три місяці, як Москалів прогнали наші війська з північної Буковини. Дня 10. червня с. р. почався наш наступ і наші йшли беззастанно вперед. Москалі втекли поза бесарабську границю і наші війська стояли вже під Хотинем. До Новоселиці їхав військовий потяг і всі ми думали, що отак поведе і ми підемо далі та далі. Та як то кажуть: Чоловік стріляє, а Бог кулі посяє. Коло Городишки Москалі перебилися через нашу лінію і наші пішли взад. Те саме сталося і коло Овута над Дністром. Москалі доходили аж до Вікна, і наша лінія на бесарабській границі посунулася у зад. Від Дністра аж до Топорівців ми заняли боєву лінію на самій границі, а коло румунської границі над Прутом ми, з чісто стратегічних причин, мусіли деякі наші села лишити Москалям. І та боєва лінія і тепер ще лишала ся не зміненою.

Наші війська не потребували її досі зміняти, бо й потреби великої не було. Ціла вага наших боїв перенесла ся до Галичини та рос. Польщі, а тепер до Волині, а наші війська, як крайне праве крило, дістали задачу боронити своїх позицій, щоб прискорити наш наступ у Галичині. Задача нашого війська була трудна. Москалі, щоб ратувати себе в Галичині, наступали на наших величезною силою, бо гадали що перебіють ся через нашу лінію, примусять наших вступити ся аж до Карпат, і вратують там самих своїх загрозених позицій у східній Галичині. Се говорили Москалі явно і отверто і все переказували, що того, а того дня будуть у Чернівцях і т. п. Тай сили російські були на цілім боєвій фронті великі. Цілі армії брали Москалі свого війська з галицького фронту і посилали на фронт буковинський. Були часи, що Москалів було в двох на трох, а навіть у сорок раз більше, як наших. Можна собі отже представити, яке трудне положення було нашого війська, кілько треба було бодрости, відваги і сили волі, щоб оборонити себе перед такою великою навалю ворога!

Наші війська боролися завзято. День і ніч стояли вони на чатах, день і ніч відпирали вони величезні ворожі напади і день і ніч вкривало ся поле битви все свіжими ворожими трупами. Були часи, де перед нашими дротинними перешкодами стояли цілі гори російських трупів, а Москалі все наново наступали. Минали дні за днями, трупи стояли все не поховані, від них заносили сиродом і Москалям треба завдавати випадки холери на Буковині. Москалі вживали різних штучок, вдавали часом, що вони нібито піддаються, підносили руки, підходили до наших окопів, а відтак кидали бомби та гранати, але нічого не помагало Москалям. Наші війська стояли як гранітний мур, до якого не чіпала ся ніяка ворожа куля. Видячи, що нічого не вдіють, почали Москалі острілювати наші села, бо гадали, що там прислужують наших подати ся у зад. І Москалі понижали всі села, повбивали багато цивільного населення, їх літаки кидають бомби на села, на Чернівці, непокоять всюди населення, але все пусто і задурно.

Отак минали дні, минали місяці, а наші не вступали ся перед Москалями. Противно. Не було майже дня, щоб наші не ловили по кільканадцять, ба навіть по кількатор Москалів, або щоб не кинули Москалям порядно села поза шкіру. І так воно тягнуло ся аж до початку сього місяця. — Згадати треба, що в перших окопах на сторожі добра і щастя нашої України стояли від початку і тепер ще стоять наші Гуцули-добровольці!

Часами було спокій на нашій лінії. Цілими тижнями мовчали Москалі, мовчали і наші. Та коли в східній Галичині та на Волині почало Москалям іти знов як з Петрового дня, почали вони на ново відновляти на Буковині свої давні плани і перебивати ся через нашу лінію і загрожувати наш похід у Галичині.

Дня 4. с. м. почався на цілій буковинській лінії страшний російський наступ. Величезною силою йшли Москалі на наших. Наперед ішла піхота, за нею кіннота. Московська артилерія приготувала сей наступ і острілювала сильно наші позиції. Наші мовчали. Коли Москалі зблизилися до наших окопів, тоді почали наші кріси, машинні кріси, а відтак гармати. Почалася така страшна стрілянина, якої наші люди не пам'ятають ще на Буковині. Чисте пекло. Перед окопами вирости високі гори російських трупів, решта повтікало. Очевидці оповідають, що навіть в російській кінноті мало хто віяв, так сильно наші прали Москалів. З повних чотирьох російських полків мало хто врятував своє життя. Москалі повтікали, а другого дня прийшли свіжі сили і почали знову наступ. Наші знову їх нагнали і розбили.

І се триває до тепер. День і ніч гремлять сильно та пекально наші гармати, а гук їх такий страшний, що аж у Чернівцях доми адригають ся. Ночами клекотять кріси та машинні кріси, а небо освічене ясно ракетами та рефлекторами.

Москалі напірають на нашу лінію, але задурно, бо наші війська становлять великий гранітний мур. Тай ціла північна Буковина, як ми вже згадували, се одна велика твердиня, яку Москалі не в силі здобути.

Отсе що до воєнних подій на Буковині тепер.

Наше населення між Прутом а Дністром ще і тепер не може прийти до себе. Власні роблять що можуть, наші люди також працюють кілька мога, але мнго того діло йде пиявно вперед. Тай не дивися! Селами бушувала холера, були різні слабости, недалеко границі бушує битва, а робучий сил мало, дуже мало. В кінцанській та заставецькій повіті працюють посли Павлюк та Осадєць, вони обіжжують села а рамен властий в справі пожеви, працює також посол Лукашівіч, помагає дуже багато посол Пігуля, працює також „Укр. Народна Канцелярія“ а загал мовчить. Багато є людей, що могли би працювати, але не хотять. Ті люди нарікають на своїх і чужих, нарікають на обставини, не хотять розуміти ваги хвилі і своїм поведенням шкодять і нам і нашій справі в загалі.

Наше населення, а становить його майже саме жіноцтво, стоїть часом не перед одною справою безраднє і се використовують різні пиявки та лихварі і збивають з безрадности людей капітали. Та про них будемо колись пізніше говорити. Всеж таке населення тримається добре, навіть дуже добре. Поля там, де було можливо, вже оброблені і люди починають вже думати над дальшими справами. Тай військові помагають наші люди серйоз і всюди і дуже охоче і радо. Старі діди, жінки, дівчата, а навіть діти йдуть радо до копаня окопів, йдуть з підводами та помагають жовнірам навіть у окопах. Багато наших людей, тай багато громад дістали похвалу за свій патріотизм від військових властей.

Майже по всіх селах пригтовляють шкільні власті отворене шкіль. Хто був би з учительських сил вільний від військової служби, покликаний до виконання шкільних обов'язків. Починають отвертати ся школи середні і школи народні. Се спричинило, що й декілько людей з нашої громади почали думати над оживленнє наших товариств, особливо наших бурс. Заходим „Укр. Нар. Канцелярія“ та послав відбуту кілька засідань, де раджене над утвореннє бурси Федьковича, дівочої бурси тов. пров. шляхти та бурси кружка жіночої громади. Пороблено заходи, щоб бурси увійшли дійсно в життя.

Чи се дійсно буде, буде залежати від щирої, доброї та сильної волі управителів поодиноких бурс. Варто, щоб особливо бурса Федьковича доконче увійшла в життя!

Наше жіноцтво також рухає ся. За починком п-ні Струтинської зав'язав ся комітет жіночий для несення поміч раненим жовнірам і поміч потерпілій рідні жовнарів і вже навіть комітет почав свою працю.

Отсе майже все, що дієсь тепер на Буковині та серед нашої громади буковинської.

Чернівці, 12./9. 1915.

Г.

Москалі в Глібоці.

З Глібокої пишуть нам:

Перший раз напала московська патруля на Глібоку 12. вересня 1914 року. Як забігли в село, почали зараз рабувати. На другий день рано вже їх прийшло більше і почали як скажені бігати та розбивати склепи попри головну дорогу. Порозбивали около 18 склепів, повикладли на дорогу всі товари, поломали інвентарі склепів а в хатах двері, вікна, столи і що попало під руки. Людей що йшли із церкви, було то в неділю, ловили, щоб забирати розкидані зі склепів товари. Люди не слухали Москалів, та нагайками примусили кількох до того, за що біди поїм покупували через рабівників і їх нагайки. Так знищили всі жидівські склепи, а тоді розійшли ся по хатах бідних людей за гусками, курками, качками, яйцями і овочами. І зачали захвалювати московського царя і московський рай, та щоб їх не болячи ся, бо вони не рабують „крестян“ (селян), лиш жидівські маєтки, а від бідних „крестян“ беруть хіба лиш гуси, кури, качки, яйця і т. п.; се в них не рабунок, се чесна річ. Лишив ся того дня в Глібоці ще один не розбитий склеп. Склеп Тодосія Букатара, котрий був у читальнянім домі, не при тій дорові, де розбивали; а був се зі всіх до того часу найбільший склеп у Глібоці. Люди зразу думали, що може й тому не розбили сей склеп, бо християнський, а московські розбійники хвалили ся, що „крестян“ не рабують; люди не знали, що і на него прийде черга, тоді лише або не на руку було або не завважили. По п'ятох днях мали Москалі занюхати, що десь недалеко наше військо, бо втекли до Тарашан, і через 3 дні не були в Глібоці, а на 21. вересня забігли знов до Глібокої, і козаків вдерли ся до Букатарового склепу. Уже забули, що перед тим дурили людей, що „крестян“ не рабують. Було тоді свято, в склепі не торгувало ся, козаки виломали двері, зайшли поза ляди і зі всіх шаф поскидали всякі товари на землю і толочили ногами, а шуфляди висипають, босять і знов толочать ногами, аби лиш понищити, а як поскидали, все повисипали, помішали, поломали, відтак виломали другі двері, де був відділ на фарби і муку, і то повисипали.

І треті двері виломали, там була велізна каса, де Букатар переховував склепові книжки і готівку; касу розбили, поломали замки і так довго біли, аж пообломлювали так, що вже нічого не варт. Готівки в касі не було, бо в той час не лишав в касі, лише в шуфляді захопили 36 корон і забрали. Дармо просили люди, які минали дорогою, не розбивайте, та се християнський склеп; думали, що в той спосіб оборонять, та нічого не помогло, козак лиш подивив ся на чоловіка так, що здає ся очима зівби його тай каже: Я знаю, що християнський (бо видів на таблицях) іди бери що, бо як тобі віржу кілька пагайок, то забудеш, де стоїш. Довгий час мав Букатар робити з кількома рабівниками, доки позбирав і повибивав та поскладав рештки товарів у своїм склепу і перевіз свій склеп у власний дім. Але й тут його вороги найшли і тут при його очах рабували козаки вже пізніше. В місяці грудню того року, як другий раз ввійшли в Глібоку, то був лиш сей один склеп, що трохи Букатар поправив його, і люди, не маючи де що купити, зайшли до склепу і купують за гроші а козаки влізли поміж наших людей у склеп і брали, що хотіли без грошей, перший раз брали фляшки з лікерами а пізніше нині і так виділи наші люди, що цілий день брали козаки, що хотіли і нічого не платили тай нічого не сьмів їх Букатар сказати, бо мали нагайки, а люди, котрі прийшли купувати, дивились як рабують у днину, та лиш плечима стискали та шептали собі по інхонько: от брешуть Москалі, що християн не рабують. А як, вір їм, відповідають, другі; ось так забрали товару розбійники на кілька соток корон а поніщили ще більше.

НОВИНКИ.

Календарик від 26/9 до 2/10 1915.

Дні	Стіль		С ѡ в ѣ т а	
	н.	ст.	православні	римо-католицьні
Н.	26	13	Корнелія	Кипріяна
П.	27	14	Возд. Ч. Кр.	Косми і Дам.
В.	28	15	Никити м.	Віцеслава
С.	29	16	Евфимія	Михайла арх.
Ч.	30	17	Софії муч.	Єроніма
П.	1	18	Евменія	Жовтень, Реміція †
С.	2	19	Трофіма	Отон

† Василь Малишук, народний учитель у Чагрі, родом з Паки-Забачи, поляг на полю слави дня 2. серпня с. р. Покійний обдарений великим талантом і надзвичайними здібностями скінчив рішачу школу в Кідмани, а відтак приватно здав іспит для шкіл виділових і студіював філософію на університеті. Як учитель і як народний робітник був здібний, і вся буковинська Україна поклала на него великі надії. Поляг у борбі за рідну Україну. Вічна йому пам'ять! (Н. Г.)

Відзначене. Резервний хорунжий Гриць Дарійчук, член ак. тов. „Запороже“, одержав велику срібну медаль хоробрости за визначну службу на патрулях, де половив 140 Москалів, а надто дістав ще й велику золоту медаль за незвичайно хоробре поведене в страшний ворожим вогни, помімо якого не тільки держав важке місце, але й завдав ворогові великі срати. Наш славний земляк, перебувши тиф, пробував тепер на відпустці, з якої поверне небагом до хорватського полку на полудневе поле бою. Офіційна „Kriegszeitung“ і „Grazer Tagespost“ повні похвал для нашого молодого героя.

До образків поміщених в попереднім числі додатиб ще то, що п. Іван Радомський авансував на капітана й одержав цісарську похвалу (Signum laudis) за хоробре поведене перед ворогом, інженер Льюк Попович відзначений за визначну службу перед ворогом підчас першої облоги Перемишля золотим хрестом заслуги на ленті медалі хоробрости а п. хорунжий Євген Продан за хоробре поведене перед ворогом великою золотою медаллю хоробрости.

Наш чоловік уратував жовніра. З Давидівців на Буковині пишуть нам: „Угорський жовнір Алядар Форґач утікав 13. мая с. р. зі своїм полковником перед Москалями. Поверх Давидівської хати поділила московська куля его коня і він лишив ся, наколо полковник полетів своїм конем щастливо даліше. Воляк забіг у хату і скинув із себе мундур і карабін із патронами. Перша стрілила его дівчина, але що не могла з ним розмовити ся, то закликала Лукіяна Кукурудзу, що вміє й по німецьки. Він розмовив ся із Форґачем, взяв его до своєї хати, дав ему мужицьку одіж і переховував цілих чотири неділі перед Москалями, що не раз заходили до хати і грозили, що хто переховує австрійського жовніра, того застрілять. Нерас Кукурудза ховав жовніра у ліжку, накривав подушками й саджав зверху діти. Крім сего клопоту мав чоловік ще один, а то що не мав чим годувати жовніра, який надто як син фабриканта в Будапешту не годен був їсти що-небудь. Та наш патріот Кукурудза то заробляв то випрошув у багатших сусідів курочку і т. п. і годував жовніра, аж доки не вдало ся ему дістати ся до нашого війська. Отсей патріотичний вчинок нашого чоловіка заслугує на те, аби про него світ знав, тим більше що міг був запластити за него життя. Честь ему за те!

Особисті вісти. Посол Лукашевич і Семака вернули до Відня, де мають ставити ся до асептирунку. Побут посла Лукашевича і посла Семаки на Буковині припіс для нашого загалу багато доброго та корисного. Перед від'їздом відбули оба послы раду з президентом краю Меравом у справі доставки поживи, палива і на- сіння в повітах Садагурським, Кічанським і Заставненським і сі наради увінчали ся добрим успіхом. Посол Попо- вич виїжджає 1. жовтня до Дорної до краєвого суду. Краєвий інспектор українських шкіл п. Клим повернув сими днями на Буковину.

Щедрий дар наших жовнярів Українців на фонд для вдів і сиріт по впадших Гуцулах-добровольцях. Буковинські Українці жовняри четвертого курія 24-го полку піхоти вложили на повнше згаданий фонд суму К 516 20. Збирання датків займали ся: Фельдвбель Те- сфіль Станкевич, кадет Михайло Гнатюк, Фельдвбель Іван Масикевич і рядовий Лесь Скігар. Найбільше труду при- няв таки Фельдвбель Т. Станкевич. Честь і слава і го- ряча подяка бодрим борцям-героям і щирим патріотам, що грудьми борються рідної країни і навіть гримши йдуть добрій справі у поміч. Такі діла історія ніколи не забу- де! Тим більший обов'язок всіх нас, що остали дома, вло- жити на ту саму ціль як найбільше на доказ щирої дяки для тих, що жите своє положили за нас і наш край.

Присилайте жертви! „Український жіночий запомо- говий комітет“ в Чернівцях потребує помочи від нашої суспільности. Надходить зима і наші Гуцули-добровольці, Ойчові Стрільці і наші жовняри потребувати муть теплого біля і рідких інших подарунків. Наша суспільність не сміє забути на героїв-борців і мусить присилати їм повне- ні річі. Всякі датки в грошах, та жертви в роді полотна, вовняних рукавиць, камаш, свитерів і т. д., просимо слати на адресу „Українська Народна Канцелярія“ в Чернів- цях, вул. Петровича, ч. 2. Рівночасно повідомляємо, що голова повного комітету п-ні Яр. Струтинська буде що понеділка від год. 10½—12 перед обідом урядувати в „Укр. Нар. Канцелярії“ і приймати датки та інші жер- тви в користь наших жовнярів.

„Пам'ятник 1914—1916.“ Із Бергомету над Серетим пишуть нам: На знак вдячності для хоробрих українських добровольців-Гуцулів поставив тутешній ц. к. вахмайстер жандармерії Дмитро Пустельник за помочи комі- тету „пам'ятник 1914—1916“ в Бергаметі п. О., який відкрив святочно ц. к. староста Лінде 29. серпня с. р. О 10. год. рано явив ся тутешній прав. парох з проце- сиею і посвятити пам'ятник в присутності відпоручників ц. і к. українських гуцульських стрільців, а то поручника і 6 воєнк, що вбили в пам'ятник золотий цвяхи, з на- писом „Т. 1914—1916.“ Присутні були ще офіцери ета- пових коханд із Бергомету і з Важиці, заступники кіль- кох громад, багато воєнків і жандармів, українська і ні- мецька шкільна молодіж із учительством і адвиг народу. По промовях, декламаціях і сьпівах піднесено трикратний оклик в честь монарха а відтак почали вбивати цвяхи, яких начислено першої днини понад двітисячі, за що й вібрано понад двітисячі корон, які призначені на запомогі для вдович і сиротів по українських гуцульських Стріль- цях. Комітет дякує всім, що були на сьм сьвяті, і всім, що жертвували на сьм пам'ятник вдяки для славних обо- рошців нашої Гуцульщини.

Штучні ноги й руки стали виробляти для безногих і безруких жовнів-калік, якими можуть ходити і робити. До поновної брачки покликано всіх мушун, родже- них року 1873—1877 і в роках 1891, 1895 і 1896.

Підвишене платні державних учителів. Щоби дер- жавні учителі дізнали матеріальних користей службової прагматик, яка в наслідок відрочення палати панів не стала ще законом, заряджено на протяг одного року слідує: Стаі учителі, професори і директори середних і учитель- ських шкіл, котрі вступають в стан супочивку, дістануть додаток до пенсії до 300 К, директори ще дальших 200 К, а учителі школи вправ до 240 К. Пенсії вдович і сиріт по учителях, які тепер ще повинять службу і ум- руть в часі, поки службова прагматика учителів вийде в силу, в службі або на пенсії, мають дістати на підставі тих самих умовій забезпечені після слідуєчої вистої рангі. Дальше всі сталі учительські сили середних шкіл державних і рівнопоставлених учительських закладів, які находит ся в ІХ. або висшій ранзі, дістануть до поби- раного ними від 1. січня 1915 або довше другого, че- твртого і п'ятого п'ятилітнього додатку ще одноразовий додаток 100 К, директори понад се ще 200 К, учителі шкіль вправ і рівнопоставлені учителі такий самий одно- разовий додаток 80 К до тих самих п'ятилітніх додатків. Заступники учителів і асистенти середних і низших дер- жавних шкіл одержать до побираної ними в шкільній ро- ці 1914/15 норжальної ремунації, коли вони посіда- ють повну кваліфікацію і робили службу в повні числі годин, одноразовий додаток до ремунації, череа які річна платня заступників учителів підвишуть ся на 2100 К, згідно для заступаючих учителів шкіль вправ на 1800 К а для асистентів на 1600 К. Ті заступники учителів і асистенти, котрі повинять службу більше як два, чотири, згідно шість років, дістануть понад се ще рему- наційний додаток в 10, 20, згідно 30 процентів їх побраної річної платні в шкільній році 1914/15. Такі самі додатки в деяких змінах відповідно до ріжниць платні дер- жать також учительські сили прожислових шкіл.

Старі векслі і записи довжні тай наші довги не можна й далі ще стагати, скажати і екзеквувати, але векслі і записи довжні, які будуть виставлені по 1. жо- втня с. р., можна стагати судово. Тому не відно- вляйте старих векслів, хіба що маєте гроші їх викупити.

Відв'яльний редактор: Омелян Попович.

Чеських газет політичних виходило перед війною 37, тепер є їх всего 13, прочі перестали виходити, а що більше застановлено.

Збіжжя з Румунії не можуть вивозити, бо Румунія наложила високе мито (цло), платне ще й золотом. Су- проти того поставила Німеччина і Австрія для румун- ського збіжжя таку ціну, що купця годі платити румун- ське мито, яке мусить віднасти, коли Румунія хоче про- дати своє збіжжя.

Шахраїв карають остро. Шевського купця Адольфа Нейрона, котрий хотів доставити військовому скарбові 500 пар обува з паперовими підшвами засудив віденський дивізійний суд краєвої оборони на 15 літ тяжкої в'язниці. На внесок судного судді карного суду в Пятцерках арештувала будапештська поліція приватного урядника Оскара Баяша-Розенфельда, купця обува Вільгельма Кравса, агента Леопольда Ляско-Левінгера, гандляра фор- теп'янами Ізидра Бігари-Бернштайна і шевця Альойза Домайбіка. Заряджено сі арештовани на підставі карного донесення фірми Давид Поппер і Сп. в Пятцерках. Фірма замовляла в арештованих 2000 пар військових чобіг, але ті мали паперові підшвы і показали ся при перевірці як зовсім неадекватні.

Коли Москалі побідять. Посол Василько дістав від полоненого на Сибірі надучителя з Буковини за посеред- ництва Німця, що вернув з піволі, лист, в яким пише між иньш: „Оногда розговів я ся з письменником мос- ковським мужиком, який сказав мені: „Сю війну ми Ро- ссияни програємо, але другу певно виграємо.“ — А коли буде та ваша побіда? питаю его. А він став усміхаючи ся числити на пальцях: 1) Коли Німці дадуть нам добрі російські школи, 2) коли доставлять нам кілька тисяч німецьких судів, щоби позамикати наших підкупних чи- новників, 3) коли Германці навчать наших офіцерів не пити водки і не возити по дві „жолосердні сесерці“ з собою на війну а 4) коли Германці пожичать нам Крупа і Шкоду, аби навчити нас виробляти канони і мушкеті.“ Полонений пише далі, що на Сибір вивезли Москалі ба- гато тисяч української інтелігенції, учителів і урядників з російської України. Навіть сьвідомих Українців-селян забирають Москалі з собою, оставляючи тільки темних послухників російських батюшків.

Жаданя російських Українців мала після вісток із Штокгольму предложити якась депутація графов Ігна- теву і иньшим провідникам поступових російських партій а видавці заборонених українських газет мали вручити міністрам проаматне письмо. Не віримо, щоби сі даремні заходи справді зроблено.

Польський комітет у Варшаві, що нібито займав ся добротинними справами, розважав німецький уряд.

Великий „здобуток“ Росії. Російська виправа до північного бігуна, аби віднайти пропавших рибаків, мала дістати ся аж до „краю Франц-Йосифа“ і там з ледів заабрати австрійську фану а застромити російську. Коли се правда, то Росія може похвалити ся також „здобутком“ хоч в околиках вічного сьвіту і леду.

Найвисшу ціну бараболі постановило міністерство а то 8 корон від согнаря за бараболу до їди а 7 корон для худоби.

Трета воєнна позичка буде небагом розписана в Австрії і Угорщині. Німецька трета позичка видала вже незвичайно гарний усьпих, наколи Росія а навіть Англія жебрає позички в Америці, бо доха годі їх дістати.

Малі образки з великих подій.

В Боянчуку стояв російський трен. Багато фір, багато брудних, обдертих і внеможених Москалів. І вози і коні і салдати робили сграшне вражінє. Наші селяни просто дивували ся, як можна з таким дрантем війну провадити. А Москалі дерли жмо того страх носив в гору.

Дивить ся отак одного разу один наш селянин на отих обдертих і брудних Москалів, питає, куди вони йдуть, а Москаль селянинови: Йдемо вас з біди визво- ляти. Наш цар-батюшка чув, що вам тут але живе ся, тай післяв нас, аби між вами порядок зробити. От ми за- воємо ваш край, розділимо між вас панську землю, тай буде те всі панями.

Такими, як ви! — обізвав ся наш селянин. Борови нас Боже від такого панства! Ідїть ви здорові назад до свого царя, та скажіть, що ми не потребуємо його опіки! Скажіть також своему цареві, аби постарав ся, щоби ви не були голодні, бо сі, та годі, щоби вас пендза не їла, тай щоби вас чорти сюди більше не носили!

Правду ти говориш, промовив Москаль, в нас гірше живе ся мужикам, як у вас. Говориш лише тому вам про красні порядки в Росії, бо нас так власти навчили. Ви тому не вірте!

Чорт вам вірять! — відповів селянин і сльнував.

Наші стояли в Стрілецькій Куті, Москалі були в Мамайцях. Одні і другі себе безнастанно острілювали. Люди ховали ся по явах, та пивницях, а з ними були також і пси, кури і коти. В Стрілецькій Куті у ямі сь-

дів кількаїгний хлопчина і бавив ся з котом. Кіт подра- пав хлопця. Хлопець обурив ся, вхопив kota, вибіг на подвірє, виліз на дерево, розпав kota за лаби і проко- вив: Чекай, за кару Москалі тебе застрілять!

Кулі свистали і одна з них поцілила kota, але не ошадлила і хлопця. З дерева впав на землю і хлопцеві і кіт, обидва вбиті.

У Чортгорі стояли на залізничім дворці Москалі на постійці. Одного дня приходить один наш селянин до дежурного офіцера в просьбою о переуську. В кімнаті не було нікого. Російський офіцер сідів над книжкою і плакав. Селянин став у кутику і незнав, що се має означати, мовчав. А офіцер плакав.

Пане, обизває ся селянин. Може маєте який жалє на серцю, може з дому лиху вістку дістали, що вам таке?

Офіцер підняв голову, втер слези і промовив: Зем- ляче добрий! Читаю я „Кобзаря“ і жалє мені дуже на серцю. Так тяжко, що виволити тобі не могу. От Мос- каль знушає ся над нашим народом, закував цілі міліони в тяжкі кайдани і післяв тепер нас сюди, щоби ми і то знищили, що ви тут маєте. Тяжко, земляче, коли подумати, що за песью шкіру ми проливаємо свою кров, та инцино себе самих!

І заплакав знову офіцер, заплакав і мужик.

У селах північної Буковини бушувала холера. Денно ввирало часом по кілька осіб. Цивільні і військові власти поробили острі зарядженя проти сєї сграшної пошести. В першій мірі почало ся протихолеричні щіпленє, а відтак і иньші геґієнічні зарядженя. Багато сіл сповнало охочо- сї зарядженя, багато з них треба було силувати.

Село Д. заявило, що не потребує ніякої лікарської помочи, бо ніяка холера не чіпигь ся людей у селі.

Як то? питає лікар.

А так, відповідають батьки громади, що наше село вже з давна забезпечено ся проти сєї зарази. Вже тому кількадесят літ, як два близюки чоловіки двома близ- нюками-волами оборали ві всіх боків готар нашої громади і забезпечили ціле село від всякої слабости.

Лікар усміхнув ся і все таки зарядив загальне щіпленє.

В селі дійсно випадків холери не було, а думки про се тепер двоякі. Лікарі думають, що сему запобігло щіпленє, а мужики переконані, що оборанє села близюк- ків-близюками.

Підчас того, як Москалі стояли в наших горах, приходить один наш мужик до російського офіцера і ка- же: Вамі салдати зєбрали в мене коня до підвод і кінє згинув. Прошу мені запластити за коня. Офіцер витріщив ся на мужика та в крик:

Пашол кон, мужачок! Наших салдат погинуло вже тисячі у сих проклятих горах і ніхто з вас Мазепинців і словом не згадає, та не пожалує, а ти приходиш тепер з такими дурницями, як кінє!

Погиньте всі, то й коня лишу, відказав мужик. — Офіцер мужика набив і вигнав за двері.

В „Українським Народнім Домі“ в Чернівцях робили Москалі ревіаню. Порозбивали всі шафи і забрали всі книжки. Нашпорили по всіх закутках, шукали скрізь те- лефонів, оружя, бомб та динаміту. Служащий дому мусів з ними ходити по всіх кімнатах, все показувати і давати поясненя, бо грозили смертию.

— А тепер покажи нам гроби, кажуть Москалі. — Веди зараз туди нас. Служащий зробив великі очі. — Покажуй, верещать Москалі. Гроби далеко, тай до них я не маю права входити. Йдїть до сторожа на цвинтари і він вас поведе до гробів.

Москалі у сьміх Се пивниця, каже один з них.

Чорт вашу мову розуміє, бурмотів сторож і повів Мос- калів до пивниці.

Оповістки.

Православний молитвенник можна дістати в нашій редакції за одну корону, оправлений в по- лотно, що містить на 206 сторонах молитви ранні, вечірні і в ріжних потребах, заповіді, блаженства, чесноти і гріхи, молитви підчас служби божої, при- готовлення до сновіди, молитви до сьв. причастия і по сьв. причастію, акафисти, тропарі й кондаки, віршовані молитви, коляди, набожні пісні, гимн австрійський і український.

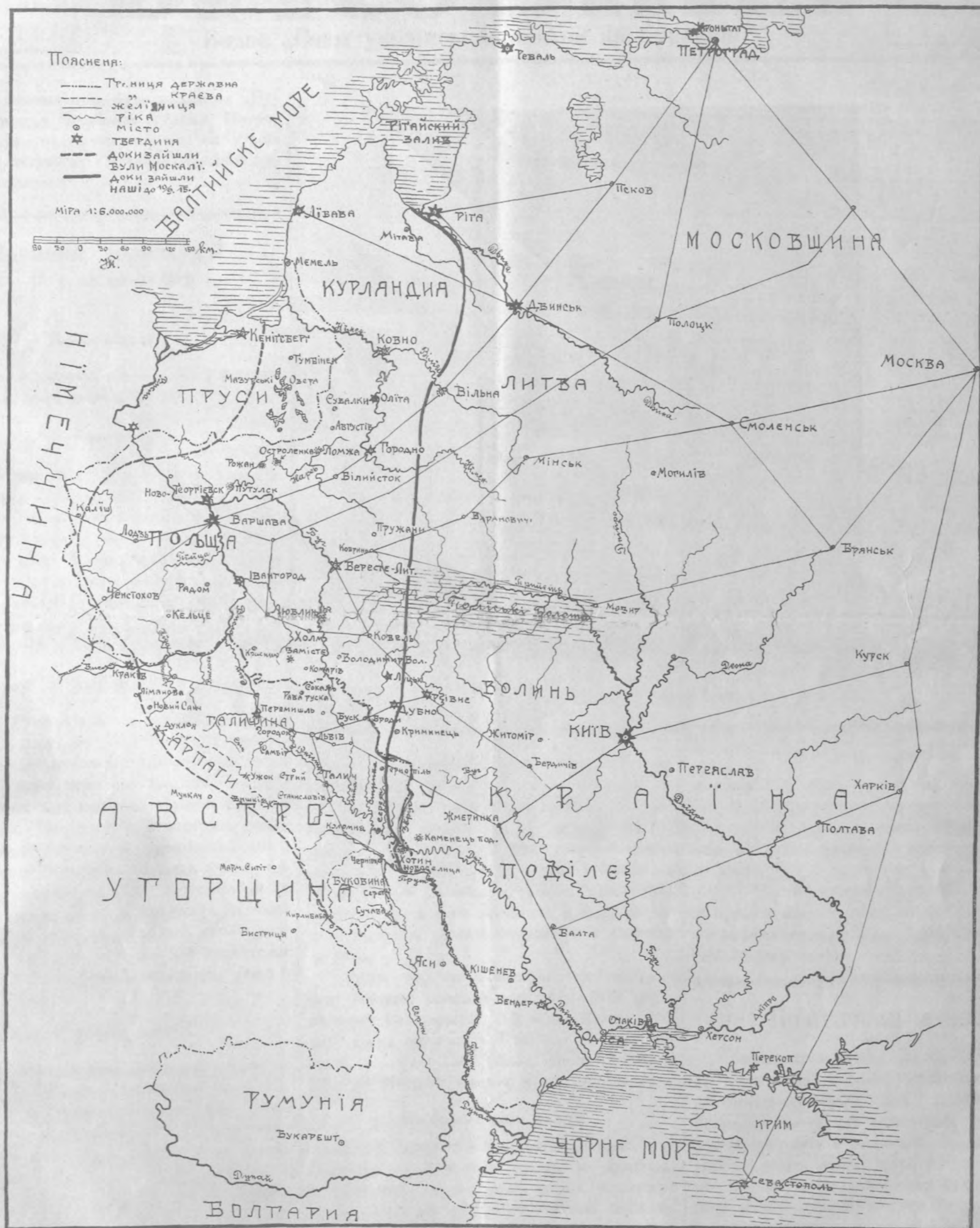
Від Адміністрації „Буковини“.

Просимо всіх, кому висилаємо нашу газету (крім тих, що є на полю воєнним), щоби написали нам зараз, чи дістають „Бу- ковину“, бо инакше перестанемо ві поси- лати, аби не пропадали газети і марки пу- сто-дурно.

Хто би хотів мати попередні числа „Буковини“, най нам напише, а ми вишле- мо, о скільки їх стане.

З друкарні І. Н. Верлаа, Відень, ІХ. Canisiusgasse 8.

Додадок до ч. 34. „БУКОВИНИ“.

Поле війни проти Росії.